

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:53

Tisdagen den 16 december

Kl. 09.00–15.51
18.00–20.59

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 november justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Mari Andersson* avsagt sig uppdraget som ledamot i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn från och med den 17 december.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:204

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:204 Prisvariationer i fjärrvärmepriser i olika delar av Sverige
av Monica Haider (S)

Interpellationen kommer preliminärt att besvaras den 15 januari.

Skälet till dröjsmålet är oförutsedda förhinder.

Stockholm den 15 december 2025
Klimat- och näringslivsdepartementet
Ebba Busch (KD)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:206

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:206 Konsekvenser av nedstängda 2G- och 3G-nät
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 januari 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 december 2025

Finansdepartementet

Erik Slottnér (KD)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 4 Anmälan om faktrapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskottet:

2025/26:FPM41 En kulturkompass för Europa
COM(2025) 785, *COM(2025) 786* till kulturutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2025/26:3862, 3867 och 3870 till socialförsäkringsutskottet

2025/26:3861, 3863 och 3866 till utbildningsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2025/26:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

2025/26:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

2025/26:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

2025/26:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

§ 7 Kommunikationer

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU1
Utgiftsområde 2 Kommunikationer (prop. 2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga motioner.

Fru talman! Det stundar nya tider. Bort med det gamla och in med det nya! Bort med luftslott och in med tydliga satsningar på underhåll av både järnvägar och vägar! Vi i Tidö satsar även på sjöfart och flyg för att stärka vår infrastruktur.

Infrastrukturen är en viktig del i våra liv och en absolut förutsättning för att vi även framgent ska vara ett välfärdsland. Infrastrukturen är helt enkelt blodomloppet i vårt samhälle och ger människor rörelsefrihet, oavsett om det är fråga om arbetspendling eller fritidsaktiviteter. Att landets företagare är i behov av snabba och effektiva transporter torde de flesta vara medvetna om. Mat på bordet, kläder på kroppen och tak över huvudet kommer inte genom ett trollslag.

I flera decennier har underhållet av våra vägar och järnvägar nedprioriterats. Flera regioner bedömer den bristfälliga infrastrukturen som ett av de största tillväxthindren, och i många delar av landet riskerar infrastrukturen att bli en flaskhals för jobb och tillväxt om inte underhåll och upprustning prioriteras.

Strax innan valet 2022 fattade den förra regeringen beslut om infrastrukturplan för tiden 2022–2033. I underlaget från Trafikverket inför den dåvarande regeringens beslut kan man läsa följande: ”Tillståndet på det statliga vägnätet har försämrats gradvis under en längre tid, och med givna anslagsnivåer kommer nedbrytningsstakten fortsatt vara högre än åtgärdsstakten. Det betyder att vägsystemet” – trots anslagsökningen – ”kommer att försämrats snabbare under planperioden än vad Trafikverket kan återställa.”

Den förra regeringen fattade alltså ett beslut som i praktiken innebar att man planerade att vägnätet gradvis skulle försämrats. Det blir lite märkligt när samma partier i det här betänkandet plötsligt vill satsa på vägunderhåll.

Frågan som omedelbart infinner sig är uppenbar: Varför gjorde ni inte det när ni satt i regeringsställning? Varför fattade den förra regeringen ett beslut där man i praktiken valde att låta vägarna förfalla? Det var ju ett medvetet val när man fattade beslut om att minska underhållet på våra vägar. Kanske får vi ett svar på den frågan i dag.

Fru talman! Det var tydligt i den förra planen att den tidigare regeringen valde att lägga sitt fokus på nyinvesteringar i stambanor för höghastighetståg, ett projekt som kritiserades för höga kostnader och för att det saknades en struktur i arbetet. Riksrevisionens dom över den förra regeringen var stenhård och

sammanfattas väl bäst i en mening: En salig röra utan kostnadskontroll!

Tillsammans har Sverigedemokraterna och regeringen lagt om kursen, och det rejält. Nu är det fokus på underhåll av både vägar och järnvägar. Tillsammans med regeringen sätter vi fokus på infrastrukturens roll i det svenska samhället. Vår strategi för en konkurrenskraftig infrastruktur sträcker sig inte enbart till vägar som transportmedel, då vi menar att alla trafikslag bör vara inkluderade och tas med i en heltäckande transport- och infrastrukturplanering. Oavsett om det är fråga om personer eller gods som ska transporteras på väg, på järnväg, med flyg eller med sjöfart måste infrastrukturen vara robust oberoende av årstid.

Sverige är ett avlångt land i Europas utkant, och därmed är också hela landet i behov av en infrastruktur som uppfyller kraven på effektivitet vid varje given tidpunkt. För stora delar av landet är flyget viktigt för att stärka den industriella utvecklingen. Flyget är snabbt och effektivt för tjänsteresor, räddningsflyg, brandflyg, polisflyg och inte minst försvaret. Att vi har en väl fungerande infrastruktur för flyget är av yttersta vikt för hela vårt land.

I det betänkande vi behandlar just nu kan vi se att flera partier på vänsterkanten faktiskt motarbetar möjligheten till en väl fungerande infrastruktur för flyget. Det får allvarliga konsekvenser för möjligheten att leva och verka i hela landet. Men det får också ödesdigra konsekvenser för ambulansflyg, polisflyg och brandflyg och inte minst för vår beredskap. I det omvärldsläge vi befinner oss i måste vi säkerställa att vi har en effektiv infrastruktur även för flyget.

Fru talman! Jag vill säga några ord om den verklighet som skapats av många års oförmåga att se infrastrukturens betydelse i vår vardag.

De senaste dagarna har min telefon och mejl bokstavligt talat svämmat över av meddelanden från förtyvade förare ute på landets vägar. Underhållet av våra vintervägar har bokstavligt talat kollapsat. Den situation vi har ute på vägarna har fått flera förare att efterlysa ett skyddsstopp, då de upplever att de utför sitt arbete med livet som insats.

Åtta år med den förra regeringen visar på ett fullständigt haveri gällande halkbekämpningen på våra vägar. Det upphandlingssystem som byggdes upp har helt enkelt inte förutsättningar att halkbekämpa våra vägar. Det är helt enkelt inbyggt i systemet att vägarna fryser på och blir glashala. Jag fick i går en bild från en vän som visar läget för vägtrafikanterna just nu. Det var ren isbana mellan Älvsbyn och Arvidsjaur – inte ett sandkorn hade lagts ut!

Att järnvägen inte fungerar på ett tillfredsställande sätt är det många strandade resenärer som kan vittna om. För egen del åker jag mycket tåg, och jag är ofta försenad. Arvet från den förra regeringen är tungt, och det kommer att ta många år innan de omfattande bristerna i järnvägssystemet är åtgärdade.

Avslutningsvis vill jag summera vikten av fungerande infrastruktur.

För oss i Tidö är det centralt att människor ska kunna leva och bo i hela landet och ta sig till sina arbeten och fritidsaktiviteter snabbt och säkert. Företag ska ha goda villkor för sin verksamhet och kunna transportera varor till havs, på väg och järnväg samt i luften – den viktiga digitala infrastrukturen inte att förglömma. Politiken måste förhålla sig till människors faktiska villkor och inte bygga på utopier.

Sverige har fått en ny infrastrukturpolitik som ser till hela landets behov. Vägtrafiken har sin givna plats i människors vardag, oavsett om de bor i Malmö, Jönköping, Sveg eller Villhelmina.

Järnvägen är viktig inte minst för industrin, och här ser vi möjligheten att utveckla järnvägen i hela landet. Det viktiga är inte hastigheten utan driftssäkerheten, helt enkelt att tåget går.

Flyget är en oerhört viktig del i vår infrastruktur och en absolut nödvändighet på många orter i landet. Att flyget har en nyckelroll i vårt lands beredskap inser nog de flesta. Brandflyg, ambulansflyg och polisflyg är viktiga delar när det gäller att rädda liv och egendom.

Sjöfarten är en nyckelspelare för vårt lands välstånd. Man inser dess betydelse när man ser den oerhört stora godsmängd som sjöfarten hanterar varje år. Att utveckla och stärka svensk sjöfart är ett viktigt mål för oss. Fler fartyg flaggas in till Sverige tack vare de förändringar som regeringen tillsammans med Sveriges demokraterna har gjort. Det bådär gott inför framtiden.

Tillsammans med regeringen ser vi fram emot att utveckla infrastrukturen, oavsett om den går på land, i luften, till sjöss eller digitalt.
(Applåder)

Anf. 2 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Då var det dags för budgetdebatt om kommunikationer. När man nu, som vi gör i Sveriges riksdag, debatterar ett område i taget blir det lätt så att man inte får syn på vidden av de utmaningar vi har framför oss. Sverige har i grunden ett gott utgångsläge, men vi har hamnat i en förvärrad ekonomisk situation. Vi har ett av världens allra högsta arbetslöshetstal. Vi har en svag tillväxt, och vi har ett fallande nyföretagande. Det är oerhört skrämmande om det är den utvecklingen vi kommer att få fortsätta se.

Nu går vi in på den fjärde budgeten som Tidöpartierna lägger fram. Tyvärr ser vi inte en sammanhållen politik för att utmaningarna ska kunna tas på allvar och utvecklingen vändas. Inte minst när det gäller klimatpolitiken har vi sett ett tvärt omkast. Från att vara ett klimatföredöme har vi gått till att vara ett land som står för kraftigt ökade utsläpp.

Svag tillväxt och skenande klimatutsläpp sker samtidigt som vi behöver inleda en historiskt stor upprustning av både det militära och det civila försvaret. Vi behöver en politik som på allvar tar tag i hela den problematiken. Vi behöver en politik som frigör potentialen i Sverige men som också inger framtidstro.

Från Centerpartiets budgetmotion skulle jag vilja lyfta fram tre viktiga fokusområden i debatten som handlar om kommunikationer. På de tre områdena är vi väldigt kritiska mot Tidöregeringens politik. Som vi hörde av Thomas Morell nyss handlar den om att göra antingen eller, inte om att göra både och.

Vi behöver underhålla, och vi behöver samtidigt bygga ny järnväg. Vi behöver ge resurser till att underhålla våra vägar. Det gör regeringen i den nationella plan som nu finns framtagen, men man måste också se på vilket sätt hela transportsystemet kan klimatsäkras.

Höstens regn i Västernorrland, där både banvallar och vägar spolades bort, visar på att kraftiga satsningar behövs för att stärka infrastrukturen. Samtidigt måste vi jobba för en bättre klimatpolitik.

De tre områden jag som centerpartist vill lyfta fram handlar om jobbskapande, möjlighet till fler jobb och kompetensförsörjning. Vad har det med kommunikationer att göra? Jo, hela kommunikationssektorn är faktiskt en del av samhällsbygget, och det behöver kompetensförsörjas.

Vi i utskottet hade förmånen att besöka ME-skolan som Maskinentreprenörerna har utanför Stockholm. Det är ett samarbete med ett antal olika kommuner i Sverige. Vad viktigt det är att visa på den framtidssektor som hela entreprenadbranschen är!

Sverige behöver ett klimat- och miljöledarskap. Vi behöver en klimatplan för att nå utsläppsmålen och bli ett klimatföredöme igen. Med Tidöregeringen har det fossila ökat och utsläppen ökat kraftigt. Vi måste ta oss an den problematiken, inte minst när det gäller trafiken.

Miljöbilarnas försäljningsutveckling är ett stort problem. Centerpartiet lägger fram ett förslag om att kunna leasa en miljöbil. Upp till 100 000 personer skulle kunna göra det. Regeringen lägger fram en miljöbilsbonus som kanske når, högt räknat, 10 000 personer.

Vi behöver upphandla inhemsk drivmedelsproduktion. Vi behöver ha både produktion och lager, och det ska vara till både bilar och lastbilar.

Vi siktar på ett fossilfritt flyg till 2030.

Kollektivtrafiken måste stärkas.

Det finns många utmaningar när det gäller trafiken och klimatet. Centerpartiet vill inte, till skillnad från Tidöpartierna, att den ekonomiska politiken bara ska vara inriktad på att stärka hushållens ekonomi. Vi vill också investera i och bygga infrastruktur, grön industri och grön energiproduktion och dessutom billiga bostäder i hela landet. Här behövs investeringar för att minska klyftorna och öka tillväxten.

Föregående talare var inne på ämnet järnvägen. I Trafikverkets plan ser vi att underhållet inte kommer att vara färdigt ens till 2050. Man säger att stora delar kommer att kunna vara klara till dess, men det duger inte. Omtag Svensk Järnväg lade fram tio olika förslag på vad man skulle kunna göra på relativt kort sikt för att stärka den svenska järnvägen. Regeringen har bara lyssnat till ett av dessa tio. Det ska bli spännande att se

hur regeringen i vår kommer att hantera Trafikverkets förslag, som nu är ute på remiss.

Centerpartiet skulle vilja ha en task force för järnvägen. Vi vill att man på relativt kort tid bestämmer sig för både underhåll och en del investeringar, till exempel i form av triangelspår, för att öka kapaciteten samtidigt som man förmår att underhålla. Det måste gå att – till skillnad från regeringen – tänka mer än en sak åt gången, alltså tänka både och. Det behövs både ökat underhåll och mer räls, inte minst för att stärka den civila beredskapen.

Jag nämnde regnet i Västernorrland i september. Där såg vi behovet av att enskilda vägar får möjlighet till ökat stöd. Det kommer ett visst stöd från regeringen, med det skulle behövas ytterligare möjligheter att klimatsäkra de enskilda vägarna. De drivs ofta av samfällighetsföreningar, och den delen behöver verkligen också stärkas.

Låt mig ta upp ytterligare två exempel där jag önskar att regeringen skulle se enskilda människors behov på ett tydligare sätt. Det ena exemplet handlar om den upphandlade trafiken, och en del av den gäller nattången. När den här budgeten skrevs hade vi sett hur man dragit ned på nattågstrafiken i Sverige. Sedan dess har det kommit ytterligare besked om neddragningar. Det är en svaghet från regeringens sida att inte ge resurser till bättre upphandling av sådan trafik.

Jag vill också nämna Gotlandstrafiken och att det inte går att besöka grannkommunen utan att det kostar flera tusen – kanske uppemot 4 000 kronor för en bil och fyra personer i en familj. Jag vet inte vilka ord man ska använda, men där har man verkligen nått vägs ände. Jag hade önskat att regeringen tagit tag i det på ett tydligare sätt. Vi får se när Trafikverkets generaldirektör tillsammans med infrastrukturministern besöker Gotland vad man har för besked att ge.

Det ska inte behöva vara så att vi under många år vänjer oss vid att en kommun i Sverige har helt andra förutsättningar än alla andra att besöka sina grannkommuner. Det var dyrt redan för 35 år sedan att åka till Gotland. Nu är det oerhört mycket dyrare. Det är som om vi har vant oss vid det. Jag är besviken över att regeringen inte har hörsammat de rop vi har hört från gotlänningarna under lång tid.

Det finns mycket att säga om Sveriges infrastruktur. Centerpartiet vill visa på en politik som ger fler jobb men också färre utsläpp. Vi vill ha ett land som hänger ihop. Hela Sverige måste funka, och då måste bland annat järnvägen åtgärdas.

Avslutningsvis vill jag önska utskottskollegorna en fin jul. Jag vill även tacka kammarkansliet och utskottskansliet för allt fint arbete under året och önska er en god jul och ett gott nytt år.

(Applåder)

Anf. 3 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! När jag lyssnade till Ulrika Heie blev det tydligt för mig att Tidöpartierna och Centerpartiet delar syn på hur viktigt flyget är för att hela Sverige ska leva och på flygets tillväxt. I Centerpartiets

budgetmotion finns till och med ett förslag om att satsa pengar på färre el- och hybridflyg, vilket jag tycker är väldigt intressant.

Ingen av oss här i kammaren har dock egen majoritet utan måste komma överens med andra partier. Därför undrar jag hur Ulrika Heie ser på möjligheten att komma överens om flyget med sina tänkta koalitionspartner i Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som har en helt annan syn på flyget. De styrde och ställde bevisligen med Socialdemokraterna tidigare och till viss del även med Centerpartiet för att kunna dra ned på stödet till flygplatser och annat. Det gäller även hur man hanterade stödet under covidpandemin.

Jag är därför nyfiken på hur Ulrika Heie ser på flygets framtid, om det nu skulle bli en annan regering. Hur kommer man att klara av att få tillgänglighet i hela landet om det inte finns något stöd till de regionala flygplatserna? Det är ändå bara *ett* exempel på alla de tokigheter för flyget som finns hos Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Anf. 4 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågorna!

Det blev lite av en favorit i repris. Jag tittade i går på förra årets replikskiftet, och samma fråga ställdes då: Hur ska Centerpartiet klara av att ha en flygpolitik som stämmer överens med andra partiers?

Jag delar Maria Stockhaus bild av att det finns mycket i Tidöpartiernas politik som även Centerpartiet har i sin. Det gäller inte minst tanken på flygets möjligheter. Centerpartiet har i sina budgetförslag lagt rejäla tillskott till de regionala flygplatserna, för vi ser ett behov av att flyget ställer om. Vi behöver ett miljömässigt bättre flyg, men flyget behöver också baseras på tillgänglighet och pris. Det behövs alltså en ökad konkurrens, och samtidigt behöver flyget ställa om.

Jag är inte särskilt orolig inför framtida samarbeten. Vi har ett val till hösten, och väljarna kommer att visa vilka partier de ger sitt förtroende till. Efter valet startar en process, vilket vi i Sverige är vana vid. Då får någon förtroendet att försöka bilda en regering. När väljarna har sagt sitt tror jag att vi kommer att få se sådant bli möjligt som vi kanske inte ser i dag.

Jag lyssnar till oppositionens olika delar och tycker mig höra från alla partier att flyget behövs, men man vill se en grön omställning. Frågan om hur man ser på flygets framtid får kanske ställas till övriga delar av oppositionen. Men det måste ställas om, för hela Sverige behöver snabba kommunikationer. Och det finns inte något annat som kan tävla med flyget i det avseendet. Vi behöver ett hållbart resande i hela vårt land, och då är flyget otroligt viktigt. Men det måste ställa om.

Anf. 5 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Att flyget ska ställa om och att vi ska ha ett grönt flyg är nog en självklarhet för oss alla här i kammaren. Det är viktigt att vi stöttar flygets omställning och möjliggör till exempel tankning med biobränsle liksom produktion av biobränsle i Sverige.

Jag skulle säga att det är jätteviktigt för både sjöfarten och flyget.

Det här var dock inga lugnande besked för alla oss som gärna vill flyga och för dem som bor i delar av Sverige där det krävs flyg för att man till exempel ska kunna ta sig fram och tillbaka till Stockholm över dagen. Det är en oroande utveckling som väntar med tanke på hur flyget hanterades av tidigare regeringar.

Jag har ytterligare en fråga, fru talman. Ulrika Heie talade sig varm för underhållet, något som den här regeringen har prioriterat upp. Det märks väldigt tydligt i budgeten och även i den infrastrukturproposition som antogs i kammaren 2024. Men när Centerpartiet utgjorde stöd till den förra regeringen var Trafikverket tydligt med att anläggningen skulle komma att vara i sämre skick vid planperiodens slut med anledning av den nationella planen och infrastrukturpropositionen som då lades fram. Man hade inte skjutit till de medel som behövdes för underhållet.

Min fråga till Ulrika Heie är därför: Ångrar Ulrika Heie i dag att Centerpartiet gav sitt stöd till en infrastrukturproposition och en plan som inte satsade på det underhåll som våra vägar och järnvägar behöver?

Anf. 6 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för både ytterligare frågor och kommentarer! Men har man färdigskrivna kommentarer lyssnar man kanske inte till de svar som ges. Maria Stockhaus sa att det inte gavs några lugnande besked. Också vi är beredda att stötta flygets omställning. Vi har satsat mer än regeringen på de regionala flygplatserna. Att det inte skulle vara ett lugnande besked gör mig väldigt förvånad.

Vidare gällde det den nationella planen. Vi ingick i januariarbetet under en del av den förra mandatperioden, och när planen lades fram var januariarbetet inte längre en del av underlaget för regeringens politik. Moderaterna hade tillsammans med Vänsterpartiet fällt regeringen innan dess.

Det är förstås inte särskilt bra att anläggningen är i sämre skick. Det finns svårigheter även i dag med den plan som nu är aktuell. Det finns behov av betydligt mer järnväg än vad man förmår att prestera i en plan. När man ser tillbaka tror jag inte att någon kan vara särskilt stolt eller tycka att det är bra att man inte underhåller såtillvida att man inte försämrar anläggningen. Men det är inte heller bra att ta bort förutsättningar för byggnation av ny räls och ny väg på det sätt som regeringen gör i det planförslag som finns. Vi får se om regeringen vidhåller sitt förslag när planen läggs fram till våren.

Jag tycker att det är oerhört alarmerande att regeringspartierna inte tar den infrastrukturskuld som finns i Sverige i dag på större allvar. Vi skulle behöva all den järnväg som Tidöregeringen strök i början av mandatperioden. Lika mycket räls som ströks visar Trafikverket att vi behöver. Samtidigt tar man bort projekt ur planen som hade varit viktiga att bygga.

Jag ser fram emot att se regeringens politik, och jag hoppas att man lyssnar till hela landet när man lägger fram sin plan.

Anf. 7 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag fick en fråga av ledamoten Heie.

Att vi inte kan tänka två saker samtidigt stämmer inte riktigt. Problemet är att den här regeringen ärvt en situation av som gör att vi är skuldsatta bokstavligt talat ända upp till taknocken. På järnvägssidan har vi en underhållsskuld på 90 miljarder. I Riksrevisionens rapport är domen över den förra regeringen hård. I ett kapitel står det att regeringen in-tecknar framtida investeringsmedel. Man har alltså in-tecknat för framtiden på ett sätt som begränsar möjligheterna att bygga ut järnvägen.

Vi är väl medvetna om att kapaciteten behöver öka, men det kan inte göras på samma sätt som den förra regeringen hanterade situationen.

Ledamoten tog upp det tillfälle då regnet spolade bort järnvägen i Västernorrland. Det visar så tydligt att man inte har tänkt på vad vi ska göra den dag då saker och ting inte är som de brukar vara. När järnvägen spolades bort i samband med regn fanns det bara en enda järnvägsförbindelse kvar som kunde försörja Norrland, och det var Inlandsbanan med de begränsningar som fanns med den, till exempel 400 meter långa mötes-spår.

Det satte ljuset på hur illa man har skött det här under så många år. Man har inte investerat i eller underhållit den järnvägsinfrastruktur vi har. Regnet i Västernorrland satte fokus på vad vi behöver göra, nämligen se till att få en järnväg som funkar dygnet alla timmar året om. Det är precis vad regeringen gör.

Anf. 8 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Ja, en järnväg som fungerar dygnet alla timmar, årets alla dagar, tror jag absolut att vi har en väldigt bred samsyn kring här i trafikutskottet, alla dagar i veckan.

Ledamoten nämner regnen i Västernorrland och att man inte hade med sig tankarna på vad som kunde hända. Men hur ser Sverigedemokraterna då på de klimatutmaningar som vi har, när klimatmålen nu inte nås? Visst är det klimatomställningen som gör att vi får betydligt större utmaningar med både vägar och järnvägar som inte är klimatsäkrade på olika sätt? På vilket sätt ser Sverigedemokraterna att man behöver ta tag i klimatpolitiken för att vi ska kunna se till att vi inte får den typen av extremväder?

Jag vet att vi är sent ute när det gäller detta. Men det är märkligt om inte alla har vaknat och gör allt man kan, allt som står i ens makt, för att se till att vi minskar våra utsläpp. Vi vet ju att utsläppen från trafiken är en del av det som ligger bakom klimatförändringen, och vi behöver komma till rätta med det.

Jag vet också att Inlandsbanan, som ledamoten lyfte, var en viktig del av försörjningen mellan norra och södra Sverige när regnen hade dragit med sig de andra järnvägarna. Jag ser med spänning fram emot att

Sverigedemokraterna kanske lyfter in den delen betydligt mer i kommande plan så att man säkerställer att klimatsäkring av våra järnvägar får betydligt större resurser än hittills.

Anf. 9 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Vi vet inte exakt vad som orsakade händelserna på järnvägen där uppe. Det var ett inslag på tv häromkvällen där man konstaterade att kalhyggen som låg alldeles ovanför järnvägsbanken tillsammans med skogsbilvägar var en bidragande orsak till att vattnet leddes ned till järnvägen. När vattnet nådde järnvägsbanken hade det ingenstans att ta vägen, för trummorna i banvallen var för klena. Då letade sig vattnet fram en annan väg, och då spolades järnvägsbanken helt enkelt bort. Det kan alltså finnas helt andra förklaringar till att den här situationen uppstod.

En viktig del i hela det här resonemanget är att vi har en fungerande järnväg så att industrin kan lyfta upp sitt gods på tågen. Som det är nu säger fyra av fem industriföretag att man tvekar att investera i Sverige för att infrastrukturen fungerar så dåligt. Det är därför regeringen tillsammans med oss lägger fokus på att få en helt annan inriktning. Vi måste få en järnväg som fungerar året om, oavsett väder. Vi måste stärka vårt järnvägssystem.

Då är frågan: Har Centern fortfarande tankar på att vi ska bygga höghastighetståg i stället för att se till att få en järnväg som fungerar även för godstrafiken? Om inte den fungerar kommer industrin att flytta ut, och då har vi andra bekymmer också.

Det gäller att man har en tanke på hur vår infrastruktur ska fungera och hur vi säkerställer att den fungerar. Då måste vi börja underhålla. Vi kan inte ha ställverk från 60-talet som ska reglera våra moderna tåg. De måste bytas ut – så enkelt är det. Detta satte den förra regeringen helt i vänteläge. Det står tydligt i klartext i den rapport som jag har liggande framför mig.

Anf. 10 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för ytterligare kommentarer och frågor!

Det är väl alldeles uppenbart att klimatutsläppen har stor påverkan på inte minst vår infrastruktur i hela Sverige. Ibland ser vi tydliga exempel på det, ibland lite mindre tydliga. Vi har sett stora problem inte minst kopplat till tjälskador i hela norra Sverige. Jag vet att ledamoten är väldigt angelägen om att kunna lyfta den problematik som finns och att göra något åt den.

Men det förvånar mig att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen inte tydligare driver en vision för järnvägen. Varför har man inte en plan för hela järnvägens utveckling i Sverige så som det trafikslaget förtjänar? Man säger att industrin kommer att flytta ut om det inte finns möjlighet att lyfta upp mer på järnväg. Varför finns det då inte fler förslag om att stärka järnvägen från regeringens sida? Vi ser på Hitachi i Ludvika hur sårbart det är, om deras väg ut ur Sverige inte skulle fungera. Varför lägger man inte ytterligare

resurser och säger att underhållet behöver snabbas på och stärkas? Jag blev lite förvånad över den retoriken från Sverigedemokraterna.

Ledamoten reagerade på att jag sa att man måste kunna tänka på två saker samtidigt. Det gäller också industrin. Den behöver goda kommunikationer, men den behöver också energi. Vi vet att vindkraften behöver byggas ut snabbt. Kärnkraften, som jag tror att ledamoten vurmar mycket för, är viktig på sikt, men vi behöver energi nu. Då krävs utbyggnad av vindkraften. Jag skulle vilja se helhetsbilden från Sverigedemokraternas sida.

Sedan ställdes också en fråga om ny järnväg och ny räls. Vi behöver bygga för samma hastighet som man gör runt om i Europa, 250 kilometer i timmen, och bygga ihop hela Sverige med de hastigheterna så att man inte behöver dra ned på hastigheten någonstans.

Anf. 11 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Svensk infrastruktur är ryggraden i vårt land. När vägar och järnvägar fungerar och flygplatser och hamnar är tillgängliga fungerar hela Sverige. Människor kommer till jobbet i tid, företag kan växa och vår konkurrenskraft stärks.

När infrastrukturen brister får det stora konsekvenser för hela samhället. Varje stopp på Malmbanan kostar LKAB 100 miljoner kronor per dag. Pendlare fryser på perronger, och man vågar inte lita på att man ska komma till jobbet i tid när tågen står stilla på grund av att underhållet inte har skötts.

Detta är den verklighet som vi ärvt efter den socialdemokratiskt styrda regeringen, som bland annat lät underhållsskulden växa okontrollerat för att kunna fokusera på att klippa band i valrörelsen. Den förra regeringen lät underhållsskulden för järnväg och vägar växa till över 100 miljarder kronor mellan 2014 och 2022. De prioriterade bort det som verkligen behövdes. Nu städar vi upp efter dem, och det gör vi med historiska satsningar.

Fru talman! Regeringen föreslår 106,7 miljarder kronor till kommunikationer och infrastruktur 2026. Det är en kraftfull ökning som visar att vi menar allvar med att se till att det som vi redan har på plats fungerar.

Under hösten har vi moderater i trafikutskottet besökt flera platser i landet. Det är tydligt att regeringens satsning på underhåll verkligen gör skillnad. Flera av dem som vi har mött, som jobbar med att planera och genomföra underhållsåtgärder, vittnar om att de nu tack vare regeringens satsning på underhåll kan genomföra förebyggande underhåll och inte bara rycka ut när problem och skador redan har uppstått. Under nästa planperiod kommer vi att nolla underhållsskulden på väg helt, och på järnvägssidan tillför vi resurser motsvarande den högsta nivå som Trafikverket säger sig kunna klara av och fortfarande ha trafik igång.

Detta innebär inte att vi är nöjda med hur Trafikverket genomför underhåll på järnväg. De har i uppdrag att effektivisera och utveckla sin upphandling så att det går att genomföra mer underhåll utan att behöva stänga anläggningen. Beställningen av nya

underhållståg är ett steg i rätt riktning. Trafikverket säger själva att med den ökade takten på järnvägsunderhåll kommer hela underhållsskulden på järnväg att vara borta 2050. Men redan nu har punktligheten förbättrats, vilket är glädjande för många resenärer.

Vi satsar 41 miljarder kronor på utveckling av ny infrastruktur och 40,3 miljarder på underhåll nästa år. Riksdagen beslutade i december 2024 om en långsiktig ekonomisk ram på 1 171 miljarder för infrastruktursatsningar under perioden 2026–2037. Detta ger förutsägbarhet och möjlighet att planera långsiktigt. Det är så man bygger ett land.

Fru talman! En stor skillnad mellan den här regeringen och den förra är synen på flyget. Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill dra ned på flygstödet med flera hundra miljoner. De säger att flygresorna behöver minska och kallar det problematiskt att regeringen arbetar för fler direktlinjer till och från Arlanda under den pågående klimatkrisen. Vi ser också att flyget släpper ut. Vi vill att flyget ska ställa om. Vi vill dra ned på utsläppen men inte på resandet.

Vad är alternativet – att folk från Norrland inte ska kunna flyga till Stockholm och att företag ska flytta sina huvudkontor utomlands? När företag själva får lista viktiga faktorer för etablering och tillväxt är fler direktlinjer ut i världen något som hamnar högt på listan.

Vi tror på flyget och vill att det ska ställa om, inte läggas ned. Vi satsar 10 miljoner kronor per år för att möjliggöra nya internationella direktlinjer till Sverige och Arlanda, och nästa år startar fem nya flyglinjer från Arlanda. Det är så man skapar jobb och tillväxt.

Flyget är nödvändigt för tillgängligheten inom Sverige och mellan Sverige och andra länder. Vi fortsätter att stödja de regionala flygplatserna för att säkra en god tillgänglighet i hela landet.

Fru talman! Låt mig tala om något som ofta glöms bort, även om Thomas Morell förtjänstfullt tog upp det i sitt anförande. Det handlar om sjöfarten. 95 procent av allt det vi importerar och exporterar går någonstans i fraktkedjan via sjöfart. Nästan 70 000 båtar anländer varje år till svenska hamnar, och 164 miljoner ton varor lastas. Ändå har svensk sjöfart länge tyngts av högre avgifter och mer byråkrati än andra länders sjöfart.

Regeringen har agerat och förändrat en hel del förutsättningar för svensk sjöfart. Den 1 juli togs stämpelskatten för nya fartyg bort. Vi gör det enklare att hyra in och hyra ut huvudsakligen obemannade fartyg. Vi arbetar vidare med att förändra tonnageskattesystemet. Det har gett resultat: Rederier flaggar nu om sina skepp till svensk flagg. Senast i förra veckan flaggade Stena Line in ett fartyg. Där är man också väldigt tydlig med att det är regeringens politik och förändrade förutsättningar för svensk sjöfart som gör att man flaggar in.

Detta är viktigt inte bara för svensk sjöfart generellt utan också för vår nationella säkerhet och för vår förmåga att hantera kriser. Det är en ansvarsfull politik att värna svensk sjöfart på riktigt.

Fru talman! Det är naturligt med tanke på hur budgeten är fördelad att tåg, flyg, sjöfart och vägtrafik tar stort utrymme i vår budgetdebatt. Men budgeten på vårt område innehåller också digitaliserings- och postfrågor. Tack vare bredbandsstödet har de allra flesta hushåll i Sverige i dag tillgång till 5G. Regeringen har också påbörjat arbetet med att implementera de förslag som AI-kommissionen kommer med. Efter nyår kommer det en AI-strategi. AI har potential att öka effektiviteten och kvaliteten, inte minst i offentlig sektor. Möjligheterna är stora, och regeringen är angelägen om att utvecklingen fortsätter samtidigt som vi hantlar de risker som finns med AI.

Fru talman! Jag har naturligtvis läst oppositionens olika budgetförslag inför den här debatten och kan konstatera att det är en långt ifrån samlad opposition. Det spretar ordentligt. Socialdemokraterna har väldigt små förändringar i förhållande till regeringens budget. Centerpartiet vill satsa på vägar och tillväxt, medan Vänsterpartiet och Miljöpartiet kraftigt vill öka underhållsskulden på svenska vägar, som i dag har potthål och köer, och bara satsa på cykel och järnväg.

Deras budgetförslag skiljer sig åt med tiotals miljarder per år. Miljöpartiet vill öka anslaget med 39,5 miljarder kronor på ett år. Vänsterpartiet vill ha en Sverigebiljett för 2,5 miljarder. Miljöpartiet vill ha ett Sverigekort för 11,1 miljarder. Det är samma idé men väldigt olika kostnader.

Inte ens oppositionen kan komma överens om vad deras egen politik ska kosta. Hur ska de få ihop det hela, och hur ska de kunna komma överens när de ser så olika framför allt på hur de olika trafikslagen ska hanteras?

Fru talman! Regeringens budgetförslag för utgiftsområde 22 är balanserat, genomförbart och ansvarsfullt. Vi satsar rekordmycket på infrastruktur, men vi gör det på ett sätt som fungerar. Vi ser till att alla fyra trafikslag – väg, järnväg, flyg och sjöfart – får möjlighet att utvecklas i Sverige. Vi ser till hela Sverige, inte bara till storstäderna. Vi prioriterar jobb, tillväxt och tillgänglighet.

Hela Sverige ska fungera. Det är därför jag vill yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 12 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för anförandet! Jag har några frågor. När det gäller flyget är jag inte alls orolig för att komma överens med Centerpartiet. Tvärtom är det ju vi som gör stora satsningar på inte minst hållbart flygbränsle.

Ska vi kunna flyga hållbart i framtiden är det en nyckelfaktor att faktiskt producera hållbart flygbränsle. Vilka volymer man kan producera på ett hållbart sätt får framtiden utvisa, men ett som är säkert är att man behöver satsa. Jag undrar helt enkelt vilka satsningar Tidöregeringen gör för att få igång produktionen av mer hållbart flygbränsle och sjöbränsle.

Sedan vill jag korrigera en sak när det gäller vägunderhållet. Jag vet inte hur Maria Stockhaus har läst vår budget, men det hon säger är helt enkelt inte sant. Vi lägger precis lika mycket på underhåll av vägar som regeringen gör. Vi tycker ju att de vägar vi har ska vara väl underhållna. Det är de fossila bränslena vi ska komma bort ifrån när det gäller vägtrafiken.

Sedan var det väldigt mycket skryt om järnvägsunderhållet. Då kan vi titta på lite siffror och jämföra med föregående regering. Vi höjde underhållet med 100 procent under förra mandatperioden. Det var en dubbling. Det är också den dubblingen som ligger till grund för det som Maria Stockhaus med flera nu skryter om, alltså att vi får mer underhåll på järnvägen just nu. Regeringens plan, som man pratar om, är nämligen inte beslutad än. Tvärtom tog man i början av den här mandatperioden bort underhåll från järnvägen.

Vi kan konstatera att 85 procent av underhållsskulden kommer att vara kvar till 2037. Är Maria Stockhaus nöjd med det, med tanke på hur det ser ut på svensk järnväg i dag?

Anf. 13 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Tidöregeringen satsar också på att få igång produktion av hållbart flygbränsle i Sverige, men det spelar inte så stor roll om det inte finns några flygplatser kvar att flyga till. I och med att ni drar in stödet till de regionala flygplatserna är den risken ganska uppenbar. Det finns alltså en risk för att det inte kommer att finnas någon möjlighet att flyga inrikes i Sverige, för flygplatserna dit flygen skulle gå finns inte kvar längre. Dem har man inte råd att ha kvar.

När det gäller järnvägsunderhållet är det viktigaste, som Tidöregeringen verkligen har satt fokus på till skillnad från den förra regeringen, att försöka förändra hur Trafikverket jobbar med underhåll. Det framgår väldigt tydligt av Riksrevisionens olika rapporter att det finns stora brister.

Det gjordes en utredning för tio år sedan av Gunnar Alexandersson. Där föreslogs ett helt paket med åtgärder för att få fart på underhållet av svensk järnväg. Inget av detta blev verklighet, för den förra regeringen snöade in på att man skulle återta underhållet i egen regi. Det var bara det som var viktigt, och det fanns inte ens med i utredningen. Därför lade man utredningens förslag i en byrålåda, vilket är väldigt tråkigt. Annars hade vi kunnat ha en annan situation när det gäller hur Trafikverket jobbar med upphandlingar och hur man främjar innovationer när det gäller underhåll.

Om vi ska arbeta in underhållsskulden för järnvägen snabbare är detta en av nycklarna. DN gjorde en uträkning där man kom fram till att det skulle ta ungefär 250 år att arbeta in underhållsskulden för järnvägen. Men nu är bedömningen att man kan få bort det mesta till 2050. Regeringens politik har gjort en ganska stor skillnad. Vi har kunnat snabba upp arbetet.

Sedan är vi inte nöjda med det. Vi vill gärna att det går ännu fortare och kommer att fortsätta ha en diskussion och en press på Trafikverket att utveckla sina metoder, så att vi får ett effektivare järnvägsunderhåll.

Anf. 14 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack för svaren så långt, Maria Stockhaus. Jag blev dock inte riktigt klok på vilka satsningar på hållbart flygbränsle som görs. Det får Maria Stockhaus gärna förtydliga i nästa svar.

Sedan håller jag med om att mer hade kunnat göras tidigare. Vi hade gärna varit mer offensiva både vad gäller underhållet och vad gäller att bygga ut järnvägen för att få en tillräcklig kapacitet.

Faktum är dock att den här regeringen endast skjuter problemet på framtiden. Ynka 15 procent kommer att återtas till 2037.

Då blir frågan: Hur har man då tänkt hinna återta resterande 85 procent när det gäller underhållet till 2050 – det är alltså ungefär samma tidsperiod? Man påstår ju att det inte är möjligt att återta mer än 15 procent till 2037.

Nu säger i och för sig Trafikverket redan att det är fel. Det går att återta snabbare, precis som Miljöpartiet också har sagt. Det är klart att det är möjligt om man trycker på. Men det saknas pengar i den här regeringens plan. Känns det då inte lite som ett misstag att ha skjutit till för lite pengar? Det blir min följdfråga.

Återigen: Jag vill gärna veta hur satsningen på hållbart flygbränsle ser ut eftersom vi mest har fått ta emot besked om planerade satsningar som inte görs i Sverige. I Ö-vik har man skjutit planer på framtiden. I Långsele hade ett stort företag planer på att investera i produktion av hållbart sjöbränsle och flygbränsle. I Skellefteå är stora satsningar på gång. Men jag har pratat med både Skellefteå Kraft och de investerare som ligger bakom detta, och de är väldigt oroliga för regeringens totala handfallenhet och efterlyser handlingskraft.

Min fråga kvarstår alltså.

Anf. 15 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är viktigt att man lyssnar på den expertmyndighet man har och att man samtidigt styr den och ställer höga krav på att den förändrar sitt arbetssätt. Det är viktigt när det gäller järnvägsunderhållet. Att göra som Miljöpartiet gör – slänga en massa pengar på Trafikverket som de säger att de inte har möjlighet att göra av med – är liksom ett spel för gallerierna.

Alternativet är naturligtvis – och detta kanske Miljöpartiet vill, fru talman – att man stänger anläggningar så att folk inte kan åka tåg alls och sedan lägger alla de här pengarna där. Det är den enda möjligheten med de metoder vi har i dag.

Det är viktigt att man ser till att Trafikverket utvecklar sina metoder så att vi kan få ut mer. Det handlar om att få ut mer underhåll för de pengar vi faktiskt satsar, och där finns det mycket kvar att göra.

När det gäller de satsningar som Linus Lakso lyfte upp handlar det mycket om elektrobränslen, som fortfarande är ganska omogna. Vi vet liksom inte vart detta tar vägen och hur marknaden ser ut för just elektrobränslen. Som läget är just nu blir de också väldigt, väldigt dyra.

Det som är intressant att titta på är hur vi får biobränslen. Det finns raffinaderier på gång i Sverige och även raffinaderier som är beredda att ställa om till produktion av hållbart flygbränsle och sådant som kan användas även i sjöfart.

Anf. 16 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Sverige är ett avlångt land. Vår välfärd, vårt näringsliv och vår vardag bygger på att människor och gods kan ta sig fram tryggt, punktligt och hållbart. Därför är utgiftsområde 22 Kommunikationer en grundbult i samhällsbygget.

Fru talman! Under den här mandatperioden har vi tyvärr sett en utveckling som går i fel riktning. Det är en transportpolitik som tappar fart och en regering som inte förmår att ta ansvar för infrastrukturen och som samtidigt backar från klimatambitionerna.

Låt mig börja med helheten. Socialdemokraternas budgetalternativ är ett sammanhållet förslag som syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft, klimatomställning och sammanhållning. Vi vill rusta upp det som redan finns, utveckla det som behövs framåt och skapa framtidstro i hela landet.

Regeringens politik gör motsatsen. Underhållsskulden växer. Förseningarna ökar, och det blir allt svårare för människor att lita på tåget, bussen eller färjan. När regeringen borde investera i ett fungerande transportsystem skär man i stället ned.

Fru talman! Socialdemokraterna prioriterar ett underhållslyft. Vi föreslår en ökning med 500 miljoner av anslaget *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur*. Det handlar om att tåg ska gå i tid och att potthål på våra vägar ska lagas innan olyckorna sker. Underhållet är grunden för ett fungerande transportsystem, men regeringen fortsätter att skjuta problemen framför sig. Resultatet ser vi redan nu: fler inställda avgångar, eftersatta banor och vägar som sliter sönder både fordon och tålamod.

Fru talman! Vi ser också en försämrad tillgång till nattåg, flygförbindelser och färjor. Linjer mellan norra och södra Sverige har dragits in, och biljettpiserna har skenat. Det försvagar sammanhållningen i landet och försämrar beredskapen. Därför föreslår vi 300 miljoner kronor mer till *Trafikavtal* så att staten kan säkra grundläggande kommunikationer där marknaden inte räcker till.

Det här är en fråga om hela Sveriges tillgänglighet. När staten drar sig tillbaka blir avstånden längre mellan människor och mellan orter.

Fru talman! Socialdemokraterna vill också stärka ungas möjligheter att resa. Vi föreslår 750 miljoner kronor för att återinföra avgiftsfri kollektivtrafik för unga mellan 12 och 19 år på kvällar, helger och lov samt för heltidsstudenter upp till 24 år under terminerna. Det här är en investering i både jämlikhet och klimat. Vi vill att kollektivtrafiken ska vara en naturlig del av ungas liv, inte en lyx för dem som har råd.

Dessutom vill vi återinföra CSN-lånet för att ta körkort, något den här regeringen avskaffade. I många delar av landet är körkort en förutsättning för att få

jobb. Därför föreslår vi 75 miljoner kronor till körkortslån. Det är en konkret åtgärd för att fler ska kunna arbeta och försörja sig själva.

Den socialdemokratiska politiken på transportområdet har alltid haft ett mål – att binda samman landet, stärka industrin och minska klimatpåverkan. Men vi kan inte göra detta om investeringarna urholkas.

Regeringen pratar gärna om infrastruktur, men i verkligheten drar projekten ut på tiden. Den nationella planen har blivit en lång lista av försenade satsningar. Samtidigt har regeringen gjort det dyrare att resa klimatsmart och lättare att köra fossilt.

Det är orimligt. Vi behöver en transportpolitik som bidrar till klimatomställningen, inte motverkar den. Vi behöver krafttag för att elektrifiera transportsektorn, stöd till klimatsmarta miljötransporter och investeringar i järnväg och kollektivtrafik. När andra europeiska länder går före med nattåg, snabbspår och kustsjöfart står Sverige stilla.

Fru talman! Sjöfarten är ett annat område där regeringens passivitet är påtaglig. Vi socialdemokrater ser sjöfarten som en avgörande del av både transportförsörjningen och beredskapen. Svenska hamnar och rederier måste ha långsiktiga och konkurrenskraftiga villkor, men regeringen har inte visat någon riktning när det gäller vare sig farledsavgifter, isbrytning eller övergången till fossilfria bränslen.

I stället för en hamnstrategi får vi stillestånd. Det är olyckligt, för en stark svensk sjöfart är också en del av vårt totalförsvar. Den insikten verkar ha gått regeringen förbi.

Fru talman! Även digitaliseringen halkar efter. Utbyggnaden av robusta elektroniska kommunikationer går för långsamt, och anslagen till bredbandsutbyggnaden har inte förstärkts. I en tid när allt fler samhällsfunktioner är digitala måste staten ta ett större ansvar för att hela Sverige ska vara uppkopplat, inte bara storstäderna. En strategi saknas för verkliga åtgärder inom området, och nu halkar Sverige efter.

När regeringen pratar om effektivisering handlar det ofta om att lägga ansvaret på andra – på regioner, på kommuner och på marknaden. Men vi vet att ett fungerande transportsystem kräver statligt ansvarstagande och långsiktighet.

Vi socialdemokrater vill att tågen ska gå i tid, att vägarna ska hålla och att unga ska kunna resa. Vi vill att Sverige ska fortsätta vara ett land som hänger ihop – från Ystad till Haparanda och från Göteborg till Gotland. Vi vill se en transportpolitik som stärker jobb, jämlikhet och klimatomställning, inte en som monterar ned förtroendet för staten.

Avslutningsvis, fru talman: Socialdemokraternas politik på utgiftsområde 22 är tydlig. Vi rustar upp järnvägar och vägar. Vi säkrar grundläggande kommunikationer i hela landet. Vi investerar i unga och framtida transporter. Vi stärker sjöfarten och totalförsvarets förmåga, och vi sätter klimatet i centrum.

I regeringens förslag finns inget av detta. Det är ett stillastående Sverige i en tid som kräver rörelse. Därför har vi vårt särskilda yttrande och vår egen politik för

att Sverige ska hålla ihop. Vi vill ha ett Sverige som rör sig framåt och som investerar i framtiden.
(Applåder)

Anf. 17 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har en fråga av teknisk karaktär.

Revisionsrapporter under föregående mandatperiod pekade ju på hur dåvarande regering fullständigt misslyckades med underhåll av infrastruktur, framför allt på vägsidan. När vi här i kammaren debatterade den framtida budget om 1 171 miljarder som ska finansiera infrastrukturen under tolv år hade socialdemokratin en motion där man lade 45 miljarder mindre på väg. Man flyttade över de pengarna till järnvägen. Samtidigt vill man, ser jag i det särskilda yttrandet, lägga 500 miljoner mer på vidmakthållande. Det enda som är riktigt tydligt i brödtexen är dock att det är 100 miljoner man flyttar till järnväg.

Min fråga är egentligen: Vad är Socialdemokraternas politik? Är det den politik partiet förde fram i den tolvåriga, långsiktiga planeringen, det vill säga en minskning på väg och därmed en ökning på järnväg – mer än vad Trafikverket klarar av att använda? Det är i och för sig glädjande med nyheten att det köps in nya tåg så att tempot kan öka i underhållet av järnväg; det är positivt. Men enligt de uppgifter vi alla har fått klarar Trafikverket med nuvarande organisation bara att använda ungefär det regeringen har lagt. Kommer i så fall potthålen att bli kvar? Eller är det den nya politiken, som vi hör i dag, som gäller?

Är det den långsiktiga eller den tillfälliga politiken som gäller? Det är min fråga, fru talman.

Anf. 18 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Det var många frågor där! Det känns nästan som att regeringen är i opposition och oppositionspartiet Socialdemokraterna är i regeringsställning, och så kan jag upplysa ledamoten om att det inte är.

Vi gör satsningar på järnvägen, och det här handlar om den långsiktiga plan som gäller nu. Det är ju så med de långsiktiga planerna att man finansierar dem varje år; de är inte finansierade från början. Det handlar alltså inte om den plan som kommer att gälla från och med nästa år, utan det handlar om innevarande plan. Där ser vi att vi behöver göra en större satsning på järnvägen, och den behöver inte ställas mot vägen eller någonting annat.

Vi tror att man kan satsa på järnvägen. Vi är inte så förtjusta i det upplägg regeringen nu har, det vill säga att den inte kan satsa mer på järnvägen därför att Trafikverket har bestämt det. Ibland undrar man ju om det är regeringen som styr Trafikverket eller om det är Trafikverket som styr regeringen. Det kanske Magnus Jacobsson kan svara på.

Anf. 19 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jo, jag är hyfsat medveten om att vi har en borgerlig regering. Jag hoppas att vi har det även efter valet.

Ska jag alltså uppfatta dessa två olika siffror som att man just i år ämnar öka anslaget till vägar men i den långsiktiga plan som man själv har budgeterat för ska dra ned på det anslaget i tolv år? Det var så här det såg ut på vägsidan, fru talman, och det är det Riksrevisionen har kritiserat: När det röda laget – eller det röd-gröna laget, delar av det eller vad det nu är – styrde blev det inga satsningar på vägarna. Tvärtom byggdes underhållsskulden upp.

När det gäller järnvägssidan, fru talman, avsätter regeringen – jag kommer snart att hålla mitt anförande och peka på det – exakt de resurser som Trafikverket har sagt sig kunna hantera. Om man lägger mer resurser än en myndighet klarar av att hantera fryser de pengar som inte används inne, fru talman. Det gäller alla myndigheter – detta vet vi här i rummet, men det är inte givet att alla åhörare vet det – och varenda finansminister oavsett färg tenderar att vara väldigt glad för det, för det innebär att budgeten ser bättre ut. För övrigt fungerar det nästan likadant i kommunerna, det vill säga att den som har en större investeringsbudget än den gör slut på klarar ekonomin.

Målet med en budget måste dock ändå vara att de pengar som avsätts också används. Därför är det förvånande att Socialdemokraterna, som ändå är eller historiskt har varit ett statsbärande parti, lägger mer pengar på järnvägen än man vet kommer att användas – samtidigt som det i den långsiktiga planeringen de facto kommer att fortsätta finnas en underhållsskuld för vägar.

Jag tackar ledamoten för informationen, fru talman, men jag är bekymrad.

Anf. 20 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Det är säkerligen så som ledamoten beskriver det, det vill säga att det finns historiska missstag. Jag ska vara ödmjuk och erkänna att socialdemokratiska regeringar säkert har prioriterat fel eller gjort fel. Så är det alltid; vi är människor allihop.

Jag är dock mer bekymrad över framtiden än över historien. När jag står på perronger i Sverige träffar jag på människor som är frustrerade och som sliter sitt hår därför att tåget inte kommer eller kommer för sent. Man vet inte när man kommer fram: ”Hur ska jag göra – kommer jag att komma till jobbet i dag? Kommer jag att komma hem och kunna hämta mina barn på förskolan?” Det är den frustrationen människor känner. Nu har regeringen styrt i tre år, och vi ser ingen skillnad. Det blir fortfarande bökgigare och bökgigare på järnvägsstationerna, för tågen går inte.

För några veckor sedan kom den första snön. Då stannade lastbilarna återigen på E22 i Skåne, för det fungerar inte. Snöröjningen i Sverige fungerar inte. Vi har en regering som älskar att avreglera och privatisera, men det fungerar inte. Jag tror att det vore bra om Vägverket hade några egna plogbilar och kunde ge sig ut och sanda, salta och ploga när snön kommer, så att bilarna kan komma fram. Då kan den person som har väntat på tåget och varit orolig för att hinna till

förskolan och hämta sina barn också köpa mjölk, eftersom mjölk bilen kom fram till affären.

Det är det här som är problemet i Sverige i dag, och det är därför vi lägger lite mer pengar på underhållet. Det handlar om att få fart på det här redan nu och inte om två, tre, fyra eller sex år. Det är nu vi behöver göra det. Sedan kan man titta tillbaka och tycka att det inte var bra förr, men det är de här problemen människor upplever i dag. Det är de problemen vi måste lösa nu och framåt.
(Applåder)

Anf. 21 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Mycket har sagts från talarstolen och även i replikskiftena. Sammanfattningen är lite grann: Sent ska syndaren vakna. Ledamoten säger att det har gjorts en del misstag, men jag skulle säga att det har gjorts en hel del *historiska* misstag. Jag är lite nyfiken på inställningen att totalt ta avstånd från historien och säga att den inte är intressant, för historien är ju anledningen till att vi är där vi är nu.

Tågen har blivit punktligare; tittar man på statistiken genom åren ser man att tågen, tack vare de underhållsinsatser som nu görs, oftare går i tid nu. Sedan är det självklart ett elände för varje enskild person som står på en perrong och fryser, men fler tåg går i tid och kommer fram i tid än tidigare.

Jag är också, apropå den utredning som Gunnar Alexandersson gjorde för tio år sedan, lite nyfiken på varför det var så viktigt för Socialdemokraterna att i första hand förstatliga järnvägsunderhållet i stället för att ta tag i alla de olika förslag som Gunnar Alexandersson hade, som skulle ha effektiviserat hur Trafikverket jobbar med underhåll. Varför lade man bara den utredningen i byrålådan?

Det finns en sak som jag aldrig har fått svar på, trots att jag frågat olika socialdemokrater om den vid ett flertal tillfällen. Den förra regeringen slog ihop sak och förvaltningsanslag för Trafikverket. Det här är väldigt tekniskt, men det innebar att Trafikverket ökade antalet anställda med 4 000 i stället för att satsa på räls och asfalt. Det var de facto detta som hände. Man gav Trafikverket fritt spelrum.

Den här regeringen försöker ta tag i Trafikverket, styra det och få det att bli ett mer effektivt verk. Det är ingen hemlighet att vi moderater inte tror att det kommer att räcka, men detta arbete är ändå påbörjat. Det händer väldigt mycket på Trafikverket, vilket det inte gjorde tidigare. Då gav man Trafikverket fritt fram att öka antalet anställda med 4 000 i stället för att se till att det kom ny asfalt på vägen och att det lades ny räls.

Anf. 22 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Det är väl bra om oppositionen har vaknat? Det är väl bra att vi inte sover och att vi ser att det finns problem?

Jag håller inte med ledamoten om att allting blir bättre. Som jag beskrev i det förra replikskiftet är det inte den bilden jag får från resenärer när jag reser runt i landet. När jag besöker olika företag ute i landet som

vill frakta sitt gods på järnväg är det inte den bilden de ger. De säger att det är svårare, att de inte litar på systemet och att det inte fungerar. Jag har träffat oerhört många hamnchefer som sliter sitt hår. De säger att det här inte fungerar och att de skulle vilja skicka mer gods med järnväg men att den möjligheten inte finns. Det är för trångt. Det finns inte plats. Man kan inte lita på att det kommer fram i tid.

Detta är den bild jag har, och jag tror också att det är den bild som svenska företag och svenska medborgare har.

Jag funderar fortfarande på om det är regeringen som styr Trafikverket eller Trafikverket som styr regeringen. Jag kanske kan få ett svar på detta från ledamoten från Moderaterna, som ju är ledande i regeringen.

Jag tror att det skulle vara bra att förstatliga lite mer av underhållet. I dag har vi ett trafikverk som består av människor som beställer konsulter. Dessa konsulter ska sedan upphandla de projekt och det underhåll som ska genomföras. Jag tycker inte att det fungerar. Jag tror att Trafikverket skulle må bra av att ha lite mer verksamhet i egen regi. Jag menar inte att vi ska förstatliga allting, men jag tror att man skulle bli effektivare och kunna bedriva underhåll och göra investeringar i nya projekt på ett mycket bättre sätt om man hade den kompetensen inom verket.

Jag tror ändå att ledamoten och jag är överens om att Trafikverket inte fungerar bra i dag.

Anf. 23 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag förstår frustrationen hos alla dem som tycker att vårt järnvägssystem är opålitligt. Samtidigt måste man titta på vad som de facto händer där ute. Man måste titta på statistiken. Det har blivit bättre, även om vi självklart är långtifrån nöjda. Att vända den här atlantångaren – åratals, eller rättare sagt decennier, av eftersatt underhåll – för att få ordning på svensk järnväg låter sig inte göras på tre år.

Om det är någonting som den här regeringen gör är det att försöka styra upp Trafikverket. Generaldirektören skulle nog säga att det här är en ganska besvärlig regering. Han skulle nog dessutom säga att vi i trafikutskottet är ett ganska besvärligt gäng som också kräver att få träffa honom för att få höra hur man jobbar med utveckling och med alla de uppdrag som man har fått av regeringen för att effektivisera sin verksamhet.

Det sker oerhört mycket på detta område. Det är ett arbete som är långsiktigt, och det kanske kommer att behövas större åtgärder. Den utredning som kom i går, som pekar på ett statligt bolag i stil med Nye Veier i Norge, är ju jätteintressant. Detta är någonting som regeringen kommer att ta tag i för att försöka skapa en situation där vi kan få fram mer järnvägsunderhåll, vägunderhåll och nybyggnation snabbare än vad vi får i dag.

Det är intressant, fru talman, att Mattias Ottosson säger att han tror att Trafikverket skulle må bra av att ha mer underhåll i egen regi. Som politiker kan vi absolut tycka saker, men vi måste också titta på vad utredningar och experter säger.

Anledningen till att Socialdemokraterna lade Gunnar Alexanderssons utredning i papperskorgen var ju att han så tydligt pekade på att man inte behöver ha underhållet i egen regi för att ha tillgång till kunskap. Det här handlar om brister i Trafikverket. Gunnar Alexandersson är tydlig med att Trafikverket kan skaffa sig den kunskapen. Han är också tydlig med att vi får ut mer underhåll för samma pengar om vi har den modell som vi har i dag.

Vad man mår bra av är väldigt subjektivt. Jag tycker att det var ett märkligt uttalande från den här talarstolen.

Anf. 24 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Stockhaus förstår problematiken och har som jag förstår det också träffat många resenärer, företag och så vidare. Då återstår fortfarande frågan: Vad har regeringen gjort? Tre fjärdedelar av mandatperioden har gått. Har regeringen inte gjort någonting? Har man suttit och väntat? Hur har arbetet bedrivits? Jag antar att Maria Stockhaus har en god relation med regeringen och vet hur regeringens arbete framskrider. Jag har inte sett att man egentligen har agerat över huvud taget.

Då blir det konstigt att prata om att styra upp Trafikverket. Hur har ni jobbat med det? Har ni gått dit och lyssnat lite på vad man gör?

Det var ju någon känd politiker som för många år sedan sa att politik är att vilja. Vad vill ni från Moderaternas sida med infrastrukturpolitiken? Ni ska väl styra Trafikverket, inte få återrapporter? Ni ska väl styra verket så att man bedriver den infrastrukturpolitik som vi behöver ha?

Jag tror att Trafikverket skulle må bra av att ha kompetens inom verket för att bygga såväl järnväg som väg.
(Applåder)

Anf. 25 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag är tvungen att blanda mig i debatten igen. Jag lutar mig faktiskt mot Riksrevisionens rapport. Den riktar svidande kritik mot hur den förra regeringen bedrev sin verksamhet. Man hade ingen koll på den. Man hade definitivt inte koll på pengarna. Det här är ju synnerligen allvarligt.

I samband med valet 2022 tillträdde den nuvarande regeringen med stöd av Sverigedemokraterna. Jag kan försäkra att vi har legat på ordentligt. Vi måste få en annan tingens ordning på Trafikverket så att vi får ut det som man kan förvänta sig av alla pengar som sätts in.

I rapporten från Riksrevisionen riktas det synnerligen allvarlig kritik mot hur den förra regeringen hanterade detta. Låt mig läsa ett stycke som visar hur allvarligt det var: Hade regeringen valt mer samhällsekonomiskt lönsamma åtgärder hade nationell plan kunnat bidra betydligt mer till de transportpolitiska målen med en oförändrad budget. Lite längre fram står följande: Analysen visar att tillgängligheten hade kunnat

öka med 30 procent. Ungefär dubbelt så många dödsfall och allvarliga skador hade kunnat förebyggas.

Vi pratar alltså om att människor kan ha dött eller blivit svårt skadade på grund av att man inte hade någon ordning på verksamheten. I detta betänkande vill Socialdemokraterna göra precis likadant en gång till. Magnus Jacobsson tog i sitt anförande upp den här ekonomiska delen, som visar förvirringen i den socialdemokratiska politiken.

Vi måste hålla oss borta från detta. Jag utgår från att vi får förnyat förtroende i valet kommande höst.

Anf. 26 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Då har Thomas Morell från Sverigedemokraterna berättat för mig hur det ligger till. Jag tackar för lektionen. Jag håller kanske inte med honom, och jag håller kanske inte heller med om det som står i Riksrevisionens rapport.

Låt mig vända på det och ställa en fråga till ledamoten Morell, som ju tillhör det största partiet på regeringssidan, eller det parti som stöttar regeringen så att den har majoritet här i riksdagen.

Inför mandatperioden, och även i början av den, var ni ju väldigt tydliga med att ni inte tycker att Trafikverket fungerar som organisation. Ni drev ju linjen att Trafikverket skulle delas upp i ett vägverk och ett banverk. Jag är inte helt främmande för den idén.

Ni var inte heller främmande för att man skulle ha en del av verksamheten i egen regi. Nu verkar ni dock ha vänt helt och hållet under mandatperioden.

Hur ser ni på Trafikverket i dag? Behöver man göra något? Jag tror att Sverigedemokraterna kanske har en annan syn än regeringen och att de tycker att politiken ska styra Trafikverket och inte tvärtom. Jag är nyfiken på hur ledamoten ser på dessa frågor.

Anf. 27 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Rapporten talar sitt tydliga språk och visar att det inte funkade under den förra regeringen. Trafikverket fungerar inte heller, och det har vi varit kristallklara med. Vi anser att det inte funkar och att det måste ske en förändring. Det har lett till att vi samtalat direkt med generaldirektören i olika frågor.

Ledamoten tog själv upp underhållet på vintervägar och hur halkigt och eländigt det är på dem. I ett samtal jag hade med generaldirektören bad han mig att jag skulle ställa frågor till dem som är entreprenörer och gör jobbet där ute. Jag ställde dem till mina vänner och fick ett 38 sidor långt svar som jag lämnade över. Svaret visar med all önskvärd tydlighet hur illa skött det var under den tidigare regeringen, som gjorde ett upphandlingssystem som är en perfekt modell för att skapa hala vägar.

Numera är man alltid tvåa på bollen och väntar tills halkan slår till. Först då skickar man möjligen ut en bil med salt och 80 procent vatten i stället för torrsalt. Det säger sig ju självt att sprider man vatten på vägarna blir det ännu halare. Jag kan visa bilden jag fick från Arvidsjaur i går. Där är det skridskor som gäller om man ska ut och åka på vägarna.

Detta system skapade den förra regeringen, och systemet måste förändras. Bollen ligger nu hos Trafikverket efter det svar jag lämnade över, och jag utgår från att det blir en förändring. Det är kanske svårt att göra den under innevarande vinter, men nästa vinter måste det definitivt bli bättre.

Anf. 28 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Morell beskriver att det har förekommit samtal med Trafikverkets generaldirektör. Det är säkert jättebra och konstruktivt på många sätt.

Jag fick inte riktigt svar på hur Sverigedemokraterna ser på Trafikverket. Ska det delas? Ska det ha verksamheten i egen regi?

Ledamoten och jag verkar dock dela bilden av att snöröjningen inte fungerar. Sverigedemokraterna har ju backat upp regeringen under tre år, så jag förutsätter att det när vi är klara med debatterna och regleringsbrevet går ut till de statliga myndigheterna finns en tydlig inriktning för att förändra Trafikverkets verksamhet. Det sker inte genom samtal med generaldirektören, utan uppdraget ges i regleringsbrevet.

Jag förväntar mig att Sverigedemokraterna efter tre år har drivit igenom stora förändringar och att vi får se ett trafikverk som kommer att arbeta på ett annat sätt så att resenärer på svensk väg och svensk järnväg kan ta sig fram på ett bra sätt. Det ser jag fram emot, så jag hoppas att det stämmer.

(Applåder)

Anf. 29 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt gå upp, men det sades så mycket från talarstolen och i replikskiftena att jag kände att jag behövde göra det.

När det gäller underhållet är det positivt att Socialdemokraternas Mattias Ottosson vill lägga ytterligare 500 miljoner på järnvägen. Men redan 2023 var vi tvungna att flytta över 750 miljoner till underhåll på väg för att använda pengarna eftersom Trafikverket inte kunde göra av med dessa pengar. Det trafikverk Socialdemokraterna lämnade efter sig kunde alltså inte använda pengarna. Man kan inte bara ge pengar, utan man måste också se till att myndigheten har möjlighet och metoder att använda pengarna. Det var detta som saknades, för det hände ingenting under åtta år.

Vi har sett till att Trafikverket kan använda pengarna. Det har länge pratats om underhållståg, alltså en ny maskinpark. I går tecknade Trafikverket kontrakt på tre nya sådana tåg, som ska börja levereras 2030. Under Socialdemokraterna byttes 10 växlar per år; nu byts 1 700 per år.

Vi har verkligen satt press på Trafikverket. Vad gjorde ni under era åtta år för att styra upp Trafikverket? Det finns mycket man med enkla medel kan förändra, och det gör vi nu.

Anf. 30 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Liberalerna är det fjärde regeringspartiet som går upp och ställer många frågor till oppositionen. Det brukar skoja om att Socialdemokraterna är

det statsbärande partiet i Sverige, och det tycks uppenbarligen vara så. Trots att vi snart är inne på vårt fjärde år i opposition verkar alla ha uppfattningen att det är vi som styr. Men så är inte fallet.

Låt mig återkomma till frågan jag har ställt i de tre andra replikskiftena: Vem är det som styr Trafikverket? Den nuvarande formen infördes av ministären Reinfeldt, och om jag inte minns fel ingick Liberalerna i den regeringen. För transparensens skull ska jag säga att Socialdemokraterna stöttade förslaget att slå ihop olika verksamheter och skapa en ny myndighet. Ett antal år senare ser vi att denna myndighet inte fungerar, och jag tror att man måste se över och utvärdera det hela.

Jag är inte heller helt nöjd med historien kring detta och hur underhållit har skötts, men jag vill ta tag i det och se till att Sverige får ett trafikverk som fungerar och som styrs av regering och riksdag, som det ska, så att folk kan resa på det sätt de ska.

Det gläder mig att höra att Trafikverket har upphandlat underhållståg. Det fanns dock med i våra budgetförslag långt innan ni kom med ert förslag. Det ligger alltså pengar i våra budgetförslag till ett första underhållståg. Men regeringen får med beröm godkänt för att man har vaknat och tagit tag i detta. Det är jättebra. Processen är dock lång innan dessa tåg är på plats, så upphandlingen skulle kanske ha gjorts tidigare.

Anf. 31 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Skälet till att fyra ledamöter går upp är kanske att ledamoten säger att inget händer. Men på område efter område kan vi visa att det händer saker. Socialdemokraterna hade åtta år på sig att beställa nya underhållståg, men det hände inget. Vi pratade mycket när jag satt i underlaget, men det hände inget. Socialdemokraterna styrde inte upp Trafikverket.

Men nu händer det. Vi har en otrolig kostnadskontroll. Vi godkänner inga byggstarter som har gått över 10 procent, utan då skickar vi tillbaka det till Trafikverket och säger: Gör om, gör rätt och tala om för oss vad det är som har blivit dyrare. Regeringen prioriterar, och nu styr politiken Trafikverket. Det hände aldrig under Socialdemokraternas åtta år.

När det gäller flyget vill jag säga tack till Mattias Ottosson för att Socialdemokraterna tycker att regeringens satsning på 318 miljoner till våra regionala flygplatser är bra. Dessa flygplatser har det nämligen väldigt tufft.

Däremot ställer jag mig frågan: Hur tänker Socialdemokraterna, med det regeringsunderlag de har, att de ska kunna vidmakthålla en sådan satsning när Vänsterpartiet vill ta bort 60 procent av satsningen och Miljöpartiet vill ta bort 80 procent? Det blir cirka 90 miljoner av de 528. Hur tänker Socialdemokraterna klara flygplatserna med sitt regeringsunderlag?

Anf. 32 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag förstår att undertecknad trampade på en öm tå när jag hävdade att det är regeringen som

inte har agerat. Men det är inte oppositionen som styr landet, utan det gör regeringen.

Jag delar den frustration som resenärerna på perongerna och lastbilschaufförerna som sitter fast på vägarna känner över att svensk infrastruktur inte fungerar. Det är därför vi socialdemokrater söker ett mandat för att styra landet och försöka rätta upp det som inte fungerar.

När det gäller flyget är det oerhört viktigt att vi har flyg i Sverige, både utrikesflyg och inrikesflyg. Utrikesflyget handlar många gånger om att svenska företag ska kunna resa och göra affärer och på så sätt öka vår tillväxt. Det handlar också om att vi ska kunna åka på semester – ett vårdbiträde som har sparat i flera år ska kunna ta med sig sina barn och åka till Kanarieöarna. Det handlar även om att vi ska ha ett inrikesflyg som fungerar så att man kan leva och vara verksam i norra Sverige. Jag tycker därför att det är helt okej att vi ska satsa på detta.

Jag är lite bekymrad över att regeringen har svårt att komma framåt när det gäller flygplatsutredningar och hur vi ska stötta. Jag tycker att man ska ta ett helhetsgrepp där man stöttar alla regionala flygplatser och säger att allihop ska vara beredskapsflygplatser, till exempel. Det är möjligt att vi kan ta i hand på att ta ett samlat grepp om Sveriges flygplatser.

Sedan var det återigen ett resonemang om hur de framtida regeringsalternativen ser ut. Vi har varit väldigt tydliga med att vi söker ett mandat för socialdemokratisk politik, och däri ligger en offensiv flygpolitik. Sedan är vi öppna för att samarbeta med alla partier i Sveriges riksdag utom ett. Det finns olika varianter för hur vi kan mötas där för att se till att svenskt flyg utvecklas på ett bra sätt.

(Applåder)

Anf. 33 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Vi debatterar nu den sista budgeten för trafikområdet under denna mandatperiod. Det är också det sista året för föregående regerings nationella plan, då vår regering under våren kommer att presentera vår nationella plan.

För oss som är här i kammaren är processen avseende nationell plan en självklarhet, men för alla som i dag tittar på denna debatt ämnar jag göra en kort utvärdering avseende hur en nationell plan växer fram.

Då all infrastruktur kräver långsiktighet arbetar vi alla utifrån en tolvårsplan. Denna plan revideras vart fjärde år. Det sker genom att Trafikverket får ett uppdrag av regeringen att se över planen. Därefter presenterar Trafikverket ett utkast för nästa tolvårsplan, som går ut på remis till kommuner och regioner samt andra intressenter.

När remissvaren kommer in gör regeringen en samlad bedömning och fattar ett beslut utifrån de ekonomiska ramar som riksdagen tidigare har fastställt. Just nu pågår remissförfarandet, och under början av nästa år kommer regeringen att fastställa den nya infrastrukturplanen. Det var lite folkbildning.

Fru talman! Riksdagen har avsatt 1 171 miljarder kronor som ska gå till infrastruktur under de kommande tolv åren. Enkelt uttryckt kan man säga att ena hälften går till att bibehålla infrastrukturen och att andra hälften går till nya investeringar. Pengarna fördelas också förhållandevis lika mellan väg och järnväg. Det finns även en del mindre anslag som hanterar Trafikverkets förvaltning samt övriga trafikslag.

Fru talman! Den budgetram vi nu har antagit kommer att resultera i att hela underhållsskulden inom vägområdet byggs bort under de kommande tolv åren samtidigt som vi gör satsningar på nya vägar och ökar stödet till de regionala planerna samt till enskilda vägar. Vi gör således en kraftfull satsning för att återställa den underhållsskuld som tidigare regeringar har skapat.

Fru talman! Det är dock förvånande att notera att S i sin motion avseende infrastrukturpropositionen drar ned på stödet till vägar med 45 miljarder, vilket får som konsekvens att vi med deras tolvårsbudget inte kommer att kunna återställa alla de brister som finns i dagens statliga vägnät. Låt mig ställa en rak fråga till mina kollegor i S: Hur tänker ni här?

Fru talman! Inom järnvägsområdet kommer vi inte att klara av att bygga bort hela underhållsskulden. Den största orsaken till detta är att det helt enkelt är svårare att bygga järnväg än väg. Men Trafikverket får de resurser de anser sig behöva och som de bedömer att de kan förvalta och använda under de kommande tolv åren. Trafikverket vidtar åtgärder för att öka kapaciteten. Exempelvis har de nu köpt in nya underhållståg, vilket är mycket bra.

Jag noterar att flera partier avsätter mer pengar än regeringen till järnväg, men dessa pengar får man tyvärr betrakta som Monopolpengar då de helt enkelt kommer att frysa inne om Trafikverket inte hinner eller har möjlighet att använda dem.

Jag hörde också att S i talarstolen ondgjorde sig över situationen på våra perronger och över att ingenting händer. Ingenting kan vara mer fel, fru talman. Ta bara min hembygd. På Bohusbanan byter man elledning, och med enkelspår blir det då lite svårt att köra tåg samtidigt. I Alingsås och Göteborg byter man elledningar. Det är samma dilemma där: Det är svårt att köra på spåret samtidigt som man vidtar underhållsåtgärder.

Stora underhållsåtgärder gjordes i Vänersborg, men när jobbet äntligen var klart visade det sig att bron hade andra fel. Nu är den avstängd igen. Den stora totala underhållsskuld som har byggts upp gör ju att det till och med när underhåll görs visar sig att man får göra det en gång till.

Det händer alltså en hel del ute i spåren, fru talman, men det går inte att både köra på och underhålla spåret samtidigt. Detta tror jag att S vet, fru talman.

Utöver att vi gör den största satsningen på infrastruktur hittills öppnar vi även dörren för alternativ finansiering och alternativa driftsformer. Det är bra. Från kristdemokratiskt håll är vi positiva till att exempelvis Östlig förbindelse byggs på detta sätt.

Det finns även mindre projekt, såsom bron mellan Orust och Stenungsund, som lämpar sig för alternativ finansiering. Om denna typ av mindre projekt ska kunna genomföras måste vi dock ändra dagens avskrivningsregler. Som det är nu skriver man av en mindre bro på 25 år, vilket är helt orimligt. Om dessa regler ändras till 40–50 år kommer flera projekt som i dag inte blir av att kunna hanteras via kommunal medfinansiering tillsammans med broavgift.

Fru talman! Även på järnvägens område finns spännande projekt som kan hanteras utanför Trafikverkets organisation. Exempelvis kan Öresundskonsortiet hantera utvecklingen i Skåne på samma sätt som man gör i Danmark. Oslo–Stockholm samt Oslo–Göteborg–Köpenhamn borde kunna hanteras via alternativ finansiering. På samma sätt borde vi kunna hitta en lösning där Sverige, Norge och Finland skapar ett nytt konsortium som hanterar Malmбанan och dess kringliggande spår mellan Narvik, Kiruna, Luleå och Haparanda.

Regeringen tittar just nu på dessa frågor, och jag hoppas att några av dessa projekt kan hanteras utanför Trafikverket.

Fru talman! Om vi ska dra nytta av järnvägens starka sidor måste vi påskynda utbyggnationen och hantera de sträckor som just nu är flaskhalsar i systemet. Utifrån detta perspektiv är det viktigt att vi förbättrar järnvägen i Skåne och att vi får till fyrspar mellan Göteborg och Alingsås samt på nya Ostkustbanan.

Alla dessa sträckor har det gemensamt att de löser lokala behov såsom arbetskraftspendling samtidigt som de löser nationella behov avseende person- och godstrafik.

Fru talman! Vi lever i en orolig tid. Även om vi inte tänker på det dagligdags är Sverige i praktiken en ö som är beroende av internationella transporter. 90 procent av alla varor som förs in eller ut ur Sverige kommer att hanteras av en hamn och skeppas med ett fartyg.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder på skatteområdet och även för att underlätta personalrekrytering. Det är bra. Vi ser nu att inflagningen till Sverige ökar, vilket är bra då det ökar vår säkerhet vid ett eventuellt krig.

Trafikverket har i sin plan också pekat på hur man kan anskaffa ytterligare en isbrytare, vilket gör att vi kan beställa två nya fartyg. Det är en mycket viktig åtgärd. Om vi ska klara av sjöfarten i norr även vintertid måste vi förnya vår isbrytarflotta.

Regeringen jobbar vidare med frågor som berör lotsar och avgifter, vilket är positivt. Från kristdemokratiskt håll ser vi sjöfarten som ett av våra viktigaste transportslag. Svensk sjöfart måste få samma förutsättningar som våra konkurrenter, framför allt i Norden.

Fru talman! Enligt min mening är flyget nationell och internationell kollektivtrafik. Därför är det viktigt att kommuner och regioner kan upphandla nödvändiga flygförbindelser på samma sätt som de kan upphandla annan kollektivtrafik. Flyget är lika nödvändigt som bussen och tåget om man ska utvidga en

arbetsmarknadsregion. Flyget är också viktigt för alla som vill besöka nära och kära i andra delar av Sverige och för dem som har semester.

Vid sidan av detta är flygplatserna i sig nödvändiga för försvaret, polisen, vården, brandflyget och flygutbildningarna. Det är därför bra att regeringen har ökat anslagen till våra lokala och regionala flygplatser med 400 procent.

Även om det är mycket som går åt rätt håll avseende flyget känner jag oro över att det är färre som utbildar sig till piloter. Det finns även en risk att Transportstyrelsens tolkning av de internationella ersättningssystemen skadar flygledningen på de regionala flygplatserna. För mig som kristdemokrat är det väsentligt att vi har fungerande konkurrens inom flygledningen, då det gör att vi över tid får både lägre kostnader och högre kvalitet. Det kan inte vara en enskild myndighets uppgift att snedvrída och försvåra konkurrensen.

Något annat jag känner oro över i ett mer lokalt perspektiv är Säve flygplats. Här är Försvarsmaktens otydlighet – i ena stunden sa man att den behövs och i nästa att den inte är lika viktig – klart bekymmersam, särskilt med tanke på att Säve är en flygplats som betjänar polis, ambulans, brandflyg och flygutbildningar. Här måste jag erkänna att jag känner en oro över utvecklingen.

Fru talman! Kristdemokraterna är Sveriges bilvänligaste parti. Det ser vi i sänkningen av kostnader för alla hushåll som är beroende av bilen. Efter det att vi kraftigt minskat reduktionsplikten har jordbruket sparat cirka 2 miljarder om året, och en vanlig barnfamilj sparar cirka 500 kronor vid varje tankning. Vi har inte bara gjort det lättare att leva för dem som är beroende av bilen. Vi genomför också den största satsningen på väginfrastruktur.

Att stå upp för bilen är att stå upp för alla som är beroende av bilen för att få sin vardag att gå ihop. Alla bor inte så att man har fem tio minuter mellan bussar eller pendeltåg. De flesta bor på ett sådant sätt att bilen är det som gör att man kan skjutsa barnen till fritidsintresset, handla och sköta jobbet. Bilen är för många svenskar det absolut viktigaste transportmedlet när man kämpar med att få vardagspusslet att fungera.

Tyvärr ser vi att många röda kommuner likt Stockholm försvårar för både bilar och lastbilar. Det gör att stadskärnor utarmas när människor tvingas att handla på köpcentrum där man erbjuds goda förutsättningar att parkera. Vi arbetar för ett mer bilvänligt samhälle som gör att små stadskärnor och samhällen får bättre förutsättningar att överleva.

Samtidigt är vi medvetna om bilens miljöpåverkan. Genom att värna teknikneutralitet gynnar vi den tekniska utvecklingen, vilket innebär att vi kommer att få alltmer bränslesnåla och miljövänliga motorer. Samtidigt satsar vi på den elektriska infrastrukturen, vilket underlättar för dem som vill köra elbil. För oss är det inte bilen i sig som ska bekämpas utan utsläppen, vilket vi gör genom att uppmuntra till fortsatt teknisk utveckling.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på alla motioner.

Jag önskar alla som jobbar i riksdagen, alla ledamöter, alla mina kollegor och alla som tjänstgör här, en riktigt god jul.
(Applåder)

Anf. 34 MALIN ÖSTH (V):

Fru talman! I dag debatterar vi trafikutskottets utgiftsområde.

Som en del av det här betänkandet lämnar regeringen en resultatredovisning, alltså ett slags utvärdering av året som har gått, och med det en utvärdering av regeringens politik. Här kan man alltså utläsa vilken effekt regeringens politik har haft på transportområdet.

I resultatredovisningen ser man till exempel att transportsystemets standard och tillförlitlighet inte har förbättrats och att den negativa trenden kvarstår.

Transportsystemets användbarhet för olika grupper har inte förbättrats. Det betyder alltså att tillgängligheten och möjligheten till mobilitet och ett aktivt liv på lika villkor inte har förbättrats för personer med funktionsnedsättning.

Vi ser också att punktligheten på järnvägen var historiskt låg under föregående år.

Vi ser att andelen som använder fysiskt aktiv transport, alltså cyklar eller går, har minskat.

Vi ser att utsläppen från inrikes transporter, som riksdagen har beslutat ska minska med 70 procent till 2030, tvärtom har ökat med 22 procent.

Utöver den här resultatredovisningen finns det också andra källor till information för den som vill utvärdera hur det har gått för regeringen.

Klimatpolitiska rådets rapport är en sådan. Klimatpolitiska rådet konstaterar där att regeringens politik har bidragit till att motverka ett transporteffektivt samhälle.

Sedan finns den årliga kollektivtrafikbarometern, som följer kollektivtrafikens utveckling. Den visar för 2024 att kollektivtrafiken tappar marknadsandelar i Tidöpartiernas Sverige. I 18 av 21 regioner tappar kollektivtrafiken. Det här är ett klimatsmart, så gott som helt fossilfritt trafikslag som behöver öka om vi ska minska utsläpp och klara våra klimatmål men som nu alltså i stället tappar marknadsandelar.

Förra året stod det också klart att nattågstrafiken mellan Göteborg och Umeå och mellan Göteborg och Åre läggs ned. Det är trafik som har rullat sedan 1968 som nu upphör.

Förra veckan kom beskedet att också nattågstrafiken mellan Stockholm och Narvik skärs ned. Trafiken halveras; vartannat nattåg försvinner.

Det här gör det inte bara svårare att klara klimatmålet utan slår också hårt mot norra Sverige. Det urholkar funktionsmålet, och det förstärker geografiska skillnader över landet.

Att regeringen i budgeten för 2026 också har valt att underfinansiera trafikavtalen fördjupar de här problemen, och det är en direkt bidragande orsak till att nattågstrafiken nu läggs ned. Men det får också andra

konsekvenser. Norrtågs trafik får halverad finansiering via underfinansieringen av trafikavtalen. Samverkande inland, som kör 15 busslinjer över fyra län, står även de med näst intill halverad finansiering.

Det här gäller alltså tåg och bussar som redan är upphandlade. Det går inte att backa ur tecknade avtal. När staten i ett sådant läge kraftigt minskar sin medfinansiering betyder det inte bara att finansieringsprincipen urholkas. Det betyder också att kostnader för samhällsviktig trafik återigen vältras över på redan hårt ansträngda regioner medan staten backar tillbaka.

Regeringen konstaterar sammanfattningsvis i sin egen resultatredovisning att det övergripande transportpolitiska målet inte nås. Det är allvarligt, men det är inte förvånande. Den här regeringen har inte varit uppfylld av att nå vare sig funktionsmål eller hänsynsmål. Hade man varit det hade resultatredovisningen inte sett ut så här tre år in i en mandatperiod. Framför allt hade det inte behövt se ut så här. Vi hade inte behövt stå här med minskad kollektivtrafikandel, nedlagd nattågstrafik, minskad tillgänglighet, ökad ojämlikhet över landet och kraftigt ökade utsläpp från transportsektorn.

Vill vi på allvar se ökad transporteffektivitet behöver vi satsa på hållbara trafikslag. Det är också därför vi från Vänsterpartiet budgeterar för en Sverigebiljett. Vi inrättar en nationell kollektivtrafikmyndighet. Vi inför ett nytt anslag för att stärka cykelinfrastrukturen. Vi avsätter medel för att påbörja återtagandet av järnvägsunderhåll i offentlig regi. Vi behåller och utökar stadsmiljöavtalen. Vi höjer också anslaget till Sjöfartsverket.

Om vi menar allvar med principen om grundläggande tillgänglighet av god kvalitet för alla behöver vi fylla de här målformuleringarna med konkret innehåll. Det är också därför vi utökar anslaget till trafikavtalen och föreslår att de ska indexeras framåt för att skapa en förutsägbarhet och en långsiktig stabilitet som behövs och som saknas i dag.

Vi har också ett eget anslag särskilt riktat till Gotlandstrafiken. Att pressa ned höga färjepriser är ett absolut måste, och det borde vara högsta prioritet för samtliga partier. Jag förutsätter att regeringen återkommer med skarpa förslag på hur höga färjepriser kan sänkas här och nu och med en långsiktig plan som säkrar en fungerande, faktisk tillgänglighet till och från Gotland. I dag har vi en situation där gotlänningarna blir alltmer isolerade på ön. Det är en situation där höga färjepriser beskrivs som en ekonomisk mur mot fastlandet. Det är oacceptabelt. Den muren måste rivas.

Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Vi ska i dag debattera 2026 års budget för kommunikationer. Det gäller våra transporter men även AI, digitalisering och post – som vi inte har hört så mycket om i debatten.

Den totala budgeten för området är 107 miljarder för 2026 med en ökning till 121 miljarder 2028, vilket gör att detta är en av de största poster vi har i budgeten. Storleken beror naturligtvis på kostnaderna för

underhåll och utbyggnad av Sveriges vägar och järnvägar, som styrs av den nationella infrastrukturplanen.

Nu taktar regeringen upp underhållet och nybyggnationen, då 2026 är första året på den kommande ambitiösa nationella infrastrukturplanen 2026–2037 som regeringen tar beslut om i vår.

Transportsystemet är en grundbult för landets utveckling, och det ökade fokuset på beredskap och på vårt medlemskap i Nato har ytterligare satt fokus på tillståndet för infrastrukturen. Pålitliga och miljövänliga transporter och modern infrastruktur är viktigt för jobben, för konkurrenskraften och för en hållbar tillväxt i hela landet. För oss liberaler är samverkan mellan alla trafikslag grunden i ett effektivt transportsystem, där restiden räknas från dörr till dörr och inte för en enskild delsträcka.

Fru talman! Det effektivaste sättet att öka kapaciteten och att snabbt minska klimatutsläppen är att satsa på underhåll. Regeringen driver på för att få mer underhåll för pengarna, och därför är det glädjande att Trafikverket i går, den 15 december, signerade kontrakt för att köpa tre nya underhållståg som ska möjliggöra effektivare spårunderhåll. Den totala kontraktssumman uppgår till nästan 1 miljard kronor, och det första underhållståget levereras 2030. Detta är effekten av att vi nu har en borgerlig majoritet som driver Trafikverket framför sig. Nu händer det saker!

Eftersom vägtransporterna står för över 90 procent av de inrikes utsläppen inom transport är elektrifieringen av våra vägtransporter prioriterad för Liberalerna, både för att sänka utsläppen och för att frigöra fossilfria bränslen för flyg och sjöfart.

Vi behöver snabbt bygga ut laddinfrastrukturen. Liberalerna ser bristen på laddinfrastruktur som den största risken för att företag och privatpersoner inte ska välja en elbil vid nästa bilköp och att klimatomställningen stannar upp.

Vi behöver också stödja inköp av eldrivna fordon. Därför är det glädjande att Liberalernas förslag till stöd för inköp av elbil med inriktning på landsbygden nu har blivit godkänt. Det är det första stödet som godkänts av EU för utbetalning ur den sociala fonden.

Sedan 2024 pågår en treårig satsning på stöd för inköp av ellastbilar, elarbetsmaskiner och lätta lastbilar till en summa av 6 miljarder. Under samma treårsperiod satsas samtidigt 5 miljarder på Klimatklivet, med stort fokus på laddinfrastruktur. Totalt blir det 11 miljarder. Liberalerna fokuserar på elektrifieringen för vägtransporternas omställning eftersom biodrivmedel och e-bränslen har ett större värde för sjöfart och flyg.

Regeringen vill samtidigt öka överflyttningen till järnväg och tillför därför 335 miljoner extra till miljökompensation för godstransporter på järnväg utöver den tidigare beslutade förlängningen under perioden 2026–2030.

Fru talman! Flyget befinner sig i en kärv situation. Inrikesflyget har återhämtat sig i de flesta länder, också här i Norden, men inte i Sverige. Flyget har en viktig funktion för företagen, för våra internationella kontakter och för att hålla ihop Sverige. Samtidigt blir

behovet av samhällsviktigt flyg, krisberedskap och resiliens i en orolig omvärld allt större.

Liberalerna höjer tillsammans med våra samarbetspartier därför ersättningen till de 27 beredskapsflygplatserna med 33 miljoner för att bidra till full kostnadstäckning för flygplatsernas jourberedskap.

Vi behöver samtidigt minska riskerna för nedläggning av den viktiga flygplatsinfrastrukturen runt om i landet. Därför höjer vi driftsstödet till de icke-statliga flygplatserna med 318 miljoner till totalt 528 miljoner – över en halv miljard – för att täcka 75 procent av flygplatsernas driftunderskott. Detta behövs för att hela landet ska leva, och det är jag tacksam för att även Socialdemokraterna ser.

Samtidigt måste vi lämna flygskammen bakom oss. Våra resepolicyer behöver ändras. Det måste bli tillåtet att flyga fossilfritt om resans totala kostnad är lägre för flyget än för andra trafikslag om man räknar in hotellnätter, reseersättningar och biobränsle – för varför är det okej att kräva offentlig upphandling av fossilfria vägtransporter, samtidigt som en fossilfri flygresä inte är tillåten? Det är för mig helt obegripligt.

Redan i dag kan man flyga fossilfritt, och utvecklingen inom elflyg och alternativa bränslen tar stora steg framåt. Vi liberaler ser positivt på den fortsatta satsningen på forskning och utveckling av fossilfritt flyg – inte minst elflyg.

Fru talman! Av den internationella godsfrakten från Sverige går 90 procent via sjöfart. Svensk konkurrenskraft är helt beroende av svensk sjöfart. Regeringen har sett över en rad olika regelverk för sjöfarten för att öka inflaggningen till Sverige. Det är bra ur beredskapssynpunkt. Vi har tagit beslut på slopad stämpelskatt och ett nytt bareboatsystem där man kan hyra in och ut obemannade fartyg. Regeringen bereder nu också ett förslag på ett nytt tonnageskattesystem.

Gotlandstrafiken är upphandlad för åren 2027–2035 med begränsningar när det gäller prispåverkan och med klimatkrav. Nu går vi vidare och höjer Sjöfartsverkets anslag för sjöräddning och fritidsbåtsåtgärder med 160 miljoner för att underlätta Sjöfartsverkets ekonomi.

Regeringen har satt sjöfarten i fokus för Sveriges konkurrenskrafts skull. Därför är det också glädjande att Trafikanalys pekar på att vi nu kanske har lämnat den långsiktiga trenden med minskat intresse för sjöfartsutbildningar bakom oss, då vi nu ser en ökning av ansökningarna till landets sjökaptensprogram för tredje året i rad.

Budgeten för kommunikationer består också av kostnader för den digitala utvecklingen. För närvarande finns en satsning på bredbandsutbyggnaden på 3,8 miljarder för åren 2024–2027. I årets budget satsar vi också 25 miljoner på att ytterligare stärka stödet för att minska det digitala utanförskapet. Vi tillför också 65 miljoner för att under året slutföra utvecklingen av en statlig e-legitimation.

Regeringen satsar också på AI. Det kommer en AI-strategi 2026, och användningen av AI inom den offentliga förvaltningen kan frigöra stora resurser.

Därför satsar vi nu 100 miljoner per år 2026–2028 på Skatteverket och Försäkringskassan – totalt 600 miljoner – för att de ska etablera en AI-verkstad för att effektivisera den offentliga sektorn.

Fru talman! När jag nu har redogjort för den sammanhålla politik som Liberalerna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna lägger fram tillsammans ställer jag mig frågande till hur oppositionen ska få ihop ett alternativ. Deras förslag spretar från 1 till 39 miljarder utöver vårt förslag. Vänstern och Miljöpartiet vill ta bort större delen av stödet på 528 miljoner till flygplatserna, medan Socialdemokraterna och Centern vill ha det intakt. Miljöpartiet vill lägga 11 miljarder på Sverigekort för kollektivtrafiken, och Centern stöder regeringens nivå på kollektivtrafiken. Vänstern vill ta bort regeringens besparingskrav på Trafikverket på 300 miljoner, medan Centern i stället vill lägga ett extra besparingskrav på cirka 300 miljoner.

Kort sagt: Hur ska oppositionen få ihop en budget när förslagen spretar i helt olika riktningar? Jag förstår inte det. Som svar på frågan från Socialdemokraterna om vi tror att Socialdemokraterna sitter i regeringsställning när vi begär många repliker vill jag bara säga att vi vet att S är i opposition. Vi är glada för det. Det är först med denna regering som vi ser en stor upprykning av svensk infrastruktur och av Trafikverket.

Fru talman! Den stora infrastrukturhändelsen under 2026 kommer att vara regeringens beslut om den nationella infrastrukturplanen för 2026–2037. Den kommer att påverka framtida budgetar där en lång rad förstärkningar i infrastrukturen behövs, inte minst i norr och två nya spår på sträckan Göteborg–Älvsjö.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 36 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Det här är ju sista budgetdebatten för mandatperioden, och därför passar det bra att summera infrastrukturminister Andreas Carlsons och Tidöpartiernas transportpolitik.

Jag ser att det redan suckas! Nej, det blir inte roligt – det kan jag intyga.

Låt mig börja med tågen. Andreas Carlson har ju upprepat vackra ord om att regeringen välkomnar alla transportslag, men inget kunde tyvärr vara mindre sant. I stället har vi sett hur Tidöpartierna fullkomligt har raserat utbyggnaden av den svenska järnvägen och möjligheten att åka tåg.

Det första och mest långsiktigt skadliga som Andreas Carlson gjorde var att stoppa investeringen i nya stambanor och därmed kasta bort tiotals miljarder i medfinansiering från EU som hade kunnat ge Sverige ny järnväg.

Tågresandet i Sverige har mer än fördubblats de senaste decennierna. Näringslivet vill frakta mer gods klimatsmart på järnväg, och för de flesta människor är det självklart att det behövs mer järnväg. Men det är det inte för infrastrukturminister Andreas Carlson. Han

har i stället stoppat investeringar i nya stambanor i södra Sverige, och i norra Sverige saknas beslut om viktiga satsningar, inte minst Nya Ostkustbanan.

Detta är tyvärr bara en tragisk förlängning av tidigare borgerlig politik där man blockerar påbörjade satsningar i den svenska järnvägen och låter den förfalla. Norrbottenbanan blev över ett decennium försenat på grund av alliansregeringen, och nu har man presenterat ytterligare en plan som vägrar att ta investeringsbehoven i svensk järnväg på allvar.

Möjligheten att åka nattåg stoppas över hela Sverige med Andreas Carlson vid rodret. Nattågen mellan Göteborg och Umeå lades ned för snart ett år sedan, och kort därpå var det nattågen mellan Göteborg och Duved i Jämtland. De populära nattågen mellan Stockholm och Berlin läggs snart ned. Så sent som för någon vecka sedan fick vi veta att de helt avgörande nattågslinjerna till norra Norrland försämras kraftigt. Det är en katastrofal utveckling.

Vi behöver bättre underhålla den järnväg vi har, men här har Andreas Carlson lagt sig på en oacceptabelt låg ambitionsnivå med en höjning av järnvägsunderhållet på ynka 5 procent. Det innebär att 85 procent av underhållsskulden skjuts långt in i framtiden efter 2037. Om bara 15 procent av underhållsskulden kan återtats till 2030 med regeringens plan, hur ska man då klara att återta resterande 85 procent på ungefär samma tidsperiod?

Detta kan jämföras med när Miljöpartiet satt i regering. Under den perioden höjdes underhållet med över 100 procent. Det är alltså en fördubbling, och vi lägger fram en plan för att återta 100 procent av underhållet till 2030. Vi ser också resultatet av de stora höjningar som gjordes under föregående regering. Det är egentligen det resultatet som flertalet av Tidöpartierna nu står och skryter om, det vill säga att underhållet verkligen har kommit igång. Men det behövs betydligt högre ambitioner än så.

Många företag vill också använda järnvägen som ett pålitligt och miljövänligt sätt att transportera gods, men i stället för hjälp från regeringen har man fått höjda banavgifter och borttagen miljökompensation. Banavgifter för tunga godståg har ökat med över 600 procent på 15 år. Det är inklusive en höjning på 55 procent mellan 2024 och 2025. Det har lett till att industrin har tvingats flytta över stora mängder gods från järnväg för att lyckas hålla ned kostnaderna.

Den här regeringens misskötsel av den svenska järnvägen får konsekvenser för vanligt folk. Förra året slogs ett dystert rekord, nämligen fler försenade tåg än på över ett decennium. Vi ska komma ihåg att bakom siffrorna döljer sig en verklighet för svenska hushåll och företag. Det handlar om att under oräkneliga timmar sitta fast i kvava tåg eller stå på perrongen i regnet utan besked. Det handlar om uteblivna leveranser, missade arbetstimmar, missade hämtningar på förskolan, förseningar till viktiga möten, förseningar till bröllop eller förseningar till den här debatten – som jag råkade ut för. Det handlar om känslan av att komma hem när den gemensamma middagen redan har kallnat.

Sverige behöver i stället omedelbart återuppta planeringen för att bygga ut och rusta upp järnvägen i hela landet, inte minst bygget av nya stambanor, beslut om dubbelspår på Nya Ostkustbanan, påskyndad utbyggnad av Norrbottenbanan och prioritering av ny järnväg mellan Oslo och Stockholm – för att nämna några exempel. Nattåg och stark regionaltrafik i hela landet borde vara en självklarhet.

Fru talman! Flyg och sjöfart har sina stora fördelar. Låt mig börja med sjöfarten. Inget annat transportslag kan transportera lika stora volymer gods på ett så energieffektivt sätt. Flyget har den stora fördelen att man kan ta sig långa sträckor på kort tid, och vi kommer att behöva flyga även i framtiden – inte minst ambulansflyg, brandflyg och militärt flyg.

Det som både sjöfarten och flyget har gemensamt är beroendet av fossila bränslen och svårigheten att elektrifiera inom överskådlig framtid. Då behöver vi naturligtvis producera hållbara bränslen för att säkra en hållbar framtid för både flyget och sjöfarten.

Med tanke på alla vackra ord från minister Carlson hade man kunnat tro att satsningen på hållbart flygbränsle och bränsle för sjöfart är i full gång. Men tyvärr har vi mest mottagit besked om att planerade satsningar avbryts i Sverige. I Ö-vik och Långsele har man avslutat eller skjutit upp planer. Skellefteå Kraft och medinvestorare tvekar på grund av uteblivet stöd från regeringen.

Ur säkerhetssynpunkt hade det varit minst sagt önskvärt om Sverige kunde tillverka egna flygbränslen till alltifrån Jas Gripen till ambulanshelikoptrar och Kustbevakningen. Då skulle vi också säkra eget fartygsbränsle för alltifrån fraktfartyg till flottan.

Från företrädarna för Tidöpartierna får vi höra att det i stället för brist på politik är flygskam som är problemet. Jag tycker att det är otroligt dåligt att man inte ens kan investera i denna helt nödvändiga utveckling i Sverige, där vi har väldigt goda förutsättningar.

Just fossilfrihet och elektrifiering har såväl Andreas Carlson som Ebba Busch, Ulf Kristersson och Romina Pourmokhtari pratat mycket om. Men hur ser det ut i verkligheten? Ett gott råd från livscoachen är att se till vad människor, inte minst regeringen, gör snarare än vad de säger.

Både elektrifieringen av transportsektorn och industrin har bromsat in kraftigt. Just elektrifieringen är nog regeringens allra största misslyckande. Den energikälla som har ökat mest under denna mandatperiod är nämligen i stället fossila bränslen, med 15 terawattimmar i årlig användning bara mellan 2022 och 2024.

Anledningen är såklart att man har lagt 57 miljarder på att subventionera fossila bränslen i stället för att lägga de pengarna på att stötta hushållen att byta till elbil, till billig kollektivtrafik och så vidare.

Branschorganisationen Mobility Swedens senaste rapport visar på en dyster utveckling. Elektrifieringen av transportsektorn till 2030 blir väsentligt lägre än tidigare prognoser visat. Samtidigt hade Sverige under förra året en rekordstor export av begagnade elbilar till

andra länder, som har en tydlig plan för elektrifieringen.

Lika mörkt ser det ut när det gäller tunga transporter. Svenska företag som Volvo och Scania står beredda med elektrifierade tunga fordon som kan sjösättas på marknaden. Men den här regeringen har dödat hemmamarknaden totalt. Det är inte bara dålig klimatpolitik; det är också usel näringslivspolitik. Allt detta sker dessutom i ett läge där Europa lägger mer pengar på att köpa fossila bränslen från Ryssland än vi lägger på att stötta Ukraina.

Detta får naturligtvis konsekvenser för klimatet. Förra året ökade Sveriges utsläpp med 7 procent. Det är den största ökningen på 15 år, mitt i en lågkonjunktur. Sverige är nu det land i EU vars utsläpp ökar allra mest. Och en stor del av detta sker inom transportsektorn. Där ökade utsläppen med hisnande 20 procent.

Fru talman! Vi behöver en ny regering, en regering som tar ansvar för Sveriges och Europas säkerhet genom att öka produktionen av inhemska hållbara bränslen och som ökar takten i elektrifieringen. Vi behöver en regering som ser till att det blir billigt att resa hållbart var du än bor i Sverige. En elbilsoffensiv skulle göra så att den som behöver bil kan leasa en elbil för 1 500 kronor i månaden. Och man kan se till att det blir billigt och attraktivt att ta kollektivtrafiken. Vi vill som sagt ha ett Sverigekort så att det kostar under 500 kronor i månaden att åka kollektivtrafik i hela landet.

Vi behöver en regering som även bryr sig om den svenska järnvägen genom att återta underhållsskulden, genom att sänka banavgifterna och genom att bygga ut järnvägen med tillräcklig kapacitet med nya stambanor i hela landet, från Luleå i norr till Malmö i söder.

Fru talman! Med detta vill jag passa på att önska alla en riktigt god jul.

Anf. 37 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag hoppade till lite när ledamoten sa att det gjordes investeringar när Miljöpartiet satt i regeringen. Jag vill kontra det lite grann. När Miljöpartiet satt i regeringen skapades den här rapporten från Riksrevisionen, som jag nu håller upp. Den är inte vacker att läsa. Där påtalas det tydligt att det inte fanns någon styrning för bildandet av en nationell plan.

Ni hade inte koll på läget, Linus Lakso. Ni hade inte koll på de ekonomiska delarna. Det var bristande kostnadskontroll. Rapporten är hemsk att läsa. Jag aldrig har läst en rapport där man så tydligt markerar emot en sittande regering som man gjorde i denna.

Jag reagerade på en sak till. Ledamoten sa att Volvo och Scania inte kan sälja några elektriska lastbilar och att det är regeringens fel. Regeringen har inte med det att göra, till att börja med. De ligger långt framme rent tekniskt med sina fordon. Men marknaden där ute är inte villig att betala för de merkostnader det innebär att transportera med de bilarna. De är lite styvt dubbelt så dyra som en traditionell lastbil.

Vi har också ännu en situation på marknaden. Om vi skapar ett transportsystem internt i Sverige som är dyrare än den osunda konkurrensen kan erbjuda – jag

pratar om den olagliga yrkesmässiga trafiken och deras insmugglade bränslen – slår det ut våra svenska åkerier fullständigt. Kunden är inte villig att betala den kostnaden. Det må vi ha uppfattningar om, men det är verkligheten. De svenska åkerierna har alltså inte ekonomiska förutsättningar att köpa en bil som är mer än dubbelt så dyr, eftersom de inte får hem de pengarna igen. Marknaden köper hellre osunda transporter.

Anf. 38 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågorna, Thomas Morell!

Jag börjar med Trafikverket. Jag kan bara beklaga att Thomas Morell och Sverigedemokraterna inte valde att gå vidare med utskottsinitiativet om att dela upp Trafikverket i två myndigheter. Då skulle vi ha en myndighet som faktiskt kan hålla koll på vägen och en myndighet som kan ha en helhetssyn över den svenska järnvägen. Om det är någonting vi är överens om är det att det inte fungerar som det är i dag.

Vi kan bara beklaga det. Nu behöver man verkligen agera. Jag ser inte att det har hänt speciellt mycket, trots påståendena om att man har styrt upp Trafikverket. Det återstår verkligen att se.

När det gäller rapporten från Riksrevisionen som du hänvisar till, och hur man prioriterade, gjorde Riksrevisionen ett misstag där. Det är de samhällsekonomiska kalkylerna, inte ett riksdagsbeslut, som ligger till grund för den. Det är inte riksdagen som har beslutat hur Trafikverket ska beräkna vad som är samhälls-ekonomiskt lönsamt eller inte.

I sådana beräkningar finns det alltid val att göra. De valen utgår inte minst från vad man prioriterar, till exempel om man prioriterar klimatet. En brist i dem är att man värderar en bilists tid högre än en tågresenärs. Det kan jag tycka är fel. Det handlar också om vilken kalkylränta det ska vara och så vidare. Man kan alltså inte utgå från den kritiken, eftersom den inte är befo-gad.

När det gäller tunga fordon ska jag utveckla det mer. Men det är absolut regeringen som har dödat den marknaden. Det är också precis vad branschen själv säger i den rapport som den nyligen släppt.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Så här det sista året i mandatperioden vill jag ändå påminna ledamöterna om att alla talar via talmannen. Duande och sådant ska alltså inte förekomma.)

Anf. 39 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag vill gå tillbaka till den första frågan ledamoten lyfte upp i sitt anförande: det här med investeringar i järnvägssystemet och att regeringen skulle i stort sett ha slagit undan investeringar på järnvägssidan. Så är inte fallet.

Det regeringen gjorde tillsammans med oss var att sätta stopp för höghastighetståget, för att frigöra pengar för andra investeringar. Hela idén med höghastighetståg har ju slagit undan benen för ett fungerande järnvägssystem.

Man räknar helt fel när man räknar på kostnader i samhället. Det har jag påtalat åtskilliga gånger. Man tar inte in godset i beräkningen utan räknar bara vad det kostar när vi människor blir försenade vid tågresor. Att godset, som är så oerhört viktigt för vår industri, inte är med i beräkningen blir väldigt fel. Därför har en så viktig sträcka som Göteborg–Alingsås hela tiden plockats undan i arbetet med den nationella planen. Det gjorde man medvetet i den förra regeringen; man ville styra till höghastighetståg i stället.

Vad är det då som är så viktigt med sträckan Göteborg–Alingsås? Jo, det är hela livsnerven för godsflödet upp till Norrland, Mellansverige och Mälardalen. Trafiken är så intensiv mellan Göteborg och Alingsås att när det blir störningar där fortplantar sig de störningarna till och med upp till pendeltågstrafiken i Stockholm. Därför måste man sätta fokus på att få bort just den flaskhalsen. Då pratar vi inte om höghastighetståg; det är en investering som inte kommer att leda till ökad kapacitet i systemet totalt sett, eftersom stora mängder går via Västra stambanan upp till industrin i norr. Den förra regeringen gjorde en helt bakvänd analys av verkligheten, vilket även rapporten säger.

Anf. 40 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Thomas Morell för svaren.

Jag får passa på att ställa frågan till ledamoten: Är det då så att Göteborg–Alingsås finns med i den plan som Trafikverket har lagt fram under styrning av den här regeringen? Det är min första motfråga.

När det gäller godset kan jag bara hålla med. Men grundproblemet är ju kapacitetsbrist, som även gods-trafficen lider svårt av. Järnvägen är för hårt belastad. Man behöver köra väldigt många tåg. Det blir väldigt lite tid att underhålla järnvägen. Belastningen blir mycket hårdare än vad järnvägen är byggd för. Då säger det sig självt att man behöver bygga ut järnvägen. Men det är precis det som Thomas Morell, Sverigedemokraterna och den här regeringen har satt stopp för.

Vad visar då den utredning som den här regeringen gav Trafikverket i uppdrag att ta fram? Vi vill bygga nya stambanor, men vi har inte låst oss vid en exakt hastighet. Det viktiga är inte om det ska vara 250 eller 320 utan att de byggs. Ni vill däremot stoppa hela projektet. Man kan bygga 41 mil ny järnväg med hög standard. Man kan bygga fristående. Man skulle kunna bygga på brobana. Det skulle kunna göras snabbt, rationellt och effektivt med nya metoder. Alternativet blir att bygga 35 mil dubbelspår. Det kommer att bli dyrt och ge stor påverkan på befintlig trafik. Man kommer inte att kunna bygga med samma kvalitet, eftersom den gamla järnvägen är krokig.

Det framstår bara som alltmer dumt att stoppa nya stambanor. Det är väl bara att beklaga att svenska folket på grund av den här regeringens beslut kommer att få leva med tågförseningar i större utsträckning än vad som hade behövt vara fallet.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Frågor i slutreplik får betraktas som retoriska.)

Anf. 41 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tänkte att jag skulle ta upp den enorma satsning som Miljöpartiet vill göra på järnvägsunderhållet under ett enda år. De vill lägga 6 miljarder extra ett enskilt år på underhåll av järnväg.

I budgeten för år 2023 tog regeringen på Trafikverkets förslag 750 miljoner som skulle ha gått till underhåll av järnväg och lade dem på vägunderhåll i stället. Det berodde på att det trafikverk som Socialdemokraterna och Miljöpartiet lämnade efter sig inte hade möjlighet att använda pengarna till järnvägsunderhåll.

Nu vill alltså Miljöpartiet anslå 6 miljarder till Trafikverket för underhåll. Men om man inte har rätat upp Trafikverket, så att myndigheten har de processer, de resurser och den personal som behövs för att kunna utföra ett effektivare underhåll, spelar detta ingen roll. Man kan lägga hur mycket pengar som helst; de pengarna kommer ju bara att förfalla vid årets slut, som min kollega Magnus Jacobsson sa.

Vi har nu sett hur Trafikverket har förändrats. Man har tecknat avtal för nya underhållståg. Man byter ut 1 700 växlar i stället för 10, som under den förra regeringens tid. Vi i den nya regeringen har tillsammans med Sverigedemokraterna gjort otroligt mycket. Vi har tryckt Trafikverket framför oss och krävt att få ut mer för pengarna. Men hur har Miljöpartiet tänkt att få ut de här 6 miljarderna i underhåll?

Anf. 42 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Det vi ser av ökat underhåll är ett resultat av den förra nationella planen, som Liberalerna i och för sig var med och beslutade om men tyvärr förhandlade ned med 100 miljarder, vilket har lett till bristande resurser. Det är vi i Miljöpartiet som väldigt länge har velat styra upp Trafikverket. Det är bra att regeringen äntligen genomför Miljöpartiets politik, men tyvärr görs det inte fullt ut. Det behövs en tydligare uppdelning, så att vi faktiskt får ett fokus på järnvägen. Vi anser inte att det finns ett helhetsansvar i dag.

Frågan om hur detta ska utföras togs också upp. Ja, precis – det behöver bli ett betydligt mer rationellt utförande. Som svar på frågan kan jag bara konstatera att Trafikverket först sa att det var helt omöjligt att återta mer än 15 procent av underhållet till 2037 men knappt ett år senare, vid sitt senaste besök i trafikutskottet, gav beskedet att det nog visst är möjligt, vilket är precis det som jag och Miljöpartiet har hävdat. Genom att sätta press, få bättre struktur och upphandla industriella och rationella processer kan vi återta underhållet snabbare.

Parallellt med det kan vi öka kapaciteten på den svenska järnvägen. I dag tar det tyvärr alltför lång tid, men vi hävdar att det går att pressa och styra även där, så att vi kan bygga ut järnvägen fortare. Vi ser att det är möjligt i andra länder att bygga järnväg fortare, mer rationellt och mer kostnadseffektivt än vi gör i Sverige. Det är precis det vi har sagt under hela den här mandatperioden och även drev under förra mandatperioden. Det är bra att regeringen agerar i den riktningen.

Men det är för lite och för långsamt, och investeringarna i ny järnväg uteblir helt.

Anf. 43 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant när ledamoten Linus Lakso säger att det går för långsamt. Miljöpartiet hade åtta år på sig att genomföra alla de fantastiska idéer som de tydligen hade men inte fick gehör för på Trafikverket. När vi tog över Trafikverket fungerade det inte i den måttan att man hade en effektiv process för att köpa och göra underhåll.

Vi har hört många som pratat om alla riksrevisionsrapporter som säger att det varit mycket dålig kostnadskontroll och dåliga processer. Men Miljöpartiet har alltså haft åtta år på sig att genomföra alla de här idéerna. Som ledamoten säger hör man nu efter bara två år Trafikverket säga att de kan göra detta på ett helt annat sätt. Vad beror det på? Jo, vi har fått en ny regering som har satt jättehård press på Trafikverket. Det är en stor förändringsprocess. Vi har krävt att de ger oss mer underhåll och utveckling för pengarna. På två år har de förändrat sig. I går köpte de in nya underhållståg. Det hade Socialdemokraterna och Miljöpartiet åtta år på sig att ordna, men det hände ingenting.

Om den här regeringen får sitta i fyra år till efter valet kommer man möjligen att kunna utnyttja de 8 miljarder som riksdagsledamoten har i sin budget. Men med den fart som Socialdemokraterna och Miljöpartiet hade under sina åtta år kommer det inte att fungera.

Anf. 44 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack, Helena Gellerman, men jag undrar nog om inte ledamoten har drabbats av en liten minnesförlust här. Liberalerna var också en del av januariavtalet och samarbetet med den förra regeringen. Frågan kan likaväl ställas till Liberalerna om varför man inte krävde alla saker som Helena Gellerman rabblar upp här.

Sanningen att säga skedde den stora ökningen av pengar till underhåll under den förra regeringen. Som jag nämnde tidigare ökade den förra regeringen underhållet med 100 procent under den mandatperioden. Det var en dubblering, jämfört med de 5 procent som man höjer med nu.

Det är tack vare den stora satsningen som man nu har råd att köpa in större, mer rationella fordon och så vidare. Där behöver takten bara öka. Här lägger sig regeringen på en otroligt låg ambitionsnivå där man mest skjuter underhållsskulden på framtiden. Det kommer att få konsekvenser.

Vi hade, om ledamoten inte minns, beslutat om och påbörjat investeringar i nya stambanor för mer kapacitet i järnvägen. Ledamoten undrade varför vi inte påbörjade det vi hade sagt. Det var precis det vi gjorde, vill jag upplysa Helena Gellerman om. Men det har regeringen stoppat.

Nu kommer vi att stå med underkapacitet under fler decennier än vad som hade varit nödvändigt. Det är precis som att Skellefteå–Luleå står utan järnväg längs

kusten på grund av att den tidigare alliansregeringen stoppade investeringar i ny järnväg.

Det här är ett mönster som tyvärr upprepar sig där svenska tågresenärer drabbas i slutändan. Vi hade de värsta förseningarna på över ett decennium förra året under denna regering.

Anf. 45 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! I en debatt kan det vara lämpligt att man åtminstone har någon form av stringens i sin argumentation. Å ena sidan hävdar man att den plan som nu ligger är den plan som man själv har gjort, vilket är korrekt. Så är det. Det är Socialdemokraternas och Miljöpartiets plan. Den nya planen kommer att komma i vår. Å andra sidan kritiserar man regeringen för att de går för sakta när vi följer den planen som S och Miljöpartiet har tagit fram. Någonstans får man ha någon form av hederlighet.

Fru talman! Det blir också väldigt felaktigt när man säger att någonting är stoppat som inte ens fanns i planen. Höghastighetstågen i all ära, men de låg i slutet av planen. Det är korrekt att regeringen har sagt att just det projektet säger vi nej till. Man har inte sagt nej till nya stambanor. Men det fanns inte med under de fyra åren. Man kan inte stoppa något som inte ens skulle starta. Någon hederlighet får vi ha i kammaren, fru talman.

Om vi fortsätter med hederligheten i just den frågan har regeringen till och med gjort en förhandling för att Göteborg–Borås ska byggas. Vi är inte alla överens, men just nu är planen att man ska bygga från Stockholm ner till Norrköping och Linköping. Kära vänner, det är nya stambanor. Det är precis det vi håller på med, i enlighet med föregående plan. Antingen är det föregående plan som gäller, eller så är det inte det. Nu råkar fakta vara att det är föregående plan som gäller.

Fru talman! Det är 85 procent av alla transporter som sker med hjul. Ändå lägger regeringen hälften av alla pengar på att vidmakthålla järnväg. Jag undrar bara: Var kommer tankarna ifrån att regeringen inte satsar, när det är helt uppenbart att regeringen satsar och i stora delar följer föregående plan?

Anf. 46 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, även om det kanske mer var påståenden från Magnus Jacobsson!

Svaret är ganska enkelt. Det jag har kritiserat är den plan som läggs för tiden framåt i och med den proposition som lades på riksdagens bord förra året vad gäller ambitionerna för att återta det eftersatta underhållet.

Jag tycker att det går för långsamt. Det är för låg ambitionsnivå att skjuta 85 procent av underhållsskulden på den svenska järnvägen framför sig till efter 2037 när vi ser hur svenska tågresenärer varje dag drabbas konstant av tågförseningar. Jag tycker att det är för sent, för lite och för låg ambition.

När det gäller nya stambanor är det korrekt som Magnus Jacobsson påstår. De är påbörjade. Problemet är att man har stoppat att bygga ihop de påbörjade

stambanorna så att man kan åka tåg på nya stambanor Stockholm–Malmö och Malmö–Göteborg.

Det är om möjligt ännu värre att investera väldigt stora pengar för att påbörja ett projekt för att sedan stoppa att bygga ihop järnvägen. Då får man inte ut den nytta som det skulle ha gett med nya stambanor.

Det fanns en påbörjad planering av nästa steg i det projektet, som man kan kalla det om man vill vara mer nogräknad, för att knyta ihop Sverige med nya stambanor. Ett av de första besluten som regeringen fattade var att stoppa den planeringen.

Och inte nog med det, man åkte också till EU och bad att få ta bort de projekten från TEN-T-kartan så att vi inte kommer att få några som helst EU-pengar för detta.

Anf. 47 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att alla som lyssnade på tidigare inlägg likt mig kommer att kunna notera att diskussionen handlade om vad som hade hänt den här mandatperioden. Den här mandatperioden har regeringen fortsatt med att bygga ut. Vi har sagt nej till det höghastighetsprojekt som bara slukade pengar.

Fru talman! Det är till och med så illa att Trafikverket under den förra mandatperioden under den förra regeringen inte ens hade ett eget anslag. Det hade fri dragningsrätt på de resurser vi avsätter. En av de saker jag är mest besviken på hos mig själv som politiker är hur jag kunde sitta i trafikutskottet i fyra år och inte notera det. Det var å andra sidan inte heller någon annan i trafikutskottet som noterade det. Jag får väl ha det som dålig ursäkt.

Fru talman! Det andra, som kanske upprör mig lite mer, är argumentationen om rysk olja och gas. De som känner mig vet att jag har gjort ett antal resor ned till Ukraina. Jag har ett stort engagemang för Ukraina. Jag vill bara i all ödmjukhet påpeka att kriget började 2014. Det eskalerade 2022.

Föregående regering gjorde ingenting för att få stopp på olja och gas från Ryssland. Man finansierade ett av de mest fruktansvärda krigen sedan efter andra världskriget.

Nuvarande regering har – alltför sent enligt min uppfattning, med det beror inte på vår regering – lyckats med att i EU förhandla fram ett avtal som gör att man inom EU inte får teckna nya avtal om olja och gas.

Alla dessa avtal ska upphöra 2027–2028. Det är fortfarande för sent enligt min uppfattning. Det blir lite väl magstarkt när man själv har suttit i regeringsställning och inte fått stopp på köp av olja och gas och kritiserar nuvarande regering, som de facto är med och förhandlar fram ett sådant stopp.

Det är ett alldeles för sent stopp. Men regeringen har verkligen gjort någonting. Det blir lite skamligt, fru talman, när man bara kritiserar till och med sådant som genomförs.

(Applåder)

Anf. 48 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag känner till Magnus Jacobssons engagemang för Ukraina. Det välkomnar jag verkligen. Då blir det också otroligt märkligt att man kan sitta och fatta beslut i den här kammaren om att subventionera fossila bränslen med 57 miljarder.

Även om vi inte importerar olja direkt från Ryssland upprätthåller vi en efterfrågan i Europa. Vi i Europa lägger mer pengar på att köpa fossila bränslen från Ryssland än vad vi lägger på att stötta Ukraina. Jag är den förste i den här kammaren som skulle vilja stötta Ukraina ännu mer.

Sanningen är att det tog två år för regeringen att stoppa direktimport av LNG från Ryssland till Sverige. Det gjordes först efter påtryckningar från Miljöpartiet.

Vi föreslog också ett utskottsinitiativ för ganska många år sedan, direkt efter den fullskaliga invasionen, om att omedelbart stoppa alla fossila bränslen från Ryssland. Sveriges nuvarande minister för civilt försvar sa då att man absolut inte skulle göra det eftersom det skulle legitimera miljöpartistisk politik. Det är alltså en sådan regering, med den typen av ministrar, som Sverige har.

Jag välkomnar verkligen Magnus Jacobssons engagemang för Ukraina, men det mesta går i fel riktning när det gäller att fasa ut fossila bränslen. Det är tvärtom den källa som har ökat allra mest. Regeringen borde ha pressat på mycket hårdare för att tidigare stoppa importen från Ryssland till Europa.

Anf. 49 MONA SMEDMAN (C):

Fru talman! Sätt er till rätta i stolen, blunda och känn hur den kyliga vinden smeker kinderna och gör dem alldeles rosiga! Den lätta snön som faller gnistrar vackert i solskenet. Ni hör alla glada skratt och det ljuvliga sorl som uppstår när många människor samlas på en och samma plats.

Var är vi i tanken? Som centerpartist och valfrihetens moder borde jag naturligtvis låta er välja platsen själva, fru talman, men i dag är jag inte särdeles generös. I dag väljer jag platsen. Vi befinner oss i Branäs, eller Brännäs, som ortsborna säger – denna pärla uppe i norra Värmland som årligen lockar många vinterälskande och skidsugna människor från både när och fjärran.

Fru talman! Jag kan tänka mig att en och annan i bänkarna sitter här och funderar på om jag är betald för att stå här och prata så gott om ett av Värmlands besöksmål. Men nej, fru talman, så är icke fallet. Som ni alla kan förstå är detta givetvis inte den enda näringen i Torsby kommun, utan där finns också skogsägare, åkeriföretag, vattenkraftsägare och småföretagare. Där finns livsviktig samhällsservice i form av skola, äldreomsorg och vårdcentral. Människor har också valt att bosätta sig i den här vackra delen av länet.

Jag är dock kraftigt oroad över hur framtiden för hela norra Värmland ska bli. Ni som inte känner till Sveriges vackraste län, fru talman, får nu lära er att Klarälven rinner likt en pulsåder ned från norska sidan in i Värmland och letar sig genom hela landskapet och

ut i Karlstad och Vänern. Klarälven är inte bara vacker, utan den innehåller också en hel del näringsverksamhet som flottfärder, campingplatser, jord- och skogsbruk samt en betydande elproduktion.

Fru talman! Nu kommer jag till en av de punkter som är av verklig betydelse för hela norra Klarälvsdalen, nämligen riksväg 62. Jag kallade nyss Klarälven för en pulsåder, och även riksväg 62 är en pulsåder. Denna väg, fru talman, är en förutsättning för att människor ska kunna bo, arbeta och driva företag i hela Klarälvsdalen. Vägen är helt avgörande för arbetspendling, företagande, besöksnäring och tillgång till samhällsservice.

I dag är dock erosionen från Klarälven ett hot mot vägbankarna, och om inte skyddande åtgärder genomförs kommer vägen att rasa. Någon alternativ väg med rimlig standard existerar inte.

Ja ja, tänker vän av ordning, fru talman, det är väl bara för Trafikverket att förstärka vägen då! Men riktigt så lätt är det inte. Riksväg 62 och Klarälven berörs nämligen av Natura 2000, vilket leder till oerhört komplexa prövningsprocesser när dessa nödvändiga säkerhetsåtgärder behöver vidtas.

Nu visar det sig dessutom att Natura 2000-områdets bevarandeplan ställer till det även för den elproduktion som älven står för. Den största kraftverksägaren signalerar att den bevarandeplan som föreligger som förslag kommer att göra det svårt för företaget att driva verksamheten vidare. Det skulle få enorm påverkan på Värmlands energibalans.

Det är därför uppenbart att systemet med Natura 2000 har gått från att vara ett värdefullt underlag för skyddet av natur till att bli ett direkt hot mot övrig samhällsutveckling.

Trafikverket har vid många tillfällen lyft fram att dagens regelverk och prövningsordning begränsar möjligheterna att säkra vägen, medan Naturvårdsverket, och länsstyrelsen i sin roll som tillsynsmyndighet, driver en strikt tolkning av Natura 2000-reglerna. Det här har i praktiken utvecklats till en tvist mellan två statliga myndigheter. Detta är en situation som Centerpartiet ser som fullständigt oacceptabel. Medborgare, företagare och pendlare i Nordvärmland ska inte behöva bli lidande för att myndigheter bråkar med varandra eller tolkar regelverk på olika sätt.

Det är självklart för Centerpartiet att Natura 2000-områdenas naturvärden ska skyddas, men det måste avvägas mot människors möjlighet att leva, verka och driva företag i hela Värmland och i hela landet. För oss gäller principen att jobben ska bli fler och att utsläppen ska ned, och för att lyckas med det måste miljöhänsyn och fungerande infrastruktur gå hand i hand.

När Nordvärmlands viktigaste livsnerv riskerar att skäras av på grund av utdragna processer blir det tydligt att en bättre balans behövs. Det handlar inte om att välja mellan natur och människor utan om att skapa flexibla och ändamålsenliga regelverk där både biologisk mångfald och landsbygdens utveckling stärks.

Fru talman! Som det är i dag är fiskens rätt att simma överordnad både personers möjlighet att bo och

leva och Försvarsmaktens möjligheter att klara transporter mot en front i norr. Det behöver komma till snabbare provningar vid akuta åtgärder och tydliga principer för kompensation och naturförbättrande insatser som en del av lösningen.

För Värmlands del och för människorna som bor i Värmland är det här en fråga om överlevnad och om respekt för livsvalet.

För mig, som ska vara riksdagsledamot i hela 16 dagar till, handlar det om att få upp frågan på bordet hos regeringen. Det behöver bli ordning på myndigheterna och på hur de pratar med varandra. Det är anmärkningsvärt att en hel landsända kan bli avhuggen för att myndigheter inte klarar av att hitta lösningar sinsemellan.

Fru talman! Vi närmar oss jul med stormsteg. Jag lovar er att jag har ätit min spenat minst en gång per vecka, så jag vill bara meddela att högt upp på min önskelista ligger också järnvägssträckningen mellan två huvudstäder, nämligen Oslo och Stockholm. Den är avgörande för att binda samman två växande huvudstadsregioner och för att stärka arbetspendling, näringsliv och klimatsmarta transporter i hela stråket. Samtidigt ökar denna sträckning både Sveriges civila motståndskraft och den militära mobiliteten i en strategiskt viktig gränsregion.

Med dessa ord säger jag tack och önskar alla fina jul- och nyårshelger.
(Applåder)

I detta anförande instämde Stina Larsson (C) samt Magnus Jacobsson och Kjell-Arne Ottosson (båda KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Klimat, miljö och natur

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2025/26: MJU1

Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur (prop.
2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 20, ett fantastiskt område i statens budget som går under namnet Klimat, miljö och natur. Det omfattar på det sättet i princip det mesta. Det här är sista gången som vi debatterar utgiftsområdet under den här mandatperioden, och det kan därför finnas en viss poäng med att blicka tillbaka och se vad som har åstadkommit men även vad som komma skall.

Fru talman! När Tidöpartierna tog över ansvaret för statens budget hade vi ett fullständigt haveri på utgiftsområde 20. Miljöbudgeten kom ju att fullständigt domineras av en elbilssubvention. Man förstår hur kaosartat det var när Socialdemokraterna försökte lägga

budget när man först fördelade 3,5 miljarder kronor och sedan tvingades fylla på flera gånger så att budgeten för elbilsbonusen till slut landade på 7,4 miljarder.

Det betyder att den socialdemokratiska regeringen avslutade mandatperioden med att lägga ungefär en tredjedel av budgeten för klimat, natur och miljö på att handla bilar för skattebetalarnas pengar, bilar som mestadels hamnade hos företag och offentlig sektor med resultatet att bilarna senare hamnade i andra länder.

Fru talman! Från hösten 2022 blev det ett slut på galenskapen och ett slut på världens högsta drivmedelspriser. Om vi rensar bort stöden till fordon kan vi konstatera att det läggs betydligt mer pengar på miljön 2026 än vad som var fallet 2022 när fokuset i stället låg på att handla bilar.

Fru talman! Man kan också diskutera huruvida man ska ha stöd i statens budget för att köpa personbilar; det skulle kunna sägas vara något som ligger utanför statens kärnuppdrag. Men om man nu ska ha det vore det rimligt med ett väl avvägt stöd som inte drar i väg så att det kostar en bra bit över 10 miljarder, vilket hade varit prognosen för 2023 om inte några hade kommit in och satt stopp för de här galenskaperna.

I den här budgeten finns ett sådant förslag som inte går till storbolag och offentlig sektor utan syftar till att träffa tydliga målgrupper – med andra ord antitesen till galenskaperna under Socialdemokraternas år vid makten.

Fru talman! Vi går igenom spännande tider när det kommer till klimatpolitiken. Vi var ganska få här i riksdagen som varnade för konsekvenserna när EU-kommissionen under pandemin, utan någon ordentlig debatt, drog i gång den gröna given och Fit for 55-paketet. Det här skulle kunna sägas vara den värsta fasen, när en majoritet av Europas och Sveriges politiker blev höga på olika former av Greta Thunberg-kampanjer.

Men nu har vi kommit in i tillnyktringens tidsperiod. Tolvstegsprogrammet har startat. Greta Thunberg är numera fullt upptagen med att kampanja för Hamas, stoppa vindsnurror i Norge och arbeta för att stoppa försvarsindustrin tillsammans med italienska kommunister. I stället för tunga regleringsförslag från kommissionen kommer nu förenklingsförslag som skalar bort i alla fall delar av den regelbörda som hamnade på europeiska hushåll och företag.

Men, fru talman, inte alla har valt att nyktra till. Vi har rödgröna partier både här i kammaren och i Europaparlamentet som oroar sig över varje förenklingspaket. Man vill ha skrivningar om att ingen förenkling ska få ske om det skulle kunna tänkas leda till minskat skydd på något område. Det är såklart en utopi, för om man tar bort regleringar kommer man åtminstone på marginalen att få ett minskat skydd. Frågan är om reglerna är förenliga med en rimlig nyttokostnadsanalys. Det allra bästa miljö- och klimatarbetet får vi ju om vi stänger ned vår industri och gör människor fattiga så att de inte har råd att köpa någonting. Det vore det mest effektiva sättet att så snabbt som möjligt minska utsläpp – om det är det enda man bryr sig om.

Fru talman! Politiken måste dock klara av att väga olika intressen mot varandra och inse att det finns grundläggande målkonflikter samt att politiskt formulerade klimatmål inte är detsamma som att man blint kan följa dem och tro att utsläppen ska minska. Vi har till exempel EU:s LULUCF-förordning som på sikt kommer att bidra till ökade utsläpp i världen och som stora delar av oppositionen vill att Sverige ska följa. Minskad råvara från skog leder till fler produkter från fossil råvara, och längre omloppstider leder även till försämrad tillväxt och därmed minskade växthusgasutsläpp. Dessutom får man såklart räkna med tiotusentals förlorade jobb.

Fru talman! I dag kan vi glädjas åt den statistik som kom från Naturvårdsverket som visar att de svenska nettoutsläppen är ännu lägre än tidigare. Upptagen i skog och mark har ökat.

En annan konsekvens som en felriktad klimatpolitik kan få är att man ger sig på svenskt lantbruk. Stora delar av oppositionen vill chockhöja dieselskatterna, vilket omedelbart skulle ge kostnadsökningar på 700–800 miljoner kronor i svenskt lantbruk. Resultatet skulle bli en minskad andel svensk mat och mer utländskt framställda livsmedel, med resultatet att utsläppen i världen skulle öka.

Fru talman! Sverige har inget att skämmas för på klimatområdet. Sveriges fossila andel av energiförbrukningen är omkring 30 procent. Genomsnittet i världen är 80 procent. Alla scenarier rörande svenska klimatutsläpp är dessutom samstämmiga: Utsläppen minskar över tid.

Problemet i världen är att fossil energianvändning fortsätter att öka. Det positiva i världen är att den fossila energianvändningen som ökar inte längre ökar lika snabbt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Anf. 51 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Volvo Cars och Polestar har tillsammans 23 000 anställda i Sverige. Då har jag inte räknat med alla underleverantörers anställda. Företagen tillhör de biltillverkare som ligger i framkant. De har allt att vinna på att EU står fast vid sin ambitiösa klimatlagstiftning som bland annat innebär att nyproducerade bilar 2035 inte ska ha några utsläpp. De har därför starkt kritiserat dem som vill att EU ska backa från den här målsättningen.

SD har inte lyssnat. De har i stället anslutit sig till dem som vill gynna de företag som klamrar sig fast vid den gamla tekniken.

Fru talman! Min fråga är förstas varför Sverigedemokraterna stöttar en politik som är dålig både för klimatet och för svenska jobb.

Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Åsa Westlund, för frågorna!

EU:s nuvarande lagstiftning handlar om att förbränningsmotorn ska förbjudas 2035. Jag minns när vi

förhandlade det här i utskottet en gång i tiden. Då var faktiskt samtliga partier i riksdagen överens om att det var en dålig idé att förbjuda en viss teknik, framför allt eftersom vi har en viktig biogasnäring i vårt land. Varför ska man inte få lov att köra bilar på biogas, exempelvis? Man borde kunna köra även Volvos bilar på biogas.

Det rimliga är att vi har en lagstiftning i Europa som riktar in sig på att fasa ut utsläpp. Då får man ta det stegvis. Vi har en laddhybridteknik som ökar i popularitet över världen, och vi har möjlighet till större batterier i de här bilarna. Det finns absolut möjligheter att kombinera klimatomställning med förbränningsmotorn.

Att vissa företag låser in sig och lyssnar på europeiska politiker har jag full förståelse för, men ansvaret ligger naturligtvis på de makthavare som har beslutat om dessa regelverk och sedan tvingas ändra sig när man inser att det inte fungerar – man har varit naiva igen, som Stefan Löfven brukade säga.

Nu kommer vi förmodligen att få se en justerad lagstiftning. Det kommer kanske inte att få jättestora konsekvenser, för jag är övertygad om att vi kommer att gå mot eldrift ändå. De sista procenten kan dock vara väldigt kostsamma. Det kan leda till att vi får gamla bilar som man väntar med att skrota och som orsakar större partikelutsläpp och för den delen även klimatutsläpp. Jag tror inte att det är vägen framåt.

Anf. 53 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna sitter i dag på ansvaret, och det är tydligt att de inte tänker ta hänsyn till svenska jobb. Det är viktigare för Sverigedemokraterna att vara emot klimatpolitik än att värna svenska jobb och svenska företag. Det tycker jag är ett väldigt tydligt budskap här i dag från Sverigedemokraterna. Inte ens hotet om att detta kan skada svensk tillväxt och svensk ekonomi och göra många svenskar arbetslösa kan få Sverigedemokraterna att vara för någonting som också är bra för klimatet. Jag tackar för svaret. Det var tydligt.

Jag vill ställa ytterligare en fråga. Under snart en hel mandatperiod har Sverigedemokraterna och regeringen avsatt för lite medel till skötsel av vår fantastiska svenska natur. Runt om i Sverige har vindskydd blåst ned och blivit liggande förstörda. Vandringsleder har förfallit. Artrikedomen riskeras också på grund av att ni inte har avsatt tillräckliga resurser för att ta hand det kulturarv som vår natur är. Inte ens i år när ni har ett reformutrymme på 80 miljarder är ni beredda att avsätta tillräckligt mycket pengar för att förhindra att detta kulturarv förstörs. Hur försvarar Sverigedemokraterna bortprioriteringen av svensk natur, och hur hänger det ihop med er ideologi?

(Applåder)

Anf. 54 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Åsa Westlund, för frågorna!

När det kommer till Volvo Cars slöts en kompromiss som tar hänsyn till företagets beslut och

investeringsinriktning. De kommer att ha fortsatt möjlighet att sälja de här krediterna till andra biltillverkare. Långsiktigt är det dock problematiskt även för svenska jobb att europeisk fordonsindustri går under. En lång rad underleverantörer i Sverige levererar till olika biltillverkare i Europa och i världen. De gynnas inte av en fordonsindustri som går under i exempelvis Tyskland.

Fru talman! Det kom frågor om åtgärder för värdefull natur och satsningarna där. Jag konstaterar att i den budget som vi lägger fram görs förstärkningar på exempelvis 50 miljoner kronor till upprustning av vandringsleder. Det tycker vi från Sverigedemokraternas sida är en viktig del av satsningen. Samtidigt måste man väga olika intressen mot varandra.

Jag tror inte att svenskarnas största problem i vardagen är svårigheter att ta sig ut i skogen och ta del av naturen. Jag tror att det funkar hyfsat bra. Ett större problem är människors otrygghet i offentliga miljöer och att man är oroad för gängskjutningar, sprängningar och så vidare. Människor som begår brott sitter inte inspärrade tillräckligt länge. Där behöver det läggas mer resurser.

Det finns inget problem i dag med att man inte kan gå ut i skog och natur. Däremot behövs på sikt en omläggning av politiken på området. Vi behöver se över miljömålen. Vi behöver gå ifrån en politik där vi ökar andelen skyddad mark och i stället fokusera på att skydda rätt mark, vilket skulle kunna vara lite mindre. Då ges också mer resurser för att ta hand om den mark som vi skyddar.

Anf. 55 STINA LARSSON (C) replik:

Fru talman! Anförandena från ledamoten Kinnunen om miljöfrågor har under de här åren varit relativt lika varandra. Vi är väl alla mer eller mindre förutsägbara – så även i denna sista budgetdebatt för mandatperioden.

Sverigedemokraterna betonar ofta att miljö- och klimatpolitiken ska vara effektiv och kostnadseffektiv och ha ett globalt perspektiv. Ledamoten brukar också kritisera det SD kallar symbolpolitik och plakatpolitik. Samtidigt har Sverigedemokraterna uttryckt en ambition att sitta i en regering efter nästa val, eller om det rent av är ett krav – annars ska partiet gå i opposition.

Om Sverigedemokraterna ingår i nästa regering, kommer det då över huvud taget att finnas utrymme för konkreta nationella miljöåtgärder såsom skötsel av värdefull natur, sanering av PFAS, ersättning för våtmarker, åtgärder mot övergödning och bevarande av biologisk mångfald? Kinnunen nämnde i föregående replikskifte att det på sikt behöver ske en omläggning av politiken.

Hur mycket kommer miljöbudgeten att krympa om Sverigedemokraterna sitter i en regering?

Anf. 56 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Stina Larsson, för frågorna! Sverigedemokraternas ambition är inte att krympa

miljöbudgeten över huvud taget. Sedan måste man naturligtvis väga olika saker mot varandra.

Om vi kan försöka satsa på saker som människor ser gör skillnad tror jag att stödet för en ökad miljöbudget kan öka bland väljarna. Jag tror att det är ett problem om man exempelvis kommer till en sådan situation som jag talade om i mitt anförande, där en tredjedel av miljöbudgeten går till att köpa personbilar. Då får vi nog ingen folklig legitimitet för en så pass stor miljöbudget.

Den budget vi har i dag tycker vi är väl avvägd givet de utmaningar Sverige står inför. Jag ser definitivt stora möjligheter att få till stånd en ny politik så att vi kan ta hand om de områden vi skyddar på ett bättre sätt. Man kanske kan byta ett område mot ett annat om ett visst område fått ökat skyddsvärde och ett annat fått minskat skyddsvärde. Det ger helt enkelt en ökad flexibilitet. Detsamma gäller satsningar på våra hav.

Det här är definitivt ett prioriterat område. Jag tycker att det märks på storleken på budgetposten.

Anf. 57 STINA LARSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! Det låter ändå betryggande att åtminstone ledamoten här i riksdagen ser att miljöfrågorna behöver prioriteras även framöver. I andra församlingar har jag hört motsatsen från Martin Kinnunens partikollegor.

Jag kan jämföra lite grann. Sverigedemokraterna använder ibland samma ord som vi i Centerpartiet om att klimatpolitiken ska vara effektiv och teknikvänlig och att man inte ska straffa landsbygden. Men när man tittar på de faktiska förslagen framträder två helt oförenliga ambitioner inom miljöpolitiken.

Centerpartiet förespråkar en bred miljö- och klimatpolitik som bygger på marknadsincentiv. Vi vill se en ambitiös elbilsbonus, gröna skatteväxlingar och stöd till förnybar energi som vind och solkraft. Vi driver också på för en bredare agenda som inkluderar cirkulär ekonomi och nya industrier inom exempelvis textilåtervinning.

Sverigedemokraternas politik är raka motsatsen till Centerpartiets. Ni tycker ofta att miljöpolitiken är ineffektiv och kostsam, ni har varit drivande i att avskaffa eller sänka reduktionsplikten och ni har drivit på för en sänkt miljöbudget under flera år. Dessutom valde ni att inte ens svara på frågor om cirkulär ekonomi i en enkät i höstas från bland annat Avfall Sverige.

Samtidigt är SD positiva till att öppna för uranbrytning i alunskiffer i Sverige. Hur motiverar ni att ni offerar lokal miljö och värdefull jordbruksmark för uranbrytning och kör över kommuner samtidigt som ni aktivt nedmonterar andra nationella miljöåtgärder?

Anf. 58 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Nu nämnde ledamoten enkäten från Cradlenet. Jag blev faktiskt riktigt provocerad när jag fick den. Det var en typisk enkät där frågorna baserats på intresseorganisationens egen agenda. Sedan ska man poängsättas efter hur väl ens egna förslag rimmar

med intresseorganisationens. Jag är ledsen, men jag saknar tolerans för Cradlenets enkäter. Jag har för avsikt att aldrig besvara dem mer. Det är ett löfte. Cradlenet – om ni hör detta, skicka inga enkäter till mig!

Fru talman! Jag ser en viss problematik här. Stina Larsson talar om marknadsinriktning. Samtidigt ska vi ha ökade satsningar på elbilar och på att bygga viss energiproduktion som dessutom är väldigt varierande, vilket utsätter vårt elnät för ökade kostnader och orsakar ännu högre räkningar.

Vi ser ökade satsningar på en viss typ av återvinning. Jag tror mer på att för att öka textilåtervinningen måste man få igång en marknad, och då behöver de regleringar som är på gång först komma på plats. Det har inte varit perfekt från europeiskt håll.

Grundproblemet med textilåtervinning är att materialet man återvinner är mycket dyrare än jungfruligt material. Då får man fråga människor om de vill ha väldigt mycket dyrare kläder eller inte. Det kommer någonstans att handla om det, om råvaran blir väldigt mycket dyrare.

Man kan också hoppas på teknikutveckling. Det gör jag.

Anf. 59 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Vi är här för att debattera utgiftsområde 20, som handlar om klimat, miljö och natur. Det är ett kärt ämne för Miljöpartiet. Eftersom vår budgetmotion är på över 17 sidor kommer det att vara svårt att hålla sig inom tidsramen, men jag ska försöka, fru talman. Vi har en budgetram som går utöver den satta och kommer därför inte att kunna göra några yrkanden. Vi hänvisar i stället till vårt särskilda yttrande.

Fru talman! Låt mig börja med ett födelsedagskalas som jag var på för några veckor sedan. Pricken fyllde 40 år. Pricken är inte någon person, utan det är en prick ute i havet där man gör miljöövervakning och har gjort så i över 40 år. Festen var på Kristineberg, och nästan alla som någon gång varit delaktiga under prickens tid var där. Jag som varit student på nämnda ställe var också inbjuden dit. Det hela var väldigt roligt. Odd Lindahl, som var en av dem som började med att ta prover där, berättade hur det gick till och att man sedan såg värdet av att fortsätta med övervakningen.

Övervakningen innebär att man tar olika vattenparametrar och undersöker primärproduktion och zooplankton. Det gör att man kan se skillnader över året och hur det har förändrats när algbloomingen kommit allt tidigare. Man har även undersökt vattentemperaturen. I början gjordes detta av entusiaster som såg värdet av detta för annan forskning. Sedan har man fått visst bidrag för att fortsätta.

Mitt i firandet, när alla som var där berättade hur de använt data därifrån under året, fanns också en oro. Man ser att det dras ned inom miljöövervakningen. Sedan Tidöregeringen kom på plats 2022 har miljöövervakningen nästan halverats. Nu har man skjutit till lite pengar, men övervakningen går fortfarande back med 100 miljoner jämfört med 2022.

Miljöövervakning är så mycket mer än bara primärproduktion och zooplankton. Den är ryggraden i nästan all klimatpolitik och även för företag som ska etablera sig, eftersom det hela bygger på den forskning som görs. Man behöver ha kunskap om hur det ser ut för att veta att de åtgärder som sätts in är rätt eller för att kunna mäta hur parametrar förändras över tid.

Vi har haft övervakning till havs under många år. SMHI är ute med båt en gång i månaden och tar prover. Det är förstås dyrt eftersom det kräver mankraft. Nu har man dock fått ett hack i kurvan, och i stället för tolv gånger har man varit ute nio gånger.

Dessa värden går aldrig att återskapa. Det går inte att extrapolera bakåt. De data man inte samlar in nu finns inte. Jag förstår inte hur man som regeringsparti kan ta så mycket pengar från dessa områden när man sitter och ska göra en klimat- och miljöbudget och säger sig prioritera detta. Det här är ju grunden. Man kan tycka vad man vill, men om man inte ens har det här vet man inte hur det blir.

I vår budgetmotion finns det här förstås med, och vi tillgodoser de olika myndigheternas äskanden. Under olika budgetposter kan man se att miljöövervakning finns med i alla delar. Vi har 162 miljoner mer som ska gå till bland annat övervakning av PFAS, klimat, jordhälsa och främmande arter. Vi har också en satsning på nya metoder.

Miljöövervakning handlar om att göra saker och ting på samma sätt hela tiden. Låt oss gå tillbaka till födelsedagskalaset för pricken. Det finns ett företag i Danmark som gör en reagens enbart för denna provtagning för att allt ska vara samma så att ingenting ska kunna diffa. Denna reagens görs inte till någon annan; ingen annan använder den. Men för att man ska få samma siffror och samma resultat fortsätter man med produktionen.

Det utvecklas dock även nya metoder. Exempelvis tränar man AI att känna igen olika plankton, och man övervakar olika landområden med drönare. Men sådant tar tid och kostar pengar. Sedan måste man jämfika det hela med tidigare resultat så att man inte får glapp. En del säger att man måste effektivisera och att det här kommer att skåpa ut tidigare metoder. Ja, det kommer kanske att hända, men just nu kostar det mer att se till att modellerna överlappar varandra och att de nya blir lika träffsäkra.

Det här tycker jag är en av de allvarligaste delarna. Man ger här en skuld till kommande generationer. De data vi inte har i dag kommer vi aldrig att få tillbaka.

Fru talman! Något annat vi aldrig kommer att få tillbaka är den natur som försvinner i dag och som vi hade kunnat skydda. Det sker en omfattande sänkning av budgeten för detta, och så har det varit under hela Tidöregeringens tid. Vi ser att Tidöregeringen har dragit tillbaka mycket pengar. Men nu lägger man till lite, och säger att man gör satsningar trots att totalsumman är mindre än vad den var från början. Inom miljöövervakningen satsar man nu 20 miljoner, men det är fortfarande en total neddragning på över 100 miljoner. Det här en lek med ord, och vi ser det överallt.

Låt oss titta på skydd för biologisk mångfald och skyddad natur. Naturvårdsverket skriver i sitt äskande att de bedömer att det behövs en långsiktig och stabil finansiering för att förvalta skyddade områden och tillgängliggöra naturen. De tillgängliga medlen för skötsel av de skyddade områdena, det vill säga anslagsmedel som inte örönmärkts för andra syften, väntas 2026–2028 vara nere på den klart lägsta nivån sedan 2014 – vi vet vilka som tog makten 2014.

De skriver vidare att de senaste årens inflation också har urholkat de tillgängliga medlen. För att visa på utvecklingen över tid i reala termer ger deras beräkningar, med 2018 som basår, att det belopp som med innevarande anslagsnivå kan läggas per skyddat område verkar bli närmast halverat från 102 000 kronor per område 2018 till 54 000 kronor per område 2028. Det är en halvering i reella pengar.

Så här fortsätter det på område efter område.

Under de sista minuterna av min talartid vill jag berätta vad vi vill göra. Vi vill se att man, precis som regeringen gör nu inom försvaret och som vi gått med på, lånar pengar. Man lånar pengar till försvaret och till andra delar som skyddar oss som samhälle. Miljöpartiet menar att vi också måste låna pengar för att satsa på de områden som kommer att kosta mycket mer i framtiden om vi inte satsar på dem i dag.

Vi har en stor och stark klimatbudget. Vi satsar på miljöforskning och skötsel av skyddade områden. Vi har också en stor satsning på elbilar och på att få ut elfordon. Det gäller inte bara till privatpersoner, utan vi vill ta tillbaka det som gällde till exempel stadsbussar. Vi vill också se till att näringslivet är med i detta. Vi växlar därför upp Industrilivet, som regeringen har dragit ned på. Vi har klimatavtal för skogen och ett klimatkliv.

Vi har också ett nytt återvinningskliv. I utskottet diskuteras ofta att vi måste nyttja de resurser vi har, och det är de olika partierna ofta också överens om. Därför tycker vi i Miljöpartiet att de cirkulära flödena måste komma igång, och vi har ett återvinningskliv för det. Samhället får inte hamna i samma situation som vi gjort nu med till exempel textilier. De samlas in, men det finns ingen avsättning. Det behövs statliga medel för att komma igång med det här.

Nu är min talartid slut. Jag vill passa på att önska talmanspresidiet, utskottet och alla åhörare ett gott nytt år men först och främst en riktigt god jul.

Anf. 60 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)
replik:

Fru talman! Jag tackar Emma Nohrén för anförandet. Vi som känner Emma vet att hon verklig brinner för inte minst havet. Inledningen av hennes anförande handlade just om detta. Vi i utskottet var på en resa i Bohuslän i september. Då framgick verkligen vilket stort intresse detta var för Emma Nohréns, men vi insåg också vilka stora kunskaper hon har. Jag har därför full förståelse för att ledamoten brinner för detta.

När vi ser Miljöpartiets budgetmotion råder det heller ingen tvekan om att de brinner för dessa frågor.

Och de brinner inte lite. Om vi tittar på anslagen hos regeringen respektive partierna i oppositionen ser vi att två partier har mer, ska vi säga, normala avvikelser i förhållande till regeringens budget. Sedan har vi två partier som sticker iväg rejält, varav ett sticker iväg enormt, och det är just Miljöpartiet, fru talman. Man vill lägga nästan 26 miljarder mer än regeringen på utgiftsområde 20, alltså totalt 45,5 miljarder kronor. Det är mer än en fördubbling på detta utgiftsområde.

Då är frågan, fru talman: Var hämtar man hem pengarna för att klara att göra dessa satsningar? Jo, Emma Nohrén nämnde i sitt anförande att det bland annat rör sig om lån. Man vill alltså låna motsvarande 1 procent av bnp och gå utanför ordinarie ramar. Man försöker hitta en egen väg för att få egna pengar som vi andra inte kan vara med och spela med. På vilket sätt anser Miljöpartiet att detta ska kunna leda framåt till en politik som kan bli verklighet, när man sticker ut så enormt vad gäller både summan och hur man ska få tag på pengarna?

Anf. 61 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Kjell-Arne Ottosson, för frågan! Jag har för mig att vi hade samma fråga i ett replikskifte förra året.

Vi hade ett vallöfte 2022. Vi skulle satsa 100 miljarder per år för att möta framtidsnoten – det vi gör nu, och det vi investerar får vi tillbaka. Då skrattade man åt oss. Nu har spelplanen ändrats, och man är överens om att faktiskt låna pengar, fast nu till försvaret – 300 miljarder, det vill säga ännu mer pengar – för att det rör sig om ett gemensamt hot och något vi behöver göra för samhället.

Vi ser att klimat- och miljöområdet är något som kostar pengar, där vi inte möter upp med budgetmedel. Därför behöver vi se till att vi lånar och gör dessa saker nu för att det ska bli billigare i framtiden. När det gäller naturskogarna tar det flera hundra år innan den skog som huggs ned nu har kommit upp igen. De saker vi inte gör i dag när det gäller trafik, till exempel infrastruktur och tåg, kommer att kosta ännu mer att göra framåt. Vi ser bara på inflationen de senaste åren att pengarna inte är lika mycket värda i dag som de var förut – vi får mindre för dem. Därför vill vi se de här satsningarna.

Vi vet att klimathotet är här och att det går fortare. IPCC:s rapport, som kom i våras, säger att dagens generation, de som är födda på 00-talet, aldrig kommer att uppleva ett normalväder eller en normalsituation. Läget kommer hela tiden att förnyas. Vi måste se till att sakta ned takten för det här accelererande hotet.

Då krävs det stora insatser. Det behövs för skydd, skötsel och miljöövervakning så att vi vet vad som finns men också för att se till att vi ställer om och fortsätter med ett starkt industriliv och att privatpersoner har möjlighet att byta till elbilar och kan vara med i omställningen utan att för den skull göra avkall på sin välfärd.

Anf. 62 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Fru talman! Tack, Emma Nohrén, för i alla fall ett delsvar!

Skuld till kommande generationer, nämnde Emma Nohrén i sitt anförande. Det blir det sannerligen med de rejäla lån som Miljöpartiet ska ta på det här området.

Vi hade en inflation som vi nu, tack och lov, har lyckats bekämpa så att vi är nere på i princip normal storlek på inflationen. Men ju mer pengar vi strösslar ut igen, desto större är risken att inflationen sticker iväg på nytt så att vi, precis som Emma Nohrén nämnde, får en inflation som innebär att pengarna blir mindre värda; vi får mindre.

Det är oerhört viktigt, fru talman, att vi ändå försöker ha någon sorts verklighetsförankring. Emma Nohrén nämnde bland annat infrastruktur. Det var det utgiftsområde som debatterades före den här debatten. Där noterar vi satsningar som Miljöpartiet vill göra, men myndigheterna säger: Vi klarar inte att hantera mer – det spelar ingen roll att ni satsar så mycket pengar som ni gör. De säger: Vi kan inte hantera det; pengarna kommer bara att förfalla. Det hjälper ingen att bara strössla ut pengar om det inte finns en mottagare som kan hantera dem i andra ändan. Vi måste ha verklighetsförankring.

Emma Nohrén nämnde skydd av skog. Denna fråga har jag ställt till Emma Nohrén många gånger tidigare, men jag har inte fått något svar värt namnet. Här ska man skydda och skydda och skydda, men om vi ska ställa om från fossilt – vi är helt eniga om att det fossila ska bort – vad ska vi då ersätta med, om vi inte ska använda oss av till exempel råvaror från skogen? Blir det då så att vi ska backa in i framtiden?

Anf. 63 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Om Kjell-Arne Ottosson tittar på det här utgiftsområdet ser han att vi möter upp med pengar till de olika institutionerna och verken. Det ska också kunna finnas personalresurser för handläggningen så att det går att få ut de här pengarna. I vissa fall är det kanske lite väl mycket under ett år, men det är det som behövs när man gör beräkningar över vad vi måste göra.

Jag vill påminna ledamoten om att vi faktiskt har ett internationellt bindande avtal om att vi ska skydda 30 procent av vår natur. Den ska vara representativ, och den ska hålla ihop. Det betyder att vi måste skydda alla våra olika naturdelar.

Det fanns en överenskommelse mellan partierna – inte de på Kjell-Arne Ottossons sida men övriga – om att vi skulle skydda fjällskogen, som grundade sig på en utredning. Det fanns pengar i budgeten – det kostade väldigt mycket. Men sedan blev det en annan budget som vann, och det var också det som spräckte den regeringen. Då såg vi att dessa pengar behövdes för att man skulle kunna göra det åtagandet. Även om vi hade gjort den stora inlösningen av fjällskogen och skyddat den hade vi inte uppnått hela vårt internationella

åtagande. Vi ser att andra länder nu börjar komma i kapp och göra de åtaganden som vi inte gör. Detta gäller alla naturtyper.

Sedan ska vi förstås också se till att bruka. Det är inte så att allting ska stå och bara vara, utan vi ska också bruka. Det vill vi göra. Vi har flera förslag, som vi framför allt diskuterade förra veckan när vi debatterade utgiftsområde 23, om hur man ska få till stånd ett hållbart brukande när det gäller skogen.

Men dessa pengar ska också gå till havet. Vi behöver ha rent dricksvatten. Vi behöver skydda marina områden. Vi måste också se till att de som i dag verkar och brukar får omställningsstöd. Det har vi med till exempel för dem som befinner sig inom de områden där vi vill flytta ut trälgränsen eller i de skyddade områdena, där det kommer att bli stängt för fiske.

Detta måste vara en helhet, och då kommer det att kosta pengar. Men det kommer också att vara det som faktiskt gör att vi får en framtid.

Anf. 64 HELENA STORCKENFELDT (M)

replik:

Fru talman! Miljöpartiet satsar på skydd, sa Emma Nohrén. Det finns många problem med Miljöpartiet, men jag skulle säga att grundproblemet är brist på tillit. De litar inte på skogsägarna trots att det är just de som genom generationer har byggt upp de höga naturvärden som Sverige i dag är känt för. Det handlar om skog som har brukats med ansvar, kunskap och långsiktighet och ofta såklart med sikte på en period som sträcker sig längre än nästa mandatperiod.

Historien visar också något annat: När staten tar över detaljstyrningen av skogen blir resultaten sämre. Det blir mindre engagemang, mindre investeringar och mindre ansvarstagande. Det är inte så man bygger vare sig höga naturvärden eller klimatnytta.

Samtidigt finns en uppenbar motsägelse i Miljöpartiets politik. De vill bygga mer i trä, men de vill också att skogen ska stå orörd. Skogen ska användas som klimatlösning, men samtidigt misstänkliggörs de som förvaltar den. Det går inte ihop, fru talman. Det här handlar om mark som har gått i arv i generationer och om ett ansvar som man bär med hjärta, kunskap och framtidstro, för sina barn och barnbarn. Jag undrar hur detta går ihop? Hur ska Miljöpartiet lyckas med konststycket att bygga mer i trä utan ett aktivt skogsbruk?

Anf. 65 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet vill se ett aktivt men hållbart skogsbruk. Skogen har en väldigt lång omloppstid, och här hinner vi se det som man på biologispråk brukar kalla shifting baseline. I Bohuslän, där jag bor – jag vet att ledamoten också bor på västkusten – försvann all skog under 1700- och 1800-talet för att vi hade trankokerier under de stora sillperioderna. Innan dess fanns det gran ända ned dit. Den finns inte i dag. Den skog som har kommit tillbaka är ofta yngre.

Vi har aldrig haft så lite skog i Sverige som vi hade i början av 1900-talet. Man brukar säga att vi aldrig har haft så mycket skog i Sverige på 100 år som vi har nu.

Det beror på att vi hade tagit bort så mycket skog. I slutet av 1900-talet var det lågt, och då kom det lagar om att man skulle återplantera.

Det har skett olika saker i skogen hela tiden. Jag har själv ärvt skog som min farfar har skött, och jag förvaltar den tillsammans med några systrar. Det är dock inte exakt samma träd, för det gjordes en omarrondering på 90-talet eftersom man ville ha större skiften. Men jag känner starkt för den skogen och har gått i den sedan jag var liten.

Det vi i Miljöpartiet vill är att den skog vi brukar ska brukas på ett sådant sätt att den inte bidrar till ökade klimatutsläpp och att vi försöker göra så mycket som möjligt för att behålla biologisk mångfald. Det går att göra på andra sätt än det som har varit rådande med kalhygge och trakthyggesbruk.

Sedan har vi detta med långlivade produkter. I dag är det 17 procent av skogen som blir långlivade produkter och alltså finns kvar i över två år. Av ett träd kan man i ett normalt sågverk göra ungefär 50 procent till långlivade produkter. Det fattas alltså 32 procent, som borde kunna bli byggmaterial, talarstolar eller annat.

Anf. 66 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Sedan detta med frihet under ansvar infördes har ju skogsbruket blivit bättre. Naturvärdena har ökats, och vi har fått mycket mer skog här i Sverige. Det är just de skogsägare som bröt mot lagen och brukade skogen på sitt sätt som gjorde att vi har den mångfald som vi har i dag. Vi har 300 000 skogsägare som brukar sin skog på 300 000 olika sätt. Detta är en styrka i det svenska skogsbruket.

Samtidigt driver Miljöpartiet förslag om att införa exempelvis ett bonus malus-system för skogen, där skogsägare som använder hyggesfria eller så kallade klimatanpassade metoder ska belönas medan de som brukar med mer traditionella metoder ska straffas. I praktiken innebär detta att politiken ska styra över hur enskilda skogsägare brukar sin mark och vilka metoder som ska anses rätt.

Moderaterna tycker att det är mycket viktigare att i stället stärka äganderätten. Vi ser att det är just de 300 000 skogsägarna som gör jobbet och skapar höga naturvärden. Det är inte staten.

Min sista fråga till Miljöpartiet är därför: Hur ser Miljöpartiet på äganderätten och på skogsägarnas roll? Hur kan man samtidigt som man vill skydda mer skog också säga sig lita på markägarna och vilja ha ett aktivt skogsbruk?

Anf. 67 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Nu ser vi återigen ett exempel på shifting baseline. När trakthyggesbruket kom var det ett modernt skogsbruk. Så var det under 50- och 60-talen när det växte fram. Man fick motorsågar och annat. Man skulle ta bort allting, och man skulle bränna efteråt. Nu pratar vi om det som det traditionella

skogsbruket. Det är en ganska snabb tid för att något ska bli en tradition.

Vi har lärt oss väldigt mycket sedan dess, och trakthyggesbruket har också förändrats. Man tar inte längre ned lika mycket. Det lämnas hänsynsytor och så vidare. Men vi ser också att den biologiska mångfalden minskar. Vi har lärt oss mycket mer om klimatutsläpp från hyggen. Det tar lång tid innan skogen tar upp det den gör. Framför allt ser vi att också marken släpper ifrån sig koldioxid. Svampsamhällena försvinner.

Allt detta ingår i en helhet. Det finns andra metoder, nämligen de kanske ännu äldre traditionella metoderna med plockhygge och naturnära skogsbruk. Jag tror inte att man kan ha hyggesfritt överallt, men man kan göra det på många olika sätt. Man får se till att anpassa det.

Det är det som våra olika förslag inom skogsbruket syftar till – att man som skogsägare ska kunna få den metod som är bäst för en själv och också för klimat och biologisk mångfald. Man ska få ut träråvara, men man gör det på ett hållbart sätt.

Det bonus malus-system som vi föreslår handlar om att de stora kalhyggarna ska få en avgift. Detta fanns tidigare också, men det togs bort på 90-talet. De pengar som man då får in då ska gå till skogsägare som gör mindre kalhyggen. Om man tittar på statistiken ser man att det inte skulle drabba de enskilda skogsägarna i större utsträckning utan framför allt bolagsskogen. Det är detta skifte vi vill se. Vi värnar att skogsägarna ska kunna göra de insatser de vill göra för sin skog.

Anf. 68 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! I klimatdebatten hörs ofta domedagstoner. Jag förstår det. Många människor känner oro. Vissa känner maktlöshet. Det är inte konstigt, för uppgiften är enorm. Men mitt i allvaret måste vi också tala om det som inger hopp. Vi måste visa att förändring är möjlig och att Sverige, med lägst utsläpp per capita i EU, redan har kommit en bra bit på vägen.

Sedan 1990-talet har Sverige fördubblat sin bnp samtidigt som vi har minskat våra utsläpp med över en tredjedel. Vi genererar nu bara en sjättedel så mycket växthusgaser per krona som vi gjorde för tre decennier sedan. Det är en framgång att vara stolt över, och det är ett bevis på att tillväxt och klimatansvar inte bara kan samexistera utan också förstärka varandra.

Fru talman! Jag tror inte på att skrämma människor till förändring. Jag tror på att engagera och på att bygga klimatpolitiken på människors vardag, inte ovanför deras huvuden. Utan människors förtroende för politiken kommer vi aldrig att nå i mål.

Vi ser i dag hur näringslivet leder vägen i hållbarhet. Det är inte längre miljörörelsen som driver på. Det är marknaden, innovationskraften och företagen som gör jobbet.

Vår uppgift som politiker är att undanröja hinder och se till att det lönar sig att vara bäst i världen på att ställa om. Ibland är det just politikens ansvar att backa undan när företagen och konsumenterna redan springer före.

Fru talman! Klimatpolitiken ska inte bara minska utsläppen här hemma; den ska också inspirera andra. Sverige står för en bråkdel av världens utsläpp, men vi kan ha en enorm påverkan om vi får fler att följa vårt exempel genom att visa att det går att minska utsläppen utan att offra tillväxt, trygghet eller välfärd. Vi kan visa att omställningen kan vara en väg till ett starkare samhälle där både människor och miljö vinner.

Detta är politik för verkligheten – för hårt arbetande människor som redan kämpar med höga kostnader och gör allt för att få vardagen att gå ihop. Det är för dem vi gör detta, för deras barns framtid och för de generationer som kommer efter oss.

När jag står här i kammaren och talar om klimatpolitiken gör jag det med dem i åtanke. Det handlar om dem som går till jobbet varje dag, som bygger våra samhällen och kämpar för att deras barn ska få det lite bättre. Det är för deras framtid som varje replik, varje debatt och varje beslut måste vägas.

Men, fru talman, företag som står redo att ställa om möts i dag av en vägg av byråkrati som snarare försvårar än möjliggör. Det är inte bara ett irritationsmoment – det är ett hot mot hela omställningen. Regeringen har därför påbörjat ett omfattande reformarbete för att effektivisera och korta tillståndprocesserna. Det handlar inte om att tumma på miljökraven. Det handlar om att fatta beslut i tid. Varje år vi fördröjer omställningen kostar både klimatet, jobben och framtiden.

Just framtiden formas inte minst i våra skogar. Det svenska skogsbruket är en av våra största klimatresurser och samtidigt en motor för jobb och tillväxt i hela landet. Men det förutsätter att vi faktiskt brukar skogen, för det är just då, när vi använder den, som den gör störst nytta.

Den binder koldioxid, ger förnybara råvaror och minskar vårt beroende av fossila material. Forskning visar tydligt att vi på lång sikt får störst klimatvinst genom att bruka skogen, inte bara låta den stå som ett museum. Ändå hör vi röster i debatten om att man vill stänga dörren till det svenska skogsbruket. Man miss-tänkliggör skogsägare i stället för att se den roll som de faktiskt spelar i klimatarbetet. Över 70 procent av Sveriges yta täcks av skog, och den skogen förvaltas av någon av våra 300 000 skogsägare. Marken har ofta brukats i generationer av människor – med ansvar och omsorg. De är de riktiga klimathjältarna, och de förtjänar respekt.

Fru talman! För att industrin ska kunna ställa om, för att transporter ska kunna elektrifieras och för att hushåll i hela landet ska kunna känna trygghet krävs en kraftfull utbyggnad av den fossilfria elproduktionen. Här är kärnkraften helt avgörande. Den är planerbar, fossilfri och robust. Det är den som tillsammans med vattenkraften i norr bär vårt elsystem och ger oss förutsättningarna att ställa om. Det handlar inte om teknikpreferens. Det handlar om vad som fungerar på systemnivå.

Fru talman! Eftersom det är val nästa år vill jag vara tydlig: Om den rödgröna röran får möjlighet att återigen bilda regering blir det ingen ny kärnkraft.

Miljöpartiet har lovat att riva upp planerna. Och Socialdemokraterna har historien emot sig. De har stängt reaktorer förr, och de viker sig när det gäller.

Vi vet att om man ingen energipolitik har man heller ingen klimatpolitik. Ett Sverige som ställer om på riktigt, med minskade utsläpp och en stark ekonomi, kräver ett ledarskap som står pall även när det blåser.

I det stora, som i det lilla, måste klimatpolitiken botten i verkligheten. Det handlar om att se till att investeringar blir av, att skog får brukas, att el finns när och där vi behöver den och att politiken undanröjer hinder, inte skapar nya.

Vi har alla ett ansvar för framtiden, men det ansvaret bärs inte av förbud eller symbolpolitik. Det bärs av reformer och beslutsamhet och av förtroende för hårt arbetande människors förmåga att bidra.
(Applåder)

Anf. 69 STINA LARSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Från den 1 januari i år införde regeringen ett krav på separat insamling av textilavfall. Det var en god ambition, men det var en reform som genomfördes utan att det fanns en fungerande infrastruktur för att ta hand om materialet.

Resultatet blev växande textilberg på återvinningsstationerna, kommuner som tvingades skicka textilier till förbränning och ett sviket förtroende hos de medborgare som ville göra rätt. Från olika delar av vårt land kom larm om kaos och textilberg. Sedan kom det rapporter om att svenska kläder skickades till förbränning i Baltikum och att andra plagg dumpades i Ghana.

Detta var en förutsägbar kris. Utredningen om ett producentansvar för textilier presenterades redan 2020. Men i stället för att agera proaktivt valde regeringen att passivt invänta EU. Man skapade ett glapp mellan kravet på insamling och ansvaret för hanteringen. Nu i höst, som ett kvitto på misslyckandet, har regeringen tvingats backa och åter tillåta att en trasig textil slängs i hushållssoporna.

Detta är ett underbetyg för regeringens miljöpolitik.

Fru talman! Det hade inte behövt bli så här. Vad avser ledamoten och regeringen att göra för att komma till rätta med textilåtervinningen?

Anf. 70 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Tack till Stina Larsson för en väldigt bra och viktig fråga!

Det här handlar i grunden om cirkulär ekonomi, vilket i grunden handlar om våra resurser och om hur vi väljer att ta hand om dem. Det handlar om hur vi väljer att ta vara på de naturresurser som är jungfruliga och inte minst hur vi långsiktigt väljer att använda oss av dem för att skapa en mer robust ekonomisk hållbarhet.

Vi går nu från en linjär ekonomi till en cirkulär. Där är alla de här bitarna, inte minst textilåtervinningen, otroligt viktiga.

Producentansvaret, som Stina Larsson tar upp, är otroligt viktigt. Bara i den här budgetpropositionen har vi flera delar som handlar om just cirkulär ekonomi.

Först och främst är det väldigt viktigt att vi har koll på hur det faktiskt ser ut. Därför satsar vi på att utveckla avfallsstatistiken och på att se till att den statistik som förs fram faktiskt är korrekt. Sedan genomför vi en tillsyn över producentansvaret för ökad materialåtervinning. Här föreslår vi att anslaget ökas med 25 miljoner kronor från 2026 till just Naturvårdsverket. Detta är en del i att just genomföra producentansvaret. Det handlar om att se till att det följs upp, är korrekt och genomförs på bästa möjliga sätt.

I grund och botten utgår svensk lagstiftning väldigt mycket från det som sker på EU-nivå. Därför ger vi också ett ökat anslag till Naturvårdsverket för implementering av just den här EU-lagstiftningen, inom området cirkulär ekonomi. Vi vet att det är när vi gör detta gemensamt – och Sverige inte springer åt ett håll och resten åt ett annat – som vi får störst genomslag.

Anf. 71 STINA LARSSON (C) replik:

Fru talman! Det är positivt att höra om Moderaternas och regeringens ambitioner, men jag skulle vilja säga att Centerpartiet länge har drivit på för att Sverige ska gå före och främja en infrastruktur just för industriell textilåtervinning. Där ser jag att vi måste jobba på två fronter samtidigt.

Här är regeringens passivitet slående. Det räcker inte med att införa ett producentansvar – statistik och tillsyn i all ära. Det kommer att ta minst ytterligare ett år innan vi ser någon verklighet av det producentansvar som nu införs.

Häromdagen kom beskedet att den automatiska sorteringsanläggningen i Malmö, Siptex, kommer att avyttras just eftersom det saknas en marknad. Det saknas efterfrågan på textilier för återvinning. Därför har vi i Centerpartiet föreslagit ett textilkliv om minst 50 miljoner kronor årligen för att agera här och nu.

För det första måste vi främja innovation för en hållbar svensk textilproduktion. Vi har fantastiska svenska initiativ med ull och hampa – råvaror som kan bli nya produkter. Det är där vi ska satsa – på kvalitet och lång livslängd. Vi måste bekämpa slit-och-slängmentaliteten från aktörer som Shein och Temu, vars affärsmodeller bygger på att producera skräp som egentligen saknar ett andrahandsvärde över huvud taget.

För det andra måste vi skala upp textilåtervinningen. Visst är det rimligt att vissa smutsiga och trasiga plagg går till förbränning i dag, men målet måste vara att återvinna mer. Vi har spjutspetsforskning i Sverige, som projektet Fiber till fiber-återvinning vid Textilhögskolan i Borås. Dessa initiativ behöver stöd för att växa och bli en industriell verklighet.

Att bara vänta på framtida producentansvar, som ledamoten gärna hänvisar till, är inte lösningen. Ett producentansvar flyttar främst kostnader från kommunerna till producenterna. Det bygger liksom inte riktigt den infrastruktur som vi saknar i dag.

Min följdfråga är: När tänker regeringen och Moderaterna agera på båda dessa fronter? När får vi se ett nationellt textilkliv för att främja hållbar textilproduktion och bygga upp en verklig återvinningsindustri i stället för att passivt administrera ett textilkaos? (Applåder)

Anf. 72 HELENA STORCKENFELDT (M)

replik:

Fru talman! Centerpartiet säger sig ofta vilja värna marknaden, men majoriteten av förslagen landar oftast i stöd eller bidrag. Det tycker jag är intressant och viktigt att belysa.

Vi tycker som sagt att producentansvaret är viktigt. I mitt tidigare replikskifte tog jag upp ett antal saker som vi genomför bara i den här budgeten. Det här är någonting som inte går att göra över en natt. Steg tas på väg mot en mer cirkulär ekonomi, och där är textilier en väldigt viktig del.

På Moderaternas partistämman nyligen fattade vi ett antal nya beslut. Vi vill bland annat se över skatten på secondhand. Det är någonting som jag tror är viktigt för att uppmuntra den trend som vi ser i samhället i dag – att man vill återbruka och återanvända gamla plagg, material och produkter. Det tror vi är väldigt viktigt.

Ett textilkliv kan vara intressant, men jag tror att det är bättre om det får plats inom ett större ramverk för hur vi ser på den cirkulära ekonomin. Vi tror på innovation, teknikutveckling och inte minst regel-förenklningar. Det – i stället för en massa stöd och bidrag – tror vi kommer att göra att vi får en bättre och mer hållbar cirkulär ekonomi på plats.

Anf. 73 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! I samma debatt förra året sa Helena Storckenfeldt: ”Vi lägger fokus på att nå klimatmålen.” Dessutom sa hon: ”Det är väldigt tydligt att vi når ESR-målen med vår politik.”

Det visade sig att detta inte alls stämde, fru talman. I det regeringen nu har redovisat för riksdagen är det tydligt att ESR-målet, där transporter ingår, inte alls nås. Det krävs mycket mer.

Ändå lägger regeringen inte fram några förslag som gör att Sverige når det här målet. Tvärtom är regeringen faktiskt tydlig med att den inte tänker lägga fram några sådana förslag trots att det var ett helt år kvar till valet när den här budgeten togs fram. Samtidigt lägger man mycket mindre på Industriklivet, och man har stoppat de gröna krediter som industrin kan dra nytta av.

Fru talman! Menar Helena Storckenfeldt att regeringen fortfarande har fokus på att klara klimatmålen? Varför lägger man i så fall inte fram förslag som gör att man når dit?

Anf. 74 HELENA STORCKENFELDT (M)

replik:

Fru talman! Fram till alldeles nyligen var i alla fall vi som satt i Miljömålsberedningen överens om att vi skulle nå våra klimatmål. Det var målen till 2030 som

togs upp i den beredningen. Där var vi helt överens, och det var ju alldeles nyligen. Jag skulle därför säga: Ja, mitt fokus kvarstår – vi ska nå våra klimatmål, både de långsiktiga och de kortsiktiga.

Det går också att väldigt tydligt konstatera att man med den förra regeringens politik absolut var på väg att kanske nå det kortsiktiga målet men att det inte fanns några som helst förslag för att nå det långsiktiga målet. Jag tycker därför att det är rätt anmärkningsvärt av Socialdemokraterna att sätta sig på en så hög häst och se ned på regeringen, med tanke på att vi genomför mycket stora reformer för att utöka elproduktionen, se till att korta tillståndprocesserna och se till att vi har en acceptans för den klimatpolitik som förs i Sverige. Vi vet nämligen att vi inte kommer att nå några mål om vi inte har människorna med oss.

För oss är det alltså viktigt att ha det här helhetsperspektivet – att se på Sveriges roll i världen och inte bara stirra oss blinda på exakt vilka utsläpp som genereras här på plats. I stället breddar vi perspektivet och ser på var Sverige kan göra störst nytta. Där tror vi på att visa att höga klimatambitioner och tillväxt går hand i hand – och det gör man inte med Socialdemokraternas politik, fru talman.

Anf. 75 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Det är lite märkligt att säga att man står bakom klimatmålet och ändå inte lägga fram politik som gör att man når det. Beror det på att politisk vilja saknas? Nej, enligt Helena Storckenfeldt. Då återstår för mig bara inkompetens, faktiskt. Men Helena Storckenfeldt kan gärna få ett försök till på sig att förklara varför man inte lägger fram den politik som behövs när man har ett helt år kvar på sig. Varför sitter man ens kvar i regeringsställning om man inte tänker klara det här målet, som man säger att man står bakom?

Jag tycker att det är ett misslyckande att Sverige är i en situation där utsläppen ökar trots att alla regeringspartier i valet lovade sina väljare att klara klimatmålen. Jag tycker att det visar en sak väldigt tydligt, och det är att Sverigedemokraterna – det enda partiet i Sveriges riksdag som inte står bakom klimatmålen – har fått sin vilja igenom. Det är de som dikterar klimatpolitiken.

Frågan är också vem som dikterar energipolitiken. Helena Storckenfeldt stod här i talarstolen och pratade om just det, så jag passar på att ställa frågan. Det blev nämligen väldigt tydligt för alla i Sverige att det är oklart när energiministern gick ut och sa att hon på grund av ett parti i den egna regeringskonstellationen var förhindrad att sluta en energiöverenskommelse med bland annat Socialdemokraterna.

Det har ofta tolkats som att det partiet var Sverigedemokraterna, men är det i själva verket Moderaternas partistrateger som sätter de egna partiintressena främst – som vill ha kvar kärnkraften som slagträ i valdebatten – i stället för att göra det som skulle gynna svenska företag och svenskt näringsliv bäst, nämligen att få till

en energiöverenskommelse som ger mer billig el både här och nu och senare?

(Applåder)

Anf. 76 HELENA STORCKENFELDT (M)

replik:

Fru talman! Socialdemokraterna var ju inte heller på väg att nå det långsiktiga målet, Åsa Westlund, så i så fall förutsätter jag att även det berodde på inkompetens.

Moderaterna står på hårt arbetande människors sida. Det är därför vi genomgående i vår politik återkommer till människors vardag och till att beslut som fattas måste ha legitimitet i befolkningens ögon. Så var det inte när Åsa Westlunds parti satt i regeringsställning.

Vi ser att höga bränslepriser och en instabil elproduktion inte är lösningen på vare sig tillväxten eller klimatfrågan. Det är inte heller lösningen för alla de barnfamiljer som i dag har det tufft ekonomiskt. I stället är det väldigt viktigt att vi faktiskt ser till helheten: Hur mår vårt samhälle i dag? Hur mår våra hushåll och våra företag? Vilka satsningar är det som behövs för att vi ska nå klimatmålen samtidigt som vi bibehåller acceptansen för klimatpolitiken och goda förutsättningar för våra hushåll och företag?

Jag tycker att det är intressant att Socialdemokraterna tar upp kärnkraften, fru talman, för såvitt jag vet har vi fortfarande inget tydligt svar från Socialdemokraterna gällande vad man vill med kärnkraften. Om Åsa Westlund nu är beredd att stå här och säga att man vill ingå i en energiöverenskommelse och säga ja till kärnkraft – samt stå fast vid att man även efter valet kommer att vilja ha kärnkraft – tycker jag att det låter väldigt intressant, fru talman.

(Applåder)

Anf. 77 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Helena Storckenfeldt för anförandet.

Att det är skillnad på moderat och miljöpartistisk miljö- och klimatpolitik vet vi om, och att regeringen missar samtliga klimatmål både på lång och på kort sikt vet vi om. Att regeringen missar samtliga miljömål även om de gör en annan beräkning än Naturvårdsverket vet vi också om. De skillnaderna kvarstår.

Det finns dock ett område där i alla fall vi i utskottet ofta brukar vara överens, fru talman, och det är kemikaliepolitiken. Där tycker vi ofta lika, och oavsett regering har Sverige under lång tid haft hög svansföring på området. Men när man börjar titta på detaljerna ser man att det skiljer sig här också, och det är det min fråga rör.

Det finns oerhört många områden som är förorenade av både gamla och nya synder. Det har funnits en stor budgetpost för sanering av förorenade områden, det vill säga för att ta bort gamla föroreningar och bereda mark så att den blir fri från föroreningar och går att använda. Det här anslaget har regeringen dragit ned på även tidigare, men förra året och i nuvarande budget

har man dragit ned på det med över 200 miljoner per år. Nedgången ser också ut att bestå framöver.

Min fråga till ledamoten är: Hur har ni tänkt att man ska uppnå det här när till och med våra myndigheter säger att mångårigt utrednings- och förberedelsearbete går förlorat då anslag 1:4 per definition är nyttjat och detta inte går att genomföra?

Anf. 78 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Fru talman! Detta är en väldigt viktig fråga som berör dem inte minst som bor i närheten av den här typen av förorenade områden. PFAS är något som vi behöver ta på stort allvar, och det gör vi också.

När det kommer till kemikalier är vi, precis som Emma Nohrén sa i sin inledning, överens i det stora. Det handlar om att begränsa kemikalierna så att det inte blir en giftig situation för människor i vårt samhälle. Kemikalier är fantastiska där de behövs och ska användas, men på andra områden kan det bli stora problem för vår befolkning.

På just kemikalieområdet har vi i den här budgeten bland annat ökat anslaget till Kemikalieinspektionen. Vi har också ökat anslaget för sanering med 85 miljoner kronor för 2026 för att fortsätta arbetet för att minska spridningen av PFAS i miljön. Detta är någonting som förväntas öka 2027 och 2028.

Det här är ett långsiktigt arbete som vi tar på stort allvar.

Anf. 79 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill uppmärksamma åhörarna på att de satsningar som ledamoten talar om är omflyttningar i budgeten. Kemikalieinspektionen får visserligen mer pengar än förra året, men det är fortfarande mindre än vad man hade för tre år sedan. Samtidigt ska man göra mer. När det gäller sanering av förorenad mark – anslag 1:4 – är det 200 miljoner mindre.

Herr talman! Jag skulle vilja läsa innantill en gång till. Det handlar om vad Naturvårdsverket säger om antalet stora åtgärdsprojekt under 2024.

Man skriver att Naturvårdsverket redan beslutat om 500 miljoner kronor i statsbidrag och statsstöd för 2025, vilket tecknar upp 68 procent av anslaget redan innan årets nya ansökningar har behandlats. Vidare skriver man att aktuella uppskattningar visar att anslaget riskerar att bli överskött 2026 och inte kommer att räcka till med nuvarande förutsättningar.

Naturvårdsverket fortsätter så här: ”Medel är uppbyggda i redan beslutade projekt fram till 2034 och flera utredningar tas vidare in i åtgärdsfas. De senaste årens satsningar på bland annat utredningar, vägledning och statliga myndigheternas samverkan har gett resultat.” Sedan säger man att mångårigt utrednings- och förberedelsearbete går förlorat på grund av neddragningen, då man per definition redan har nyttjat det som finns. Pågående utredningar kommer att gå i stå.

Detta rimmar illa. Kommer Moderaterna att göra verkstad av sina ord och kanske ändra på den här budgetposten? Om det är någonting som vi faktiskt är

överens om borde man ju se till att ha de medel som behövs för att sanera den förorenade marken. Det gäller även till havs, för att sanera fartyg och ta bort andra delar.

Det är en mindre budgetpost som man har lagt till. Totalt är det 200 miljoner mindre än förra året.

Anf. 80 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Herr talman! Det finns ju ett antal områden runt om i landet som misstänks vara PFAS-förorenade. Det är just därför inventeringsarbetet är så otroligt viktigt – ju mer kunskap vi får, desto större visar sig problemet vara.

PFAS är ett stort hot, inte minst mot vårt dricksvatten och andra livsmedel. Just därför behöver inventeringsarbetet fortsätta så att vi vet var PFAS finns i miljön och så att vi kan minska spridningen av detta.

Som Emma Nohrén tog upp inledningsvis är det dock inte bara PFAS som är ett problem när det gäller kemikalieområdet, utan det handlar också om vilka kemikalier som inte kommer härifrån som hotar konsumenterna i Sverige i dag. Därför har vi lagt 25 miljoner kronor per år till Kemikalieinspektionen för att stödja marknadskontroll och annan tillsyn för att skydda svenska konsumenter från att utsättas för skadliga kemikalier som kommer från oseriösa företag, inte minst Temu och Shein.

Det finns alltså flera delar i detta. Arbetet med PFAS-sanering fortsätter, och anslaget till Kemikalieinspektionen ökas för att vi ska få koll på vilka kemikalier som är skadliga för svenska konsumenterna i dag.

Anf. 81 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Den budget som vi debatterar i dag är den sista som ska antas under mandatperioden. Jag ska därför summera Sverigedemokraternas och regeringens nedskärningar på detta område under mandatperioden.

I den sista budgeten som lades fram av den socialdemokratiskt ledda regeringen var den sammanlagda summan för det utgiftsområde för klimat, miljö och natur som vi nu debatterar 21,9 miljarder. Den första budgeten som Sverigedemokraterna och regeringen lade fram innebar en rejäl neddragning på nästan 2,5 miljarder.

I de därpå följande budgetarna fortsatte sedan nedskärningarna. Förra året var budgeten för klimat, miljö och natur nere på 16,4 miljarder. I den sista budgeten, som vi nu debatterar, föreslås ungefär lika mycket som i Sverigedemokraternas och regeringens första stora nedskärningsbudget.

Om man tar hänsyn till inflationen, vilket är det enda rimliga att göra när man jämför över tid, är neddragningarna dock mycket större. För att i fasta priser motsvara den budget som den socialdemokratiskt ledda regeringen lade fram hösten 2021 skulle den här budgeten ha behövt vara 7 miljarder större än vad den faktiskt är.

Har regeringen och Sverigedemokraterna tvingats till dessa nedskärningar på grund av tuffa tider? Nej, knappast. Pengar till reformer har inte saknats – tvärtom. Pengarna har gått till stora skattesänkningar, och mest har gått till dem som tjänar mest. Till och med en extra skattebonus för dem som tjänar mest har prioriterats före att upprätthålla ambitionerna i miljöbudgeten.

Det som Sverigedemokraterna och regeringen har dragit ned mest på är skyddet av värdefull natur, bland annat ersättning till skogsägare.

De här nedskärningarna i budgeten märks förstås också i verkligheten. Saneringen av förorenade områden släpar efter. Skötseln av den värdefulla naturen i våra naturreservat har försämrats. Regeringen har inte orkat lösa vare sig juridiken eller de pengar som krävs för att hantera frågan om ersättning till skogsägare. Klimatutsläppen har ökat rejält, och insatserna för klimatanpassning har minskat.

Herr talman! Sverigedemokraternas och regeringens klimatpolitik kommer att lämna efter sig en rejäl springnota. Sverige är inte längre ett föregångsland i klimatarbetet – tvärtom. Utsläppen ökar. Svensk industri, som hade kunnat bidra till att minska utsläppen och skapa nya jobb, har svikits. Svenska skattebetalare riskerar att få betala miljarder i böter till EU på grund av regeringens springnota. Priset i form av ökade klimatförändringar kommer vi alla att få betala. Läget är helt enkelt väldigt allvarligt.

I valet lovade samtliga regeringspartier att föra en effektiv klimatpolitik för att minska utsläppen. De lovade att de stod bakom klimatmålen. Efter valet valde de dock att samarbeta med det enda parti som inte stod bakom Sveriges klimatmål. Detta har fått exakt de konsekvenser man kunde förvänta sig.

Regeringen sänkte reduktionsplikten utan att samtidigt ha någon annan idé om hur klimatmålen skulle nås. Klimatministern bemötte kritiska frågor om detta med att sätta sin heder i pant. Hon lovade att avgå om utsläppen ökade och Sverige rörde sig längre bort från klimatmålen.

År 2024 är det sista helår som vi har statistik för. Då ökade klimatutsläppen kraftigt, med hela 7 procent, men trots att klimatutsläppen ökade och Sverige rörde sig längre bort från klimatmålen än tidigare valde klimatministern att sitta kvar. I stället för att stå vid sitt ord började hon låtsas som att det var andra än hon själv som hade sagt att hon skulle avgå. Det har varit och är pinsamt att beskåda. Den enda som inte skäms är väl klimatministern själv.

Herr talman! För första gången deltog i år inte något svenskt statsråd i förhandlingarna på det internationella klimatoppmötet COP 30. Sverige har tidigare alltid representerats av minst ett statsråd i förhandlingarna. Sverige har ofta representerats av flera statsråd, och inte sällan av statsministern, men den här regeringen valde att inte delta. Det är symtomatiskt för hur den här regeringen hanterar klimatfrågorna. Det är som att man inte förstår hur allvarligt detta är och vilket ansvar man har för vår framtid.

Herr talman! Sedan valet till Europaparlamentet förra året har det pågått en intensiv påverkan gentemot EU-kommissionen från de delar av industrin som ligger efter i sin klimatomställning.

I dag väntas EU-kommissionen föreslå en uppluckring av klimatlagstiftningen. Det vore dåligt för de delar av industrin som har gjort sin hemläxa och ligger i framkant i omställningen. Många gånger är denna industri svensk, och därför borde regeringen engagera sig kraftfullt mot dessa uppluckringar. Men i stället har vi sett hur företrädare för Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har uttalat sig till stöd för att minska klimatkraven på personbilar, trots att Volvo Cars och Polestar har varnat för konsekvenserna och väddat till EU att hålla fast vid klimatkraven på personbilar.

Vad kommer detta att innebära i förlängningen? Ja, herr, talman, vad brukar det innebära när någon försöker klamra sig fast vid gammal teknik i stället för att bejaka nya, smarta lösningar? Jo, man blir utkonkurrerad. Ingenting talar för att det skulle vara annorlunda nu, och därför är jag djupt oroad över regeringens passivitet i detta avgörande skifte och över att man har dragit ned kraftigt på Industriklivet och pausat de gröna krediterna.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill främja och underlätta både företags och människors klimatomställning. Vi vet att det är genom att ligga i framkant som svensk industri kan stärka sin konkurrenskraft, bidra till att göra Sverige rikare, skapa jobb och finansiera välfärden. Därför har vi också under hela mandatperioden lagt mer resurser i våra budgetförslag på att ställa om Sverige än vad Sverigedemokraterna och regeringen har. Om våra budgetar hade gått igenom hade Sverige till exempel haft tusentals fler laddstolpar, och fler företag hade kunnat göra de där kostsamma men kloka övergångarna till klimatsmart teknik. Sverige hade också haft mer energieffektivisering.

I vår budget lägger vi mer på Industriklivet och mer på mer och billigare kollektivtrafik. Vi satsar på snabbare utbyggnad av elstolpar och billig elbilsleasing för privatpersoner. Vi lägger mer resurser på att vårda och skydda vårt svenska kulturarv i form av vår fantastiska natur, mer på järnvägsunderhåll och mer på klimatanpassning för att förebygga enorma kostnader längre fram för privatpersoner och företag. Vi lägger också mer på att förebygga invasiva arter i våra vattendrag och mer på kameraövervakning för att förhindra att mer fisk än vad som är hållbart tas upp.

Dessutom har vi lagt fram förslag som skulle ge Sverige mer billig el här och nu för att underlätta elektrifieringen. Vi har också lagt fram förslag som skulle öka produktionen av svenskt biobränsle, vilket vore bra för att stärka vår motståndskraft och bra för klimatet. Det hade också skapat jobb och tillväxt i Sverige och gjort Sverige mindre beroende av oljeexporterande skurkländer.

Sverige kan ställa om och undvika de värsta klimatförändringarna. Vi kan göra det på ett sätt som stärker vår ekonomi och vår konkurrenskraft och som

samtidigt är rättvist. Om vi gör det kan vi också få fler länder att följa efter.

Vi socialdemokrater lade fram ett budgetförslag som innebar viktiga steg i denna riktning, men riksdagen sa tyvärr nej till det. Eftersom vi ser budgetalternativen som helheter yrkar jag inte på något utan hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Herr talman! Avslutningsvis önskar jag talmannen, åhörarna och alla andra i vårt land en god jul.
(Applåder)

Anf. 82 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Åsa Westlund för anförandet.

Åsa Westlund nämnde Industriklivet och kreditgarantierna i sitt anförande, och det är korrekt att kreditgarantierna pausas. Statskontoret får i uppdrag att utvärdera dem, för det är ju en enorm risk man utsätter skattebetalare, framtida pensionärer, andra kommuninvånare med flera för när man anslår dessa kreditgarantier på åtskilliga tiotals miljarder.

Socialdemokraterna är oroad, men inte för den risk skattebetalare utsätts för utan för något annat. Vad beror denna oro på? Kan den tänkas bero på försämrade möjligheter till reträttjänster för socialdemokrater? Kan den bero på att ens sossekompisars investeringar kanske inte blir så bra? Tidigare näringsminister Ibrahim Baylan är i dag lobbyist åt Harald Mix, som har orkestrerat investeringarna i såväl Stegra som Northvolt, Mikael Lindström, tidigare i Stefan Löfvens stab, är i dag anställd i Stegra och Anna Hallberg, tidigare handelsminister, har en sambo som äger en del av Stegra. Hur oroad är Åsa Westlund över att socialdemokrater drivs av egenintresse när det gäller de statliga satsningarna på den gröna omställningen?

Anf. 83 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna fortsätter sitt kulturkrig mot klimatet. Allt som andas klimatpolitik är per definition dåligt. Tidigare i debatten kunde vi höra att inte ens svenska jobb är en anledning att stötta en ambitiös klimatpolitik. Det är alltså viktigare att vara mot klimatet än att rädda svenska jobb. Ytterligare ett exempel på att Sverigedemokraterna har fått sin vilja igenom i regeringens budget för klimatet är att de har lyckats pausa de gröna krediterna och dra ned på Industriklivet.

När jag tittar ut över världen blir jag väldigt oroad över att Sverige kommer att gå miste om framtida investeringar, konkurrenskraft och jobb. Vi ser hur andra länder offensivt och med stora belopp stöttar sina industrier. Jag menar att vi varken kan eller ska tävla med dem, men vi ska inte heller vara så naiva att vi tror att bara skattesänkningar och något slags allmän tro på att det fortfarande råder marknadsekonomi i världen kommer att rädda oss.

Låt oss i stället göra smarta saker som att se till att företag som investerar i Sverige kan låna pengar billigt. Det är en kostnadseffektiv satsning med den minsta risken skattebetalare kan ta. Då har vi i alla fall

en chans i den globala konkurrensen. Jag är beredd att ta denna risk även om den ibland kommer att leda till att vi förlorar pengar. Men den största risken är att inte ha någon stålindustri och fordonsindustri alls kvar i Sverige för att andra länder agerar på ett sätt som inte ingår i regeringens eller Sverigedemokraternas omvärldsanalyser.

(Applåder)

Anf. 84 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Åsa Westlund för inlägget.

Jag uppfattade dock inget svar på min fråga hur oroad Åsa Westlund är över de täta kopplingar som finns mellan dessa investeringar och det socialdemokratiska partiet. Först är man minister i regeringen eller har en hög tjänst i statsministerns stab, och sedan är man involverad i dessa bolag och har direkta ekonomiska intressen i desamma. Drivs Socialdemokraterna av en vilja till omställning, eller är detta ett sätt för dem att sko sig själva? Det är en fråga som svenskarna förtjänar svar på.

Man kan också fundera över de märkliga turer som ägde rum när AP-fonderna under Socialdemokraternas tid vid makten plötsligt gick ifrån sina regelverk och startade märkliga bolag som de sedan kunde skyffla in mer pengar i.

Hur kom kreditgarantierna till? För ett antal år sedan var företaget Preem mitt i en tillståndsprövsprocess, men efter möten med den socialdemokratiska regeringen drog Preem tillbaka sin ansökan. Regeringens agerande stred sannolikt mot lagstiftningen, men det prövades aldrig. Kort därefter kom kreditgarantierna.

Det finns alltså täta kopplingar mellan Socialdemokraterna och stora bolag där skattebetalare, kommuninvånare, EU-medborgare med flera riskerar tiotals miljarder. Hur kommer sig detta? Är det bara en tillfällighet, eller vad beror det på?

Anf. 85 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt att komma från utbildningspolitiken, där Sverigedemokraterna och regeringen håller ihop kring en politik som håller varenda friskoleägare i landet om ryggen. Ägarna får betalt – miljarder varje år – för något som de inte gör. Det blir 19 miljarder i vinst i stället för stöd till barnen i klassrummen. Ägare skriver ”Bra jobbat!” till statsministern. Det är fascinerande att komma från den debatten till den här.

Jag tror att många socialdemokrater efter ett politiskt värv vill göra nytta i samhället, gärna i näringslivet. Om detta går att kombinera med att göra nytta för vår klimatomställning hoppas jag att de gör det.

Som jag sa redan i min första replik är jag oroad över att vi inte kommer att klara konkurrensen med andra länder. Det borde Martin Kinnunen också vara. Jag menar inte att vi ska tävla med andra länder om att ge störst statsstöd; det vore dumt och skadligt.

Vi i Sverige kan inte vara så naiva att vi tror att sänkta skatter och fri marknad är svaret på allt, inte om vi ska ha en konkurrenskraftig industri i Sverige. Då

behöver vi ha ett samarbete mellan regering och näringsliv och mellan politik och näringsliv för att klara konkurrensen.

Det handlar om att se till att det finns en energioverenskommelse. Det såg ni i Sverigedemokraterna till att det inte blev. Det handlar också om att se till att företag har möjlighet att åtminstone få kapital till bra ränta för att göra investeringar just här i vårt land.

Jag tror att alla svenska skattebetalare uppskattar att vi ser till att Sverige fortsätter att vara konkurrenskraftigt även framöver.
(Applåder)

Anf. 86 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Herr talman! För hårt arbetande människor, barnfamiljer, pendlare och företagare på landsbygden är bilen inte en lyx utan en förutsättning. När drivmedelspriserna stiger slår det direkt mot hushållsekonomi.

Socialdemokraterna söker nu mandat att bilda regering tillsammans med partier som vill höja koldioxidskatten på bensin och diesel. Det är en politik som, om den genomförs, riskerar att göra det mycket dyrare att ta sig till jobbet, lämna på förskolan och få vardagen att fungera, särskilt för dem som är beroende av bilen.

I vår politik är utgångspunkten en annan: Livet ska gå ihop för dem som arbetar, tar ansvar och får samhället att fungera. Detta gäller i hela Sverige, inte bara där det finns tillgång till tunnelbana, spårvagn eller Voi. Därför är frågan rätt enkel, men helt avgörande: Kommer bensinen att bli dyrare med Socialdemokraternas politik eller inte? Detta, herr talman, tycker jag är ett besked som väljarna förtjänar att få före valet.

Anf. 87 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Den politik som regeringen och Sverigedemokraterna har fört under den här mandatperioden garanterar att det blir en prischock vid pump för alla som ska tanka framöver. Regeringen och Sverigedemokraterna har nämligen missat möjligheten att ställa om och göra oss mindre beroende av den olja som kommer att kosta mer när hela världen ska gå över till att bli fossilfri, något som Helena Storckenfeldt för övrigt säger sig stå bakom.

EU kommer att införa ett handelssystem också för drivmedel, och detta innebär att priset vid pump kommer att gå upp, oavsett vem som styr i Sverige. Helena Storckenfeldt ansluter sig i den här debatten till alla högerpolitiker som låtsas som att det regnar. Hon måste ju på något sätt ändå ha tagit in att det finns ett handelssystem som kommer att driva upp priserna i Sverige.

Varför har då inte regeringen och Sverigedemokraterna gjort mer för att förebygga prischocken vid pump, genom att till exempel säga ja till det förslag om Sverigebränsle som vi socialdemokrater har lagt fram? Det hade inneburit lägre pris vid pump men framför allt att vi hade fått igång en stark produktion av biobränsle i Sverige, vilket hade gjort oss mindre

beroende av Rysslands och andra skurkstaters olja. Det hade också sett till att vi kan undvika den kraftiga prischocken vid pump.
(Applåder)

Anf. 88 HELENA STORCKENFELDT (M)
replik:

Herr talman! Socialdemokraterna är experter på att lova allt åt alla, men i slutändan är det alltid någon annan som bestämmer i klimatpolitiken.

Varför ska människor lita på att Socialdemokraterna kommer att jobba för att hålla nere kostnaden i vardagen när de samtidigt söker mandat tillsammans med partier som vill höja koldioxidskatten på bensin och diesel, varav ett var det enda parti som inte gick till val på att sänka reduktionsplikten?

Reduktionsplikten ligger nu för övrigt på en mer långsiktigt hållbar bana, inte den som Socialdemokraterna införde och straffade våra hushåll och företag med. Ett uttalat syfte med deras politik är just att göra det dyrare att tanka. Jag ser inte, herr talman, att det här går ihop med löften om en trygg ekonomi för barnfamiljer, pendlare och landsbygdens företagare. Resultatet av ett av Socialdemokraternas samarbetspartier riskerar ju att bli mycket högre drivmedelspriser redan från dag ett.

Jag undrar fortsatt, herr talman, om det finns ett konkret besked här i dag. Kommer Socialdemokraterna att säga nej till höjd skatt och höjda bensin- och dieselpriiser, eller är väljarna hänvisade till att hoppas på att Socialdemokraternas samarbetspartier inte får igenom sin politik?

Anf. 89 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas att samtliga noterade att Helena Storckenfeldt undvek att svara på varför man inte har förberett alla konsumenter på den prischock som kommer att ske vid pump några år framåt i tiden och varför man har sagt nej till Socialdemokraternas förslag om att förbereda och se till att vi har mer biobränsle så att vi kan fortsätta att hålla en rimlig nivå på bensin- och dieselpriiset i Sverige.

Jag tycker förstås att det är viktigt att de som jobbar och som hämtar och lämnar på fritidsaktiviteter har möjlighet att göra det. Vi ska aldrig komma tillbaka till den situation vi hade när kriget i Ukraina startade. Det kriget tog oss lite på sängen, får vi väl ändå erkänna. Jag upplevde i alla fall inte att det var så många som var förberedda den dagen det hände.

Det var också tydligt att vi drabbades hårt av höga bränslepriser. Vår regering sänkte skatten på drivmedel under den tid vi hade kvar. Vi pausade reduktionsplikten. Vi har också en politik som ska se till att vi både får lägre pris vid pump och får mer biobränsle i tanken och fler elbilar i Sverige så att vi kan klara klimatomålen men också hushållens ekonomi.

Det är inte sant att vi lovar allt åt alla. Moderaterna lovar faktiskt inte heller allt åt alla. Det kan de vara lite stolta över, tänker jag, för i deras budgetar är det några som alltid gynnas. Det är inte den enskilda familjen

eller den ensamma mamman, utan det är de absolut rikaste i samhället. Riksdagens utredningstjänst har visat att nio av tio hushåll tjänar på vår politik i jämförelse med den budget som Helena Storckenfeldt företräder. (Applåder)

Anf. 90 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)
replik:

Herr talman! Välkommen till utskottet, Åsa Westlund, eller kanske snarare välkommen tillbaka! Ledamoten har ju varit ledamot i utskottet tidigare.

I anförandet var det ibland ganska höga brösttoner, men det är oppositionens roll. Den ska ju granska och kritisera – det ingår i arbetsbeskrivningen.

I reda pengar är den här budgeten den näst största för utgiftsområde 20. Om man, som Åsa Westlund nämnde i sitt anförande, justerade för inflationen skulle det, enligt Åsa Westlunds beräkningar, behövas ytterligare 7 miljarder kronor. Då kan man ställa frågan: Om det är så oerhört skrämmande att budgeten är så låg, varför har då inte Socialdemokraterna mött inflationen och höjt budgeten med ytterligare 7 miljarder?

Jag nämnde i mitt tidigare replikskifte med Emma Nohrén att det är två partier som ligger inom mer normala avvikelser och två partier som sannerligen inte ligger inom normala avvikelser vad gäller anslagsnivåerna. Socialdemokraterna är ett av de två som ligger inom det mer normala området. Men Socialdemokraterna tänker sig någon form av styre med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vilket är de två partier som verkligen sticker iväg – inte minst Miljöpartiet, som jag nämnde. Då är min undran: I en kommande regering, vem är det som kommer att få sköta styrningen av just den här skutan? Vems budgetförslag är det som kommer att vinna gehör? Vem är det som kommer att få styra klimatpolitiken vid en rödgrön regering?

Vi såg ju under den föregående rödgröna regeringen, när man hade Miljöpartiet vid rodret, hur man totalt kastade många delar av svenskt skogsbruk och inte minst svenskt jordbruk över bord. Det var inte värt någonting.

Anf. 91 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! När jag tillträdde i utskottet igen fick jag många frågor från journalister och andra om Sverige kommer att nå klimatmålen om Socialdemokraterna vinner valet nästa år. Jag svarade att det vet jag inte.

Det kommer allvarligt talat att bli väldigt tufft, för nu har den här regeringen och Sverigedemokraterna ökat Sveriges utsläpp. De har gjort drastiska minskningar av miljö- och klimatbudgeten. De har gjort andra val och andra prioriteringar.

Vi socialdemokrater lever inte i någon drömvärld, utan vi utgår från den värld som vi har när vi tar över. Det är också därför som vi inte kan lägga tillbaka alla de pengar som ledamoten har bidragit till att dra bort under mandatperioden. Det vore varken effektivt eller bra, för förändringarna har skett i verkligheten. Man

kan inte plötsligt bara anställa jättemånga personer, hur mycket pengar man än lägger dit. Det vore inte heller ansvarsfullt rent ekonomiskt att hantera det på det sättet.

Vi tar ansvar för ekonomin, och det har vi alltid gjort. Till skillnad från den här regeringen och Sverigedemokraterna brukar vi respektera budgetreglerna och se till att vi går med överskott. Den här regeringen och Sverigedemokraterna har varje år gått med underskott. Vi kommer självklart att fortsätta ta ansvar för svensk ekonomi och för Sveriges klimatmål.

Vi har visat flera gånger att vi samarbetar bra med Miljöpartiet. Vi går till val som ensamt parti men samarbetar gärna med andra partier – alla utom Sverigedemokraterna, faktiskt – och hoppas att andra partier också är beredda att ha den inställningen så att vi tillsammans kan ta ansvar för Sverige.

(Applåder)

Anf. 92 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)
replik:

Herr talman! Tack, Åsa Westlund, för svaret!

När Åsa Westlund stod i huvudtalarstolen var det väldigt noga med siffrorna. Då var det väldigt noga med stora satsningar. Men när Åsa Westlund står i den här talarstolen är det helt plötsligt inte lika viktigt. Då är det viktigare att se till att man faktiskt sköter ekonomin så att det inte blir en överbudspolitik, som jag upplever att både V och MP står bakom. Det var ändå glädjande.

För övrigt hoppas jag att ni inte tar över. Åsa Westlund nämnde i sitt anförande att så skulle ske. Vi får väl bli två om den saken.

I er budgetmotion är det några förändringar. En av de förändringar där ni tillför mer pengar är skydd av värdefull natur.

Socialdemokraterna har tidigare varit ett parti för svensk välfärd och för svensk industri, för svensk basindustri, och är det någon industri i Sverige som är basindustri är det skogsindustrin.

Tyvärr ser vi nu, inte minst uppe i norr, att många sågverk inte får ut virke nog för att kunna fortsätta sitt jobb. Det innebär att omställningen inte kan fortsätta så som den skulle kunna göra. Vi får inte ut material nog för att ersätta CO₂-intensivt material som stål och betong, vilket jag tror att bägge våra partier absolut vill göra, och det beror till stor del på stoppade avverkningar.

Hur vill Socialdemokraterna fortsätta om man ska lägga ännu mer pengar för att skydda ännu mer skog? Det innebär att vi får ut ännu mindre material till våra sågverk och våra pappersindustrier, som är med och ser till att vi faktiskt kan ställa om. Då är frågan: Var ska vi satsa? Ska vi använda oss av skogen i omställningen för att klara målen, eller ska den stå kvar?

Anf. 93 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Nu har jag ärligt talat rätt svårt att följa vad Kjell-Arne Ottosson egentligen säger. Jag får inte ihop det.

Före valet hade man väldigt hög svansföring om att alla som fick sina avverkningar stoppade skulle få ersättning. Sedan har man varken levererat pengar eller juridik som gör att det blir möjligt. Man har bara skjutit på frågan. Man har begravt en grundlagsändring som egentligen inte hade behövts, utan man hade kunnat lösa det redan här och nu. Och nu ifrågasätter man att Socialdemokraterna avsätter pengar. Jag förstår faktiskt inte. Menar Kjell-Arne Ottosson att vi ska ha en rätt till ersättning som ger noll kronor?

Socialdemokraterna tar det här på allvar, och vi avsätter pengar i vår budget för att skogsägare som inte kan avverka sin skog ska få ersättning.

Självklart ska den svenska skogen brukas. Den är viktig som kolsänka. Den är viktig för ekonomin i Sverige. Den är viktig för artrikedomen. Den är helt enkelt stommen i Sverige. Kjell-Arne Ottosson har helt rätt i det.

Jag tackar för att Kjell-Arne Ottosson lyfter fram hur viktig socialdemokratin har varit för svensk basindustri. Vi lovar att vi kommer att vara det även fortsättningsvis, även för skogsindustrin. (Applåder)

Anf. 94 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Kristdemokraternas miljöpolitik grundar sig på förvalterskapsprincipen. Människan har ansvaret för att förvalta världen och dess resurser.

En grundprincip i förvalterskapet är att inte enbart bevara utan också utveckla och förädla. Inom klimat- och miljöpolitiken innebär det att vi strävar efter att lämna över jorden och våra samhällen till nästa generation i ett bättre skick än det vi själva ärvde.

Inom flera miljöområden har vi också lyckats väl med vårt förvaltningsuppdrag. Vi gör mer med mindre. Miljöproblem såsom freoner har till stor del fasats ut. Deponering är i det närmaste borta som avfallsmetod. Utsläpp av luftföroreningar har minskat kraftigt de senaste decennierna liksom nedfallet av försurande svavel, alltså surt regn.

På andra områden har vi inte kommit lika långt. Förlusten av biologisk mångfald är inom många områden alarmerande. Utsläpp av kemikalier såsom mikroplaster, gifter och hormonstörande ämnen har omfattande påverkan på människors hälsa.

Klimatförändringarna är dock en av vår tids största utmaningar. Klimatutmaningen är på många sätt den svåraste att lösa eftersom den bara kan lösas på global nivå.

Att det är möjligt att över tid ställa om samhället står klart. De kraftsamlingar inom forskning och näringsliv som gjorts de gångna årtiondena, när styrsignalerna funnits där, visar den tekniska utvecklingens potential.

Tyvärr visar samtidigt de senaste åren att bortom Europa har utvecklingen mot ökade utsläpp inte vänt.

Vi får ofta höra från den politiska oppositionen hur den inhemska klimatpolitiken i det närmaste har

raserats de senaste åren. Det är inte sant, vilket man också vet, men som jag sa tidigare ingår det i oppositionens uppgift att granska och kritisera. Det är arbetsbeskrivningen; det får vi ta med jämnmod. "För lite och för sent" brukar vara mantrat. Men oavsett vad man försöker basunera ut är Sverige ett föredöme i klimatpolitiken och har så varit i många årtionden.

Vi har lägst utsläpp per person i EU.

Vi har en så gott som helt fossilfri elproduktion.

Våra samlade utsläpp toppade under 1970-talet och har sedan dess minskat med 63 procent.

Vi har eliminerat över 90 procent av utsläppen från egen bostadsuppvärmning.

Vi har bland världens mest klimatsmarta jordbruk.

Vi har bland världens högsta skatter på koldioxid.

Vår privatbilsflotta har ökat med 40 procent sedan 1990 samtidigt som de samlade utsläppen från fordon har minskat med 25 procent.

Vi har den tredje högsta elbilsandelen av nybilsförsäljningen inom EU. Två av tre nya personbilar som såldes nu i november var laddbara.

Det är alltså verkligen läge att nyansera oppositionens kritik. Därutöver, herr talman, binder våra skogar brutto in cirka 140 miljoner ton koldioxid per år, och de senaste 100 åren har tillväxten i den svenska skogen inneburit att skogens kolsänka ökat med 2 miljarder ton – eller motsvarande 40 års svenska utsläpp.

Tittar man på substitutionseffekten från de trä- och cellulosa-baserade varor som Sverige varje år erbjuder världsmarknaden motsvarar den cirka 50 miljoner ton koldioxid. Om man påstår att Sverige inte bidrar till omställningen har man ett mycket liberalt förhållande till sanningen.

Herr talman! Något som är svårt att mäta men som verkligen kan göra skillnad är när vi delar med oss av vårt kunnande och av vår teknik. Det är där vi som nation kan göra skillnad på riktigt. Vi måste dock lyckas ännu bättre på den fronten eftersom det tyvärr måste konstateras att de länder som kommer att avgöra om klimatomställningen lyckas eller inte i dag inte är med på resan. Ska vi få med dem måste vi bidra med både kunnande och teknik så att de ser att omställningen är möjlig utan att man backar in i framtiden.

Tittar man på var större utsläppsminskningar skett de senaste 20 åren sticker Europa ut. Världen präglas fortfarande av ökande utsläpp, ofta i stor omfattning. Detta är problematiskt, då ett land som Sverige enbart står för några promille av de globala utsläppen och EU:s samlade växthusutsläpp numera enbart motsvarar 6 procent av världens utsläpp.

Sedan 2005 har Sverige minskat sina koldioxidutsläpp med cirka 32 procent samtidigt som vår befolkning ökat med 16 procent. EU har samtidigt minskat sina utsläpp med 33 procent.

På global nivå har utsläppen i stället ökat med 28 procent. För att förstå problemets omfattning kan det nämnas att Europeiska unionens stora utsläppsminskning sedan undertecknandet av Parisavtalet mer än nullifierats enbart av Indiens utsläppsökning under samma period. Detta, herr talman, visar svart på vitt

var vi måste satsa, och på vilket sätt, om vi ska klara omställningen på riktigt. Vi ska göra jobbet på hemmaplan – det är ingen tvekan – men den stora skillnaden ser vi när vi bidrar med lösningar och kunskande till andra länder.

Den budget vi i dag debatterar är som jag tidigare nämnde i rena pengar den näst högsta någonsin inom UO 20. Vi hittar satsningar på klimat samt på att ta hand om våra sjöar och hav och vår skog och mark.

Regeringen satsar 1,8 miljarder kronor de kommande tre åren på ren natur och giftfri miljö. Detta kommer att finansiera skötsel av värdefull natur och miljöövervakning. Det kommer även att stoppa övergödning och spridning av PFAS-gifter.

Klimatklivet är ett av regeringens viktigaste stöd till investeringar som bidrar till att effektivt minska utsläppen och som underlättar hela Sveriges klimatomställning. Bara under förra året beviljades 1,5 miljarder kronor i stöd till cirka 47 000 laddpunkter i Sverige, vilket var mer än något annat tidigare år. I budgetpropositionen för 2026 föreslås anslaget öka med 1,5 miljarder kronor, till totalt cirka 4,5 miljarder. Anslaget beräknas öka med 1,5 miljarder även kommande år.

En fråga som verkligen berör förvaltarskapet, och som jag nämnde i inledningen, är den cirkulära ekonomin. Det är också ett område där jag tror att de politiska skillnaderna är ganska små. Att återbruka i stället för att förbruka och att återvinna i stället för att kasta är något som de absolut flesta kan ta till sig.

Jag är därför extra glad över de olika satsningar som görs just på området cirkulär ekonomi. Det handlar om implementering av EU-lagstiftning på området, det handlar om producentansvar och det handlar om att få tillförlitlig statistik så att vi kan mäta att vi gör rätt saker. Det handlar också om reformering av avfallslagstiftningen.

Att det på EU-nivå i fredags togs beslut om skatt på paket från Temu och Shein hjälper till att motverka strömmen av billiga och lågkvalitativa importvaror, vilket förhoppningsvis hjälper oss ännu mer på den cirkulära vägen.

I september var utskottet på resa till Bohuslän, och vi fick då bland annat se hur man i Sotenäs kommun har gjort ett jättejobb rörande marint skräp. Därför är jag glad att arbetet med strandstädning nu får ytterligare tillskott. Vår vackra västkust ska inte förstöras av marint skräp som drar in från havet.

Ytterligare något jag vill lyfta fram i den bukett av satsningar som finns i årets budgetproposition är satsningen gällande kemikalier – främst mot spridning av PFAS. Regeringen föreslår 25 miljoner kronor för 2026 för att stärka Kemikalieinspektionens arbete med kemikaliekontroll. Utöver det föreslår man 85 miljoner för 2026 för fortsatt arbete med att minska spridningen av PFAS. För 2027 beräknas anslaget öka med 110 miljoner och för 2028 med 135 miljoner kronor.

Regeringen planerar också att ta fram en nationell plan för att förhindra att PFAS sprids i våra vatten och i vår natur. PFAS-ämnena är en stor utmaning på

många sätt, och vi måste hitta vägar att fasa ut dem så långt det bara går.

Förenklade och effektivare miljötillståndsprocesser har av många länge varit hett efterlängtade. Regeringen kan efter alla utredningar nu antligen börja leverera även på detta vallöfte. Man presenterar som en inledning åtta reformer, och en ny myndighet blir kronan på verket.

Herr talman! Min tid är ute. Jag skulle kunna fortsätta att ramsa upp både siffror och satsningar, men jag har redan kortat ned mitt anförande och vill avsluta med att önska talmannen, talmanspresidiet, kammarkansliet och mina goda kollegor i miljö- och jordbruksutskottet en riktigt god jul och ett gott nytt år!

(Applåder)

Anf. 95 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Herr talman! I dag är det den 16 december. Det borde vara mitt i vintern, men det är sju plusgrader här i Stockholm. December har hittills varit ovanligt varm, och vi kan komma att få ett varmere rekord för månaden. Enligt SMHI är det milda vädret ett tydligt tecken på klimatförändringar. Vissa talar om att en ny årstid – ovinter – ersätter vintern, och många människor känner snösorg, alltså en känsla av förlust över att vintern som vi minns den inte längre finns.

Det här är den verklighet som pågår utanför riksdagshuset, men den verkligheten syns inte i regeringens budget. Sedan de tillträdde för tre år sedan har de drivit en politik som drastiskt har ökat Sveriges utsläpp. I stället för att fokusera på det viktigaste, nämligen att snabbt minska utsläppen här och nu, skjuter de klimatåtgärder framför sig.

Vi har från den här regeringens ministrar många gånger fått höra att det inte är så viktigt vad som händer med utsläppen till 2030, utan att deras fokus ligger på att minska utsläppen på längre sikt, till 2045. Tillåt mig att tvivla på sanningshalten i dessa påståenden. Det finns alltid något annat som är mer angeläget här och nu för högerpolitiker än att ta tag i gemensamma samhällsproblem. Inte minst att se till att de rikaste blir ännu rikare. Så har det varit i alla tider, och det lär inte ändras till 2040.

Oavsett om högerpartierna hade varit ärliga i sitt uppsåt att minska utsläppen senare – bara inte just nu – är det dock en strategi som inte fungerar. Det vet vi som lyssnar på klimatforskningen. Utan stora utsläppsminskningar de närmaste åren kommer koldioxidbudgeten att vara förbrukad, och vi kan förvänta oss allt fler ovintrar med nya varmere rekord.

Herr talman! Med en eskalerande klimatkris och skövad natur där vattnet är förgiftat av evighetskemikalier framstår samtiden i dag som allt otryggare. I ett sådant läge måste vi politiker ställa oss frågan vad det är människor behöver som mest. Är det mer av samma sak som har skapat problemen, eller är det hopp om att politiken kan vara annorlunda och att det är möjligt med en bättre värld där vi tillsammans kan lösa problem och bygga ett välfärdssamhälle, där alla får det de behöver inom planetens gränser?

Partierna i regeringsunderlaget sitter hopplöst fast i förlegade tankemönster. Den politik de driver kommer bara att fortsätta odla pessimism och hopplöshet. De erbjuder ingen framtidstro.

Herr talman! Det är anmärkningsvärt hur regeringen presenterar nedskärningar på miljöområdet som satsningar. De gör ett nummer av att de satsar på åtgärder för värdefull natur och på miljöövervakning till havs trots att tillskottet i själva verket bara utgör en bråkdel av det de har skurit ned sedan de tillträdde. De pengar som avsätts för att skydda och vårda natur är långtifrån tillräckliga för att vända utarmningen av den biologiska mångfalden.

Regeringen säger också att de satsar på att minska spridningen av PFAS, samtidigt som de skär ned kraftigt på anslaget för sanering av förorenade områden. Om vi verkligen ska hindra ytterligare spridning av PFAS måste vi öka takten när det gäller sanering av områden som redan är förorenade.

Sammantaget är regeringens budget på utgiftsområde 20 fortfarande betydligt lägre än den var före deras tillträde, trots att forskarnas larm om klimatkris, naturkris och föroreningskris ljuder allt högre. Och för att göra situationen än värre ökar regeringen också de fossila subventionerna inom andra utgiftsområden. Resultatet av den här politiken ser vi tydligt i utsläppsstatistiken.

Herr talman! Med en annan politik kan Sverige nå klimatmålen. Med gemensamma ansträngningar och en aktiv stat kan vi förverkliga klimatomställningen, och genom investeringar på 700 miljarder kronor de kommande tio åren vill Vänsterpartiet att klimatomställningen accelereras. Med dessa investeringar skulle Sverige ta ett stort kliv mot att bli världens första fossilfria välfärdsland.

Vi vill förlänga Klimatklivet till 2035 och förstärka det till 7 miljarder per år. Vi vill också införa ett statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och gröna städer. Vi vill främja det förebyggande arbetet för att motverka effekter av extremväder, till exempel översvämningar och värmeböljor.

Herr talman! Ett enigt forskarsamhälle varnar för att både klimat och biologisk mångfald är akut hotade och att dessa hot hänger samman. I Parisavtalet betonas vikten av att länderna skyddar och ökar kolförråd och kolsänkor. Friska ekosystem med stor artrikedom är mer motståndskraftiga mot klimatkrisen. Skydd och restaurering av naturliga ekosystem ger dessutom stora möjligheter att fånga in och lagra koldioxid.

Jämfört med regeringens budget vill Vänsterpartiet satsa 1,4 miljarder mer på åtgärder för värdefull natur. Pengarna skulle bland annat gå till restaurering av våtmarker och återvätning av torvmarker. Det är åtgärder som ger många vinster för miljön och klimatet.

Vänsterpartiet vill också satsa på skydd av värdefull natur. Vi lägger i vår budget 1,8 miljarder mer på det än regeringen. Utöver det har vi också en lika stor särskild satsning på att skydda de fjällnära skogarna. Om inte anslagen för skydd av skog kraftigt ökas riskerar oersättliga naturvärden att förloras genom

avverkning. Många markägare riskerar att hamna i kläm när de inte kan få ersättning för att deras skogar skyddas, trots att de vill ha formellt skydd. Vi vet att skogsägares intresse för att skydda sina värdefulla skogar är mycket stort. I det fjällnära området finns också en stor potential för friluftsliv och turism, men ingen är särskilt intresserad av att resa för att besöka ett kalhygge.

För att slå vakt om skogens betydelse för den biologiska mångfalden och klimatet krävs en omställning av skogsbruket. Utvecklingen för den biologiska mångfalden i skogen är negativ. Hotade arter och livsmiljöer minskar. Skogar med höga naturvärden fortsätter att avverkas i stället för att skyddas. Det krävs styrmedel och regleringar för att uppnå ett hållbart skogsbruk, och de naturskogar som finns kvar i Sverige måste få ett långsiktigt skydd. För det krävs ökade statliga medel.

Vänsterpartiet vill också se ett nytt anslag för statlig medfinansiering av reningsteknik i kommuner där dricksvattnet har halter av PFAS som överskrider EU:s riktvärde. Dessa kemikalier finns spridda över hela jordklotet, och så gott som alla människor har PFAS i sitt blod. Forskningen visar att PFAS-ämnen ger negativa hälsoeffekter redan vid mycket låga halter. Det är halter som är vanligt förekommande i blodet på Sveriges befolkning. Samtidigt visar ett flertal kartläggningar att dricksvattnet på flera orter i Sverige innehåller så höga halter av PFAS att befolkningen riskerar att få i sig mer än vad som anses vara säkert.

Insatser krävs här och nu för att skydda vår hälsa. Att installera kolfilter eller att investera i annan reningsteknik är väldigt kostsamt, och därför måste staten stödja kommunerna för att säkerställa rent dricksvatten.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 10 miljarder mer än regeringen till utgiftsområde 20 för år 2026. Jag hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Anf. 96 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! För den som lyssnar på debatten kan det framstå som att vi debatterar olika betänkanden. Tiden är knapp, och frågorna är många. Jag väljer att fokusera på ett par särskilt viktiga miljöfrågor och på det viktiga arbete som pågår kopplat till artskyddet, som flera före mig redan har varit inne på.

Herr talman! Låt oss vara tydliga. Liberalerna och regeringen agerar för att rädda våra vatten, minska övergödningen och hantera den marina nedskräpningen. I budgeten för nästa år avsätter vi 250 miljoner kronor, och lika mycket de kommande åren. Det är resurser som går rakt ut i verkligheten till kommuner, vattenråd och ideella aktörer som gör jobbet lokalt.

Tillsammans med tidigare satsningar innebär det en tydlig förstärkning för renare sjöar, vattendrag och hav. Det är en del av ett bredare arbete för friskare vatten. Övergödningen är central, men den står inte ensam för problemen. Miljögifter, vandringshinder och ett hårt pressat ekosystem kräver långsiktiga lösningar. Därför stärker vi nu åtgärdsarbetet längs hela kedjan,

med målet att förbättra livsvillkoren för fiskbestånd, stärka den biologiska mångfalden och se till att det går att bada i våra vatten – att bruka och lämna vidare i bättre skick.

När regeringen kritiserar behöver också helheten ses. Problemen i våra hav, inte minst i Östersjön, löser inte vi i Sverige ensamma. EU:s gemensamma regelverk och ansvar är avgörande. Vi liberaler har länge varit tydliga med detta perspektiv. Miljöproblem som rör hela regioner eller kontinenter kräver gemensamma lösningar. Det är lätt att peka finger här hemma, men det är svårare att ta ansvar för att driva på där besluten verkligen gör skillnad. Att rädda våra vatten kräver både nationellt ansvar och ett starkt europeiskt samarbete.

Herr talman! En fråga med nära koppling till övergödningen är återvätning av våtmarker. Återvätning av våra svenska våtmarker är en av de mest effektiva åtgärder vi har för att minska klimatutsläpp och stärka biologisk mångfald.

Under lång tid har långsamma processer och otydliga incitament bromsat sådana åtgärder. Det har vi fått fart på, och nu tar vi tag i detta. Länsstyrelsernas arbete med prövning av våtmarksåtgärder förstärks så att återvätning och restaurering kan genomföras där de gör störst nytta, till exempel hemma i mitt län, Örebro, som förra året var bäst i Sverige på återvätning. Det är något att vara stolt över för en närking.

Herr talman! Låt mig gå vidare till skogen. Den är verkligen det finaste vi har i Sverige. När kritiker säger att regeringen inte gör något för friluftslivet har de helt enkelt fel. Regeringen satsar aktivt på att rusta upp vandringsleder över hela landet med resurser som fortsätter att öka kommande år. Det handlar om att göra naturen tillgänglig för fler, att stärka friluftslivet och att bidra till människors fysiska och psykiska hälsa.

Liberalerna har alltid värnat friluftslivet som en del av kulturen och som en del av medborgarnas vardag. Vårt engagemang har varit tydligt. Naturupplevelser ska vara tillgängliga för alla, och de satsningar som regeringen nu gör ligger helt i linje med detta. Vi bygger vidare på tidigare åtgärder och ser till att resurserna omsätts i handling, inte bara i visioner.

Detta är konkret politik som gör skillnad och säkerställer att friluftslivet kan fortsätta att vara en hörnsten i folkhälsa, naturvård och samhällsutveckling och inte minst vara en viktig del för besöksnäringen runt om i landet.

Vid sidan av detta stärks arbetet med skötsel av natur i nationalparker och naturreservat – en natur som kan upplevas av alla. Lite extra stolt i sammanhanget är jag över att vi i år har inrättat Sveriges första marina nationalpark i Östersjön. Utöver detta stärks arbetet med att förbättra vattenmiljöer och att restaurera naturmiljöer och ekosystem.

Herr talman! Man kan inte tala om skogen utan att komma in på de problem som är förknippade med artskyddsreglerna. Här pågår ett intensivt arbete inom Regeringskansliet med att ta fram förslag om rätt till ersättning för rådhetsinskränkningar just till följd av

artskyddet. Arbetet pågår med full kraft, och vi kommer att leverera innan valet.

Detta är viktigt. En stark äganderätt är en förutsättning för frihet, demokrati och marknadsekonomi. Inskränkningar i markägares möjligheter att bruka sin mark är i vissa fall nödvändiga för att skydda miljö och säkerställa en hållbar utveckling över generationer. Utvecklingen på miljörättens område har dock inneburit, och innebär, att markägare i många fall drabbas av långtgående inskränkningar i sin markanvändning utan att det finns någon rätt till ersättning och utan att det riktigt går att se någon rim och reson i de inskränkningar som genomförs.

Det är inte den enskildes fel att inskränkningar görs, men det är just nu den enskilde skogsägaren som får bära hela bördan. Så här kan vi inte ha det.

Vi behöver forma en robust skogspolitik som ser skogen som den resurs den är, både för samhället i stort och för den enskilde skogsägaren. Det behöver vara noggrant avgränsat när inskränkningar får ske, och det behöver finnas en väl avvägd rätt till ersättning när staten inskränker möjligheten att använda marken. Det system vi för närvarande har får faktiskt helt orimliga konsekvenser.

Det finns också ett viktigt landsbygdsperspektiv i detta. Vi som bor och verkar på landsbygden ser det här dagligdags. Skogen är en naturlig del av livet när man bor utanför städerna. Den är en plats där man rör sig på sin fritid, en plats där man får sin inkomst, en plats där man jagar – en naturlig del av ens tillvaro.

Att leva nära den skog man äger, tillvarata det den ger och vårda och förvalta den för kommande generationer, samtidigt som man får del av tidigare generationers arbete, är ett sätt att leva. Det är en livsstil som lockar människor att bo kvar eller flytta ut på landsbygden, just för att komma nära sin skog. De nuvarande artskyddsreglerna skapar dock en ständigt gnagande oro hos många.

Herr talman! Låt mig tala klarspråk: Det finns de som beskyller Liberalerna för att bromsa arbetet i Regeringskansliet. Det stämmer inte. Ta mig på orden: Äganderätten är en liberal grundprincip, och den gäller i allra högsta grad även för skogen och landets skogsägare!

Att lösa det byråkratiska och politiska haveri som vi nu ser är den enskilt viktigaste fråga som under denna mandatperiod kvarstår för oss att leverera i inom våra ansvarsområden inom miljö- och jordbruksutskottet. Och leverans är på väg.

Med det önskar jag er alla en god jul och ett gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 97 ANDREA ANDERSSON TAY (V)
replik:

Herr talman! En dokumentär om klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari som SVT gjorde under hösten ger en intressant inblick i Liberalernas syn på klimatpolitiken. Ministern anser att Sverige är riktiga ”kingar”, överlägsna andra länder. Hon säger

också ”Vi har gjort stora framsteg”, detta samtidigt som utsläppen ökar.

Att utsläppen ökar på det här sättet på grund av aktiva politiska beslut är faktiskt något unikt. Det sker samtidigt som vi egentligen måste minska utsläppen snabbare än någonsin tidigare för att undvika klimatkrisens mest katastrofala effekter. Det finns inget utrymme att öka utsläppen nu för att minska dem mer senare.

Den bästa roll Sverige skulle kunna spela i det internationella klimatarbetet är knappast att luta sig tillbaka och låtsas att vi är bättre än andra utan att gå före och visa att en rättvis omställning med bibehållen välfärd är möjlig och nödvändig. Det finns dock ingenting i regeringens eller Liberalernas politik som möjliggör det trendbrott i riktning mot kraftigt minskade utsläpp som skulle behövas. I stället verkar de nöjda med att ligga kvar på en alldeles för hög utsläppsnivå och tycker att andra länder ska göra jobbet. Vem som helst förstår att detta inte är en fungerande taktik för att accelerera det globala klimatarbetet.

Det alla undrar är naturligtvis: Vad har Liberalerna egentligen för plan för att minska utsläppen med den hastighet som krävs?

Anf. 98 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack, Andrea Andersson Tay, för det intressanta anförandet och för frågan!

Sverige är ett föregångsland. Så är det. Vi har låga utsläpp. Vi har gjort vår läxa. Vi har fortfarande mycket kvar att göra, men nog är vi ett föregångsland. Sverige är också en tydlig och viktig röst i EU för ett fortsatt ambitiöst klimatarbete.

Vi driver också en politik här hemma som ska ha köksbordslegitimitet. Det ska finnas en acceptans för den politik som förs, och det gör det också.

En av de viktigaste frågor där vi drivit på under mandatperioden är det nationella arbetet för att få till ny fossilfri energi där ny kärnkraft ska ingå men där energimixen är viktig.

Anf. 99 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik:

Herr talman! När jag lyssnar på anförandena från partierna i regeringsunderlaget undrar jag om man har tittat lite för mycket på årets julkalender, som visserligen är väldigt spännande. Den handlar ju om tidsresor, och det man gör från regeringens sida är att man tar åt sig äran för politik som har förts de senaste 30 åren och som egentligen har väldigt lite att göra med den här regeringens politik i dag.

Elin Nilsson säger att Sverige är en tydlig röst i EU för en starkare klimatpolitik. Jag skulle snarare säga att Sverige har gjort sig till en tydlig röst för att riva ned regleringar till stöd för klimatet och miljön.

Elin Nilsson pratar också om legitimitet. Jag skulle snarare säga att regeringen när den backar på det här sättet, river ned befintlig klimatpolitik och ökar utsläppen lägger bördan i knät på enskilda individer. Undersökningar visar att den svenska befolkningen i dag är

djupt oroad över klimatkrisen och vill ha en mer kraftfull klimatpolitik som sänker utsläppen.

Ett långsiktigt klimatarbete fordrar kraftfulla investeringar i omställningen, välfungerande järnvägar, elektrifiering av vägtrafiken och snabb utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Inget av detta lyckas Sverige med under den nuvarande regeringen.

För att klimatarbetet ska få bred acceptans krävs att människor känner en grundläggande trygghet och att samhället finns där när man behöver det. Det är raka motsatsen till den välfärdskris som regeringens politik skapar.

Anf. 100 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för tipset att kolla på årets julkalender. Det har jag faktiskt inte haft tid att göra. Kalendern har varit ganska full.

Jag står gärna här och tar del av äran för att vi nu lägger om energipolitiken och driver på för ny fossilfri energi med kärnkraft. Det är enormt viktigt i klimatarbetet.

Sedan vet jag inte riktigt vad ledamoten menar. Jag tolkar frågan som att det är regeringens tydliga ställningstagande för det förenklingsarbete som pågår på EU-nivå som ledamoten är kritisk mot. Det är ett mycket viktigt arbete. Det finns överregleringar på många områden som dels lägger en otrolig börda på näringslivet, dels är direkt negativa för konkurrenskraften och därmed tillväxten.

Om vi vill få till en grön omställning måste vi ha en konkurrenskraftig industri och ett konkurrenskraftigt näringsliv. Det är otroligt viktigt, så jag förstår faktiskt inte kritiken där.

Anf. 101 STINA LARSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill lyfta upp en fråga som regeringen har öppnat upp för under detta år och som kommer att medföra stora miljökonsekvenser i framtiden. Men det är egentligen ingen som har nämnt den under dagens debatt. Det gäller brytning av uran i alunskiffer.

Miljökostnaderna för uranbrytning i alunskiffer är inte bara ekonomiska. De är även oåterkalleliga och sträcker sig över generationer. Vi talar om enorma volymer avfall som är kemiskt giftigt med arsenik och tungmetaller som kadmium. Det är dessutom lågradioaktivt. Detta avfall innebär ständig risk för läckage som kan förgifta grundvatten och dricksvattentäkter för all framtid.

Den verkliga kostnaden kan inte mätas i pengar. Det handlar om förlorad jordbruksmark, som skulle kunna producera mat, om förstörda ekosystem och om hotet mot vårt allra viktigaste livsmedel: rent dricksvatten. Det är en miljöskuld som vi lämnar över till våra barn och barnbarn och är en skuld som aldrig kan betalas tillbaka helt.

Uranbrytning i alunskiffer är inte som vilken gruvbrytning som helst. Att öppna upp för det är som att medvetet öppna en Pandoras ask med miljögifter.

Hur kan Liberalerna och ledamoten Nilsson ställa sig bakom ett sådant förslag, att återigen tillåta uranbrytning i alunskiffer i Sverige?

Anf. 102 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack för en mycket viktig fråga, Stina Larsson!

När jag tar min favorittrunda i skogen upp för förkastningsbranten i Kilsbergen och sätter mig på toppen och blickar ut över Närkeslätten ser jag Kvarntorpshögen utanför Kumla, som är en rest av brytning av alunskiffer. Där ser man miljökonsekvenserna av den brytning som pågick med gamla tekniker fram till för ungefär 50 år sedan. Konsekvenserna där är avsevärda.

När man nu slopar förbudet mot uranutvinning tar man även bort förbudet mot brytning i alunskiffer. Men det finns en säkerhetsventil. Vad jag har förstått finns det extra säkerhetsrutiner eller kriterier för att få bryta alunskiffer. Bolaget behöver visa att de besitter den tekniska kompetens som behövs. De måste också visa att de är lämpliga och har tillräcklig miljöteknisk kompetens för att få bryta i just alunskiffer.

Vad jag har förstått är det väldigt svårt att få tillstånd för brytning i alunskiffer, om någon nu skulle ansöka om det, eftersom den typen av brytning är svår att genomföra utan att det får oacceptabla konsekvenser.

Anf. 103 STINA LARSSON (C) replik:

Herr talman! Ledamoten hänvisar till att det finns extra säkerhetsrutiner. Men det är ändå anmärkningsvärt att regeringen och Liberalerna har öppnat upp för detta.

Jag ser att det finns tre tunga skäl till att uranbrytning är en extremt dålig idé i Sverige.

För det första är det giftet. Alunskiffer kan sägas vara en giftig cocktail. Förutom lite uran innehåller den massor av arsenik och tungmetaller som kadmium. När vi bryter den skapar vi enorma berg av avfall som är både kemiskt giftigt och radioaktivt.

För det andra är det skalan. Eftersom uranhalten är så låg måste vi, precis som ledamoten beskriver, spränga och gräva upp hela landskap för att få fram en liten mängd. Vi tvingas offra vår bästa jordbruksmark i Skåne, Västergötland och Jämtland. Det är marker som vi behöver för att producera mat och som har höga naturvärden.

För det tredje är det läckaget. När avfallet kommer i kontakt med luft och vatten börjar gifterna läcka ut och riskerar att förgifta vårt dricksvatten och våra sjöar för all framtid.

Det finns ingen uranbrytning som inte påverkar miljön. Den minst farliga uranbrytningen är den som i dag sker i bland annat Kanada och Australien, som har bättre geologiska förutsättningar, eller genom brytning av höghaltig malm i länder med starka, oberoende och välfinansierade tillsynsmyndigheter.

Brytning av låghaltig malm i dagbrott, som skulle vara fallet med svensk alunskiffer, anses vara det mest miljöskadliga alternativet på grund av de enorma

volymerna avfall och den storskaliga landskapsförstörelsen.

Jag upprepar frågan: Hur kan ni i Liberalerna, med er vetenskapliga profil, tillåta uranbrytning i alunskiffer? Och vad säger ni till dem som bor runt om i vårt land som är oroliga för att deras dricksvatten ska förstöras?

Anf. 104 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Stina Larsson!

Stina Larsson säger att uranbrytning inte är som vilken gruvdrift som helst. Vi bryter ju redan i dag uranhaltig malm, men den får inte användas utan hamnar på deponi när den tas upp tillsammans med andra mineral och metaller som man bryter. Det förbudet tar vi nu bort. Det är rent slöseri att inte kunna ta till vara det uran som kommer upp vid annan brytning.

Rent krasst kan man säga att det inte finns någon gruvbrytning som är helt utan miljöpåverkan. All gruvbrytning har någon form av påverkan på miljön. Man bryter ju berggrund och malm.

När det gäller oroliga invånare som bor där det finns alunskiffer nämnde jag i mitt anförande tidigare att en särskild lämplighetsprövning i minerallagen om just brytning i alunskiffer infördes 2022. Där är kraven väldigt högt ställda, just för att brytning i alunskiffer är förenat med sådana risker. För att få tillstånd måste bolaget eller gruvaktören därför visa att man kan hantera riskerna. Det är som sagt väldigt högt ställda krav.

Anf. 105 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattade att Elin Nilsson var lite irriterad på den kritik som förs fram mot det förfall som sker i våra naturreservat. Vindskydd, spångar och leder förfaller på grund av att regeringen inte avsätter tillräckligt mycket resurser för att underhålla dem. Även i löpande priser är budgeten som den här regeringen avsätter nämligen mycket mindre än när den tog över. I fasta priser är det förstås drastiskt mycket mindre. Pengarna räcker inte till det som de gjorde för fyra år sedan.

Det är klart att regeringen skär ned. Därför är det lite konstigt och magstarkt av Elin Nilsson att hon blir irriterad på kritiken och säger att man satsar. Det var egentligen inte därför jag begärde ordet, men jag tycker att det är på sin plats att säga till när man från politiskt håll inte står för den politik man faktiskt driver.

Min fråga handlar om klimatet. Sverigedemokraterna och regeringen lämnar en stor springnota efter sig i klimatarbetet. Utsläppen ökar, och svensk industri, som hade kunnat bidra till att minska utsläppen och skapa nya jobb, har svikits.

Dessutom riskerar svenska skattebetalare att få betala miljarder i EU-böter på grund av regeringens springnota. Jag utgår förstås ifrån att regeringen har gjort en analys av hur stora EU-böterna blir för svenska skattebetalare om Sverige missar klimatmålen. Det är en extremt viktig alternativkostnad när man blickar

framåt i den budgetproposition som man nu har lagt fram.

På Irland räknar myndigheterna med en kostnad på mellan 90 och 290 miljarder. Det kan alltså röra sig om enormt stora summor.

Hur mycket bedömer regeringspartierna att EU-böterna för missade klimatmål kommer att innebära för Sverige?

Anf. 106 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Åsa Westlund!

Att reagera på kritik eller synpunkter som förs fram är en del av politiken. Jag tar alltså inte någon vidare notis om det.

Ledamoten säger att regeringen och regeringsunderlaget sviker svensk industri. Det enskilda budskap som svensk industri är mest enig om och som man får höra när man för samtal med svensk industri är att de vill ha stabil energiförsörjning. Stabil energiförsörjning och rimliga konkurrensvillkor är nog de viktigaste frågorna.

Där gör vi mycket. För det första ser vi till att bygga ny kärnkraft. Det arbetet drivs på i högt tempo och är otroligt viktigt. För det andra står vi bakom och driver på det förenklingsarbete som pågår på EU-nivå. Det är väldigt viktigt för hela Europa men särskilt viktigt för svenskt näringsliv och svensk industri.

Anf. 107 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det som näringslivet i Sverige säger är att man vill ha en stabil energiförsörjning och att man för att kunna lita på detta vill ha en bred energiöverenskommelse. Som jag har konstaterat tidigare i debatten levererar den här regeringen och Sverigedemokraterna inte det – av rent partipolitiskt taktiska skäl. Energiministern har varit väldigt tydlig. Hon ville ingå en energiöverenskommelse med bland annat Socialdemokraterna, vilket hade inneburit mer kärnkraft på sikt men också mer och billig el här och nu. Det sa regeringen nej till. Energiministern var tydlig med att det fanns partier i regeringen som inte ville ha den här överenskommelsen och att skälet var att man satte kortsiktiga partistrategiska intressen före vad som var bäst för landets näringsliv och för landet som helhet.

Jag uppfattade inte att jag fick något som helst svar på min fråga till Elin Nilsson: Hur stora EU-böter kommer Sverige enligt regeringens analyser och beräkningar att få betala om vi missar klimatmålen? Det kan väl ändå inte vara så att regeringen inte gör en sådan analys? Kommer inte svenska väljare inför valet nästa år att få reda på vad det kostar för Sverige om vi inte klarar klimatmålen? Ska det döljas för väljarna? När tänker annars regeringen redovisa hur stora böter som väntar svenska skattebetalare på grund av den misslyckade klimatpolitik som regeringen för? (Applåder)

Anf. 108 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Jag vill kort säga två saker.

Jag satt inte med i diskussionerna om energiöverenskommelsen. Jag vet inte vad som sades i det rummet. Jag har såklart tagit del av vad energiministern har sagt. I övrigt har jag ingen insikt, så det vore olämpligt att uttala mig i frågan.

När det gäller hur stora EU-böter som eventuellt väntar kan jag säga att jag inte jobbar på Finansén och inte har någon insikt i de siffrorna. Inte heller där kan jag alltså uttala mig. Men jag är helt övertygad om att man har koll på diverse ärenden där man eventuellt skulle kunna riskera EU-böter. Det är såklart en del av regeringens arbete och uppgifter.

Anf. 109 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Ledamoten Elin Nilsson är populär i dag. Det beror väl framför allt på att ledamoten tillhör samma parti som vår klimat- och miljöminister. Då lämpar det sig att ställa frågor på det här området till Elin Nilsson.

Jag blev lite förvånad när jag lyssnade på anförandet. Det var ganska djupa bröstoner om hur duktig regeringen är på det här området, om hur viktigt det är och om allt bra som har gjorts. Vi har tidigare hört en analogi som gällde julkalendern och tidsresor. Själv undrar jag om vi lever i parallella verkligheter.

Vad vi har sett är att man under en treårsperiod har minskat miljöbudgeten kraftigt, herr talman. Sedan har man lagt till lite grann när man sett att brister uppstått. Nu är vi tillbaka på ungefär samma nivå som budgeten var på när man tillträdde. Men sedan dess har ju pengarna tappat köpkraft på grund av inflationen. Äntligen är det ungefär lika mycket pengar i miljarder räknat som det var 2022, men de är ju mindre värda.

Många av de satsningar som regeringen talar om går ut på att man har lagt tillbaka pengar där det helt enkelt visade sig att det inte gick att skära. Vi har hört om friluftslivet – spångar, vindskydd och annat har förfallit under de här åren, och personer har blivit avskedade. Nu läggs det tillbaka pengar, och man får lika mycket pengar som för fyra år sedan. Men behoven är nu mycket större, eftersom man inte utfört underhåll. Enligt Naturvårdsverkets beräkningar saknas också ungefär 1 miljard till satsningar på biologisk mångfald. Av de pengar som regeringen faktiskt satsar går 83 miljoner till att skjuta utrotningshotade djur, som vargar.

Min fråga till ledamoten är: Gör ni verkligen satsningar? För mig känns det snarare som att ni lappar och lagar någonting som läcker.

Anf. 110 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Det tog sin tid, men nu nämndes vargen. Vi ska väl inte gå in i den debatten, även om det lockar lite. Det finns en del att diskutera där. Att jag står bakom den politik som regeringen för vill jag i alla fall ha sagt.

När man byter regering gör man såklart vissa omprioriteringar. Det har inte undgått någon att det rasar ett krig i östra Europa som kräver sitt. Försvaret kräver sitt. Skolan får väldigt mycket pengar tack vare att

Liberalerna sitter i regeringen. Klimat och miljö är också viktigt, men vissa omprioriteringar har gjorts. Sedan ser man ibland att man behöver lägga tillbaka pengar eller omprioritera igen, och då görs det.

Detta är alltså ett resultat av att man byter regering.

Anf. 111 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för ett väldigt tydligt svar. Det är skillnad på regeringsalternativen, och det hoppas jag att de som sitter och lyssnar här tar till sig. Det vi har sett är att skogsägare väntar på ersättningar som de fått beviljade med nuvarande lagstiftning; det finns inte pengar till att betala ut dem. Det som regeringen pratar om är att förändra lagstiftningen så att fler ska ha möjlighet att få pengar. Men det finns inte ens pengar till dem som redan beviljats ersättning med befintlig lagstiftning.

Vi ser en kamp mot varg. Vi behöver inte nämna så jättemycket mer om det, men svensk lag säger att vi inte ska utrota utrotningshotade djur utan skydda dem. Vi har sett höjda utsläpp och ökad försäljning av fossila drivmedel. Vi har fått en ny lagstiftning som gör att vi får bryta uran i Sverige igen. Vi hade ett replikskifte tidigare om effekterna av detta. Vi ser att friluftslivet har fått försämrade villkor. Civilorganisationerna har också fått försämrade villkor.

Vi har fått en ny nationalpark, men det finns inte pengar till att underhålla de redan existerande nationalparkerna. Naturvårdsverket självt säger att man med de medel man har inte ens kan sköta de områden som redan har skyddats, för att inte tala om att skydda mer. När regeringen tog bort pengar till strandstädning på västkusten blev det stora problem med nedskräpning. Nu har man lagt tillbaka pengar, så att budgetposten är lika stor som tidigare men alltså värd mindre. Vi har färdiga planer för sanering av förorenade områden, men där tar man bort 200 miljoner.

För mig är det en väldigt tydlig skillnad på regeringsalternativen. Om Miljöpartiet får vara med och styra är det med just sådana här saker som vi vill ändra trenden. Det var också detta som fanns när Tidöregeringen tillträdde.

Hur kommer fortsättningen att se ut, Elin Nilsson? Kommer ni att fortsätta lappa och laga, eller har ni några satsningar i bakfickan?

Anf. 112 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! När det gäller den skog som skyddas håller jag med om att det också ska finnas pengar till att sköta den. Annars förlorar man själva syftet med att skydda skogen. Det påverkar legitimiteten i systemet negativt.

Sedan hoppas jag verkligen att det är tydligt för väljarna att det är skillnad mellan de olika blocken i svensk politik. Mitt block har ett stabilt regeringsunderlag. Vi har i tre års tid, snart fyra, levererat det vi har sagt att vi ska leverera. Som ledamoten nämner lever vi i parallella verkligheter, eller i alla fall med parallella kassakistor. När man läser Miljöpartiets budget

på det område vi debatterar verkar kassakistan sakna botten.

Det gör den inte i det borgerliga alternativet och i Liberalernas verklighet. Vi har en verklighet att förhålla oss till. Att just hålla sig till de ekonomiska förutsättningar som råder är att ta ansvar för Sverige. Jag hoppas verkligen att väljarna ser skillnad här för ett långsiktigt, stabilt och hållbart Sverige.

(Applåder)

Anf. 113 STINA LARSSON (C):

Herr talman! Rubriken för dagens debatt är: Debatt om miljö. Egentligen skulle jag vilja säga att det vi debatterar är Sveriges framtid. För mig och Centerpartiet är det helt avgörande att vårt land ska gå i rätt riktning i en tid som präglas av klimatförändringar och försämrade ekosystem. Just nu pågår en global kapplöpning om grön teknik, och det finns ett akut behov av att säkra vår långsiktiga konkurrenskraft, välfärd och livsmedelsförsörjning.

Centerpartiet ser klimatomställningen och grön tillväxt som en stor möjlighet. Det är en möjlighet att skapa nya jobb i hela landet, att stärka svenska företags konkurrenskraft och att bygga ett tryggare och mer hållbart samhälle. Vår budgetmotion *Fler jobb och lägre utsläpp* visar rätt väg framåt, en väg av framtidsstro, handlingskraft och ansvar.

Herr talman! Just nu är utvecklingen tvärtom. Både utsläppen och arbetslösheten har ökat, och så kan vi inte ha det. Därför föreslår vi i Centerpartiet en ökning av anslagen inom utgiftsområde 20 med över 4,5 miljarder kronor för 2026 jämfört med regeringens förslag. Dessa medel är inte bara siffror i en tabell. Det är konkreta investeringar i vår gemensamma framtid. Trots denna ökning har vi ändå ett lägre reformutrymme än vad regeringen har.

Herr talman! Låt mig peka på några av våra viktigaste prioriteringar.

För det första: Vi måste göra det enklare och billigare för vanligt folk och företag att ställa om. Regeringen har slopat klimatbonusen och gjort det dyrare att välja en miljöbil. Vi vill återinföra en kraftig bonus för dem som väljer bort det fossila. Vi vill också se över och stärka det gröna avdraget för att accelerera utbyggnaden av solceller, batterilagring och laddinfrastruktur i hela landet. Klimatpolitiken måste vara för alla, inte bara för dem med tjockast plånbok i storstäderna.

För det andra: Vi måste växla upp industrins och näringslivets gröna omställning. Industrikivet och Klimatkivet har varit enormt framgångsrika för att minska utsläppen och driva på innovation. Men regeringen skapar osäkerhet och underfinansierar dessa viktiga satsningar. Vi vill se en långsiktig och kraftfull förstärkning av dessa program. Det är genom att stödja våra företag – från den lilla underleverantören till de stora basindustrierna – som vi kan skapa de nya, gröna jobben och exportframgångarna.

I vårt klimatarbete ingår också ett textilkliv. Textilindustrin är i dag en av de mest resurskrävande och

förorenande branscherna i världen. Klädberget växer, och med det utsläppen och miljöförstöringen, ofta i andra delar av världen. Samtidigt står vi inför nya EU-krav på separat insamling och ett kommande producentansvar för textilier.

Här ser Centerpartiet en enorm möjlighet för Sverige. Vi kan bli ledande i att utveckla tekniken och affärsmodellerna för en cirkulär textilhantering. Men då måste vi agera nu, inte vänta på att andra länder springer om oss. Jag skulle vilja säga att det är ett totalt misslyckade att vi i höstas tvingades avbryta textilinsamlingen och återigen skicka kläder till förbränning. Det urholkar människors tilltro till avfallshanteringen.

Nu i dagarna lyckades regeringen ge uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram ett nationellt producentansvar, men det kommer dröja minst ett år till innan någonting annat än det vi har i dag är på plats. Under tiden tappar vi fart i omställningen och låter investeringar gå på tomgång, exempelvis sorteringsanläggningen Siptex i Malmö som nu ska avyttras.

I Centerpartiets textilkliv avsätter vi 50 miljoner kronor för att stödja innovation och uppskalning av just textilåtervinning. Det handlar om att investera i ny teknik för automatiserad sortering och fiber-till-fiberåtervinning. Det handlar om att skapa förutsättningar för nya, gröna jobb i hela Sverige från insamling och sortering till redesign och nyproduktion. Detta är modern näringspolitik som löser ett miljöproblem och skapar svensk konkurrenskraft.

För det tredje: Vi måste värna vår unika natur och biologiska mångfald. Klimat och miljö går hand i hand. Regeringens nedskärningar under denna mandatperiod på skydd och skötsel av värdefull natur är djupt oroande. Skötseln av våra 5 000 naturreservat och 30 nationalparker måste upprätthållas.

Det krävs långsiktighet och kontinuitet för att se till att bevara de höga naturvärdena och den biologiska mångfalden. Att skydda våra skogar, hav och vattendrag är inte en kostnad, det är en investering i ekosystemtjänster, i rekreation och i framtida generationers livskvalitet. Centerpartiet föreslår därför ett betydande resurstillskott för att stärka arbetet med biologisk mångfald och restaurering av värdefulla naturmiljöer.

Herr talman! Jag vill tillföra ytterligare ett perspektiv till miljödebatten, klimatanpassning. Det handlar inte längre om huruvida vi kommer att drabbas av klimatförändringarnas effekter, utan om hur vi lyckas hantera dem. Det handlar om skyfall som dränker våra städer, torka som slår mot våra bönder, och ras och skred som hotar våra vägar och vår infrastruktur. Att förebygga är alltid billigare än att reparera i efterhand.

Ändå har regeringen valt att dra in de riktade medlen till länsstyrelsernas oerhört viktiga arbete med att samordna klimatanpassningen regionalt. Man vältrar över ansvaret och kostnaderna på kommuner, företag och enskilda medborgare. Det är kortsiktig och djupt oansvarig politik. Ändå går klimat- och miljöministern ut med skarp kritik mot sina egna länsstyrelser för att de inte gör tillräckligt i klimatanpassningsarbetet.

Centerpartiet gör tvärtom. Vi investerar i ett robust samhälle. Vi avsätter 50 miljoner kronor för att höja tempot i klimatanpassningsarbetet. Vi vill särskilt rikta dessa medel till landsbygden, för att hjälpa våra lantbrukare att anpassa sig och för att säkra kritisk infrastruktur i hela landet. Det handlar om att bygga diken och våtmarker för att hantera både torka och översvämningar och för att säkra vägar och broar. Det är att ta ansvar för hela landet oavsett om det gäller städer eller landsbygden.

Herr talman! I en debatt om miljö måste man nämna PFAS. Dessa evighetskemikalier är några av vår tids värsta miljögifter och ett hot mot vår hälsa. De finns i vårt dricksvatten, i vår mat och i våra kroppar. Berättelserna från Kallinge, Uppsala och andra platser är en smärtsam påminnelse om konsekvenserna. Mäniskor har fått sin hälsa och trygghet hotad.

Trots allvaret agerar regeringen alldeles för långsamt. Man inventerar och utreder, men takten i saneringsarbetet är alldeles för låg och finansieringen är otillräcklig. Kommuner och enskilda lämnas ofta ensamma med enorma kostnader och en stor oro.

Vi måste hitta snabbare och billigare metoder för att rena vår mark och vårt vatten. Det handlar om att skydda vårt viktigaste livsmedel och kommande generationers hälsa. Därför föreslår vi i vår budget en särskild satsning på 25 miljoner kronor årligen för att driva på innovationen för PFAS-sanering och PFAS-rening.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga ett par ord om Håll Sverige Rent. Här har regeringen strypt i princip alla medel under mandatperioden, och den har nu det senaste året dragit undan mattan helt och hållet. Det är helt orimligt, skulle jag vilja påstå. De gör ett oerhört viktigt arbete med skräpplockning och att få bort plast i naturen. De engagerar föreningar och skolor, arrangerar skräpplockardagar och är en viktig del i civilsamhället. Nu har regeringen dragit bort mattan helt och hållet, och i stället gjort tvärtom genom att höja plastpåskatten. Vi gör tvärtom. Vi vill höja anslaget eftersom detta är ett viktigt arbete som vi vill ska fortsätta.

Herr talman! Den budget som regeringen presenterar är en budget som cementerar bilden av en regering som har abdikerat från klimatledarskapet. Centerpartiet accepterar inte denna ansvarslösa politik. Vi presenterar ett helt annat alternativ.

Vi har en budget som tar ansvar. Vi investerar i framtiden och ser lösningar där regeringen bara ser problem. Regeringens budget är ett steg tillbaka. Vår budget är ett kliv framåt där utsläppen går ned och jobben blir fler.

Eftersom vår budget är större än regeringens hänvisar jag till Centerpartiets särskilda yttrande.

Med det vill jag önska ledamöter, kammaren och övriga en god jul.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Näringsliv

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 114 JOHNNY SVEDIN (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Sveriges anor som en innovationsdriven nation ska fortleva och prioriteras. Det är entreprenörerna som skapar nya affärsmöjligheter och som lägger grunden för nya innovativa företag i Sverige.

Som sverigedemokrat väljer jag stabilitet och genomförande. Tillsammans med regeringen ser vi till att närmare 9 miljarder kronor avsätts för näringspolitiken 2026 och att de viktigaste finansieringsverktygen finns på plats.

Kapitaltillskott till Norrlandsfonden stärker utlåningen till små och medelstora företag i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland och Gävleborg. För att fortsätta den fossilfria resan även när konjunkturen blir svagare ska investeringar fortfarande kunna förverkligas. För oss innebär fossilfritt att kärnkraften är en central del av lösningen.

Satsningarna stannar dock inte bara i norr. De kreditramar, garantier och snabbare prövningar vi genomför gäller hela landet. De stärker fordons- och industriklustret i Västsverige, life science i Stockholm, Uppsala och Skåne, avancerad tillverkning i Småland och Mälardalen samt besöksnäring och export längs kusten. Poängen är bättre kapitaltillgång, snabbare tillstånd och enklare myndighetskontakter, oavsett postadress.

Herr talman! Sverigedemokraterna driver också frågan om att minska EU:s krångliga regelverk och administrativa bördor. Näringslivet är i stort behov av färre överlappande krav, mindre dubbelrapportering och tydliga, enhetliga regler så att företag i stället kan lägga tiden på produktion, export och innovation.

Vi behöver också mer rim och reson när EU:s regler genomförs i Sverige. Det finns forskning som visar att Sverige ofta har gått längre än EU kräver utan tillräckliga konsekvensanalyser. Vår linje är proportionell och kostnadseffektiv tillämpning som frigör kapital till investeringar som gör verklig nytta för vägen mot ett fossilfritt Sverige. Vi vill inte ha påskyndande och överimplementering av miljömål som inte analyseras och inte förbättrar Sveriges konkurrenskraft.

Förutom att förhindra överimplementering behöver vi också ta tillbaka styrningen från myndigheter. Politiken ska väga målkonflikter, sätta prioriteringar och kräva konsekvensanalyser innan nya krav ställs på företag och kommuner. Detta, kombinerat med proportionell EU-tillämpning, frigör tid och kapital till investeringar som gör Sverige fossilfritt i praktiken.

Europa behöver återställa balansen mellan mål och medel. Under lång tid har vi staplat regler, skatter och prövningar på varandra, vilket gör att investeringar vandrar härifrån medan efterfrågan består. Resultatet

blir att vi köper komponenter och råvaror från länder som inte delar våra värderingar, och det sker utan att de globala utsläppen minskar. Det är en dålig affär för både miljön och självständigheten.

Sverigedemokraterna vill göra tvärtom och behålla produktion och förädling i Sverige och Europa genom färre onödiga hinder, snabbare och mer förutsägbara tillstånd och en energipolitik som faktiskt möjliggör fossilfritt med kärnkraft som grund för en fungerande energitillförsel.

En stark industri och trygg försörjning av insatsvaror är inte bara ekonomi, utan det är också säkerhetspolitik. När besluten fattas nära och bygger på konsekvensanalyser i stället för symbolpolitik blir vi mindre beroende av andra och står mer på egna ben.

Herr talman! Nationellt moderniserar vi myndighetskontakten med digital identitet och ett vassare Verksam.se. Man ska kunna lämna uppgifter en gång, följa ärendet i realtid och få tydliga krav från start. Med en specialiserad prövningsmyndighet och mer resurser kortar vi ledtiderna och går från pappersarbete till produktionsstart.

Mot bakgrund av det allvarliga säkerhetspolitiska läget välkomnar vi det fördjupade samarbetet runt Östersjön, inklusive skydd av kritisk undervattensinfrastruktur. Polen har aviserat köp av tre ubåtar av typen A26, vilket stärker den industriella kapaciteten här hemma. Ett säkert Östersjöområde är också näringspolitik.

Trygghet för företagare är grundläggande. Ekonomiska oegentligheter och företagsrelaterad brottslighet ska mötas med handling och skärpta verktyg. Det måste finnas snabbare möjligheter att stänga ned bolag som används som brottsredskap. Tryggare företagande ger högre investeringsvilja.

Inom näringen behövs förutsägbarhet, mindre friktion och starkare verktyg där marknaden behöver politiken för att bana väg. Vi säkrar robust exportfinansiering och tydliga garantiramar. Vi förstärker kapitaltillgången där den behövs som mest. Vi driver på för snabbare prövningar och regelverk som är hanterbara, både i Sverige och i EU.

Herr talman! Avslutningsvis: Oppositionen väljer andra vägar, som går i olika riktningar. Socialdemokraterna vill ha en ny tillväxtpakt, mer riktad stöd och återinförande av gröna krediter. Miljöpartiet vill kraftigt utöka stödet till förnybart och till tillsynsmyndigheter, och Centerpartiet vill fördubbla Industrielivet.

Vi sverigedemokrater prioriterar i stället teknikutneutralitet, finansieringsverktyg, snabbare tillstånd och mindre byråkrati. Investeringarna ska gå till och gynna hela Sverige.

Anf. 115 DANIEL VENCU VELASQUEZ
CASTRO (S) replik:

Herr talman! Tack, Johnny Svedin, för ditt anförande!

Det finns mycket att säga om Sverigedemokraternas näringspolitik, men jag tänkte uppehålla mig något vid det som Johnny Svedin nämnde om life science och

vår innovationskraft och hur viktigt det är att Sverige är en framstående industrination.

Jag tänkte fråga Johnny Svedin vad Sverigedemokraternas bild är av framtiden för svensk industri och det svenska näringslivet. Vilken analys gör Johnny Svedin och Sverigedemokraterna av läget i världen, och vilken väg tror de är den korrekta när det kommer till att positionera sig i världspolitiken just nu?

Vi ser att det är väldigt många länder som investerar tungt i sina industrier, så jag skulle vilja veta vad Sverigedemokraternas politik är när det gäller vad Sverige ska leva av i framtiden.

Anf. 116 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Flaskhalsen just nu är, som vi ser det, kort och gott kapital, tillstånd och regelbörda.

Anf. 117 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Jag ställde en fråga om vad Sverigedemokraternas bild är av världsläget.

Vi har en industri som säger upp folk varenda dag. Vi har en tilltagande arbetslöshet. Vi har under hela mandatperioden haft en tillväxt i EU:s bottenliga. Det jag får som svar av ledamoten är knappa fem sekunder om vilka Sverigedemokraternas prioriteringar är för den svenska industrin.

Detta är ett läge där Sverigedemokraterna har fått som man vill. Man har helt och hållet pausat gröna kreditgarantier i ett läge där den svenska industrin står helt handfallen inför konkurrerande ekonomier. Man har nästan slopat Industriklivet, vilket innebär att Sverige är ett av få länder som inte ämnar stötta sin industri.

I samma läge har Sverige som sagt en arbetslöshet som är rekordhög och rekordmånga konkurser bland småföretag. Det industrin och näringslivet får av Johnny Svedin och Sverigedemokraterna är ett fem sekunders svar om vad man vill satsa på.

Låt oss kolla på det som Johnny Svedin sa om frågan kring kapital. Det slås fast av experter, forskare, IVA och Svenskt Näringsliv att riskdelning är nyckeln om vi ska kunna skapa nya jobb i Sverige. Men det Johnny Svedin och Sverigedemokraterna säger är att staten inte ska ta något som helst ansvar för jobbskapande i vårt land.

Jag måste säga, herr talman, att jag är väldigt besviken. Det här är den fjärde budgetdebatten vi har, och det enda Johnny Svedin kan klämma ur sig är fem ynka sekunder för alla dem som är oroliga för sina jobb.

Vi har det svart på vitt: Sverigedemokraterna har inga svar på hur vi ska stötta den svenska industrin och hur vi ska skapa jobb i Sverige. Med Sverigedemokraterna vid makten är det helt uppenbart att Sverige blir fattigare och att det är svenskarna som får betala.

Anf. 118 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, om det nu var en fråga på slutet – det kändes mer som ett påhopp.

Kort och koncist svävar vi inte ut i en massa kons-tigheter eller floskler om hur det ska vara eller inte vara, utan det som det handlar om är att vi behöver kapital, vi behöver tillstånd och vi behöver lätta på regelbördan. Det sätter fart på Sveriges industri. Vi kan inte hålla på med en massa regleringar som gör att en småföretagare ska behöva lägga så mycket tid på att rapportera in på miljökrav och saker som kanske inte har med produktionen att göra.

Ledamoten började prata om Europa, och en av de viktigaste åtgärderna som vi behöver göra i Europa handlar om produktiviteten. Fina ord hjälper inte – man måste göra någonting för att det ska hända någonting. Vi har lagt in fungerande teknikneutrala verktyg som ska ge effekt nu, och det kommer de att göra. Dessutom har arbetslösheten sjunkit.

Anf. 119 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, Johnny Svedin, för anförandet!

I dag debatterar vi näringspolitiken, och på det området finns det många komponenter som är väsentliga. Det är ett ganska brett område, men man skulle kunna säga att det mesta kokar ned till tillväxtfrågor: att få en större ekonomi i vårt land så att vi kan få en bättre sjukvård, bättre skolor, bättre rättsväsen och så vidare.

När vi pratar om tillväxt och näringsliv finns det insatsvaror som man kan diskutera och saker att skruva på. Johnny Svedin har varit inne på bland annat regel-frågor och kapitalfrågor. Jag tänkte fråga lite grann om arbetskraft, som också är en fantastiskt viktig del i ett levande och produktivt näringsliv.

Vi har ju problem i Sverige med vår demografi. Det föds 1,43 barn per kvinna, och om den utvecklingen fortsätter får vi en krympande befolkning. Samtidigt finns det en ny lag om ett återvandringsbidrag på 350 000 kronor per person. Sverigedemokraterna driver alltså en politik där man vill minska befolkningen och därmed antalet människor som kan ta arbete i svenskt näringsliv.

Jag vill fråga Johnny Svedin: Ur ett tillväxtperspektiv, hur hjälper det att ha ett återvandringsbidrag så att vi blir färre arbetsföra invånare i Sverige? Hur hänger det här ihop?

Anf. 120 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Herr talman! Nu är det inte arbetsmarknadsfrågor vi ska diskutera utan näringsfrågor. Men jag ska försöka svara på Anders Ådahls frågor ändå.

Återvandringsbidraget handlar om folk som vill återvända. Vill man återvända är man välkommen att göra det, och då ska man också få en bra start när man återvänder. Det är det återvandringsbidraget syftar till.

När det gäller kompetensförsörjning till Sverige har den här regeringen tillsammans med oss sett till att vi ska satsa mycket mer på STEM-utbildningarna, alltså teknikutbildning och sådant. Det vi saknar i dag är ju ingenjörer på hög nivå. Vi saknar mycket folk även i andra sektorer, men som ledamoten Daniel Vencu Velasquez Castro påpekade tidigare finns det ju

en viss arbetslöshet i Sverige, vilket gör att det egentligen finns ett underlag. Då är frågan: Vill man ta dessa arbeten eller vill man det inte?

Det är en också en viktig fråga som man måste ta ställning till. Det är ingen näringsfråga på det sättet, men det är det svar jag kan ge.

Anf. 121 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Ledamoten Svedin har rätt i att den här frågan helt klart gränsar till arbetsmarknadspolitik, men politiska områden har en tendens att flyta ihop. Pratar vi näringspolitik och tillväxt behöver vi faktiskt prata arbetsmarknadspolitik samtidigt.

I stället för att betala människor för att lämna landet är Centerpartiets ingång att försöka utbilda människor och täppa till det kompetensgap som finns på arbetsmarknaden. De som inte har rätt kompetens i dag kan utbilda sig och få den kompetens som företagen söker så att vår tillväxt faktiskt kan öka.

När Northvolt skulle etablera sig i Skellefteå – även om väl Northvolt inte är det bästa exemplet – så man att en av de stora flaskhalsarna för att etablera sig var hur den offentliga sektorn skulle fungera i Skellefteå. Hur skulle man göra med förskolor, vård och allt annat? Hur skulle man kunna locka högkompetent arbetskraft som dessutom förväntade sig offentlig service?

Det var nästan den största utmaningen, och den utmaningen kommer att bestå när vi ska industrietablera i Sverige med andra företag än Northvolt. Nu har vi ett lönegolv för arbetskraftsinvandrare som gör det omöjligt att komma till Sverige om man tjänar under 33 400 kronor i månaden, tror jag att det är. Det är vad man många gånger tjänar i vården och i offentlig sektor.

Vi kommer inte att kunna få en tillväxt i ett nytt, växande näringsliv om den offentliga sektorn inte kan anställa människor. Hur ser Johnny Svedins recept ut för att sätta fart på näringslivet på nya orter när det är omöjligt att locka hit människor för att arbeta i offentlig sektor?

Anf. 122 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Herr talman! Tack återigen för frågorna, Anders Ådahl, även om det här som sagt inte är en arbetsmarknadspolitisk debatt!

Sverige är ett fantastiskt land. Här har vi alla möjligheter i världen att skola om oss. Det gäller samtliga. Alla kan göra det. Jag gick själv från att ha jobbat i industrin i många år till att bli sjuksköterska. Det gjorde jag när jag var lite äldre. Den möjligheten har alla, även de som är arbetslösa i dag. Det är egentligen inget konstigt. Men varför väljer man inte att skola om sig eller skola in sig i någonting? Varför lever man i stället i utanförskap? Nu är vi inne på integration och så vidare, och där vill jag inte hamna, men det är också en fundering att ta med sig.

Det är också känt att inte bara Sverige lider av en åldrande befolkning och problem med att få in nytt folk på arbetsmarknaden. Det gäller egentligen hela västvärlden och Europa. Vi har också problemet att man

inte anställer äldre, vilket är en fråga som jag tänker att ni i Centerpartiet kan ta med er. Åldersdiskriminering är också ett problem.

Vi har alltså lite att jobba på. Det kan jag hålla med om. Det är inget konstigt. Men jag undrar fortfarande varför vi har så många människor som inte vill arbeta trots att alla möjligheter finns.

Anf. 123 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Tack, Johnny Svedin, för anförandet! Jag hade faktiskt inte tänkt ta replik, men det fanns flera saker i anförandet som väckte min nyfikenhet och jag undrade lite om jag hade hört rätt. Sedan var det en replikväxling här som gjorde att jag blev ännu mer förvirrad.

Johnny Svedin säger i sitt anförande, vad jag förstår, att ni säkrar kapital för näringslivet i er budget. Där är väl den största förlusten av kapital som man kan se att Tidöregeringen har tagit bort eller i alla fall fryst de gröna kreditgarantierna. Det här kom lite oväntat på slutet, och jag har undrat lite vad som låg bakom.

Moderaterna har sedan varit ute och beslutat att de inte vill fortsätta ha gröna kreditgarantier. Därför undrar jag om Sverigedemokraterna kommer att fortsätta driva på för gröna kreditgarantier efter det här stoppet för att ytterligare säkra kapital, eftersom det här är en av de säkraste och mest kostnadseffektiva reformerna för att få in privat kapital till näringslivet och den gröna omställningen. Det är min första fråga.

Anf. 124 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Katarina Luhr, för frågan! När det gäller gröna kreditgarantier talade ledamoten om privata investerare. Jag skulle vilja påstå att det inte i hög grad är privata investerare utan pensionsfonder och andra som kan drabbas. Det finns bra exempel på industrier som skulle vara gröna men som gick omkull. Vi behöver inte nämna namn på dem, men på det har pensionsspararna förlorat miljardbelopp. Investeringsarna gjordes utan någon konsekvensanalys. Man har varit alldeles för ambitiös och snabb i sina beslut att ställa om. Man har öst in pengar och trott att allting skulle bli bra. Men sådan är inte verkligheten.

Vi är inte emot att gå från fossilt till fossilfritt, men man kan göra det på olika sätt och i olika tempo, tänker jag. Det tänker nog vi allihop i Sverigedemokraterna.

I den förra debatten, om miljö och jordbruk, pratade vi om samma sak. Det finns flera energislag som kan vara gångbara, men det bästa och mest gångbara för basindustrin är kärnkraft. De gröna omställningsprojekten kräver ju en otrolig massa energi. Det måste vi lösa på något sätt. Det blir som ett ekorrhjul, och man vet aldrig var det slutar.

Anf. 125 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret! Jag blev inte mycket klokare av det. De gröna kreditgarantierna innebär ju att staten täcker upp för banker så att de kan låna ut pengar till ett lägre pris. Man har ställt ut kreditgarantier, men det är inte några av dem som har

använts hittills till något av de företag som gått i konkurs. Ingen skattebetalare har alltså förlorat på dem, åtminstone inte än så länge. Det är ganska få bolag som har fått det här, och alla har inte utnyttjat det. Det gjorde inte heller Northvolt. Jag kan inte riktigt se att svaret täcker upp för min fråga.

Jag har ytterligare en fråga. Den handlar om – om jag förstod ledamotens anförande rätt – att vi inte ska luta oss mot miljömål som inte ökar Sveriges konkurrenskraft. Var det så ledamoten sa? Jag undrar vilka miljömål som inte ökar svenska företags konkurrenskraft. Om det handlar om klimatmål, hur ser Johnny Svedin på att Sveriges företag inte skulle gynnas av en klimatomställning när väldigt många andra länder satsar mycket på att deras företag ska ställa om?

Anf. 126 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Fru talman! När det gäller gröna kreditgarantier väljer vi fungerande teknikneutrala verktyg som ger effekt nu. Exportkreditnämnden har upp till 650 miljarder att dela ut. Vi har också exportkrediter för utlåning upp till 175 miljarder. Det kanske är samma sak med ett annat namn?

När det gäller frågan om miljömål och konkurrenskraft i Sverige skedde en överimplementering av målen under de år ni satt i regering. Det har kostat företagen en hel del pengar och resulterat i outnyttjade resurser eller att resurserna gått till andra saker än det de ska, det vill säga produktivitet och produktion.

I dag står sig Europa ganska slätt internationellt på grund av byråkratiskt regelkrångel som har tillkommit på grund av iveren att bli så fossilfri som möjligt så snabbt som möjligt, utan konsekvenstänk. Jag sa i mitt anförande att det behövs en konsekvensanalys innan man gör någonting. Vi är inte emot omställning. Men vi måste vara beredda och räkna fram när och var det är lämpligt att göra vad.

Anf. 127 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Vi är framme vid mandatperiodens sista budgetdebatt för utgiftsområde 24 Näringsliv. Nu är den här regeringens näringspolitik fullbordad, och det är bara att konstatera att det är fyra förlorade år. Jag tänker ta med er på en liten rundtur genom mandatperioden för att se hur de här åren har sett ut.

När regeringen tillträdde kom Tidölaget till ett dukat bord på Regeringskansliet. Sverige hade starka statsfinanser. Vi var ledande inom global innovation. Vi hade gjort stora investeringar i banbrytande teknik. Industrin blomstrade i hela vårt land. Men i stället för att öka utvecklingstakten valde man att med beslut efter beslut helt radera det arbetet.

En Sverigebild som förknippades med en växande industri, låga utsläpp och tillväxt blev i stället en bild av ett Sverige som helt lämnat walkover när det kommer till närings- och klimatpolitik för framtidens teknik.

Fru talman! Vi kan titta på besluten som fattades under den första tiden i Regeringskansliet. I början av

mandatperioden valde man att skära ned på innovationsekosystemen med nästan 1 miljard kronor. Det var ett helt avgörande stöd för små och medelstora höginnovativa bolag. Sedan valde man, mitt i en ekonomisk kris, att helt ta bort stödet för korttidsarbete, vilket säkerligen har lett till att många fler blivit arbetslösa än vad som varit nödvändigt.

På detta valde man 2024 att helt ta bort högkostnadsskyddet vid höga sjuklönkostnader för småföretag, trots att en organisation som jag vet att den svenska högern brukar lyssna ganska mycket till, Svenskt Näringsliv, varnade för vad det skulle komma att innebära. Och vad ser vi nu? Jo, rekordmånga konkurser av småföretag i Sverige. Inga insatser har gjorts för att stävja konkurserna. I stället för att stötta landets småföretagare har regeringen ägnat sin tid åt att avskaffa en massa regler. Det har förvisso välkomnats, men vad gäller faktiskt utfall i jobb eller färre konkurser kan man inte visa på något resultat.

Fru talman! Vi ska komma ihåg att under första halvan av mandatperioden valde regeringspartierna att ägna sig åt det fördummande kulturkrig som vi har haft i svensk energipolitik under alltför många år. Sedan kom man till insikt och följde Socialdemokraternas politik.

Vi behöver en energiöverenskommelse för vårt lands skull och för vår konkurrenskraft. Tyvärr strändade de samtalen, vilket jag beklagar. Jag vill bara understryka hur viktigt det är att riksdagen kommer fram till en energiöverenskommelse. Det har vi inte gjort på grund av att vissa partier valde kulturkrig framför elproduktion.

Vi ser att näst intill ingen kraftproduktion har tillkommit under 2025. Trots att regeringen lagt hela sin klimat- och näringspolitik på elektrifieringen har man under mandatperioden gjort det billigare med fossila bränslen än med el.

I budgeten som vi diskuterar nu har regeringen valt att pausa stödet till gröna kreditgarantier. Det är ännu ett beställningsjobb från Sverigedemokraterna. Man var ute i medier och kritiserade enskilda bolag ganska öppet. Man sa att man ville pausa de gröna kreditgarantierna. Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna, som alltid gör som Sverigedemokraterna säger, pausar de gröna kreditgarantierna.

Och vad gjorde de i den budget vi debatterar nu? De slopade Industriklivet med 80 procent. Sedan säger de att de står på den svenska industrins sida. Jag har inte träffat en enda industriledare eller ett enda företag som välkomnar den här politiken – tvärtom.

För varje dag som går, fru talman, är den svenska industrin och konkurrenskraften hårt ansatta av konkurrerande ekonomier. För varenda dag som går som den här regeringen inte stöttar den svenska industrin tappar vi konkurrenskraft och arbetstillfällen.

Nu har jag sett i medierna att statsministern, för att motverka utvecklingen av låg tillväxt och hög arbetslöshet, vill ha en tillväxtpakt med det han kallar icke-socialistiska partier. Det är de partier som har försatt

oss i den här situationen. Det här är ett förslag som han har tagit rakt från kulturkrigslådan.

Om man är seriös om en tillväxtpakt hade de första som man vill ha en tillväxtpakt med varit det svenska näringslivet, akademien och dem som står för innovation och forskning. Om man förstår någonting om vad ett litet land som Sverige behöver i det geopolitiska läge världen i dag befinner sig i hade man vetat att det också krävs blocköverskridande överenskommelser. Men i stället valde man att ta ett förslag från kulturkrigslådan och fortsätta med det som har varit hämmande för svensk tillväxt och för svensk industri, fru talman.

Vi har just nu en industripolitik som inte positionerar Sverige som ledande i världen. Det beklagar jag. Jag vill också uttrycka min oerhörda oro över detta och över att regeringspartierna inte inser hur allvarlig situationen är.

Fru talman! Det finns konkurrerande ekonomier som investerar tungt i sina industrier och samtidigt för en protektionistisk politik som missgynnar en fungerande, fri, hållbar och rättvis handel. Detta sätter stor press på Sverige och EU.

Under detta år har vi kunnat följa hur Europeiska unionen gjort stora ansträngningar för att stärka den europeiska konkurrenskraften. Det är ett arbete som vi socialdemokrater har välkomnat. Vi behöver fortsätta att vara starka förespråkare för låga utsläpp, en regelbaserad världsordning och en starkt konkurrenskraft. Däri ligger vår styrka.

Men regeringen och Tidöpartierna väljer en annan väg. Där ska Sverige inte vara med och positionera sig som ledande innovationsnation. Man verkar inte riktigt förstå hur akut situationen är. Kina subventionerar. USA subventionerar. Inget av dessa länder vurmar i nuläget särskilt mycket för fri och rättvis handel.

Klimatkrisen är ett faktum, hur mycket Sverigedemokraterna än verkar tro att den inte är det. Vi behöver ha en industri som klarar sig och som är vital. Då behövs investeringar här och nu, annars kommer industrier att flytta och teknik kommer att försvinna. Vi kommer att tappa kontroll över viktiga värdekedjor. I det läget slopar man helt stödet till svenska företag. Stödet till svenska företag handlar i grunden om vår industriella motståndskraft.

Vi socialdemokrater tror på en annan väg, fru talman. Vi vill ha en riktig tillväxtpakt som gärna får innefatta flera partier i Sveriges riksdag men framför allt näringslivet, akademien och arbetsmarknadens parter. Vi vill se ökade medel till våra innovationsekosystem. Vi vill rikta särskilda medel till Bolagsverket för att stävja de många konkurserna i vårt land. Vi vill se fler initiativ till frihandelsavtal. Och vi vill tillsammans med näringslivet riskdela för att investera oss ur de många kriser vi står inför.

Vi kan och vill lämna efter oss ett land som går att bygga vidare på för framtidens generationer, ett land som ingjuter hopp och framtidstro. Vi vill fördjupa samarbetet i EU och globalt. Vi vill i grunden se mer samarbete, både här hemma och internationellt. Om

det ska ske, fru talman, behövs en ny regering. Det behövs en regering som säger som det är, gör vad som krävs och förstår vikten av att föra Sverige i en ny riktning. Och för att det ska ske är det helt uppenbart att det behövs en socialdemokratisk regering.

Fru talman! Jag har redogjort för Tidölagets misslyckade näringspolitik. Ingen av ledamöterna framför mig har bemödat sig om att begära replik. Jag kan därför bara konstatera att det inte bara är Socialdemokraterna som underkänner den här politiken, utan det gör även ledamöterna i Tidöpartierna. Även de tycker att det behövs en socialdemokratisk regering. (Applåder)

Anf. 128 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Näringspolitik – vad är det? Jo, det är att politik ger de bästa förutsättningarna för företag att jobba och verka i Sverige. Det är däremot helt skadligt när politiken går in med riktade pengar i olika näringslivsprojekt och statsstöd. Det har flera ledamöter pratat om i tidigare anföranden. Man ska inte gå in med stöd, utan staten ska vara stark med forskning och utbildning. Det är nyckeln till svensk industris framgång. Det har det alltid varit, ända sedan Curt Nicolins tid.

När man går in med riktade stöd är det risk att det blir precis tvärtom. Det är överhängande att beslut blir godtyckliga och inte har affärsmässiga grunder. Marknadsekonomin byts ut mot kommandoekonomi och begränsar den fria konkurrensen för företag enormt mycket. Sådan ekonomi hör endast hemma i totalitära stater som Kina och liknande.

Vi har färskt exempel på det, såsom Northvolt som en av AP-fonderna gick in i med flera miljarder i tron på grön omställning och utan att ha affärsmässiga kalkyler. Det är skrämmande att så mycket pengar har förskingrats från pensionärer som har jobbat hårt i hela sitt liv. Nu är dessa pengar borta. Vi måste lära oss att inte göra om det här.

Småföretag och exportföretag är roten i Sveriges ekonomi. Sveriges exportföretag är av yttersta världsklass: Volvo, Scania, ABB, Atlas Copco, Epiroc, Ericsson, Astra Zeneca, Saab, SSAB med flera, för att bara nämna några.

Vår exportindustri står för 52 procent av bnp. Det är enormt starkt. Jag tror inget land är så exportberoende som Sverige. Därför gäller det att vi utvecklar våra relationer med omvärlden för att få fler kunder och göra fler affärer. Högsta prioritet är därför att stärka vår konkurrenskraft och dämpa EU:s iver för flera regelverk som hämmar hela EU och vår konkurrenskraft.

Exempel på det är klimatdirektivet för fossildrivna bilar som håller på att slå ut tysk bilindustri. Tyskland är motorn i EU:s ekonomi. Det här kommer att skada hela EU om det inte blir en omprövning.

Viktigt är också att vi som exportberoende land i större omfattning kopplar bistånd till vår exportindustri, och det görs nu.

Det är också viktigt med fler handelsavtal utanför EU. USA är trots tullar och allt fortfarande vår tredje största handelspartner. Det är därför viktigt att vårda relationen med USA. Vi kommer att öppna två nya konsulat i USA, ett i Kalifornien och ett i Texas.

Regeringen och Saab har undertecknat ett letter of intent med Ukraina om mellan 100 och 150 Jasplan. Det är en historiskt stor order, om den går igenom; det är fortfarande bara ett letter of intent. Även order från Brasilien och Colombia är på gång. Saab är i dag ett världsföretag som tillverkar världens bästa stridsplan, Jas.

Vad är det som bygger företag? Jo, det är människor med kreativa tankar och entreprenörskap som är beredda att riskera eget kapital – människor som är beredda att ta ett större ansvar. Vi måste ge småföretagare bättre villkor att växa.

Jag vill vara tydlig med att det inte är ett problem när företag tjänar pengar, som det ibland framställs i debatten. Det står till och med i aktiebolagslagen att företag ska tjäna pengar, vilket är en självklarhet för mig som har drivit företag i 26 år. Vi måste bli bättre på att bygga ett bättre företagsklimat med färre regleringar, som underlättar för entreprenörskap och nya företag.

Fru talman! Vad bör vi i riksdagen göra för att underlätta för företagen? Den stora utmaningen såväl i EU som i Sverige är att vi haft för låg tillväxt under lång tid, cirka 1,5 procent de senaste tio åren, medan USA har legat långt före med 3,5 procent. Nu ser det ändå ut att vända uppåt. För 2026 är prognosen 2,5 procents tillväxt i Sverige, och kronan har stärkts kraftigt det senaste halvåret.

EU har tagit fram Draghirapporten för ökad konkurrenskraft – ett steg i rätt riktning, absolut. Tyvärr har USA infört tullar mot oss, 15 procent för hela EU nu, vilket slår mycket negativt mot vår exportindustri. Jag tror att vi klarar det här ändå, men det är inte bra.

Fru talman! USA utvecklar, Kina kopierar och EU reglerar. Tyvärr ägnar EU-kommissionen för mycket energi åt att införa olika typer av regleringar. Exempelvis vill man reglera sönder vårt skogsbruk, som har skötts av familjer och skogsägare i generationer. Vi måste få stopp på det ofoget; det gör att Europa tappar konkurrenskraft.

Vi behöver fler reformer för tillväxt och enklare tillståndprocesser för gruvnäring och övrig industri. Med andra ord måste miljöbalken reformeras.

Vi måste underlätta för innovation och nya företag, till exempel för att kunna öppna gruvor och bli självförsörjande på metaller i större omfattning och därmed minska vårt beroende av Kina och Ryssland.

Fru talman! Mindre företag drabbas allt hårdare av regelkrångel. Många småföretag med fler än tio anställda ska i dag ha arbetsmiljöplan, jämställdhetsplan med mera. Det är högst tveksamt vad detta är bra för. Vem har nytta av dessa regler? Det gör att många

småföretagare väljer att ha nio anställda. Har de mer omfattande verksamhet använder de sig av flera underentreprenörskedjor. Även sjuklöneansvaret tynger små företag och bör ses över på sikt, när ekonomin tillåter.

Fru talman! Illojal konkurrens är ett annat hot mot svenska företag. Vi bör ha en tydligare lagstiftning för att begränsa möjligheterna för kommuner och staten att konkurrera med företag. Den utredningen är på gång. Det handlar exempelvis om kommunala gym och vissa statliga bolag. Svevia har ett dotterbolag som heter Arento, som bedriver uthyrning av byggmaskiner i mellersta Norrland och konkurrerar ut små företag.

Vad gör ett företag när lönsamheten går ned? I första hand ser man över sin organisation och sina kostnader för att bli konkurrenskraftig. Ett företag är inte som en politisk verksamhet som höjer skatterna när det saknas pengar.

Ett stort hot och problem för företagen är brottsligheten. Många företag är utsatta för hot från kriminella nätverk. Regeringen går nu in med pengar, stärker myndigheterna och samverkan och tar bort sekretessen mellan myndigheterna för att skydda företagen mot detta. Det är mycket bra. Det handlar om Skatteverket, Kronofogden, Finansinspektionen, Bolagsverket, Spelinspektionen med flera.

Fru talman! Det är av största vikt att vi i riksdagen tar ansvar för infrastrukturen i Sverige. Det är viktigt för våra företag. Vagnätet är under all kritik i delar av landet. Därtill är det mycket bra att regeringen höjer anslagen för underhåll av vägar som inte har underhållits på många år.

Östlig förbindelse bör byggas, och det finns avtal. Stockholmsregionen står för 40 procent av Sveriges tillväxt, och detta är nyckeln för att få hela ringen färdigbyggd.

Arlanda måste stärkas. Det måste bli enklare och snabbare för folk att flyga. På Bromma var det lätt att checka in – nu är det krångligt.

Även Malmbanan behöver byggas ut och förstärkas för gruvindustrin. Det kostar LKAB 100 miljoner om dygnet när det är stopp där.

Fru talman! Energipolitiken är havererad på grund av de rödgröna. De har stängt sex av tolv fullt funktionella reaktorer. Samma partier har haft en dröm om att ersätta kärnkraft med väderberoende energi i olika former.

Vattenkraften har varit nyckeln till svensk utveckling de senaste 130 åren. Runt om i Sverige finns många vattenkraftverk som nu är under miljöprövning enligt ny lagstiftning. Det är viktigt att vi ser till att inte avveckla någon vattenkraft, av flera skäl: dels för elsystemets skull, dels av äganderättsskäl. Många små företag i både Väst- och Sydsverige äger faktiskt sina egna vattenkraftverk.

För utvecklingen av vår exportindustri är det av stor vikt att riksdagen beslutar om en modern och robust energipolitik med ny kärnkraft. Nu har vi äntligen beslutat om ny kärnkraft.

Fru talman! Slutligen: För att behålla vårt välbefinnande är det av stor vikt att vi i Sverige behåller vår konkurrenskraft gentemot omvärlden. Detta kan endast göras genom utbildning, forskning, teknikutveckling och lägre skatter på arbete. Hårt arbete ska alltid löna sig. Företag är garantier för vårt välbefinnande. Företag är också garantier för nya jobb i framtiden.

Det är av stor vikt att de ekonomiska ramverken hålls i statsfinanserna. Detta är garanten för jobb och tillväxt.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jesper Skalberg Karlsson (M).
(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.27 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 december

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Punkt 1 (Mål för utgiftsområde 15)

1. utskottet
2. res. (S, V, C, MP)

Votering:

155 för utskottet

151 för res.

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 17 KD, 14 L, 1 -

För res.: 93 S, 21 C, 19 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 2 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 december

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU26 Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU1 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 (forts. från § 9) Näringsliv (forts. NU1)

Anf. 129 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att det var mycket i anförandet från Moderaterna och Kjell Jansson som jag kan stämma in i, särskilt sådant som gäller jordbruket och skogsbruket och den frihet som behövs där för att man ska kunna vidta rätt åtgärder, i synnerhet när det gäller företagandet allmänt – alltså regellättnader och tron på företagandet. Där har Centerpartiet och Moderaterna samma syn.

Det är lite annorlunda när vi kommer in på klimatområdet och utsläpp. Jag var nyligen på en industridag i Göteborg som anordnades av Svenskt Näringsliv. Jacob Wallenberg inledde, och han sa något i stil med: Om det finns två områden som svenskt näringsliv måste ha fokus på är det AI-utvecklingen och klimatomställningen. De två frågorna kommer att genomsyra hela Sveriges näringsliv under lång tid framöver.

Samtidigt läser vi att Sveriges utsläpp har ökat med 7 procent det senaste året. Vi har en tillväxt som

bromsar in. När Centerpartiet säger att utsläppen ska ned och jobben ska bli fler visar det sig att regeringens politik innebär precis det motsatta.

I Sverige införde vi 1992 en koldioxidskatt, och det var vi först i världen med. I Sverige har vi kunnat utveckla ett näringsliv som både kan vara med i omställningen och samtidigt öka sin tillväxt. Ett skäl till det är att vi har skapat ett tryck på svensk hemmamarknad. Här kan vi testa produkter. Här kan vi testa nya idéer. Här kan vi ta sådant vidare ut på en global marknad.

Min fråga till ledamoten Jansson är: Varför arbetar Moderaterna emot den här utvecklingen?

Anf. 130 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ådahl, för repliken! Vi jobbar inte emot. Vi har en lite annan syn.

Vi anser att det är upp till varje företag att ta ställning till om man vill satsa på att bli konkurrenskraftig med omställning och så vidare i större omfattning.

Vi kan lägga hur mycket regler som helst på oss själva och straffa oss. Sverige släpper ut en dryg promille, och om den andelen ökar med 7 procent är det från en mycket låg nivå. EU står för cirka 6 procent av världens utsläpp. Det är cirkasiffror. Men vi måste vara balanserade.

Vi kan straffa hela EU hur mycket som helst medan man i Asien bygger 200–300 nya kolkraftverk. Det bygger man nu i Indonesien, Kina och Indien. Och sedan vill vissa att vi ska sluta köra bil här. Det får vara måtta på saker!

Vi kan inte straffa hela industrin och människor som bor på landsbygd och inte kan komma till jobbet utan bil. Hur långt vill vi egentligen gå med regelverket?

Anf. 131 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Det är ändå ganska intressant att ledamoten Jansson rakt av avvisar Jacob Wallenbergs spaning kring två viktiga områden för Sverige, åtminstone den spaning som gäller klimatomställningen.

Visst, Sveriges utsläpp är väldigt låga sett till hela världen, men det var inte det som var poängen. Poängen är att om vi skapar en hemmamarknad där vi kan ta fram nya produkter och ny teknik som världen kommer att efterfråga – till exempel grönt stål – kommer det svenska näringslivet att kunna blomstra inte bara i dag med gammal teknik utan även i morgon med ny teknik.

Ledamoten Jansson sa i sitt anförande att politik inte ska gå in med stöd. Det där är intressant. Jag tycker att politiken ska gå in med stöd när det handlar om att utveckla nya näringar och nya grenar, till exempel grön omställning med industrikliv och gröna krediter. Då är det möjligt. När vi har en S-kurva i en tidig utveckling bör staten kunna hjälpa till. I ett senare skede ska näringslivet kunna stå på egna ben.

Vad regeringen gör är i stället att man går in med statligt stöd till kärnkraft. Det är en teknologi som nådde sin mogenhet på 1980-talet. Där ska regeringen

alltså gå in med konstgjord andning för att en mogen teknologi inte klarar sig själv.

Det där får jag inte att gå ihop med en klassisk moderat marknadspolitik. Man kör en planeekonomisk modell och ger konstgjord andning till en gammal teknologi. Kan Jansson förklara varför man väljer den modellen – varför inte satsa på ny teknologi och ge stöd där i stället för konstgjord andning till gammal teknologi?

Anf. 132 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag var inte där och lyssnade på vad Jacob Wallenberg sa. Men om han har sagt så har jag inget emot det. Jag inledde med att säga att företagen själva bestämmer, inte politiken. Är vi överens om att jag sa det? Jag upplevde att du inte förstod mitt svar på den frågan, Anders Ådahl.

När det gäller stöd till ny teknik anser jag att det är något som marknaden måste göra med egna pengar. Vi har Vinnova, och vi har Exportkreditnämnden om man vill ha stöd för exportfrämjande åtgärder och så vidare. Men jag tror inte att det hjälper. Vi har sett exemplet Northvolt. Nu har vi också Stegra som svajar. Hoppas att de klarar sig, men det ser inte helt solitt ut. Där har man använt både pensionspengar och skattemedel. Jag vill varna för den grejen, för det är kommandoekonomi. Det är inte marknadsekonomi, som vi moderater står för.

Till sist ska jag ta upp kärnkraften. Vi måste ha ett robust energisystem för vår exportindustri och för att vi ska ha solida elpriser framgent. Vi kan inte ha ett väderberoende energisystem med vindkraft och sol. Det är ohållbart. Alla pratar om hållbarhet, men det är ohållbart. Därför måste vi gå in med statliga garantier för kärnkraften. Det är inte statliga pengar; det är statliga garantier.

Anf. 133 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservation 1 i betänkandet för utgiftsområde 24.

Jag vill tacka Kjell Jansson för anförandet. Som jag noterade när jag höll mitt anförande var det ingen som bemödade sig om att försvara regeringens politik, så jag tänkte ge Kjell Jansson chansen här.

Som alltid när Kjell Jansson håller sina anförenden, fru talman, finns det många frågor man vill ställa. Men jag kommer att ställa en fråga om något som jag lyfte i mitt anförande.

Vi har rekordmånga konkurser i vårt land. Det har inte varit så här många på 40 år. Som jag redogjorde för i mitt anförande har vi från Socialdemokraterna föreslagit att Bolagsverket ska få ett tillskott på 25 miljoner. Vi vill inrätta en konkursakut. Vi vill se till att staten fortsätter att investera i våra industrier. Vi vill att våra höginnovativa små och medelstora företag ska överleva. Vi vill att Sverige ska vara en ledande industrination – som positionerar sig väl i världen, som

skapar nya arbetstillfällen, som har hög tillväxt och som bidrar till att sänka världens klimatutsläpp.

Jag skulle vilja veta: Vad är Moderaternas politik och Kjell Janssons recept för att stävja konkurserna? Vi ser många i vårt land.

Anf. 134 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! När det gäller konkurserna är jag den första att beklaga det som har skett. Stora delar av konkurserna de senaste åren handlar om återbetalning av pandemistöd som man inte klarar av. I det hus i Stockholm där jag har en lägenhet var det två företag som gick i konkurs för att de inte klarat att betala tillbaka pandemistödet. Man kan diskutera om man skulle ha gjort på något annat sätt, men det här blev en konsekvens av det.

Sedan har vissa branscher gått dåligt de senaste åren. Till exempel byggbranschen, min gamla bransch, har gått jättedåligt. Det har också medfört många konkurser för framför allt mindre företag. Därför införde man förstärkningar av rotavdraget för att stimulera branschen.

Jag kan hålla med; jag är inte alls nöjd med detta. Jag tycker att det är tråkigt, men jag har inget direkt recept. Jag kan inte säga att vi skulle ha gjort så här i stället. Det enda jag kan tycka är att man hade kunnat göra pandemistödet på något annat sätt. Det är det enda jag har synpunkter på.

Anf. 135 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Fru talman! Konkurser är förödande, inte bara för den enskilda näringsidkaren utan för hela samhällsekonomin. Vi vet att små och medelstora företag står för fyra av fem arbetstillfällen i vårt land. Vi vet att de är otroligt viktiga integrationsmotorer. Vi vet att de kanske är bäst på att jobba för att motverka sjukfrånvaro på arbetsplatsen. Det här är alltså företag som under den här regeringen har fått det allt svårare.

Jag nämnde några saker, till exempel att man tog bort nästan 1 miljard i stöd till små och medelstora företag inom våra innovationsekosystem. Jag nämnde att regeringen valde att ta bort högkostnadsskyddet för höga sjuklönekostnader trots att Svenskt Näringsliv varnade för det. När det fanns varningsflaggor överallt om vart det här var på väg – hög arbetslöshet, låg tillväxt och många konkurser – valde regeringen och Kjell Janssons parti att inte agera.

Nu är vi där som alla varnade för att vi skulle hamna. Vi har nämligen rekordmånga konkurser. Då finns det inte ett enda svar på vad regeringens politik är för att stävja detta. Det här är mandatperiodens sista budget för utgiftsområde 24 Näringsliv, och det finns inte ett enda konkret svar på hur man ska stävja de många konkurserna i vårt land.

Vi har föreslagit en konkursakut. Vi har därtill ett högkostnadsskydd för småföretag vid höga sjuklönekostnader. Då har jag bara nämnt något. Vi investerar mycket mer i våra innovationsekosystem.

Kan inte Kjell Jansson komma på någonting som regeringen har i sin politik för att hjälpa småföretagen i detta oerhört utsatta läge?

Anf. 136 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag glömde i mitt förra anförande att säga att regeringen har stärkt Bolagsverket med 56 miljoner för 2026.

Som jag nämnde stärkte vi rotavdraget – det går ned till 30 procent igen vid årsskiftet. Detta har man gjort för att stävja det här. Det går inte att skydda mot allt. Samhället kan inte bära allt. Att driva företag är en stor risk. Jag gjorde det själv i 26 år. Vissa år gick det dåligt, och vissa år gick det riktigt bra. Det går upp och ned.

Jag har egentligen inget svar på vad man skulle ha gjort i stället. Det jag nämnde i mitt anförande var att jag tycker att man bör göra en översyn av sjuklöneansvaret för små företag. Det nämnde jag. Det har inte gjorts, men jag kan tycka att det är skäligt att göra det. Låt oss säga att man har fyra anställda som åker upp en helg till Åre för att ha trevligt och att två bryter benen. Då är 50 procent av styrkan borta. Sedan ska man betala sjuklön till dem i 14 dagar. Det är väl denna åtgärd som jag tycker att man borde överväga.

Anf. 137 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Som vanligt när Kjell Jansson pratar kommer det väldigt mycket information på en och samma gång. Jag uppfattade att det fanns kritik mot den nya EU-lagstiftningen om att förbjuda försäljning av fossila bilar år 2035. Jag lyssnade på miljö- och jordbruksutskottets debatt, precis före den här debatten, och då fick jag höra att Tidöregeringen var en stark röst för miljö och klimat inom EU. Jag har också fått höra att regeringen står bakom ett förbud mot försäljning av fossila bilar inom EU till år 2035.

Nu blev jag lite osäker. Är det så att Moderaterna inte står bakom detta? Eller är det så att Kjell Jansson inte står bakom det? Eller missuppfattade jag inlägget lite? Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 138 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Luhr, för dina frågor!

Det pågår förhandlingar i EU – det vet du också – om klimatdirektivet. Jag kan tycka att det är skäligt att man gör en översyn av det här. Tysk bilindustri håller på att rasa ihop. Tyskland bär hela EU:s ekonomi. Utan Tyskland blir det här inte bra. Vi har varit tidiga i Sverige. Volvo har varit nästan snabbast med att bygga om till elbilar, men det är inte så lätt för dem heller att sälja och konkurrera.

Som jag sa tidigare tror jag att man bör överväga noggrant och göra grejer i en lugnare takt. Jag är inte emot att man bygger elbilar – absolut inte. Men jag tror att man måste ha sans och balans. Jag tror inte att man bara ska sätta deadlinedatum för allting, så att det är svart och vitt från ett datum. Jag tror inte på den politiken.

Anf. 139 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag förstår det så här: Om Sverige hade skickat ned Kjell Jansson till EU för att förhandla om detta hade han velat ha en översyn av direktivet. Jag är osäker på om Kjell Jansson delar Moderaternas åsikt eller inte. Om Sverige skickar ned regeringen, förhandlar den då för ett förbud eller för en revidering? Jag tänker att Kjell Jansson väl är en representant för Tidöregeringen när han står här i talarstolen, och jag vill gärna veta vad som är regeringens ståndpunkt i frågan. Driver Sverige på för att det år 2035 ska vara ett förbud för fossila bilar inom EU?

Om man på något sätt styr mot en politik får man det man vill ha; så är det ju faktiskt. Jag tycker att Kjell Jansson har svajat lite när det till exempel gäller garantier. Kjell Jansson vill inte ha stöd men gärna garantier, och samtidigt har Moderaterna beslutat internt att vi ska ta bort de gröna kreditgarantierna men att vi kan utfärda garantier för kärnkraft. Det är alltså tydligt att man kan komma dit man styr men att man får något annat om man inte styr.

År 2035 kommer fossila bilar att vara en gammal teknik som vi inte vill fortsätta lura på människor. En bil håller i ungefär 20 år, och under den tiden gör vi oss beroende av Ryssland, Kina och andra stater som vi behöver köpa fossila bränslen från. Det gäller kanske främst Ryssland i dagsläget. Jag undrar därför fortfarande: Driver regeringen på för ett förbud mot fossila bilar inom EU år 2035?

Anf. 140 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag börjar med de gröna krediterna. De har pausats av Finansdepartementet, och skälet till det är att man vill göra en översyn av det här. Det hände ju lite grejer med Northvolt – vi tappade några miljarder där – och det är högst skäligt att man pausar. Man har inte stoppat detta utan pausat det.

När det gäller bilarna är det i Katarina Luhrs och många andras värld så att fossilbilarna kommer att fortsätta släppa ut en massa, men det kommer de inte alls att göra. För 25 år sedan, när jag började jobba i Stockholm, släppte bilarna ut tio gånger så mycket som i dag. Om fem år tror jag inte att bensinbilarna släpper ut någonting. Det kommer nya system som gör att bilarna inte släpper ut någonting.

Det är detta det handlar om. Man kan inte bara förbjuda en teknik och säga: Den där tekniken är farlig, men den här tekniken är bra. Tittar du på bilarnas hela livscykel vad gäller klimat och miljö ser du att elbilarna i dag har större totala CO₂-utsläpp än vad bensinbilarna har. Jag anser därför att det självklart måste göras en översyn av detta. Jag tror absolut att det i närtid kommer att komma fossilbilmodeller som inte släpper ut någonting.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 14 (forts.) Näringsliv (forts. NU1)

Anf. 141 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! *Utgiftsområde 24 Näringsliv* är det betänkande vi debatterar här. Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområdet.

Jag vill inledningsvis framhålla den svenska industrins betydelse. Mycket av det som industrin producerar är avgörande för samhället, till exempel material för välfärden, byggsektorn, den gröna omställningen eller energiproduktionen. Sverige är ett litet land som är mycket beroende av export till den globala marknaden, ofta med naturresurser som insatsvara. Vi måste börja tänka nytt så att vi gemensamt kan utveckla och känna framtidshopp när det gäller att fortsatt kunna hävda oss i en föränderlig värld.

Även landsbygdsorter som bidrar med råvaror till exportindustrin, till exempel skogsprodukter, mineral eller elförsörjning, måste kunna känna att de får ut någonting av de värden som de bidrar med. Så är det inte i dag. Först då får vi sammanhållning och ett gemensamt projekt att utveckla vårt näringsliv för de utmaningar som vi står inför när hela världen behöver ställa om.

Vi, som ofta har kunnat hävda oss med kvalitet och hållbarhet, måste nu även börja hävda oss i en kontext där utsläpp av växthusgaser är något som kommer att vara avgörande för vem som är mest konkurrenskraftig.

Herr talman! Sverige behöver också ställa om till en innovationsdriven tillväxt. Det som andra länder gör billigare, och ibland kanske till och med lite bättre, måste Sverige möta med högre kunskapsinnehåll och mer resurseffektiv produktion av varor och tjänster som produceras utifrån samhällsutmaningar snarare än konsumtionsdriv. Omställningen av ekonomin sker i ett nytt ekonomiskt landskap där klimatfrågan och den växande befolkningen utgör både utmaningar och möjligheter. Forskning och utveckling måste därför ske i nära relation med industrin.

Jag vill lyfta fram de små företagen som en viktig motor för Sveriges näringsliv. De är viktiga inte bara för att de kan växa och bli stora utan också för att de i bästa fall kan driva fram nya idéer och innovationer. Sverige har goda förutsättningar att utveckla företagandet inom hållbarhet och energieffektivisering, vilket i sin tur kan påskynda omställningen av samhället.

Handeln med omvärlden är mycket viktig för Sveriges välbefinnande och utveckling. När det gäller den politik som förs på det här området hade jag velat se en ny inriktning med rättvisa som utgångspunkt. Människor, social rättvisa, djur, klimat och miljö bör sättas främst. Fokus bör vara på samhällsvinster för alla, inte bara på vinster för storföretagen.

Handelspolitiken får inte heller leda till försämringar för människor i andra länder. För att handel ska kunna ske på rättvisa villkor behöver fattigare länder ges fördelar och större utrymme att driva sin egen handelspolitik. Handel ska också vara ett verktyg för att sprida grön teknik och uppmuntra länder att stärka sin klimat- och miljöpolitik.

Herr talman! Här passar det utmärkt att jag yrkar bifall till vår motivreservation 2 i betänkandet. Den handlar om beslutspunkten som gäller utrikeshandel samt export- och investeringsfrämjande.

I likhet med Vänsterpartiets budgetalternativ inom utgiftsområde 24 anser jag att följande förändringar borde ha genomförts i förhållande till vad regeringen föreslår.

Anslaget 1:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* borde ha ökats med 35 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Dessa pengar behövs exempelvis för forskning om hållbara byggmaterial som kan ersätta fossila byggmaterial som cement och stål.

Jag menar vidare att anslaget 1:3 *Institutens strategiska kompetensmedel* borde ha ökats med 73 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag. Det hade möjliggjort stöd till Rise och till innovativa företag för att de ska kunna tillämpa sin forskning i statliga laboratorier. Det finns nämligen inte utrymme för småföretag att nyttja dem.

Även anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* borde ha ökats i jämförelse med regeringens förslag. Totalt borde 122 miljoner kronor ha tillförts för att finansiera flera viktiga satsningar. Drygt hälften av detta anslag borde gå till ett riktat stöd till kvinnors företagande som skulle utgöras av två delar. Den ena delen skulle syfta till att underlätta yrkesnätverkande mellan kvinnor. Den andra delen skulle syfta till att stödja kvinnors innovation.

Jag hade också velat se en ökning av anslaget 1:8 *Sveriges geologiska undersökning* med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. I rapporten *Innovationskritiska metaller och mineral – en forskningsöversikt*, som tagits fram på uppdrag av vårt utskott, konstateras att det finns en otillräcklig berggrundsgeologisk och malmgenetisk forskningsuppbyggnad i Sverige när det gäller innovationskritiska metaller och mineral och att det krävs kunskapsuppbyggnad. Pengarna räcker dock inte till. Sveriges geologiska undersökning har haft i uppdrag att kartlägga förekomsten av innovationskritiska metaller, men jag menar att myndigheten behöver mer resurser för ändamålet.

Jag vill framhålla att det är ett faktum att små företag kan ha svårt att få banklån på grund av att bankerna

inte vill ta risken, speciellt på orter som har haft en negativ befolkningsutveckling. Jag anser att anslaget 1:20 *Bidrag till företagsutveckling och innovation* borde ha utökats med 120 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för att Almi ska kunna påbörja ett arbete med att förbättra småföretagens möjligheter att få finansiering. Det här var ju någonting som Socialdemokraterna tog upp tidigare.

Avslutningsvis, herr talman, anser jag att ett nytt anslag borde ha införts inom utgiftsområdet för ett treårigt program för grön omställning av pappersindustrin. Det går tungt för skogsindustrin, ska ni veta – jag hoppas att det vänder om vi får fred i världen. Vänsterpartiet tycker att 250 miljoner kronor borde ha tilldelats ett sådant program för 2026. Därigenom skulle pappersindustrin kunna få stöd för investeringar som innebär energieffektivisering och ökad produktion av inhemska förnybara bränslen. Där finns stora möjligheter för den nämnda industrin att bidra ytterligare.

Summa summarum hade jag alltså velat anvisa 620 miljoner kronor mer än regeringen till utgiftsområdet. (Applåder)

Anf. 142 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi näringsliv, ett politikområde som handlar om Sveriges företag, våra arbetstillfällen och vår förmåga att skapa långsiktig tillväxt i hela landet. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i fråga om utgiftsområde 24 och avslag på samtliga motioner.

Denna budgetproposition tar, precis som de tidigare budgetpropositioner som regeringen har lagt fram, sikte på ett konkurrenskraftigt näringsliv som kan växa, skapa jobb och bära både välfärd och grön omställning. För oss kristdemokrater och regeringen är det tydligt att detta kräver stabila ramvillkor, fungerande marknader och ett tydligt fokus på genomförande.

Herr talman! Näringspolitiken är inget självändamål. Den handlar om människors möjlighet att förverkliga sina idéer, försörja sina familjer och skapa framtidstro i hela landet. Med denna budget lägger regeringen, med Kristdemokraterna som en tydlig part, fram ett starkt företagspaket på närmare 7,2 miljarder kronor. Vi lägger grunden för ett näringsliv som är ansvarsfullt, konkurrenskraftigt och långsiktigt hållbart – ett näringsliv där företagare kan förverkliga sin potential i sitt företag, för sina anställda, för lokalsamhället och för hela Sverige.

Herr talman! Jag lyssnade med häpnad till socialdemokraten Daniel Vencu Velasquez Castros anförande. Det var som att lyssna på *Fabernas värld*. Han pratade om de storheter som Socialdemokraterna hade lämnat över efter valet 2022 – ett blomstrande Sverige. Det är anmärkningsvärt, herr talman, att påstå att Sverige stod starkt då vår regering tog över ett Sverige med tvåsiffrig inflation, nedmonterad energiproduktion, avsaknad av infrastruktursatsningar inom såväl väg och järnväg som elnät – infrastruktur som är avgörande för att företag och industri ska växa, för

kapitalmarknaden och för jobben – och hot om konkurser. Det var så det såg ut.

Kristdemokraterna och regeringen har jobbat målmedvetet och intensivt för att vända vårt lands konkurrenskraft. Nu reser sig Sverige igen. Vi har tryckt ned inflationssiffran till 3 procent.

Herr talman! Vi ger företagarna de villkor de behöver för att driva sina verksamheter då vi trycker tillbaka regelkrångel, snabbar på tillståndprocesser och minskar administrativa bördor och kostnader. Vi sänker skatter för små och medelstora företag, sänker arbetsgivaravgifterna för unga, stärker växa-stödet och behåller expertskatten för att Sverige ska kunna konkurrera om kompetens.

Vi gör historiskt stora investeringar i väg och järnväg. Vi inför bättre villkor för privat kapital och riskdelning mellan privat och offentligt kapital.

Vi har Industriklivet och Klimatklivet för den gröna omställningen. Vi stärker industrin kopplat till EU:s konkurrenskraft med ren industri och teknisk suveränitet.

Vi skapar bättre villkor för industrietableringar med test- och demoanläggningar och produktion i Sverige. Vinnova och Rise får nu 1,5 miljarder i ökade anslag.

Vi har från dag ett arbetat intensivt för en stabil elförsörjning, herr talman, med planerbar och leveranssäker el. Vi städar upp efter den socialdemokratiska regeringen, som lade ned sex kärnkraftverk. Vi har initierat Kraftlyftet, och nu möjliggör vi för kärnkraft.

Vi tar ledarskapet inom EU och förhandlar för att Sverige ska stå starkt. Vi inför omnibuspaketet, ett konkurrenskraftspaket som ska trycka tillbaka regelkrångel för företag i hela Europa. Vi deltar aktivt i energilösningar, investeringar och kapitalmarknad.

Jag vill också nämna handelspolitiken, herr talman. Vi jobbar hårt för EU:s och vårt oberoende då vi upprättar avtal om strategiska partnerskap med länder utanför Europa som delar Sveriges grundläggande värderingar.

På landsbygden stöder vi produktion, distribution och digitalisering. Det sker nya företagsetableringar på landsbygden. Vi förbättrar för jordbruk och lantbruk och för livsmedelsförsörjning – för vår egen, för export och för vår beredskap.

Vi stärker kompetensförsörjningen med flera utbildningsplatser på yrkesutbildning, där yrkeshögskolan är mycket uppskattad av företagen. Med en historisk satsning på forskning, innovation och fokus på excellens gör vi Sverige starkt.

Jag skulle kunna fortsätta med fler initiativ, men jag vill fokusera lite mer, herr talman, på förenklade regler för företagen.

Det var till exempel en stor lättnad för företag då vi tog bort kravet på papperskvitton. Vi jobbar med digitalisering och kortare handläggningstider, vilket är avgörande för våra företag. Vi arbetar systematiskt genom Förenklingsrådet och Implementeringsrådet för att fortsatt granska regelverk, myndighetsprocesser och digitala tjänster. Resultaten märks redan: Fler

e-tjänster, standardiserade processer och digitala fullmakter underlättar företagens vardag och frigör resurser till kärnverksamhet, innovation och tillväxt.

Herr talman! Samtidigt ska myndigheterna möta näringslivet med professionalism och gott bemötande. Här har länsstyrelserna och andra statliga myndigheter tagit fram utbildningar och riktlinjer som gör handläggning och service mer företagsanpassade. Genom tydlig information, samordnade kontrollbesök och förutsägbara processer minskar vi företagarens administrativa börda. En väl fungerande dialog mellan företag och myndigheter är avgörande för att företag ska kunna växa utan onödiga hinder.

Herr talman! Jag vill särskilt lyfta fram små, medelstora och växande företag. Det är dessa företag som står för en stor del av jobben och den regionala utvecklingen i hela landet. För oss kristdemokrater är det självklart att politiken ska utformas med deras verklighet i åtanke.

Familjeföretagen bygger sin verksamhet på långsiktighet, ansvarstagande och omsorg om både medarbetare och lokalsamhälle. De bygger värde över generationer, inte bara för sin egen familjs framtid utan för hela lokalsamhällets välfärd och utveckling. Att värna familjeföretagen, herr talman, är därför inte bara god näringspolitik; det är ett uttryck för ett samhällsbygge som håller ihop.

Herr talman! Brottslighet mot företag kostar företagen i Sverige nästan 100 miljarder kronor per år i direkta kostnader, säkerhetsåtgärder och intäktsbortfall. Detta är också något som vi har tagit över från den socialdemokratiska regeringen. Ett viktigt arbete vi nu gör är att vi tryggar företagets förutsättningar genom ett starkt skydd mot brottslighet och oseriös konkurrens.

Budgeten innehåller tydliga förstärkningar i arbetet mot ekonomisk brottslighet och osund konkurrens, bland annat genom ökade resurser till Bolagsverket, stärkt kontroll av verkliga huvudmän och effektivare möjligheter att avveckla företag som missbrukas. Det är avgörande för att skydda seriösa företagare och upprätthålla förtroendet för det svenska näringslivet.

Kompetensförsörjning är en nyckelfråga för Sveriges konkurrenskraft, herr talman. Vi kristdemokrater och regeringen har under året vidtagit omfattande åtgärder för att stärka företagets tillgång till kvalificerad arbetskraft. Vi identifierar och undanröjer hinder för internationell spetskompetens, bland annat genom förbättrade villkor inom expertskatten och genom att ge elva myndigheter i uppdrag att analysera hinder för internationell arbetskraft.

Sverige ska vara ett land som attraherar, etablerar och behåller den kompetens som behövs för att företag ska kunna växa och utvecklas. Den kompetens som kommer utifrån kompletterar våra egna talanger och bidrar till fler jobb, fler innovationer och ökad tillväxt.

Herr talman! Sverige har också en näringspolitik som stärker vår internationella konkurrenskraft och bidrar till växande export och internationella investeringar i Sverige.

Exporten är en grundbult i Sveriges välstånd. Genom export skapas jobb, tillväxt och resurser till välfärden. Regeringen stärker svensk export genom Business Sweden, Exportkreditnämnden och riktade stödinsatser samt genom att driva handelsfrågor på EU-nivå. Genom Business Sweden underlättar vi för företag att etablera sig internationellt, navigera i regelverk och hitta affärspartner. Särskilt små och medelstora företag får stöd för att nå nya marknader, vilket är avgörande.

Herr talman! Denna budget är ett tydligt uttryck för regeringens ansvarstagande näringspolitik – en politik som står på företagets sida, som värnar arbete, entreprenörskap och innovation och som bygger Sveriges konkurrenskraft för framtiden.

Med det vill jag återigen yrka bifall till utskottets förslag till beslut angående utgiftsområde 24 och avslag på samtliga motioner.

Anf. 143 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Lili André för anförandet.

Jag konstaterar att detta är den fjärde budget som det här regeringsunderlaget lägger fram på utgiftsområde 24 Näringsliv. Det är också Kristdemokraterna som genom Ebba Busch innehaft näringsministerposten under mandatperioden.

Det finns mycket i Lili Andrés anförande kopplat till innovationskraft, hur vi kan bli starka, energiproduktion, vem som lade ned vilken reaktor och vem som gjorde vad som gjorde att vi hamnade i en hög inflation.

När det passar verkar den här regeringen peka på omvärldsläget. Nu handlar det dock om den gångna mandatperioden, då man faktiskt innehaft makten och också stoltserat ganska mycket med att man har en stabil majoritet i Sveriges riksdag som inneburit att man kunnat få igenom sin budget.

Låt mig ställa en fråga om något som Lili André tar upp, nämligen detta med riskdelning. Det verkar som att Kristdemokraterna är angelägna om detta när det gäller investeringar i vår industri. Men på vilket sätt ger Kristdemokraterna i denna budget det stöd till industrin som Lili André ger uttryck för i talarstolen?

Anf. 144 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Daniel Vencu Velasquez Castro för en viktig fråga.

Vår politik handlar inte bara om statliga medel till industriutveckling och investeringar. Den handlar också om att få privata riskkapitalister att vilja vara med och investera i industrin. Vi jobbar hela tiden med att få in mer privat kapital i kombination med offentligt kapital. Vi har olika insatser, till exempel är Almi med när man investerar i företag. Vi har även Klimatklivet och Industriklivet. Det handlar om att ge företagen en framtidstro genom att berätta att regeringen är angelägen och satsar på bland annat kärnkraft, grön omställning och excellens i forskning och innovation. Vår politik innehåller många olika delar, vilket ger företagen

en trygghet som gör att de också vågar satsa, och här kommer de privata investeringarna in.

Anf. 145 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Det finns mycket att säga, men jag ska uppehålla mig vid statens ansvar. Lili André tog i sitt svar upp Industriklivet, och i den budget som ligger på riksdagens bord minskas stödet till den svenska industrin via Industriklivet med 80 procent. Som en sakupplysning kan jag tala om för ledamoten att de som främst har fått stöd via Industriklivet är medelstora, höginnovativa bolag som har behövt detta stöd för att först kunna accelerera och sedan gå ut på en global marknad och konkurrera. Nu nekas de detta stöd.

Herr talman! Jag vill försöka förstå vad Kristdemokraternas näringspolitik är. Nyligen publicerades en debattartikel av Lili Andrés partiledare i Dagens industri, där hon skrev att Sverige behöver stora statliga investeringar, att staten ska dela risken med de kommuner som satsar och att strategiska projekt ska prioriteras i tillståndprocesserna. Detta är socialdemokratisk politik och fanns med i våra riktlinjer till vår partikongress. Givetvis välkomnar jag alla som delar Socialdemokraternas uppfattning, och Lili Andrés parti och mitt parti har ju under denna mandatperiod försökt få till en energiöverenskommelse. Därför är det märkligt att i denna debatt, när vi försöker blicka framåt, ha den höga svansföring man hade under förra mandatperioden när det gäller energipolitiken. Jag har ändå uppfattat att Lili Andrés parti och mitt parti är eniga om att vi måste nå en energiöverenskommelse.

Nu sitter Kristdemokraterna i ett regeringssamarbete med partier som hellre vill föra ett kulturkrig än att tillföra mer elproduktion. Men nu presenterar Kristdemokraterna en näringspolitik som är i linje med Socialdemokraternas. Är det inte helt enkelt så att Kristdemokraterna befinner sig i helt fel lag?

Anf. 146 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Daniel Vencu Velasquez Castro för inlägget och den utsträckta handen. Vi är angelägna om att samarbeta med Socialdemokraterna i frågor som är viktiga för Sverige.

Ledamoten säger att våra båda partier har samma politiska initiativ för näringslivet, till exempel Industriklivet. Men vi har ju gått före. Tänk om Socialdemokraterna redan under sin regeringstid hade påbörjat arbetet med tillståndprocesser för en snabbare grön omställning, haft en bättre energipolitik och visat att det basindustrin behöver är kärnkraft. I stället levererar ni massor av fina initiativ nu, men det är ju våra initiativ. Kristdemokraterna har arbetat hårt för detta. Det handlar om mer än politisk retorik; det handlar om ett intensivt arbete tillsammans med myndigheter, privata aktörer och industri för att bygga Sverige starkt.

Socialdemokraterna anser sig stå för ett gott företagsklimat, men jag funderar över Socialdemokraternas företagarlinje. Socialdemokraterna vill avskaffa karensavdraget, vilket kanske låter empatiskt. I

praktiken är det dock företagsfientligt och verklighetsfrånvänt. När första sjukdagen blir fullt betald flyttas kostnaden direkt till arbetsgivaren oavsett marginaler. Om något är företagsfientligt är det just detta. Ett slopat karensavdrag kostar uppemot 40 miljarder för samhället och företagen när man inkluderar produktionsbortfall och ökade sjukfrånvarokostnader för arbetsgivarna. Det är inte företagsvänlig politik.

Anf. 147 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Lili André för anförandet.

Regeringen och Sverigedemokraterna pratar ofta om kärnkraften som att den skulle rädda hela Sverige, och i anförandet sades att Socialdemokraterna har stängt ned sex fungerande reaktorer. Menar ledamoten André och Kristdemokraterna verkligen att Socialdemokraterna har stängt ned alla sex reaktorer? Finns det alltså inget bästföredatum för reaktorer eller annat som spelar roll? Är det bara Socialdemokraternas fel att dessa sex reaktorer inte är i drift?

Jag ska ställa en fråga till. Vilket pris med dagens penningvärde tycker ledamoten André och Kristdemokraterna att svensk industri ska luta sig mot om 15 år eller när en ny reaktor kommer på plats? Man har gått ut med ett prisskydd för konsumenterna på 1,50 exklusive moms. Kan de känna sig trygga med att elen kommer att kosta 149 öre per kilowattimme? Är det drömscenariot för Kristdemokraterna?

Anf. 148 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Birger Lahti för frågorna.

Nu kommer vi in på energipolitik. Det var en riksdagsmajoritet som beslutade att lägga ned reaktorerna, och jag vill minnas att Vänsterpartiet var med på det. Man lade ned kärnkraft utan att ha något att ersätta den med. Kärnkraften är liksom vattenkraften både baskraft och reglerkraft och fungerar 24:7. Att lägga ned kärnkraft utan en plan B var därför oansvarigt.

Vi vill ha teknikneutral och fossilfri el, och vi ska bygga ny kärnkraft med hjälp av privata investeringar. Vi har även Kraftlyftet. Detta är vår garanti för att Sverige ska få hållbar energi och god elleverans till våra företag.

Vad priset för detta blir vet vi inte ännu, men vi kommer att se till att hushållen inte får en alltför hög prisnivå. Det viktigaste med att ha en stabil energiförsörjning är att vi får el 24:7, alla dagar i veckan. När basindustrin kommer till blir det också billigare med energi.

Anf. 149 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Lili André, för svaret!

Jag är glad att ledamoten säger att man ännu inte vet. Man har verkligen ingen koll. Man har dubbelriktade referenskontrakt, och man lägger flera hundra miljarder på kreditgarantier. Men man vet inte hur mycket det kommer att kosta. Man vet inte ens vem som ska betala. Det är tragiskt.

Man säger att man ska skydda konsumenterna, men vem ska ta slutnotan om det visar sig att det kostar 2 kronor per kilowattimme att producera elen? Då kommer industrin inte att bli glad. Jag är glad att ledamoten är ärlig och säger att man ännu inte vet. Man vet inte ens vem som kommer att betala kalaset.

Jag tror inte att väljarna kommer att bli glada för att det om 15 eller till och med 20 år kommer att finnas ett energislag på plats, ett gammalt till och med. Jag väntar på att ångmaskinen ska komma fram igen. Tekniken är gammal. Den har inte gått framåt alls på 50 år, utan det är precis samma teknik som användes för 50 år sedan, när man byggde senast.

Ledamoten använde själv ordet teknikneutralitet. Är det teknikneutralt när man är tvungen att lägga hundratals miljarder på stöd för att aktörerna ska våga börja bygga? Och man har inte ens något svar.

Jag har bara en sista fråga: Vem ska betala slutnotan när allt är på plats? Vem ska få svartepetter – är det skattebetalarna eller konsumenterna?

(Applåder)

Anf. 150 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Herr talman! Tack, Birger Lahti, för ditt inspel!

Vänsterpartiet tittar ensidigt på kostnaden för en baskraft som alla företag och industrier och också hushållen behöver. Den kostnaden kommer vi, som jag sa, inte att lägga på hushållen och företagen på ett sådant sätt att den blir besvärande hög.

Det är ett viktigt energislag. Det behövs flera parametrar för ett starkt Sverige, för att vi ska resa oss igen. Det behövs för våra företag, för vår industri och för vår leverans.

Man kan titta enbart på kostnaden och hur den kan komma att se ut i framtiden och förutsäga att den kommer att bli väldigt hög, men det är inget som vi kristdemokrater oroar oss över. Det viktigaste är att vi får baskraft. Det viktigaste är att kärnkraften kommer på plats. Det kommer att frigöra intäkter, och det kommer att göra Sverige starkt.

Herr talman! Jag ser inte någon mörk bild av framtiden när det gäller etablering av kärnkraft, utan jag ser en ljus bild. Den är viktig för Sverige.

Anf. 151 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! Ett blomstrande svenskt näringsliv med stora och små företag är själva motorn i det moderna samhället. Jag konstaterar att det finns fyra perspektiv för svensk näringspolitik som vi i Centerpartiet vill se betydligt mer av.

För det första: Svenska framgångar är starkt kopplade till axeln högre utbildning–forskning–innovation–företagande. Vi behöver stärka relationen mellan dessa delar, och vi måste öka kvaliteten på denna axel i alla dess delar.

För det andra: Vi måste jämna ut geografiska skillnader och orättvisor för att sätta hela vår näringslivspotential i rörelse i Sverige – tillväxt på lika villkor i hela landet.

För det tredje: Vi måste lätta på företagens och företagarnas regelbördor. Det måste bli enklare för alla våra jobbskapare.

För det fjärde: Vi behöver få ett mer tillväxtorienterat skattesystem där arbete och grön omställning lönar sig bättre.

Herr talman! Om vi lyckas formulera en kunskapsorienterad näringspolitik där utsläppen går ned och jobben blir fler har vi åter satt Sverige på rätt kurs.

Herr talman! Jag vill ägna lite extra uppmärksamhet åt den första punkten, axeln högre utbildning–forskning–innovation–företagande. Den axeln är intressant ur ett par aspekter. Å ena sidan kan man säga att ju starkare forskning Sverige har, desto bättre blir innovationen och desto vassare blir företagen. Å andra sidan kan man vända på det och se relationerna som återkopplingar. Ju vassare näringsliv vi har, desto mer relevant och vass kan forskningen, även grundforskningen, bli.

Om vi dessutom lägger till den del av samhället som vi politiker befinner oss i – det offentliga – går det i stället att tala om en trippelhelix. Det är ett uttryck som har direkt släktskap med biologin och genforskningen och som syftar på strukturen för en tredelad dna-molekyl. Det hela handlar om den samverkan som är möjlig mellan akademi, näringsliv och samhälle och där delarna föder in i varandra, för en effektiv utveckling av vår ekonomi framåt.

En av hemligheterna bakom Sveriges enorma framgångar när det gäller att skapa globalt verksamma bolag handlar om vår samhällsstruktur. Det är en struktur som är mer horisontell än vertikal och där tilliten och förtroendet mellan akademi, näringsliv och det offentliga har skapat hävstänger och kortat avståndet från labb till marknad. Vi brukar rankas väldigt högt när det kommer till innovation, till exempel.

I botten ligger alltså ett starkt civilsamhälle där tilliten mellan olika aktörer är stor. Det är en av orsakerna till att vi i Centerpartiet så intensivt värnar folkbildning och studieförbund och att bygga vårt samhälle underifrån. Där räknas varje människas egen röst. Med beslutsmakt nära människor växer både ansvar och tillit, och i förlängningen växer svenskt näringsliv.

Herr talman! Den globala konkurrensen om inte minst teknikherraväldet är knivskarp. USA och Kina är två ekonomiska tungviktare som leder utvecklingen, och vi i Europa halkar efter. Det är oroande. Vår chans, menar vi i Centerpartiet, är att bygga vår konkurrenskraft på svenska styrkor.

Den nyss nämnda trippelhelixmodellen behöver utvecklas och avståndet mellan labb och marknad kortas. Ett sätt att göra detta är att forska, utveckla, innovera och bygga affärsmodeller helt simultant. I de större forskningsinfrastrukturerna, såsom European Spallation Source, ESS, utanför Lund, är detta möjligt, och det är vad som planeras för. Vidare är det helt centralt att de inkubatorer och science parks som finns över hela landet kliver fram och tar en tydligare roll i det simultana värdeskapandet. Inte minst är detta viktigt utanför de största universitetsstäderna.

Herr talman! Vi i Centerpartiet gör en mycket stor ekonomisk allokering i vår budget till artificiell intelligens. Vi vill satsa 3 miljarder för att inrätta ett nationellt AI-center som ska locka internationella toppforskare och bli en raketmotor för AI-relaterad tillväxt.

Vi i Sverige kommer inte att kunna leda själva AI-teknikracet, men vi kan bli bäst på AI-användning. Och vi kan bli en central aktör i ett Europa som skriker efter tillväxt. I den geopolitiska strukturen är vi som litet land helt beroende av ett starkt Europa, men omvänt är Europa beroende av ett starkt Sverige.

Sverige behöver ett samlat initiativ för att stärka svensk AI-forskning. Utvecklingen går i en rasande fart, och Sverige och Europa har inte råd att stå bredvid och titta på.

Vi föreslår att centret placeras i Linköping. Där finns redan planer på EU-satsningar, och superdatorn Mimer finns där. Det finns alla förutsättningar för ett mycket nära samarbete med näringslivet och för att det ska bli en hubb för universitet och företag i hela Europa och världen som vill förlägga sina verksamheter till Sverige.

Ett nationellt AI-center ska ha fokus på praktisk testning, utvärdering och tillämpning av AI i europeisk kontext, något som det faktiskt finns alldeles för lite av i dag.

I november 2024 presenterade AI-kommissionen en färdplan för Sverige. Där fanns 75 förslag för att få fart på Sveriges AI-utveckling. Trots tydlig färdplan har regeringen inte gått vidare med någon satsning. Det är anmärkningsvärt.

Med Centerpartiet vid spakarna hade vi sett betydligt mer på axeln forskning–innovation–företagande. Det är i de myllrande kreativa miljöerna där forskning möter näringsliv som det nya, ekonomiskt starka Sverige måste ta avstamp.

Herr talman! Såväl våra stora globala koncerner som de små och nya företagen är helt beroende av kunskapsstillväxt och av kompetent arbetskraft. Arbetslösheten gräver djupa hål i människor och djupa hål i svensk ekonomi. Det är en dubbelt riskabel situation som vår regering har satt Sverige i. Vi behöver täppa till kompetensgap, och vi behöver locka hit internationell spetskompetens. Idén om att sparka ut människor ur landet bromsar vår tillväxt och krymper vår ekonomi.

Centerpartiet förordar i stället en näringspolitik som har sin grund i att vi lyfter varandra, bygger på svenska styrkor som byggs underifrån och horisontellt, täpper till kompetensgap och åter gör Sverige attraktivt internationellt.

Anf. 152 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! Ja, Sverige behöver verkligen fler liberala reformer; jag instämmer med föregående talare.

Vi behöver stärka vår konkurrenskraft, och vi behöver skapa bättre förutsättningar för svenskt näringsliv och för Sveriges företag och företagare. Då anser jag och Liberalerna att det övergripande målet för näringspolitiken behöver vara att stärka den svenska

konkurrenskraften för att skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Det gör vi inte genom bidrag, utan det gör vi genom internationell samverkan för fortsatt frihandel, en stark exportindustri, en återuppbyggnad av det svenska energisystemet, satsningar på infrastrukturutbyggnad och lättnader från byråkrati och administration.

Det är ganska mycket som kan bli bättre vad gäller just möjligheten att driva företag i Sverige. Ibland ser vi tyvärr att det offentliga står i vägen för det privata. Myndigheternas uppgift ska inte bara vara att kontrollera och stoppa felaktigheter utan också att hjälpa de människor som vill bli företagare och som driver företag att göra rätt.

På samma sätt ska de regler vi har vara till för företagen och hjälpa dem att göra rätt, inte stjälpa företagande och entreprenörskap. Vi har under ett flertal år sett att företagens kostnader har ökat till följd av det svenska regelverket. Några beräkningar säger att det är med flera miljarder, och det är inte rimligt. Det understryker också det behov vi ser av regelförenklningar. Vi behöver minska både regelbördan och de administrativa kostnaderna – detta för att företag och entreprenörer ska kunna fokusera på sina kärnverksamheter.

Herr talman! Vi debatterade nyligen Sveriges energisituation och konstaterade väl samfälligt att det fortfarande behöver byggas upp en större energiproduktion i Sverige, inte minst i de södra delarna, och att vi behöver jobba för rimligare elpriser. Jag skulle tro att detta är det enskilt viktigaste som vi i den här kammaren och vi från politiken kan göra för det svenska näringslivet och för den svenska exportindustrin.

Samtidigt – och här kommer min käpphäst – behöver vi bevaka att Sverige inte halkar efter i de infrastruktursatsningar som görs på olika håll i Europa, som kommer att få avgörande betydelse även för den svenska exporten. Det gäller inte minst Fehmarn Bältförbindelsen mellan Danmark och Tyskland som nu byggs och som står färdig inom några år. Den kommer att korta restiderna mellan Sverige och kontinenten ytterligare. Flaskhalsarna på den svenska sidan måste byggas bort. För ett litet, exportberoende land som Sverige är det helt nödvändigt att vi inte halkar efter när andra länder i Europa bygger sina marknader närmare varandra.

Herr talman! Jag blev väldigt glad när flera kollegor från allt från Sverigedemokraterna till Centerpartiet tidigare här lyfte fram behovet av utbildning, forskning och innovation. Jag tycker att det är härligt att betydelsen av utbildning och forskningsanläggningar – inte minst ESS, som nämndes här nyss – lyfts in i en debatt om näringspolitik. Precis så är det ju – har vi inte grunden att stå på kommer det att vara väldigt svårt för dem som vill att driva företag och bolag i Sverige.

Med det sagt behöver vi naturligtvis satsa ytterligare, inte minst på STEM-ämnena. Matematik- och teknikundervisning är helt central för att få fler ingenjörer och fler med den kompetens som behövs – inte minst i den globala AI-upprustningen, där Sverige inte

får halka efter. Det är roligt att vi är många här i kammaren som understryker betydelsen och nödvändigheten av det.

Vad som också behöver upprepas och som har nämnts här tidigare handlar om jämställdhetsfrågan och hur denna har relevans även när vi debatterar näringslivet i Sverige.

Fortfarande har män betydligt mer kapital än kvinnor, och män investerar mer och driver fler företag. Det är något osunt med de här stora obalanserna. Potentiellt är det destabiliserande när det rör kapital och ägande.

Det pågår ett arbete inom regeringen men också, vad jag uppfattar, inom finansvärlden med att försöka utjämna de skillnader vi ser. Hur kan vi få fler män att jobba för jämställda styrelser och ledningsgrupper? Hur får vi fler kvinnor att vilja ta plats i de rum där beslut fattas? Vi har en bra bit kvar att gå. Jag ser fram emot vad som kommer att ske framöver. Jag tror också att det är viktigt att politik och näringsliv krokar arm i denna fråga.

Herr talman! Fria marknader, fria företag och fria individer är förutsättningar för det fria, öppna, demokratiska samhälle som jag tror att vi alla vill leva i.

Vår världssyn inom Liberalerna bygger på att företagande bäst utförs av det privata och att det är bäst för medborgarna och för företagen själva men också för Sverige som ett fritt, starkt och välmående land.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag under utgiftsområde 24.

Anf. 153 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Näringslivspolitik är en bred fråga som inte bara hanteras på det här utskottsområdet, alltså nummer 24. Ska vi fortsatt ha ett starkt och hållbart näringsliv i Sverige är det många delar som behöver hänga ihop och många utskottsområden som behöver samverka. Arbetsmarknad, energi, skatter, transportpolitik, klimatpolitik, utbildning, migrationspolitik – alla påverkar näringspolitiken.

I dag kommer vi bara att prata om en liten del av allt det här. Men det finns gemensamma nämnare som i stort sett alla näringslivsföretagare lyfter fram som stora utmaningar när vi möts, och de är inte någon nyhet för någon av oss i näringsutskottet: bristen på kompetensförsörjning, säkrad energiförsörjning i närtid, tydliga och snabba tillståndprocesser och inte minst långsiktighet, där tydliga politiska mål och minskad ryckighet inom politiken är av väldigt stor vikt.

Just långsiktigheten är det som Svenskt Näringsliv reagerade på när regeringen presenterade sin budget under hösten. Deras analys var att regeringen i den här budgeten är alltför inriktad på kortsiktiga konjunkturstimulanser snarare än åtgärder som får ekonomin att växa långsiktigt. Man uttrycker sig så här: "Långsiktigt god tillväxt kräver ett gott klimat för både företag och individer. Att det lönar sig att investera för framtiden, ta risker och skapa nya innovationer. Företagsklimatet måste vara bättre än i våra konkurrentländer och hela tiden vårdas och utvecklas."

Svenskt Näringsliv önskar sig alltså långsiktiga och stabila förutsättningar, vilket inte är ett dugg konstigt när det är stora investeringar som krävs när man ställer om, moderniserar eller tar fram ny teknik för framtiden.

Tydlighet och långsiktighet är dock ett problemområde när det gäller Tidöregeringens näringslivspolitik. Till exempel hänger den gröna omställningen till stor del på vår långsiktiga klimatpolitik. Om man svävar på målet och sätter åtgärder på paus kommer omställningen att stanna av, och då kan vår konkurrenskraft gå förlorad när vi blir omsprungna av andra.

Förra veckan var influeraren Henrik Jönsson inbjuden till riksdagen av moderater för att prata om ifall den gröna industriomställningen är en bubbla, till synes för att skapa osäkerhet och misstänksamhet mot Sveriges näringslivs klimatomställning och nödvändigheten av den. Samma osäkerhet är tyvärr väldigt tydlig i Tidöregeringens budget.

För att nå miljömålen och målet om nettonollutsläpp till 2045, samtidigt som vår konkurrenskraft bibehålls, krävs det investeringar i hållbar industriteknik. Multilaterala företag över hela världen satsar nu enorma resurser på att säkerställa sin gröna omställning för att bibehålla och stärka sin konkurrenskraft på den globala marknaden. Detta måste gälla även det svenska näringslivet.

Under 2021 infördes en möjlighet för företag att ansöka om kreditgarantier för stora gröna industriinvesteringar. Detta ska bidra till att underlätta företags möjligheter att finansiera långsiktiga investeringar. Regeringen har, som vi hört tidigare i dag, i budgetpropositionen för 2026 avvecklat dessa kreditgarantier, vilket är minst sagt beklagligt. Det här är pengar som borde ha legat kvar med långsiktighet även efter 2026.

Miljöpartiet anser samtidigt att stöden från Industriklivet och Klimatklivet borde ökas för att användas för den gröna omställningen och inte så som regeringen gör när den drar ned, flyttar runt och ändrar förutsättningarna för stöden från dag till dag.

Miljöpartiet vill dessutom införa ett nytt cirkuleringskliv för att öka industrins möjligheter att skapa cirkulära flöden och kritiska metaller och mineral samt ett klimatskyddsavtal som garanterar ett fast pris på koldioxid under en viss tidsperiod till företag som vill göra stora klimatinvesteringar.

Om man önskar sig en tydlig signal från Moderaterna till näringslivet om huruvida den gröna omställningen är prioriterad tolkar jag det dock som ett hyfsat tydligt nej. Den gröna omställningen är i dag inte regeringens prioritet. Lyssnar man däremot på accelerationskontoret, som har regeringens uppdrag att stötta den gröna industriomställningen, blir det ett annat tonläge.

Jag tänkte att jag också skulle läsa några ord ur Accelerationskontorets rapport *Utveckla eller avveckla – samhällsekonomisk analys av scenarion där investeringar inte blir av*. Bakgrunden till texten är att accelerationskontoret i våras släppte en kartläggning som

identifierade 155 pågående större svenska näringslivsinvesteringar på totalt 803 miljarder kronor spridda över alla svenska regioner.

Accelerationskontoret skriver så här: Den svenska industrins omställning pågår här och nu i hela landet. Den här rapporten hjälper oss förstå varför omställningen sker. Det handlar inte bara om lagkrav eller en motsträvig anpassning. Det handlar om att alternativet att göra ingenting är mycket oattraktivt och förenat med stora risker. Särskilt betydande är de lokala ekonomiska effekterna om existerande verksamheter inte ställer om. Det finns stora värden att förvalta och utveckla som annars riskerar att gå förlorade. Rapporten visar hur effekterna av uteblivna investeringar sprider sig som ringar på vattnet bortom det enskilda företaget till övriga näringslivet och det lokala samhället.

Så skriver alltså Accelerationskontoret. Om regeringen inte har läst den här rapporten skulle jag vilja rekommendera att man tar del av detta arbete, då det är mycket som behöver göras för att säkerställa den gröna omställningen och därmed samtidigt stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft.

Som jag tidigare sa vet de flesta av oss vad som behövs. Det behövs el i närtid. Vi vill leverera den med förbättrad effekttilldelning, utbyggnad av smarta nät, ökad flexibilitet och genom att skapa goda förutsättningar för ny produktion av förnybar el som kan komma på plats i närtid.

För att förkorta tillståndprocesser tror vi på bättre och tydligare samarbeten mellan myndigheter, bättre resurstilldelning och tydligare kriterier för en tillståndprocess. Vi vill ha bibehållna tydliga krav och höga miljökrav. När det gäller förkortade tillståndprocesser vill vi ha förenklingar, förtydliganden och förstärkningar av resurser, inte försvagningar av vår miljölagstiftning. I vår helhetsbudget gör vi satsningar på allt detta.

När det gäller kompetensförsörjning behövs bättre förutsättningar för att rekrytera den kompetens man behöver från hela landet men också från resten av världen. Vi har ett stort behov av personal, och det är därför ett hårt slag att regeringen i stället väljer att försvåra och försämra arbetskraftsinvandringen samtidigt som regeringen betalar dem som vill lämna Sverige.

När näringsliv, företag och flera branscher ropar efter mer personal skruvar regeringen åt kranen. Detta är allvarligt. När jag tidigare under hösten besökte Norrbotten var det här någonting som lyftes fram av de flesta jag mötte: Varje tillskott av en människa gör skillnad, och varje arbetsför person som försvinner skapar ett hål som behöver ersättas.

Jag tror att det också är därför man i norra Sverige så tydligt säger nej till att bidra till och betala för att fler människor ska lämna Sverige. Man vill ha kvar människor på orten. Man vill inte kasta ut dem.

För att säkra kompetensförsörjningen behöver vi också nya utbildningar. Vi behöver bostadsbyggande i expansiva kommuner och samhällsviktig infrastruktur som byggs ut. Det här är någonting vi satsar på i vårt

övergripande budgetförslag, och det är en viktig del för näringspolitiken.

Sveriges näringsliv är ett av världens mest framstående. Det är känt för sin anpassningsförmåga och sin innovativa kraft.

När vi alla nu befinner oss i en klimat- och miljö-kris spelar näringslivet en nyckelroll för den gröna omställningen. Samhällsviktiga näringsgrenar som exempelvis livsmedelsproduktion och skogsnäring behöver särskilt rustas upp för de nya förutsättningarna i ett nytt klimat. Samtidigt innebär industrins arbete med att snabbt minska utsläppen av växthusgaser en drivkraft för innovation, teknikutveckling och hållbar samhällsutveckling i hela landet genom nya jobb och företag.

Som vi alla vet har Sverige stora och unika näringar som bidrar till vår försörjningsförmåga och våra exportinkomster. De ger arbeten och pengar och kan bidra till våra miljö- och klimatmål om vi tar hand om dem på rätt sätt. Detta gäller inte minst vår skogsnäring, vår livsmedelsproduktion och vår gruv- och stålindustri. Vi ska vara väldigt rädda om dem. Allt hänger ihop. Ingen av de här verksamheterna kan stå utanför en hållbar näringslivsutveckling eller en klok, långsiktig väg framåt.

Den gröna klimatomställningen behöver ske nu och på ett sätt som är långsiktigt gynnsamt för oss alla. Staten behöver spela en aktiv roll i industrins klimatomställning samtidigt som det är viktigt att politiken stöttar utvecklingen och inte kastar grus i maskineriet. Svenska företag är och kommer att vara avgörande för Sveriges klimatarbete och för vår konkurrenskraft.

Jag vill slutligen säga att jag såklart står bakom Miljöpartiets budget i sin helhet, och där finns våra viktigaste näringslivspolitiska åtgärder. Jag hänvisar därför till mitt särskilda yttrande i betänkandet. Därutöver, herr talman, yrkar jag bifall till Miljöpartiets motivering 3.

För oss i Miljöpartiet är det viktigt att handelspolitik bidrar till att stärka miljö och klimat, mänskliga rättigheter och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Jag är nu slutligen tillbaka till där jag började. Näringslivspolitikerna täcker ett stort och brett område. Både näringslivspolitikerna och handelspolitikerna är delar av den samhällsutveckling som vi tillsammans skapar. För mig och Miljöpartiet är det självklart att vi alla tillsammans måste bygga ett hållbart samhälle. Jag hoppas verkligen att den inriktningen framåt kan tryckas långsiktigt av fler partier.

Med det vill jag tacka för den sista näringslivsdebatten med näringsutskottet år 2025.

Anf. 154 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Katarina Luhr! Det var intressant. Detta är klassisk miljöpartistisk politik med planekonomiska förslag på det mesta, så jag är inte förvånad.

Ledamoten nämner att det är problem med tillstånd. Då vill jag fråga om Miljöpartiet är med på att reformera miljöbalken för att göra det lättare för

företag att öppna gruvor och etablera sig med nya industrier. Vi har många sådana grejer på gång i Sverige nu. Det är fråga ett.

Fråga två handlar om ledamotens kritik mot Henrik Jönsson, som är en fri debattör och som ifrågasätter väldigt många luftslott när det gäller finansiering och sådant. Jag tycker att det är bra att vi har en fri debatt och att vi har folk som vågar ifrågasätta, för alla har ju sprungit på samma boll nu – och vi har sprungit in i väggen. Vi i Moderaterna har delvis varit med på detta. Northvolt har kraschat totalt, och vi har Stegra som just nu är skakigt. Vi hoppas att de klarar sig.

Jag vill fråga om ledamoten är kritisk till att man synar och kritiserar saker, när det har tippats ut miljarder med skattemedel på industrier.

Anf. 155 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Tack, Kjell Jansson, för frågorna! Jag kan väl börja med den sista.

Jag är väldigt öppen för en fri debatt. Jag var själv och lyssnade på Henrik Jönsson. Det som är utmanande med Henrik Jönsson är ju att han inte är någon expert – och det säger han själv. Han talar utifrån sin magkänsla om hur saker är, och det kommer många och lyssnar på Henrik Jönssons magkänsla.

När vi har näringslivsföretag som står i en väldigt osäker situation – företag som skulle kunna bidra till svensk ekonomi på ett väldigt bra sätt och som vi egentligen skulle behöva för vår beredskap och för vår gröna omställning – tycker jag att det är förvånande att Moderaterna bjuder in en debattör som på något sätt vill misstänkliggöra vissa typer av företag. Det är lite förvånande för mig.

Om vi sedan går vidare till det här med att reformera miljöbalken var frågan om jag kommer att ställa mig bakom olika typer av förslag. Det påbörjades en lista. Jag kommer inte att ställa mig bakom dem på rak arm.

Det jag och Miljöpartiet vill göra är att förtydliga, förenkla och snabba upp tillståndprocesser. Det handlar vidare om att ge ökat stöd till de myndigheter som behöver stöd, få fler att samverka och sätta tidsramar för hur lång tid tillståndprocesser får ta. Men vi vill absolut inte se försvagningar och borttagande av lagstiftning som är till för att skydda oss.

Anf. 156 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Det var tydligt och klart, nämligen att Katarina Luhr inte är med på att reformera miljöbalken.

Då jag har ännu en fråga. Henrik Jönsson synar och kritiserar att staten betalar ut miljardstöd utan att ha koll på vilka som är aktieägare i bolagen. Man har noll koll på det samtidigt som man ska bekämpa brottslighet mot företag. Regeringen stärker nu budgeten, och ändå har man inte koll på aktieägarna. Det är vad han har synat.

Anser ledamoten Luhr, fru talman, att det är okej att dela ut miljardstöd utan att ha koll på aktieägarna?

Anf. 157 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ifrågasätta i vilken roll Henrik Jönsson är inbjuden. Som en fri debattör ja, men att syna och granska när han själv säger att han absolut inte är expert på området är lite förvånande. Tycker Moderaterna att det är de som inte kan någonting som är bäst lämpade att syna och granska? Det kan jag inte ställa mig bakom.

Det är väl mitt svar. Jag tänker att Kjell Jansson blir svaret skyldig eftersom han inte har rätt till ytterligare replik. Vi får prata mer sedan.

Anf. 158 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Katarina Luhr för hennes anförande.

Katarina Luhr lyfte upp många viktiga områden för klimatet, nämligen den gröna omställningen, industrin, tillståndprocesser och säker elförsörjning. Jag menar att regeringen har jobbat intensivt och målmedvetet för att Sverige ska stå sig starkt, och man har nått många goda resultat.

Katarina Luhr vill snabba på tillståndprocesserna. De ska gå snabbare. Innan vi tog över regeringsmakten, när Katarina Luhrs parti satt i regeringen, fick man vänta 10–20 år för att få tillståndprocesserna i hamn.

Hur ska man snabba på tillståndprocesserna enligt Miljöpartiets arbetssätt, när man under förra mandatperioden inte klarade av att snabba på tillståndprocesserna? Det är angeläget att företag snabbt kan göra sin gröna omställning, och det är något som företagen vill göra. Då måste politiken ge förutsättningar.

Vad menar du med en säker elförsörjning och att tillståndprocesser ska gå snabbare än i dag?

Anf. 159 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Lili André för frågan.

När Miljöpartiet satt i regering tillsammans med Socialdemokraterna tillsatte vi flera utredningar om hur tillståndprocesser skulle förbättras. Det var utredningar som jag förstår inte har använts senare av Tidöpartierna, utan Tidöpartierna har tillsatt egna utredningar.

Jag nämnde både i mitt anförande och i replikskiftet med Kjell Jansson några av de saker Miljöpartiet tycker är viktiga för att förkorta tillståndprocesser. Det handlar om att ge extra tillskott till våra myndigheter. Vi vill till exempel ha en klimatstyrka som kan placeras på någon länsstyrelse och hjälpa dem som har svårt att hinna med. Vi vill se över om det är möjligt att sätta tidsramar för myndigheter för hur länge de får behandla ett ärende. Där kan det finnas problem när det är för dåligt med resurser eller finns för lite personal. Då kan en myndighet inte garantera tidsfaktorn för en process.

Det vi är oroliga för är att man i syfte att förkorta tillståndprocesser skär ned lite utan tanke eller att man drar ned på miljö- och klimatkrav som en gång i tiden har satts upp för att skydda oss, vår hälsa och vår miljö. Det skulle vara förödande om man släpper igenom

tillstånd på sådant som inte borde släppas igenom utan modifiering.

Anf. 160 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Katarina Luhr för hennes svar.

Katarina Luhr tycker att den här regeringen ska återuppta de utredningar som Miljöpartiet tog fram under den förra regeringen. Vi såg ingenting hända under den tiden, trots att en utredning lades fram. Miljöpartiet vill också skjuta till medel till myndigheter.

Jag vill bara upplysa Miljöpartiet om att detta att skjuta till medel till myndigheterna inte räcker, utan det handlar om att myndigheterna behöver förstå var knuten ligger när ett företag eller en industri får vänta 10–20 år för tillstånd att genomföra en grön omställning.

Därför har vi inrättat Accelerationskontoret, som får vara en stark part – en intermediär mellan myndigheterna. Det som myndigheterna gör är att titta på ansökningar; det är ett moment 22 för företagen. Regeringen ska se till att det skapas ett enhetligt regelverk som harmoniserar. Vi har inrättat en miljömålsberedning som ska vägleda i arbetet med tillståndprocesserna. I regleringsbrevet framgår att myndigheter måste samverka, inte överklaga varandras beslut. Detta ska ske utan att göra nedskärningar i de miljö- och klimatmål som redan finns. Det är möjligt.

Det jag vill lyfta upp, fru talman, är att när en utredning inte blir praktiskt genomförbar behövs det ett annat arbetssätt.

Anf. 161 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att jag i mitt anförande lyfte upp frågan om en stärkt samverkan mellan myndigheter.

Jag tycker att Accelerationskontoret gör ett bra arbete. Jag håller inte alltid med om alla deras idéer, men det finns mycket av det som de har lagt fram som jag har tagit med i mitt arbete och som finns med bland våra förslag i hur man ska förkorta tillståndprocesser.

Jag hoppas också att regeringen lyssnar på Accelerationskontoret. Jag ser inte att det har kommit ut så mycket av de förslag som de har lagt fram. Där skickar jag tillbaka till Tidöpartiernas företrädare och regeringen att lyssna på Accelerationskontoret, läsa vad de skriver och fundera över om de har rätt i att den gröna klimatomställningen är helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft.

Anf. 162 ANNA AF SILLÉN (M):

Fru talman! Den regelbörda som tynger svenska företag är massiv, men den är ingen naturlag. Den är ytterst resultatet av politiska beslut och kan därför också minska genom just politiska beslut.

Flera åtgärder har vidtagits den här mandatperioden för att trycka tillbaka onödig byråkrati. Jag vill särskilt lyfta fram det förändringsarbete som har påbörjats, alltså de stora greppen för att brett och långsiktigt montera ned orimlig regelbörda och göra det

enklare, tryggare och mer lönsamt att vara företagare i Sverige. Det är ett helt nödvändigt arbete.

Under decennier har svensk byråkrati tillåtits växa. Såväl här som i Bryssel har regelbördan kommit att bli en allvarlig bromskloss för tillväxt och konkurrenskraft. Regler som hämmar utveckling utan att tillföra samhällsnytta är sedan länge vardag. Mängden av sådana regler skapar såväl merkostnader som otrygghet hos de företagare som i vissa fall har närmare 1 000 regler att hålla koll på.

Samtidigt har oförmågan att döma av målkonflikter i alltför stor utsträckning präglat såväl lagstiftning som myndighetsutövning. På detta måste det bli ett stopp.

Med ett förenklingsråd för att rensa i befintlig regel flora, ett implementeringsråd för att motverka goldplating av EU-direktiv och ett accelerationskontor med fokus på omställning och tillväxt har strukturer byggts för att åstadkomma den förändring som krävs. I tillägg till det har myndigheter fått tydliga uppdrag att för enkla, inte försvåra, för den företagsamhet som bygger svenskt välstånd.

Regeringens åtgärder för att minska regelbörda och orimlig byråkrati är ett omställningsarbete som är helt nödvändigt för Sverige, inte bara för att få fart på tillväxten utan även för att stå stark och resilient i en föränderlig tid och en orolig omvärld. Det är en avgörande kulturförändring, som initierats, som måste få ha sin gång och som framåt måste växlas upp.

Förändra er eller dö! Det är en känd uppmaning för att inte stanna i utveckling. Men för att Sverige och Europa ska hänga med i tider när förändring har blivit ett normaltillstånd bör uppmaningen snarare vara: För enkla eller dö!

Moderaternas målsättning är väldigt konkret. Regelbördan ska ned med 30 procent. Det är en tydlighet som vi är ensamma om i Sveriges riksdag. Men vår vision om rimligare regler och relevant lagstiftning delas av våra samsarbetspartier inom Tidösamarbetet.

Fru talman! Det betyder att det finns en stark politisk kraft för att växa upp förenklingsarbetet ytterligare. Det är en samsyn som helt saknas inom de rödgröna partierna. Ett maktskifte skulle med andra ord innebära en abrupt återgång till den ryckighet och kortsiktighet som den förra mandatperioden präglades av. Då föll budgetar, samsarbetsavtal sprack, statsministern byttes och regeringens beslut hängde i det mest extrema fallet på dagsformen hos en marxistisk vilde.

Nu går regeringens budgetar igenom med en trygg majoritet. Regeringen har genom Tidösamarbetet drivit igenom närmare 50 förslag och reformer som stärker det svenska företagsklimatet och levererar därmed precis det som svenska företagare efterfrågar: förutsägbarhet, långsiktighet och stabilitet.

Fru talman! Just detta är ett viktigt observandum inför valet nästa år. Bara på högersidan finns en samlad kraft, vilja och plan för att skapa bättre förutsättningar för svensk företagsamhet. Bara med en fortsatt högerregering kan det bli tryggare, enklare och mer lönsamt att vara företagare i Sverige.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 15 Regional utveckling

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU2
Utgiftsområde 19 Regional utveckling (prop.
2025/26:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 163 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Låt mig inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet NU2.

Regional utveckling må vara ett litet utgiftsområde i den statliga budgeten, men det är inte desto mindre en fråga som engagerar. Det syns inte minst i betänkandet där det finns tydlig samstämmighet mellan partierna om att det ska gå att bo och verka i landets alla delar, även om synen på hur man ska nå dit delvis skiljer sig åt.

Klart är i alla fall att utgiftsområdets knappa 5 miljarder kronor inte speglar omfattningen av politikens ambition på området, eftersom förutsättningarna för en god regional utveckling handlar om så mycket mer än de budgetposter som omfattas av detta utgiftsområde.

Fru talman! I morse när jag flög hit från Gällivare lämnade jag ett Malmfälten i vacker vinterskrud bakom mig. Vi lyfte och flög över Europas största koppar dagbrott. Bakom oss hade vi en av LKAB:s gigantiska järnmalmgruvor. Hade det inte varit så mörkt hade vi efter en stunds flygning kunnat se flera av de vattenkraftsanläggningar, i inte minst Jokkmokks kommun, som bidrar till att hålla svenska hushåll varma och svensk industri rullande.

Jag tänkte att Norrbotten är en fantastisk plats att bo på. Där skapas enorma värden genom malm, kraftproduktion och turism. Norrbotten är ytterligheternas plats på jorden. Sedan några dagar tillbaka är det polarnattens rike, för att om ett halvår vara platsen där solen aldrig går ned. Där utvinns järnmalm en och en halv kilometer under jord. Där skickar man också upp raketer i rymden.

Norrbotten är fantastiskt och unikt på många sätt. Och vet ni, precis samma sak kan man säga om många andra delar av landet. De har alla sina unika särarter och sina unika förutsättningar och bidrar tillsammans till att göra Sverige fantastiskt.

Utgiftsområdet är, som jag tidigare berört, betydligt smalare än man kan tro. Vad som är regional utvecklingspolitik och vad som inte är det är faktiskt svårt att hålla isär, eftersom nästan alla politikområden på ett eller annat sätt påverkar förutsättningarna att bo och verka i landets olika delar.

Men, om vi för en stund tittar på en sak som är direkt kopplad till detta utgiftsområde ser vi att det är

stödet till kommersiell service i våra landsbygder. Här tycks nästan råda en politisk vilja att övertrumfa varandra. Gott så!

Sverigedemokraterna förespråkar sedan länge att dessa stöds utformning, tillräcklighet och träffsäkerhet ska genomlysas för att säkerställa att de gör avsedd nytta. Glädjande nog indikerar de utvärderingar som gjorts att så verkar vara fallet. Det är något som vi följer noga, och det är en hjärtefråga för oss.

Den kommersiella servicen utgör inte sällan navet i Sveriges olika bygder. Lanthandeln eller den lilla macken med tillhörande butik är på många håll en kombination av butik, mack, turistbyrå, post- och paketombud, utlämningsställe för mediciner och systembolagsvaror, spelombud och busstation. Dessa ska vi vara rädda om, inte bara i budgeten utan även genom vårt eget agerande.

Jag har därför en uppmaning till er som lyssnar på dagens debatt. När ni reser i landet och passerar mindre byar och orter, passa gärna på att tanka eller handla lite på den lilla macken eller i den lilla affären som ligger ute i ingenstans. Det kanske kostar dig några kronor mer. Men du bidrar just då till att hålla hela Sverige levande.

En annan sak, som egentligen inte har med just detta utgiftsområde att göra men som inte kan blundas för i den här debatten, är bränslepriser och transportkostnader. Jag vill hävda att det var få saker som gjorde livet så tufft för människor på Sveriges landsbygder och småorter som Magdalenapriserna på bensin och diesel. När hårt arbetande skattebetalare tvingades betala uppemot 30 kronor litern för diesel knåade både familjer och företag. Det fick också priserna på varor och tjänster att skjuta i höjden, med eskalerande inflation som resultat. Nu har vi tack och lov ersatt Magdalenapriser med Jimmiepriser. Och inte bara det – vi satte stopp för det urusla förslag till nytt reseavdrag som annars hade införts av Socialdemokraterna och deras stödpartier.

Fru talman! Vi gör historiska satsningar på vägnätet, och vi har avskaffat den destruktiva flygskatten. Vi är nämligen övertygade om att rimliga transporttider och rimliga transportkostnader hör till de viktigaste förutsättningarna för utveckling i landets alla delar. Underhållsskulden är emellertid enorm, och de satsningar som behöver göras är så omfattande att det kommer att ta lång tid och krävas många budgetar med förnuftiga satsningar innan vi är i kapp.

Om infrastruktur och rimliga transportkostnader är viktiga för positiv regional utveckling finns det en sak som är än viktigare, och det är att det finns människor med drivkraft som vill och kan bo ute i landets alla delar. Humankapitalet är helt enkelt centralt för att Sverige ska kunna leva.

Min personliga, och även mitt partis, övertygelse är att dessa människor och företag vill ha och förtjänar goda förutsättningar oavsett om de väljer att bo i Västerbottens inland, på Smålands högländ, i Värmlands djupa skogar eller på en vindpinad skärgårdsö. En lyckad regional utvecklingspolitik handlar om att

skapa vettiga förutsättningar som inte befäster en bild av att man är tärande och i behov av olika stödåtgärder. Det är viktigt inte minst för självbilden och stoltheten ute i landet.

Vi måste samtidigt vara bättre på att undanröja hinder och regler som verkar hämmande. Låt mig understryka att människor som bor ute i landet inte vill bli sedda som en belastning eller bli tyckta synd om. De vill ha rättvisa förutsättningar som ger dem rimliga möjligheter att utveckla de förmågor de själva besitter. Det finns otroligt mycket driftigt och flitigt folk ute i landet som strävsamt gör det vi alla – i alla fall i ordalag – vill att de ska göra, nämligen se till att hela landet kan leva. Till er vill jag säga: Tack – ni förtjänar vår respekt och tacksamhet!

Innan jag avrundar detta anförande om regional utveckling vill jag orda lite om två av Sverigedemokraternas käpphästar på området. Den ena är att det är dags att utvärdera utfallet av den reform som gjordes för några år sedan, då ansvaret för den regionala utvecklingen flyttades från länsstyrelserna till regionerna. Har reformen bidragit till ökad regional utveckling eller inte? Bör länsstyrelserna återfå hela eller delar av uppdraget, eller sköter regionerna uppdraget på ett tillfredsställande sätt? Vi har nämligen ett kollektivt ansvar för att de medel som fördelas gör så stor nytta som bara är möjligt.

Det andra är att de enorma produktionsvärden som skapas ute i landet i högre grad behöver komma lokalsamhällena till gagn. Vi förespråkar en regionalisering eller kommunalisering av fastighetsskatten för industri- och elproduktionsanläggningar. Det är något som skulle gagna landets alla regioner i varierande grad enligt de beräkningar vi låtit göra. En sådan modell skulle på ett rimligt sätt kompensera kommuner där ett stort naturresursuttag sker utan att de får ta del av vinsterna, som det är i dag. Vi är helt övertygade om att detta är en väg vi måste börja gå. Men som ni förstår är de förslagen inte något som ska debatteras här i dag.

Med det sagt, fru talman, vill jag ta tillfället i akt att önska ledamöterna, åhörarna, talmanspresidiet och tjänstemännen en riktigt god jul och ett gott nytt år i min sista debatt här i kammaren för i år.

Anf. 164 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Eric Palmqvist för anföran-

det.

Sverigedemokraterna säger sig vara ett lands-

bygdsparti.

När vi i Socialdemokraterna hade regeringsmakten ihop med våra samarbetspartier tog vi fram ett program för ny- och omlokalisering av statliga jobb. Vi sa att alla nya statliga jobb om möjligt skulle placeras utanför Stockholm.

Efter våra åtta år tog Riksrevisionen fram en rapport med en granskning av hur det hade gått. Det visade sig att det hade tillförts totalt 4 000 jobb ute i hela landet men också bevarats cirka 6 000 jobb utanför Stockholm. Men efter det – sedan 2022 – har det inte gjorts någon uppföljning.

Mina frågor till Erik Palmqvist är: Hur ser det ut i dag med omlokalisering och nylokalisering? Finns det någon vilja över huvud taget att ha statliga jobb i hela landet?

Socialdemokraterna hade beslutat att Utbetalningsmyndigheten skulle placeras i Södertälje. Men genast efter att regeringen tillträdde tillsammans med Sverigedemokraterna fattade man beslut om att den skulle hamna i Hammarby sjöstad.

Anf. 165 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Haider för frågorna. Jag antar att hon syftar på Riksrevisionens granskning av utlokaliseringen av statliga myndigheter – inte statliga arbetstillfällen. Jag har inte den rapporten alldeles färskt i minnet, men jag minns i alla fall att en slutsats i den var att det inte är alldeles bekymmersfritt att utlokalisera myndigheter.

Vi har en genuint positiv grundsyn på att utlokalisera statliga myndigheter. Alla behöver inte befinna sig i Stockholm. Men rapporten var ganska tydlig med att det inte är bekymmersfritt. Problem med framför allt kompetensförsörjning samt samverkan med andra myndigheter och liknande gjorde att man definitivt inte ansåg alla statliga myndigheter vara lämpade för detta.

Jag önskar att jag hade läst rapporten i går – det är ändå några år sedan vi hanterade den i utskottet. Det uppriktiga svaret är som sagt att vi har en positiv grundsyn på detta. Men det är lättare sagt än gjort att utlokalisera de statliga myndigheterna.

Anf. 166 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret – som jag inte fick. Jag frågade: Hur tänker regeringen? Har man flyttat ut några jobb? Det har inte gjorts någon uppföljning över huvud taget. Är det så att man bara har flyttat jobben till Stockholm? Är det detta som har hänt under mandatperioden? Har man över huvud taget någon vilja att se till att det finns statliga jobb i hela Sverige?

Jag kan givetvis hålla med ledamoten om att det framfördes kritik i riksrevisionsrapporten. Så är det alltid. Jag har aldrig läst någon riksrevisionsrapport som bara är positiv, utan det finns alltid kritik. Till kritiken hörde i det här fallet att kanske inte tillräckligt med människor följde med ut i landet och tog de jobb som fanns. Å andra sidan är ju det en del av poängen för oss socialdemokrater. Vi anser att det ska tillföras jobb till den berörda regionen och att folk som bor i närområdet ska kunna söka de jobben. Där instämmer kanske inte vi socialdemokrater i kritiken; vi tycker att det är poängen.

Men min fråga kvarstår: Finns det någon vilja över huvud taget från regeringen och samarbetspartiet Sverigedemokraterna att ha statliga jobb ute i landet? Ni verkar ju inte ha någon koll över huvud taget på var jobben finns i dag.

Anf. 167 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ånyo för frågorna.

Det finns ju statliga myndigheter ute i landet. Jag svarade på frågan – som sagt har vi en positiv grundsyn på att utlokalisera den här typen av arbetstillfällen.

Det är precis som ledamoten säger: Det finns inte några granskningar från Riksrevisionen som är fria från kritik. Här var det ändå ganska bärande kritik. Det var svårt att finna korrekt kompetens för en del av myndigheterna och besätta de kompetensluckor som uppstod när kompetensen inte flyttade med, det fanns inte adekvata utbildningar på de här platserna i landet och så vidare.

När det gäller huruvida regeringen vill göra fler utflyttningar av statliga myndigheter föreslår jag att Monica Haider frågar någon av regeringsföreträdarna. Vår ingång i detta är att vi är positivt inställda till det. Det är någonting vi bär med oss i de förhandlingar vi i varje fall har med regeringen.

Anf. 168 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Eric Palmqvist för en trevlig introduktion i sitt anförande. Det var en sådan poetisk skildring av flygresan från Norrbotten. Jag är själv från Blekinge. Men de gånger jag har varit i Norrbotten känner jag lite samma känsla. Det är på något sätt möjligheternas plats. Det var fint.

Sedan var det en annan sak som fastnade när man lyssnade. Det är när Eric Palmqvist nämner en av alla de saker som Eric Palmqvist är stolt över. Det handlar om att sätta stopp för det dåliga reseavdraget, som jag tror att Eric Palmqvist uttryckte sig.

Det fanns ett förslag till ett färdmedelsneutralt reseavdrag som skulle införas som alla riksdagspartier utom Sverigedemokraterna en gång i tiden ställde sig bakom men som sedan har stoppats.

Det var ett reseavdrag som skulle göra att man kunde få möjlighet att även dra av för resor med kollektivtrafik och cykel när man reser till och från jobbet.

Jag skulle egentligen vilja fråga vad det var som Sverigedemokraterna tyckte var så dåligt med avdraget. Från mitt perspektiv finns det främst fördelar.

Jag är lite förvånad över att Sverigedemokraterna är för ett avdrag som främst gynnar höginkomsttagare i städer och som utesluter ungefär 300 000 personer. De hade fått möjlighet att göra skatteavdraget om det hade införts. Varför var det ett så dåligt förslag?

Anf. 169 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Luhr, för de vänliga orden. Det är inte varje dag man blir kallad poetisk, men det ska vara en första gång för allting. Blekinge är också fantastiskt vackert. Det vill jag understryka. Jag var där alldeles nyligen. Det är ett otroligt vackert landskap med sina skärgårdsöar.

Vi lät räkna på det reseavdrag som föreslogs. Man kan säkert räkna på Stockholms innerstad där man har SL som referens och att det skulle kunna gagna folk här.

En av parametrarna i reseavdragsförslaget var att en väldigt lång sträcka inte skulle omfattas. Jag vill dra mig till minnes – det är som sagt flera år sedan – att

under sju mil eller tio mil skulle det inte finnas någon möjlighet att göra något reseavdrag.

Det skulle få helt orimliga konsekvenser i Norrbottens inland där det inte alls är ovanligt att folk pendlar tio mil till jobb varje dag. Man har väldigt lite trafik. Att åka tio mil där tar ungefär samma tid som det tar att åka två eller tre mil på morgonen i Stockholm.

Vi lät räkna på det både med statlig inkomstskatt och utan statlig inkomstskatt för en hel del olika scenarier. Vi kunde i princip bara se förlorare på landsbygden med förslaget, vilket är helt oacceptabelt för oss.

Det är mycket möjligt att en väljargrupp i Stockholms innerstad som tar lådcykeln eller tunnelbanan till jobbet skulle vinna på det. Men landsbygdens folk skulle definitivt inte vara vinnare med det förslag som då presenterades.

Anf. 170 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Tack, Eric Palmqvist, för svaret!

Det förvånar mig lite. Nu måste jag erkänna att jag inte kan hela förslaget utantill just i kväll. Men jag vet att när Finansdepartementet räknade på förslaget såg man att det främst var män i storstäder som körde bil och var höginkomsttagare som tog del av skatteavdraget som fanns. Det var främst landsbygdskommuner som fick förlorade skatteintäkter när man sedan inte gick vidare med förslaget.

Det är ett avdrag som skulle ha kunnat gynna många fler än de som får tillgång till det i dag. Jag tror att det var strax under 300 000 som nu inte får tillgång till avdraget. Man hade kunnat minska utsläppen genom att få fler att välja kollektiva transportmedel, gång och cykel – fast kanske inte gång vid långa sträckor. Men det skulle ha gett fler personer tillgång till avdraget.

Jag är fortfarande lite förvånad över slutsatsen. Sverigedemokraterna har kommit till en helt annan slutsats än man gjort i Finansdepartementets analys.

Anf. 171 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Luhr, för det inlägget i debatten!

Jag uppfattade ingen riktig fråga. Jag konstaterar bara att det har varit Lucia. Vi har antagligen ägnat oss åt att sjunga andra visor än detta. Vi är både två inte helt uppsjungna om hur förslaget var konstruerat.

Det var inte bara våra beräkningar som vi gjorde på kammaren. Det var beräkningar som vi fick till oss av andra. Jag minns inte om det var Rut eller vilka det var som hade räknat på det.

Vi fick till oss siffror som var alarmerande. Jag kan intyga att människor som till exempel bor fyra fem mil utanför samhället i min egen hemkommun inte tar lådcykeln eller kollektivtrafik när vi har snö.

Sjuksköterskor, lärare, skolbespisningspersonal och liknande som är kvinnor och låginkomsttagare eller medelinkomsttagare åker inte kollektivt, utan de tar bilen.

Det är inte bara välbetalda män i storstäderna som åker bil. Det är i allra högsta grad väldigt många kvinnor som är beroende av bilen.

Det kanske ser lite annorlunda ut på Södermalm. Men vi kanske ska lyfte blicken lite högre än så.

Anf. 172 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag börjar med ungefär samma beröm som Katarina Luhr gav. Det var kul att Eric Palmqvist började sitt anförande med en blick på hur fint vi har det i Norrbotten. Det var kul att höra, Eric.

Det är min nackdel som politiker att jag är ärlig av mig. Jag begärde siffror från Rut om reseavdraget. Eric Palmqvist är något på spåret. De som hade långa pendlingsavstånd förlorade. De som hade tre fyra mil in till ett samhälle och kunde ta kollektivtrafik fick hela sin resa betald. Jag borde kanske inte ha sagt det om jag varit en duktig politiker. Men min nackdel är att jag brukar vara ärlig av mig.

Jag har en fråga till Eric Palmqvist. Jag tycker inte heller om lögner. Eric Palmqvist nämnde Magdapriser på bensin och Jimmiepriser. Jag ska ställa en fråga till Eric Palmqvist.

Hur stor var skillnaden i priset på bensin och diesel i Finland och i Sverige 2022? Det var då det var som högst. Hur stor var skillnaden då? Var det Magdapriser eller vad vi nu ska kalla Finlands bensinpriser och dieselpriser?

När sedan reduktionsplikten försvann 2023–2024, hur stor blev skillnaden mellan Magdapriser och Jimmiepriser på diesel respektive bensin?

Anf. 173 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för inlägget och frågorna, och tack för supporten när det gäller reseavdraget! Det är väl inget fel i att ge den typen av erkännande, även om man som politiker i opposition ska kritisera regeringspartierna och stödpartierna. Jag tänker på den gamla sketchen med Sven Melander – om ni minns den – där han hade svårt att uttala orden ”jag hade fel”.

Jag vet inte vad priset var i Finland. Jag vet att ledamoten Lahti har mycket närmare till Finland än vad jag har. Man ska inte säga att folk begår den typen av handlingar, men när man bor där Birger Lahti bor kanske man tankar så kallad PÖ i Finland. Jag vet alltså inte vad dieselpriiset var i Finland, för jag var i princip aldrig där och tankade.

Jag noterar att vi hade som mål att sänka med 10 kronor vid pump. Ungefär ett och ett halvt år efter att vi tillträdde var priset sänkt med 10 kronor, och i dag är det mer än 10 kronor billigare.

Vi hade en regering som skyllde på Putinpriser. Jag konstaterar att Putin är kvar, och han bedriver fortfarande samma vidriga krig mot Ukraina. Men Magdalena är inte kvar. Det var alltså inga Putinpriser.

Anf. 174 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Eric Palmqvist, för svaret!

Så här ligger till: År 2022 toppade Finlands priser på bensin och diesel med drygt 3 euro. Finlands bränslepriser var högre än Sveriges 2022. När reduktionsplikten försvann vid årsskiftet 2023/24 sänktes bensinpriset med drygt 2 kronor. Mer blev det inte. Dieselpriset sänktes däremot med 4 kronor, men det blev inte 10 spänn.

Jag vill bara se till att det inte blir någon lögn som sprids om att det blev 10 kronor i skillnad när reduktionsplikten försvann, för det stämmer inte. Om man vill kalla det för Magdapriser eller Jimmiepriser kan man på sin höjd säga att sänkningen blev 4 kronor för diesel och 2 kronor för bensin. Större skillnad blev det inte; det är bara att följa prisutvecklingen.

Finland hade flera gånger innan reduktionsplikten försvann lika höga priser som Sverige, och vi kan knappast skylla på Magdalena för att Finland hade samma priser. Jag ville bara ha detta sagt så att det inte sprids någon sådan lögn.

Sedan håller jag med när det gäller höga bränslepriser. Jag tycker inte heller om dem, för jag är tyvärr fortfarande beroende av bensin- och dieselfordon. Men jag tycker bara, fru talman, att rätt ska vara rätt.

Anf. 175 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för det inlägget!

Det är skönt att höra att ledamoten inte heller vill ha höga drivmedelspriser. Jag vet hur det är på den plats där ledamoten bor. I Gällivare, där jag bor, finns det inte mycket till kollektivtrafik, men den finns i alla fall. I Pajala är det ännu svårare. Dessutom bor ledamoten inte ens inne i centrala Pajala, så jag vet att han i allra högsta grad är beroende av bilen.

Vi såg vad de höga drivmedelspriserna gav upphov till. Vi hade en skenande inflation, maten blev dyrare och det blev dyrt för lantbrukarna. Varor och tjänster, alltså även tjänster där företag ska ta ut resekostnader på konsumenterna, blev dyrare. Det är alltså inte bara dyrt för den enskilde som tankar bilen, utan detta får konsekvenser för alla som brukar bil och som sedan tar ut kostnaden på kollektivet eller på sina kunder.

De höga priserna gjorde det tufft för kommuner med långa avstånd när det gäller hemsjukvård, hemtjänst och liknande. Alla de här kostnaderna drevs upp av de extremt höga drivmedelspriser vi hade fram till 2022, eller egentligen till 2023, för det tog tid innan vi faktiskt sänkte drivmedelspriserna.

Det här är någonting som jag hoppas att vi aldrig kommer tillbaka till. Vi ska inte placera oss i strykklasse med bland de högsta drivmedelspriserna i världen. Jag hoppas att vi aldrig hamnar där igen.

Anf. 176 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 19 Regional utveckling. Riksdagen har fastställt utgifterna för området. Socialdemokraternas förslag till anslag ligger ovanför ram, så vi kan inte reservera oss till förmån för vårt förslag. Vi har i stället lämnat ett särskilt yttrande.

Fru talman! Sverige håller på att glida isär. Klyftorna ökar mellan storstäder och mindre orter och mellan expansiva regioner och kommuner som kämpar för att klara både välfärd och lokalt näringsliv. Klyftorna mellan människor ökar också. I dag har Sverige 100 000 fler arbetslösa än när regeringen tillträdde. Konkurserna och varslen ökar, och i detta läge försämrar regeringen a-kassan.

Vi behöver en ny politik för att skapa nya jobb och välfärd. Vi behöver ta oss upp ur EU:s bottenliga vad gäller tillväxten, och vi behöver långsiktighet i politiken.

Den politik vi socialdemokrater förordar syftar till att hela Sverige ska leva och växa och att den utvecklingskraft som finns runt om i landet ska stärkas och tas till vara. Klyftorna mellan människor och mellan stad och landsbygd måste minska. För att möta vår tids samhällsutmaningar behöver varje landsända få möjlighet att utvecklas utifrån sina unika förutsättningar.

För att Sverige ska kunna leda den gröna industriella omställningen och skapa nya jobb anser vi socialdemokrater att den regionala utvecklingspolitiken behöver gå i samklang med många andra politikområden. Inte minst är en fungerande arbetskrafts- och kompetensförsörjning en viktig del i en kraftfull regional tillväxtpolitik. Vi behöver också bostadsbyggande och digitalisering.

Vi vill att små och medelstora företag ska få bättre stöd för att nå nya marknader men också för att utveckla det regionala exportfrämjandet. Vi vill att regeringen ska fortsätta med omlokaliseringen av myndigheter från storstäderna för att öka effektiviteten, ta vara på kompetens i hela landet och bidra till den regionala utvecklingen.

Fru talman! Regionalfondsprogrammen är viktiga för stora delar av Sverige. De program som den socialdemokratiska regeringen har sjösatt och som gäller fram till 2027 bör fullföljas. Likaledes är det viktigt att Fonden för rättvis omställning fortsätter att användas för att understödja den gröna industriella omställningen i de särskilt utpekade regionerna.

Fru talman! Vi socialdemokrater föreslår bland annat en satsning på näringslivsutveckling i små och glest befolkade kommuner för att kunna bedriva strategiskt utvecklingsarbete. Där lägger vi 120 miljoner utöver den ram som regeringen har, för vi ser att näringslivet på mindre orter möter särskilda strukturella utmaningar.

Tillgång till närliggande grundläggande service som matinköp och apoteksvaror måste vara en självklarhet. Vi ser att befolkningsminskning och långa avstånd påverkar förutsättningarna att upprätthålla kommersiell service. Vi står upp för lanthandlare, bensinstationer, apotek och annan grundläggande service.

Fru talman! Vi behöver samordning av nyindustrialisering och omställning, för vi befinner oss i en historisk industriell omvandling. Utvecklingen kräver bostäder, utbildning och kompetensförsörjning, digital infrastruktur, arbetskraftsförsörjning och investeringar

i lokala innovationsmiljöer. Vi behöver också energi i hela landet.

Det räcker inte att prata om den gröna omställningen, utan man måste organisera den. Man kan inte, som regeringen och dess stödparti, dra ned på stöden till den gröna omställningen.

I vår motion lyfter vi tydligt att nyindustrialiseringen måste kopplas ihop med regional utveckling och att stöden från de fonder som finns behöver fullföljas.

Fru talman! När det gäller synen på statlig närvaro är skillnaden i politiken stor. Vi socialdemokrater har länge arbetat för att omlokalisera statliga myndigheter och skapa statlig närvaro i hela landet.

Vi behöver ett program för ny- och omlokalisering av statliga myndigheter. Myndigheter ska pröva lokalisering utanför storstäderna, och regeringen ska återuppta den systematiska uppföljningen av myndigheternas lokalisering, något som tidigare skedde via Arbetsgivarverket.

Samtidigt händer dock något annat i Sverige under den här regeringen. Statens service dras tillbaka. År 2024 fanns 148 servicekontor. Nu finns det 125. På grund av regeringens nedskärningar har alltså 23 kontor försvunnit på två år.

Det här drabbar människor som behöver hjälp från exempelvis Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller Skatteverket. Det drabbar äldre, personer utan bil och människor som saknar digitala lösningar, och det drabbar orter där staten redan är frånvarande. I vår motion säger vi tydligt att servicekontoren måste bli fler, inte färre. Att ha nära till statlig service är faktiskt en demokratifråga.

Fru talman! Regional utvecklingspolitik är inte en liten detalj i statsbudgeten. Det är en av de viktigaste nycklarna för att hålla ihop Sverige. Om vi inte gör mer risker vi två parallella verkligheter: ett Sverige där framtidstro och investeringar spirar och ett där service, företagande och statlig närvaro gradvis monteras ned.

Vi socialdemokrater väljer en annan väg. Vi vill stärka små kommuners utvecklingskraft, säkerställa att människor har nära till service oavsett vilket postnummer de har, samordna nyindustrialiseringen, öka statens närvaro i hela landet, fortsätta att omlokalisera myndigheter och fullfölja de regionalfondsprogrammet som finns. Det är så vi bygger ett land som håller ihop.

Jag vill avsluta med att önska alla här i kammaren – talmanspresidiet, kammarkansliet och övrig personal och givetvis alla mina kollegor som sitter här i salen – en god jul och ett gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 177 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Monica Haider, för ditt inlägg i debatten! Jag hade inte tänkt ta replik – en ganska vanlig inledning här i talarstolen, har jag märkt – men jag kunde inte låta bli.

Statens servicecenter är i grund och botten en gammal borgerlig reform. Jag vill minnas att det var Mats

Odell som var minister när det genomfördes. Sedan har den myndigheten vuxit och vuxit. Gott så, kan man tänka, men sedan ser man att myndigheten själv redogör för att det är otroligt få människor som kommer till vissa av kontoren. De besöks knappt över huvud taget.

Vi har ökat digitaliseringen och nästan alla myndigheter har digitala tjänster. Sedan finns det en liten grupp som inte kan tillgodogöra sig det. Att man i det läget säger åt myndigheten att se över möjligheten till mobila enheter och att jobba annorlunda tycker jag är rimligt. Det är inte så att vi inte ska ha Statens servicecenter, men det är också märkligt att Statens servicecenter har väldigt många kontor i Stockholm innanför SL:s linjenät. Där skulle man definitivt kunna ta bort några kontor. I stället har myndigheten valt att ta bort kontor på andra ställen i landet, något som jag kanske inte tycker är bra.

Hur många besök tycker ledamoten att det är rimligt att ett kontor har?

Anf. 178 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Tack till Eric Palmqvist för frågan!

Just nu hittar jag inte statistiken över det exakta antalet besök, men jag har läst den. Men det är inte så att de här statliga servicekontoren har speciellt få besök. De flesta har ganska många.

I Växjö lade man ned kontoret i Araby som är ett av de utsatta områdena i Kronobergs län. Nu ska alla som behöver besöka ett servicekontor åka in till centrum i Växjö. När man kommer dit kan det vara ungefär 50 meters kö utanför kontoret, för alla får inte plats där inne. Det tycker inte jag är rimligt. Det fungerade väldigt bra ute i Araby i Växjö.

Jag vet att det finns ett fåtal kommuner där man har haft väldigt få besök, men många av de kontor som har lagts ned, till exempel i Trelleborg, tror jag hade ganska många besök varje dag eller varje vecka. Eric Palmqvists retorik om att det var väldigt få besök stämmer därför inte med den uppföljning som jag har sett.

Det är faktiskt viktigt för dem som bor på olika ställen runt om i landet att man kan gå och få tag på en statlig myndighet. Vi har ett statligt servicekontor i Älmhult som har öppet en dag i veckan men inte en hel dag. Det har stor betydelse för Älmhult, för vi har ganska många utländska människor som jobbar på Ikea, och de har jättemycket som de behöver reda ut med myndigheterna. Det är väldigt viktigt.

Det behöver inte vara öppet varje dag, det håller jag med om. Men jag håller inte med om Eric Palmqvists slutsats, för jag tycker att servicekontoren är viktiga.

Anf. 179 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Monica Haider sätter faktiskt fingret på en av de saker som det här handlar om. Ledamoten ger exempel på ett kontor som har öppet en halv dag per vecka. Det är precis ett sådant kontor som med fördel kan läggas ned och ersättas av ett mobilt kontor. Man kan mycket väl ha ett kontor som servar flera av de här orterna med samma personal i stället för att ha en lokal som står tom sex dagar i veckan. På så sätt kan

man jobba effektivt, och skattemedel ska användas effektivt.

Både jag och ledamoten Haider vet att en del av kontoren används i ganska hög grad, medan andra, vilket myndigheten själv pekar på, hade en extremt låg nyttjandegrad. Vi har som bekant inte ministerstyre i Sverige, så vi från politiken kan inte tala om för myndigheten vilka kontor som ska läggas ned. Den bedömningen får myndigheten själv svara för.

Jag kan som politiker drista mig till att ifrågasätta en del av besluten. Ur ett landsbygdsperspektiv kan jag kanske tycka att det finns för många servicecenter i Storstockholm där man kan åka med SL, medan kontor har lagts ned i andra delar av landet. Men jag vet också att vi i Sverige har en ordning med självstyrande myndigheter som gör sina egna prioriteringar och fattar den typen av beslut.

Jag anser i alla fall att med ökad digitalisering, ökad it-mognad, bättre appar och mobila enheter är det inte orimligt att myndigheten jobbar effektivare och smartare. Det måste ändå vara en grundhypotes inom politiken att vi ska använda skattemedel effektivt.

Anf. 180 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad Eric Palmqvist tänker på när han tänker mobilt kontor, om personalen ska åka omkring i en husbil eller ha en husvagn efter bilen. Det vet jag inte riktigt.

Poängen är ju att om de bara har öppet en halv dag eller en dag i veckan så är det personalen som flyttar på sig. Det är ju inte så att det finns anställd personal i Älmhult som är där en halv dag. Så dåliga anställningsvillkor har inte ens staten, och det är jag väldigt glad för. Det är personalen som rör på sig, och så finns det en lokal dit folk kan komma.

När det sedan gäller Stockholm kan man kanske tycka att det finns för många kontor där, men det finns ju ganska mycket mer människor i Stockholm än i exempelvis Älmhults kommun. Man kanske alltså behöver ha fler kontor där, eftersom det är väldigt många fler som besöker dem. Det skulle annars kunna bli som i Växjö, det vill säga att människor får stå i 50–100 meters kö utanför, och det tycker jag kanske inte heller vore en rimlig situation.

När det gäller vilka kontor som skulle läggas ned fanns det väl inte alltid en strategisk tanke bakom besluten, vad vi förstår efter att ha läst på om hur det gick till. I stället handlade det ibland om att kontraktet på lokalen i just det samhället, den byn eller den staden gick ut och att man då kunde lämna stället.

Det var alltså inte så att det låg en lång tankegång bakom. Det fanns det säkert gällande några kontor, men långtifrån alla. Men det är klart: När regeringen gör gigantiskt stora neddragningar som ska gälla från årsskiftet och man inte får några pengar är man självklart tvungen att göra det man kan för att hålla budgeten.

Vi är alltså inte överens i denna fråga, Eric Palmqvist. Jag tycker att servicekontoren är viktiga för

befolkningen – speciellt för de människor som inte är digitala.

(Applåder)

Anf. 181 JESPER SKALBERG

KARLSSON (M):

Fru talman! När Moderaterna och samarbetspartierna tog över makten i Sverige år 2022 efterträdde vi en regering som hade haft det uttalade målet att rädda Sveriges landsbygder. Men hade Sverige regional utveckling i hela landet då? Svaret är nej.

I stället hade vi en tvåsiffrig inflation, skenande elpriser och bland världens dyraste diesel. Inrikesflyget gick på knäna, matpriserna var utom kontroll och Riksbanken tvingades bromsa stenhårt när vi gick från nollränta till 2,5 procent på bara ett år. Restaurangerna, som äntligen hade börjat hämta andan efter pandemin, fick dyrare råvaror, oförutsägbara elräkningar och färre gäster. Småföretag fick se sina marginaler ätas upp av räntor, frakt och hyror. Bagerier, pizzerior, växthus och andra som är beroende av el var särskilt hårt drabbade.

Detta var 2022, ett år då det blev tydligt att den rödgröna regering vi då hade tappade kontrollen över sådant som är statens kärnuppgifter. Många av de problem som Sverige känner efterskalven av i dag är ärvda problem.

Fru talman! Den resa som Sverige har gjort sedan regeringsskiftet kan beskrivas med något som liknar en filmtitel: tillbaka till rimligheten.

Inflationen har bekämpats och ligger nu nära Riksbankens mål. Staten har klivit in med riktade stöd till dem som har drabbats av rödgröna elräkningar, och vi lägger nu om kursen för att skapa ny fossilfri baskraft i södra Sverige.

Drivmedelspriserna är tydligt lägre efter både skattesänkningar och en justerad revisionsplikt som går i takt med övriga EU. Parallellt med det utökas satsningarna på laddinfrastruktur för elbilar. En ny elbilspremie tas fram, och laddning vid arbetsplatsen görs skattefritt.

Företagare i bred bemärkelse har fått se kvitto-krånglet minska genom ny lagstiftning, och de har fått se lönsamheten förbättras med nya 3:12-regler. Företagare i specifikt besöksnäringen har fått se gårdsförsäljning införas, och till sommaren slopas matkravet för alkoholservering.

Därutöver har flygskatten slopats, Bromma flygplats står kvar – jag landade där i morse – och punktligheten i tågtrafiken har ökat, även om mycket arbete såklart återstår.

Varför arbetar då regeringen med detta? Jo, det gör den för att tillgänglighet och konkurrenskraft i hela landet spelar roll. Vi pratar emellanåt i den här kam-maren om att Sverige inte får bli isolerat från omvärlden, och som hemmahörande på Gotland vill jag göra ett tillägg till det: Regioner långt från huvudstaden får inte heller bli isolerade från att delta på liknande villkor.

Fru talman! De senaste åren har handlat om kris-
hantering. Dyrpriser i livsmedelsbutiken, på macken
och i vägguttaget har tarvat stor reformkraft från rege-
ringen. Nu är det viktigt att vi fortsätter på inslagen väg
och inte riskerar stabilitet, konkurrenskraft och sam-
manhållning – kort sagt det som gör Sverige till Sve-
rige.

Fru talman! Budgeten för utgiftsområde 19, som vi
debatterar här i dag, är inte en idétext om hur regional-
politiken ska vara utformad in i minsta detalj. Det är i
stället en verktygslåda med pengar som ska göra skill-
nad i verkligheten.

Anslaget till regionala utvecklingsåtgärder uppgår
till 2,1 miljarder. Det är smörjmedlet som kan få saker
att hända på marken, där kommuner, regioner, företag
och akademi kan kroka arm. Det handlar om regionala
företagsstöd och stöd till kommersiell service så att det
kan finnas en närvaro även där kundunderlaget är tunt.

Transportbidraget på utgiftsområdet uppgår till
450 miljoner kronor, vilket är en kompensation som
syftar till att avstånd inte ska bli en straffskatt. Genom
en öronmärkning till de fyra nordligaste länen kommer
de lite närmare samtidigt som förädling och lokala
jobb stimuleras.

EU-medlen på utgiftsområdet uppgår till 2,2 mil-
jarder och är den utväxling som gör att Regionalfonden
och Fonden för en rättvis omställning kan betalas ut
och faktiskt omsättas i innovation, entreprenörskap
och konkurrenskraft. Det här är inte pengar som ska
administreras bort, fru talman, utan de ska omsättas i
fler jobb, fler företag och en enklare vardag i hela lan-
det.

Fru talman! Sveriges landsbygder och regioner be-
höver inte fler välmenande planer skrivna i Stockholm.
De behöver frihet, förutsägbarhet och respekt för män-
niskors arbete och ägande. De behöver vägar som hål-
ler, trygg el året om och drivmedelspriser som gör att
man kan ta det där jobbet i grannkommunen, skjutsa
barnen till fotbollsträningen eller hälsa på farmor.

Vi ska vara ett samhälle där den som vill starta ett
bageri, ta över familjens jordbruk eller expandera ett
industriföretag inte möts av högre skatter, osäkra reg-
ler och politiska pekpinnar utan av tydliga spelregler
och rimliga villkor. Regional utveckling skapas inte i
riksdagens betänkanden utan i verkstäder, ladugårdar,
lastbilar och butiker. Ja, staten har en roll när det gäller
att skapa förutsättningar för infrastruktur och konkur-
renskraft samt att tillhandahålla grundläggande ser-
vice, men det är människors egen strävsamhet som är
avgörande. Därför ska vi fortsätta att riva hinder så att
nit, flit och slit lönar sig.

Fru talman! Om vi ska ha underbara dagar framför
oss behöver vi som land hitta tillbaka till det där – till
ett Sverige som inte mäter sitt egenvärde utifrån ett
procentmål som har satts upp på någon myndighet utan
som hittar sin självbild och vision i alla de människor
som skapar, brukar och förvaltar vårt land. Det handlar
om dem som vet vad mod, entreprenörskap och arbete
faktiskt betyder – de som ser potential där andra bara
ser en plätt gräs.

(Applåder)

Anf. 182 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Jesper Skalberg Karlsson
för anförandet. Jag har två egentligen ganska enkla frå-
gor.

Hur många flyg ska landa på och starta från
Bromma för att det ska vara försvarbart att Swedavia
driver en statlig flygplats? Det är fråga ett.

Fråga två är: Hur menar ledamoten att elpriserna
skulle ha varit höga på grund av att Sverige hade en
rödgrön ledning?

Det är två enkla frågor.

Anf. 183 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Birger Lahti för frågorna.

Först och främst: Inrikesflyget är viktigt för att
knyta ihop hela vårt land och se till att även mindre
regioner, till exempel den som jag kommer från, kan
knytas ihop med arbetsmarknadsregionen Stockholm.
Jag menar dessutom att Bromma flygplats kommer att
behövas kanske oavsett hur inrikesflyget utvecklas, för
beredskap, krisberedskap och transporter av sam-
hällsviktiga tjänster.

Vi behöver även ge förutsättningar för inrikesfly-
get att växa, till exempel genom slopad flygskatt och
genom stöd till regionala flygplatser så att de kan få
igång trafiken, och vi behöver säkert göra mer för att
attrahera nya flygbolag att börja flyga på Bromma så
att vi får bättre ekonomi i hela flygplatsen. Men att ha
en beredskapsflygplats i Stockholm är något som det
är svårt att sätta ett värde på.

Fru talman! Jag kan tänka mig att Birger Lahti, som
är ledamot för Vänsterpartiet, vill mena att det var om-
världen som gjorde att elpriserna var höga 2022. Det
är delvis sant, men de höga elpriser vi såg 2022 var till
hälften en följd av att den stabila baskraften hade lagts
ned i Sverige. Det är inte nödvändigtvis jag som säger
detta, utan det är oberoende Energiforsk.

Självklart påverkar omvärlden, men det är långti-
från obetydligt vad vi gör i politiken här i Sverige.

Anf. 184 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Vad gäller beredskapsflygplatser och inrikesflyg
finns det massor av regionala flygplatser som kan göra
exakt samma sak som Bromma, med tanke på vilket
litet antal flyg som avgår därifrån.

Swedavia har varit tvunget att hålla Bromma flyg-
plats under armarna, vilket har fått till följd att alla
andra små flygplatser i landet har varit tvungna att dra
ned på personal och spara pengar så att Swedavia kan
hålla en tom flygplats under armarna. Det är inte rim-
ligt. Jag vill påstå att det är dåligt använda skatte-
pengar.

Jag är själv beroende av flyget. Jag skulle inte
kunna ha det här uppdraget om jag inte hade en liten
flygplats i Pajala. Sedan byter jag i Luleå och kan ta
mig hit. Jag är alltså medveten om värdet av flyget i

Sverige, men med tanke på den kostnad som Bromma orsakar Swedavia är det enligt mig och Vänsterpartiet inte rimligt att hålla Bromma under armarna. De flyg som kommer till Bromma skulle rymmas på Arlanda. Arlanda har problem med långa avstånd, och jag vill påstå att logistiken ibland inte alls är bra, men det är inte rimligt att staten bekostar Bromma – med Swedavias pengar – medan andra flygplatser måste göra besparingar.

Jag går vidare till elpriset. Om det är någon gång vi har exporterat mycket el är det faktiskt under de här åren. Vi har bara varit nettoimportberoende under 140 timmar. Det är inte dessa 140 timmar som har gjort att vi har höga elpriser, utan det är systemet med marginalprissättning som har gjort att vi har smittats av de här elpriserna. Det handlar inte om att det skulle vara politiskt styrt. Om man hade velat åtgärda detta skulle man ha infört Bekenmodellen för att få Sverigepriser. Då hade problemet varit borta.

Anf. 185 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Lahti för uppföljande frågor.

Låt mig inleda med att säga att jag tycker att det är mycket förvånande att Vänsterpartiet har en sådan aversion mot Bromma flygplats. I den här debatten har vi pratat om enstaka servicekontor eller enskilda lant-handlar som stänger. Då har det pratats om att landet slits isär. Men när det gäller att hålla en flygplats öppen för huvudstadens beredskap och för beredskapen i Stockholmsregionen, där det bor omkring 2 miljoner människor, är det farligt att använda skattepengar för samhällsviktiga tjänster.

Fru talman! Det är förvånande också ur ett vänsterpartistiskt perspektiv att vara så kritisk till Bromma flygplats. Flyger man till Arlanda och ska ta sig in till huvudstaden kostar det ungefär 300 kronor att ta tåget. Flyger man till Bromma kan man i stället åka lokaltrafik; det kostar 42 kronor. Det är mycket bättre för alla som inte har de allra högsta inkomsterna. Det går snabbare och är billigare. Det är ett transportsystem som håller ihop. För många av oss som kommer från olika delar av landet som av vissa människor kallas periferia var dragningen av tvärbanan fram till Bromma kanske den bästa infrastruktursatsning vi sett de senaste åren.

Fru talman! Som Birger Lahti säger har vi exporterat en hel del el, kanske framför allt till det krisande Tyskland. Lösningen på att vi exporterat el dit är dock inte att kopiera deras energipolitik, för om vi gör som dem kommer vi att bli som dem. Det ser inte ljust ut för deras industriella utveckling, för sammanhållningen i landet eller för att vardagsekonomin, som människor är så beroende av, ska gå ihop.

Anf. 186 MONICA HAIDER (S) replik:
Fru talman! Tack, Jesper Skalberg Karlsson, för ditt anförande!

När du inledde ditt anförande tänkte jag att det var världens eländigt när ni tog över regeringsmakten 2022. Det var kris och katastrof, och det var bara i Sverige – inte någon annanstans i hela världen. Det var inte så att det hade varit en pandemi eller att Ryssland hade invaderat Ukraina.

Den som tittar på hur Europas ekonomi såg ut 2022 ser att hela Europa hade hög inflation. Energipriserna sköt i höjden i hela Europa på grund av kriget. Rantorna steg när man försökte bekämpa inflationen. Kriget i Ukraina orsakade jättestor geopolitisk osäkerhet i hela världen, men speciellt i Europa. Vi hade en klimatkris med extrem torka och jättestora skogsbränder. Tillväxten minskade givetvis på grund av den globala osäkerheten.

Allt detta – hela Europas och hela världens kris – var den socialdemokratiska regeringens fel. Det kan väl ändå inte vara ledamotens mening att det var Socialdemokraternas fel att det var så eländigt i hela Europa och att andra länder drabbades av alla de saker jag precis rabblade upp? Är det verkligen ledamotens åsikt?

Anf. 187 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Haider för frågorna.

Det är klart att Sverige påverkas av omvärlden. Förmodligen är det så att vi påverkas mer av de andra än vad de andra påverkas av oss. Det är dock inte så, fru talman, att det inte spelar någon roll vem som styr i Sverige.

När vi hade högkonjunktur i Sverige blåste Socialdemokraterna på med stora offentliga utgifter. När inflationen slår till behöver man minska de offentliga utgifterna. När jag har lyssnat på Socialdemokraternas partiledare Andersson under de senaste veckorna har hon dock pratat om att man borde ha blåst på ännu mer 2022 och 2023 med stora offentliga utgifter. Det, fru talman, skulle på ett väldigt effektivt vis ha sett till att inflationsbrasan fortfarande brann starkt i Sverige.

Fru talman! Det spelar roll vilka beslut vi fattar i Sverige. Det spelar roll vilken regering vi har här. Det viktiga är vad man gör i det tidevarv man befinner sig i. Använder man de verktyg som finns?

Vi moderater såg att inflationen var det största hotet, och därför gick de första åren av mandatperioden åt till att bekämpa den. En del av detta har absolut att göra med omvärldsläget, men det är inte så att höga elpriser och höga drivmedelspriser, som åtminstone till hälften var en följd av politiska beslut i Sverige, inte leder till högre inflation. Tvärtom – om det är dyrt att köra bil eller att driva växthus, bageri, pizzeria med mera fortplantar sig höga priser, vilket drabbar svenska folket.

Självklart påverkar omvärlden, men det är inte oviktigt vem som styr i Sverige.

Anf. 188 MONICA HAIDER (S) replik:

Fru talman! Att det har betydelse vem som styr Sverige är verkligen en sak som Jesper Skalberg Karlsson och jag är helt överens om. Jag tycker givetvis att det är Socialdemokraterna som styr Sverige bäst – inte regeringen och dess samarbetsparti i Tidölaget.

Det är klart att en del av de saker som nyss nämndes påverkade inflationen i Sverige, men precis som Birger Lahti sa här tidigare var bränslepriset 3 euro i Finland år 2022. Det var alltså inte enbart reduktionsplikten som drev upp bränslepriserna – eller energipri- serna – i Sverige.

Jag tycker att det är väldigt överdrivet av Jesper Skalberg Karlsson att säga att allt elände som har hänt under denna mandatperiod beror på socialdemokratisk politik. Men skulle det vara så borde ni ha fått rätsida på det nu.

I er budget drar ni på som bara den och lägger jag vet inte hur många miljarder. Ni brukar anklaga oss för att vilja ge allt till alla, men nu ger regeringen och Sverigedemokraterna verkligen allt till alla i sin budget – och det är bara lånboksfrågor.

Anf. 189 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Monica Haider för inlägget.

Låt mig först och främst påminna om att vi i Sverige har en aktiv konjunkturpolitik. När tiderna är goda sparar vi, och när tiderna är dåliga spenderar vi. Över en konjunkturcykel ska detta gå ihop. Just nu är tiderna dåliga, med krig i Europa, globalt tullkrig och lågkonjunktur i EU. Då är det rimligt att vi använder våra sunda statsfinanser till att stimulera ekonomin så att Sverige kommer tillbaka och reser sig igen. Oberoende bedömare säger att tillväxten är tillbaka på omkring 3 procent 2026, och det är bra.

Fru talman! Sverige är på rätt väg. Skjutningarna är färre, inflationen är lägre, människor får behålla mer av sin lön och elpriserna är lägre och stabilare. Ja, listan kan göras lång över de områden där vi har försökt städa upp efter den rödgröna röra som lämnade efter sig ett stukat Sverige 2022.

Fru talman! På Socialdemokraterna låter det som att Sverige är en liten guppande båt som bara kan följa med på omvärldens stora resa på ett mycket stormigt hav. I någon mening är det sant. Givetvis påverkar omvärlden oss, för vi är ett litet exportberoende land. Vi är beroende av våra allierade och vår europeiska union, och det är viktigt att vi är aktiva på dessa arenor.

Men jag blev inte riksdagsledamot för att Sverige skulle spela jämnt med Finland. Jag blev riksdagsledamot för att Sverige ska vara världens bästa land att leva i. Då räcker det inte att vi i alla fall inte hade det så mycket värre än Finland, utan då krävs det något mycket, mycket mer.

(Applåder)

Anf. 190 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! När man hör mycket lögner brukar man ibland säga: Hoppas man hittar hem.

Vi debatterar nu utgiftsområde 19 Regional utveckling. Jag ska försöka ge en bild av hur det ser ut på små orter i inlandet, framför allt i Norrbotten eftersom jag känner till deras öden bäst. Som jag har sagt många gånger här i talarstolen hade min hemkommun en gång i tiden 15 000 invånare. I dag är vi nere på 5 700 invånare. Men det är en bra kommun på många sätt, och den bidrar i högsta grad till AB Sveriges bnp.

Att ekonomin är illa skött just nu är en sak, och här finns ett och annat att önska. Men att tillåta en hel landsända att självdö bara för att göda statskassan och bygga tunnelbanor i Stockholm sticker i ögonen på oss. När skolorna är nedlagda sedan länge, när tidningen har slutat komma, när länstrafiken har slutat köra och när lanthandeln har stängt börjar den negativa spiralen snurra ännu snabbare. Små kommuner saknar även folk och kan inte bemanna skolor och äldreboenden utan måste ta in hyrpersonal som kostar tre gånger så mycket.

När jag söker på vad regional utveckling är får jag fram följande – jag vet inte om det är AI eller inte, men jag hoppas att det är fakta: ett brett arbete för att stärka hela landets utvecklingskraft genom att minska skillnader mellan regioner, med fokus på hållbar utveckling inom områden som ekonomi, infrastruktur, kompetensförsörjning, miljö och social välfärd, där olika aktörer samverkar för att utnyttja platsens unika potential. Det handlar om att skapa livskraftiga regioner med likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.

Det ni, kollegor! Visst låter det bra? Är det inte dags att vi kavlar upp ärmarna och gör verkstad av dessa ord?

På DN Debatt i går skrev en boende i min hemkommun Pajala om en händelse hon drabbades av i våras. När deras gård brann kunde hon inte ringa 112. Hon skrev att hon skrek i panik men att det inte gick att nå 112. Detta är i Sverige 2025. Säger inte det rätt mycket om vårt misslyckande med den regionala utvecklingen? Man klipper kopparkablarna innan ett fungerande alternativ finns på plats. Varför? Jo, för att det tydligen är för dyrt att underhålla fungerande telefoni. Jag är inte emot ny teknik, absolut inte. Men den nya tekniken ska väl vara för alla i vårt land? Här blir det så tydligt att glesbefolkade kommuner alltid lever på nåder.

Vi måste få till en regionalpolitik värd namnet. När slutade man bry sig om regionalpolitik i det här landet? När industrin skrek efter arbetskraft var det befogat att ge människor möjlighet att flytta till orter där det fanns jobb. En god vän som i dag är drygt 80 år och som jag jagar med berättade att när han körde taxi i norra Finland skulle han köra finska killar till Övertorneå i Sverige, för dit hade det kommit fyra stora svenska företag som sökte arbetskraft. Vi pratar tidigt 60-tal. Om de antog jobberbjudandena fick de bostad, och hade de bohus fick de flytten betald. Det var inte bara Tornedalen och norra Sveriges landsbygd som dränerades på ungdomar. Även delar av Finland bidrog till Sveriges tillväxt och välfärd.

Det var en tid då samhället gemensamt mötte utmaningarna. Staten och näringslivet såg tillsammans till att vi fick välfärd och tillväxt. I dag förväntar sig staten i stället att någon annan ska kratta manegen så att AB Sverige kan ta vinsterna medan landsbygden får vara en koloni för allt som den gröna omställningen kräver.

I dag har vi en regering som har gett myndigheter i uppdrag att slänga ut människor bara för att de har en annan hudfärg eller inte är tillräckligt svenska. Att kristna människor står upp för detta har jag svårt att svälja. Snacka om att det har skett en förändring i vårt fina land! Jag frågar som i tv-programmet: Vart är vi på väg? Den frågan måste vi ställa oss.

Nu kommer den gröna omställningen med allt vad den innebär av mer energiproduktion, fler gruvor och mer skogsbruk. Mycket av det ska nu ske på de orter som en gång släppte iväg sina ungdomar och tömde sina gårdar. Nu ska dessa orter bidra med mineral, elkraft, skogsprodukter och upplevelser för turister som ser norra Sverige som en park dit de ska komma för att lindra sitt samvete för att de har exploaterat sin egen natur.

Vi kan tillgodose många av dessa önskningar för Moder Svea, men det får inte leda till att utarmningen av dessa orter bara fortsätter och att vardagen bara blir svårare för var dag som går. Vi kan inte fortsätta på den banan längre.

Vi saknar människor – humankapital – i många delar av landet, där urbaniseringen har dragit fram som värst. Nu ska jag återigen, fru talman, ta ett tydligt exempel från min landsända. Om vi inte får människor att flytta till gruvstäderna och landsbygden i Norrbotten blir det *fly in/fly out*-personal som bor i baracker som torkar mitt arsle när jag blir dement och gammal. Jag skojar inte, fru talman.

Vi måste få till ett system där mer av de värden som produceras till vårt gemensamma AB Sverige går tillbaka till dessa orter, som faktiskt offrar sina naturresurser. Först då kan vi göra orterna attraktiva så att det blir intressant att flytta till dessa glömda delar av Sverige.

Fru talman! Jag är övertygad om att om vi får till ett system där naturresursernas värden fördelas på ett mer rättvist sätt kommer utvecklingen att leda till levande landsbygdssamhällen. Jag säger bara: Det vore fel att inte göra något i det här läget. Vore det inte rättmätigt om ersättning tillföll de kommuner och regioner där bränslet till vår tillväxt och välfärd grävs upp?

Återigen: Jag är övertygad om att det som i dag beskrivs som lyx i förorterna till storstäderna kan bli det som de orter som nu håller på att självdö kan erbjuda i morgon till de familjer som har det tufft när det gäller trångboddhet, arbetslöshet, segregerad skola eller arbetsplats.

De skulle kunna få billiga hyresrätter där naturen finns bakom knuten, en skola där alla elever får samma förutsättningar och en gård där drömmen om djur och tystnad blir verklighet. Ja, inte vet jag, men det är exempel på sådant som skulle kunna bli verklighet med en annan politik och fördelning. Om vi hade det skulle

det inte vara svårt att locka dessa familjer att flytta till en ljusare framtid, men då behövs en annan syn på fördelning av resurser.

Jag deltar inte i beslutet till anslag men tackar för ordet.

Anf. 191 LILI ANDRÉ (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet om utgiftsområde 19 och avslag på samtliga motioner.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är att stärka villkoren för att bo, verka och leva i hela landet. Det handlar om att tillvarata utvecklingskraften hos människor och ge näringslivet förutsättningar att stärka sin konkurrenskraft, utveckla digitala och gröna innovationer och skapa nya jobb.

Den här regeringen möter samhällsutmaningarna och tillvaratar möjligheterna att hitta lösningar genom en regional utvecklingspolitik där städer och tätorter samt gles- och landsbygder ges möjlighet att utvecklas utifrån sina särskilda förutsättningar.

Fru talman! I en tid präglad av geopolitisk oro, demografiska förändringar, klimatomställning och ökade krav på försörjningsberedskap måste vi bygga ett robust Sverige där styrkan finns i hela landet, inte bara i några få tillväxtregioner.

Regeringens förslag om utgiftsområde 19 omfattar närmare 4,9 miljarder kronor för 2026. Det är en nivå som kombinerar ekonomisk ordning med prioriteringar för tillväxt, konkurrenskraft och sammanhållning.

Medlen används till regionala utvecklingsåtgärder, företagsstöd, kommersiell service, transportbidrag i norra Sverige samt genomförande och medfinansiering av EU:s regionalfond och Fonden för en rättvis omställning. Detta, fru talman, är inte bidragspolitik för bidragens skull, utan det är investeringar i arbete, företagande och lokal livskraft.

När lanthandeln stänger, när apoteket försvinner eller när drivmedelsstationen slår igen försvagas inte bara servicen utan också gemenskapen och tryggheten. Mot den bakgrunden välkomnar vi kristdemokrater den nya förordningen om stöd till kommersiell service, som trädde i kraft i år, liksom att det maximala driftstödet till dagligvarubutiker i gles- och landsbygd höjs ytterligare under 2026.

Fru talman! Regional utveckling är sammanhållningspolitik. Det handlar om dialog med regioner, statliga myndigheter och berörda aktörer. Forum för hållbar regional utveckling och regionalfondsprogrammets övervakningskommittéer är viktiga för denna dialog. Programmen stärker förutsättningarna för innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande i hela landet, vilket bidrar till den gröna och digitala omställning som är så viktig. Det är viktigt att ansvariga myndigheter tillsammans med berörda regioner fortsätter sitt arbete med att mobilisera relevanta aktörer för att främja genomförandet av programmen.

Fru talman! Det finns ytterligare exempel på hur regeringen stärker näringslivet och vardagen för människor som valt att leva och verka utanför storstäderna.

Livsmedelsförsörjning är en del av regional utveckling, och livsmedelsproduktionen är ofta basen för lokala näringslivskedjor på landsbygden: lantbruk, förädling, logistik och service. Genom att stödja produktion, distribution och företagande på landsbygden skapas jobb och ekonomisk aktivitet även utanför storstäderna.

Förutom att trycka tillbaka regelkrånglet inom dessa näringar har regeringen tagit fram en livsmedelsstrategi 2.0, med satsningar på djurvälfärd, stöd till jordbruk och kompetensutveckling inom livsmedel, vilket bidrar till att skapa hållbara, attraktiva och levande landsbygder. Genom investeringar, rådgivning, omsättningslager och pilotprojekt säkerställs att landsbygden har stabila förutsättningar för livsmedelsproduktion och lokal handel.

Fru talman! För att följa utvecklingen och utveckla våra regioner utifrån vars och ens unika behov har regeringen tagit viktiga steg för att förbättra styrning, uppföljning och resultatredovisning inom den regionala utvecklingspolitiken, genom tydligare indikatorer, bättre koppling mellan mål och insatser samt ökad transparens, för att ge verklig effekt för människor och företag och så att man kan leva och bo i hela Sveriges land.

Fru talman! Med detta budgetförslag stärker vi sammanhållningen, konkurrenskraften och framtidstron.

Jag yrkar återigen bifall till förslaget i betänkandet om utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Anf. 192 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Utgiftsområde 19 Regional utveckling för budgetåret 2026 är ett utgiftsområde som är blygsamt till sin storlek men ändå helt avgörande för Sveriges framtid.

För Centerpartiet är målet glasklart: Hela Sverige ska leva och utvecklas. Det handlar om att skapa utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, för en hållbar utveckling i alla delar av vårt land.

Likt andra partier har Centerpartiet lagt fram ett eget budgetalternativ som ska ses som en helhet, och även här vill jag hänvisa till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Vår politik bygger på insikten att Sveriges styrka finns i hela landet – i våra städer, på landsbygden och i glesbygden – men för att den kraften ska kunna frigöras krävs en politik som ser och stärker de lokala och regionala förutsättningarna, inte en politik som centraliserar och detaljstyr.

Fru talman! I regeringens budgetförslag för 2026 på detta område kan vi se en besparing på anslaget för regionala utvecklingsåtgärder. Även om det rör sig om en mindre summa – 2 miljoner kronor – är signalvärdet tydligt. I en tid då våra regioner kämpar med stora utmaningar och samtidigt besitter en enorm potential för

grön omställning och tillväxt väljer regeringen att dra ned. Det är fel väg att gå, anser jag.

Centerpartiet motsätter sig denna neddragning. Vi anser att det regionala utvecklingsarbetet bör stärkas, inte försvagas. Politiken måste utgå från regionala behov – de regionala utvecklingsmedlen ska i första hand hanteras av regionerna, som har bäst kännedom om sina lokala förutsättningar.

Men för att vi ska få ett Sverige som utvecklas i hela landet, i varje landsbygd, i varje stad och i varje region måste regeringen använda varje skattekrona på ett effektivt sätt. Regeringen kan inte bara peka på regionerna och lämna dem att utvecklas på egen hand, utan man måste ta sin del av ansvaret.

Staten har ett övergripande ansvar för infrastrukturen för vägar och järnvägar och för att tågen funkar, för att vi har utbildning som gör oss anställbara och utbildning med spets som främjar vår konkurrenskraft, för att handläggningstider för relevanta tillstånd för företagsetableringar är rimliga och för att det finns energiförsörjning som är tillräcklig för vår basindustri men också för att nyetableringar ska kunna ske.

Fru talman! När vi pratar om tillväxt är det lätt att tro att vi varje gång pratar om våra stora städer. Men vi vet ju att så inte är fallet. Etableringar som kräver marktillgång letar sig såklart utanför den redan bebyggda staden. När det händer måste staten och dess myndigheter vara på tårna tillsammans med kommunerna och underlätta för att etableringen ska bli verklighet.

Låt mig ta ett exempel. Svenska kraftnät bygger nu ut stamnätet i projektet Nordsyd. På kartan finns en transformatorstation i Mehedeby i norra Uppland utritad. Det finns också ett företag som vill etablera sig i området. Planprocessen hos kommunen har flutit på, men när ärendet kommer till statens myndighet – i det här fallet Svenska kraftnät – tar det åtta månader för den att möta företaget som vill göra en etablering i hundramiljardersklassen för att sedan ge beskedet att den efterfrågade effekten kan tilldelas tidigast 2033. Det innebär att el från Nordsyd inte kan komma till nytta vare sig för redan befintlig basindustri eller för nyetableringar i området, som länge dragits med hög arbetslöshet.

Det här duger naturligtvis inte om vi vill att varje region ska utvecklas. Det är oerhört angeläget att man är på tårna när det kommer företag som vill etablera sig. Här behöver regeringen visa tydligt ledarskap och ta det som är statens ansvar när det gäller exempelvis handläggningstider.

Fru talman! En stor del av den regionala utvecklingen finansieras av EU:s sammanhållningspolitik. Här ser vi stor potential att både förenkla och effektivisera.

I det nya förslaget till långtidsbudget i EU ser sammanhållningspolitiken ut att ha förändrats drastiskt. Det ser ut som att sammanhållningspolitiken kommer att slås ihop med jordbrukspolitiken och att fördelningen av medlen kommer att centraliseras till staten snarare än till regionerna.

Centerpartiet anser att det finns en risk att sammanhållningspolitiken politiseras av regeringen och att den lokala kännedomen går förlorad. Inför nästa programperiod, 2028–2034, är det avgörande att vi driver en linje som fokuserar på konkurrenskraft, innovation och omställning med särskilt beaktande av EU:s och Sveriges glest befolkade regioner.

Fru talman! Likt tidigare talare vill jag även lyfta fram en central del av en levande landsbygd, nämligen tillgången till kommersiell service.

Den lokala butiken eller macken är ofta navet i bygden. De senaste årens kostnadsökningar inte minst på el och den höga inflationen har slagit hårt mot dessa företagare, som har ett begränsat kundunderlag. Dessa verksamheter är också, som Tillväxtverket påpekat, avgörande för Sveriges krisberedskap. Därför är det av yttersta vikt att statens stöd till kommersiell service finns kvar och anpassas för att möta de verkliga behoven vad gäller både drift och nödvändiga investeringar.

Fru talman! Regional utveckling handlar inte om att fördela bidrag utan om att skapa förutsättningar – förutsättningar för företag att växa, för människor att bo och arbeta där de vill och för hela Sverige att klara den gröna omställningen. För oss i Centerpartiet är det självklart. Utsläppen ska ned, och jobben ska bli fler. Det är en politik som på riktigt ger kraft åt hela Sverige.

Med detta, fru talman, vill jag tacka för ordet i min första debatt på näringsutskottets område och hänvisa till Centerpartiets särskilda yttrande.

Anf. 193 LOUISE EKLUND (L):

Fru talman! Liberalerna vill att hela Sveriges utvecklingskraft ska tas till vara. Det är företagande och ekonomisk utveckling som är grunden för vårt välstånd i Sverige. Därför måste också människor och företagande över hela landet ges möjligheter att växa och utvecklas. Vi tänker att ett generellt förbättrat företagsklimat med sänkta skatter och mindre byråkrati kommer att gynna alla företag men kanske särskilt dem som befinner sig utanför de större städerna.

De generella insatserna på nationell nivå för jobb och utbildning och ett förbättrat företagsklimat behöver naturligtvis kombineras med regionala tillväxtinsatser. Det gäller inte minst jobbskapande. Vi har problem över hela landet med kompetensförsörjning och brist på matchning. Det är extra påtagligt, vill jag påstå, utanför våra större städer och får stora konsekvenser för svensk tillväxt och välståndsskapande. Det gäller i dag, och det gäller i morgon. Om inte utbildad arbetskraft med rätt kompetens finns tillgänglig finns det risk att företag tvingas lägga ned sin verksamhet eller flytta den till ställen där det är lättare att få tag på utbildad personal.

För att undvika att vi framöver kommer att stå inför samma kompetensförsörjningsproblem behöver vi utbildning med vuxenutbildning, högskolor och universitet av hög kvalitet men också med geografisk spridning.

Vi har debatterat flera av de här frågorna tidigare i dag, men det är inget i stadsmiljö som är annorlunda ute i landet. Vi behöver säkerställa infrastruktur, digital och fysisk, i hela landet. Vi behöver säkerställa att vi har en stabil och säker energiproduktion som dessutom ökar.

Det som är särskiljande mellan städerna och landet är att Sverige är ett attraktivt land att besöka. Vi har natur och kulturmiljöer, särskilt utanför våra större städer, som många vill resa till. Att vi fortsätter att vårda och ta hand om det här kulturarvet är viktigt av flera anledningar.

Besökspotentialen är en av dem. Just besöksnäringen har under en tid varit en av Sveriges snabbast växande näringar. Det handlar ofta om mindre familjeföretag som är starkt kopplade till bygden och inte sällan sysslar med livsmedelsproduktion i någon form.

Att jag särskilt belyser detta är för att understryka hur viktigt det lagförslag är som vi nu har lagt fram gällande gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker. Det kan tyckas vara en mindre förändring, men jag tror att det visar på potentialen i svensk landsbygd och i svensk livsmedelsproduktion. Vi behöver underlätta och liberalisera från politikens håll för att man ska kunna fortsätta ha den typen av produktion på landsbygden. Det är också en efterlängtdad frihetsreform, även för många av oss som bor i städerna, som öppnar upp för en växande bransch att kunna fortsätta utvecklas och sprida sina produkter till oss och till besökare från Sverige och utlandet. Företagare som har hantverk ska kunna driva sin näring framåt. Man har haft begränsade möjligheter att sälja sin produkt men ska nu kunna göra just detta. Det borde vara självklart att kunder som besöker vingårdar och mikrobryggerier ska ha möjlighet att köpa med sig flaskor hem. Det är nu möjligt även i Sverige. Detta gör att svensk besöksnäring, svenskt hantverkskunnande och svenska traditioner kommer att få möjlighet att finnas, och kanske till och med utvecklas, framöver.

Jag har nämnt detta tidigare, men jag vill återigen understryka att vi från Liberalernas håll vill gå längre. Vi vill tillåta att vin och öl säljs i licensbutiker. Vi tror att det skulle ge fortsatta, och större, möjligheter för den svenska dryckesproduktionen samtidigt som vi naturligtvis ska fortsätta att ha en trygg och ansvarsfull försäljning av alkoholhaltiga drycker i Sverige.

Fru talman! Jag ska med detta sagt inte förlänga den här debatten – vi börjar alla bli trötta. Jag yrkar bifall till näringsutskottets yttrande under utgiftsområde 19.

Anf. 194 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Det är just nu inte så livat här inne, och klockan närmar sig 21.

Miljöpartiet vill att hela Sverige ska leva. Just nu är vi inne i en tid då städer och kommuner i Sverige som under många år legat lite i dvala faktiskt börjar leva upp. På flera platser sker det med en närmast explosionsartad utveckling och på andra platser i en lite lugnare takt. Mindre småföretag blommar upp, och

människor trivs och kan ställa om sitt arbetsliv till någonting annat.

Många platser har ett stort framtidshopp om bättre samhällsservice och en ljus framtid, men de har också stora ekonomiska och praktiska utmaningar på vägen dit, speciellt i de kommuner som just nu växer snabbt. Men det finns också många platser där människor i dag känner sig övergivna och lämnade i sticket. Det är platser där posten, banken och apoteket sedan länge försvunnit och bussen slutat att gå och där vårdcentralen med läkare och tandläkaren har varierande öppettider och ny personal för varje gång.

Det som kan vara intressant i sammanhanget är att samma problematik kan återfinnas både i våra stadsnära miljonprogramsområden och i glesbygdregioner. Känslan är att det inte är någon som bryr sig om platsen där man bor, trots att man jobbar och har bidragit. Man känner sig isolerad från både service och gemenskap. Det här är något som vi tillsammans behöver förbättra.

Fru talman! Miljöpartiet har lämnat förslag på många insatser inom andra utgiftsområden som ska stärka glesbygd och landsbygd. Några viktiga delar av vår politik för att hela landet ska leva är exempelvis att säkerställa tillgången till god vård i hela landet. För att bygga ett starkt samhälle måste vi självklart ha en fungerande sjukvård för alla.

Vi behöver också stärka tillgängliga kommunikationer i hela landet. Befintlig järnväg i hela landet behöver nyttjas för fossilfria transporter av både gods och persontrafik. Vi vill införa en lägstanivå för statliga vägar för att säkerställa att infrastrukturen kan användas på ett ändamålsenligt, säkert och hållbart sätt. Det gäller bland annat vägbeläggning, belysning och väderskydd vid busshållplatser. Inget barn ska utsättas för livsfara i väntan på skolbussen.

Vi vill effektivisera transporter, utveckla el-laddning för fordon i hela landet och främja biogas, hållbara drivmedel och nya hållbara transportlösningar i hela landet. Vi vill också sponsra elbilsleasing i glesbygd.

Vi måste snabbt bygga ut bredband i hela landet så att man har möjlighet att arbeta och vara uppkopplad brett oavsett i vilken del av Sverige man bor. Vi vill också främja lokal ekonomisk utveckling och skapa bättre villkor för små och medelstora företag. Det kan ibland handla om bättre tillgång till riskkapital och möjligheter till företagsrådgivning.

Vi vill också stärka lokalproducerade ekologiska livsmedel och mathantverk. Vi vill se ett riktat stöd till rekorningar så att fler ringar kan startas. Det ger småskaliga matproducenter bättre möjligheter att få avsättning för sina produkter.

Många expansiva kommuner som i dag växer snabbt på grund av den gröna industriomställningen känner sig också lämnade i sticket av staten, då stora vinster kan göras efter lyckade satsningar samtidigt som kommunerna behöver göra ett mastodontjobb och ta riskerna. Här behöver staten gå in och dela ansvaret när infrastruktur behöver uppgraderas och byggas ut.

Det kan gälla väg- och järnvägssatsningar, hamnar, skolor och bostäder som behöver byggas snabbare än någonsin.

Vi behöver också ett mer träffsäkert utjämnningssystem så att den kommunala beskattningen blir mer likvärdig. Fastighetsskatt på vindkraftverk och befintliga vattenkraftverk ska tillfalla den kommun respektive region där kraftverken finns, och vi vill att vinster från energiproduktion och råvaruförsörjning bättre ska gå tillbaka till de regioner som står för dessa värden.

Vi vill att man ska skatta där man bor, även vid kortare boende som sommar- eller säsonsboende, och vi vill se en stärkt service i hela landet.

Statliga myndigheter som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skatteverket ska säkra god tillgänglighet i hela landet.

Kompetensförsörjning är en svårighet för många kommuner. Vi vill säkra att det finns kompetens inom offentlig service som apotek, vård och utbildning.

Man ska kunna leva, jobba, driva företag och ha god livskvalitet i hela Sverige, och alla ska kunna lita på att samhället finns där för dem. Det innebär att man oavsett var man bor och hur mycket man tjänar ska ha tillgång till den offentliga och kommersiella service som krävs för att kunna leva ett fungerande liv. En grundläggande förutsättning för hållbar samhällsutveckling är tillgången till offentlig och kommersiell service.

Under lång tid har både statliga myndigheter och service i form av matbutiker, bensinmackar, post och apotek försvunnit på många platser, trots att tillgång till offentlig och kommersiell service är hörnstenar för utveckling av en plats. Regeringens nedskärningar av stöd till kommersiell service och statens servicecenter – där medborgare kan komma i kontakt med flera centrala myndigheter – förvärrar denna utveckling.

Miljöpartiet vill i motsats till Tidöpartierna i stället satsa på och utveckla de statliga servicekontoren, precis som vi gjorde när vi satt i regering, och vi vill säkra stöden till kommersiell service.

Miljöpartiet föreslår därför att de statliga servicekontoren ska tillföras 40 miljoner kronor mer än i regeringens förslag för 2026 – men det ligger under utgiftsområde 2, om ni letar efter pengar i det här betänkandet.

Via servicekontoren inom Statens servicecenter kan invånare få stöd och vägledning när det gäller tjänster från bland annat Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Servicekontoren spelar därför en viktig roll i att tillhandahålla service i gles- och landsbygder och i socialt utsatta områden. Senast jag tittade planerades 29 servicekontor med hjälp av Tidöpartiernas politik att stängas ned under 2025/2026.

Förutom detta, fru talman, föreslår vi också den nya reformen landsbygdsavtalen. Landsbygdsavtalen liknar stadsmiljöavtalen i utformning men har ett bredare anslag. Kommuner och regioner kan ansöka om medfinansiering för åtgärder som förbättrar tillgången till service och minskar transportbehovet.

Landsbygdsavtalen innebär att staten ingår ett kontrakt med landsbygdskommuner, regioner och privata aktörer. Avtalen ska möjliggöra lokala lösningar på lokala problem. Det kan bland annat handla om satsningar på grannskapskontor, förstärkt digital tillgänglighet, bättre förutsättningar för cykelpendling, anropsstyrd kollektivtrafik eller förbättrad lokal service. Träffsäkra lokala lösningar skapas bäst av de medborgare, lokalpolitiker och företag som berörs. Miljöpartiet lägger i år 300 miljoner på reformen som ett tvåårigt stöd.

I dag finns projekt i såväl statlig som ideell regi med liknande upplägg. Ett exempel är Tillväxtverkets satsning Kommuner för serviceutveckling och intresseorganisationen Hela Sverige ska leva projekt Service i samverkan. Vi menar att staten behöver ta ett tydligare ansvar för att möjliggöra en uppskalning av den här typen av lokala lösningar.

Avslutningsvis vill jag säga att Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den beslutade nivån. Därför avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 19. Miljöpartiets budgetalternativ ska ses som en helhet, där ingen del kan brytas ut och behandlas isolerat. Sammantaget hade jag velat anvisa 300 miljoner kronor mer än regeringen till utgiftsområde 19 för 2026.

Med detta landsbygdsavtal, som kanske skulle kunna bli en fin julklapp framöver till landsbygdskommuner och regioner, vill jag tacka för en trevlig debatt och önska hela näringsutskottet och alla åhörare en god julledighet när det väl är dags.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2025/26:80 Permanent skattefrihet för förmån av ladddel på arbetsplatsen och utvidgad rätt till avdrag för drivmedelsutgifter

2025/26:81 Kontroller av kontanta medel vid den inre gränsen

2025/26:84 Ett stärkt konsumentskydd vid distansavtal

2025/26:85 Skyndsamhet och preklusionsfrister vid överprövning av upphandling av fonder till pensionens fondtorg

2025/26:86 Nya regler för att underlätta notering av värdepapper

2025/26:87 Nya regler för arbetskraftsinvandring

Skrivelser

2025/26:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

2025/26:82 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2024

2025/26:83 Riksrevisionens rapport om statens arbete med Agenda 2030

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelser skulle förlängas till och med *fredagen den 16 januari 2026*.

Motioner

med anledning av prop. 2025/26:69 Förbättrat regelverk om beskattning av skog

2025/26:3868 av Helena Vilhelmsson och Anders Karlsson (båda C)

2025/26:3869 av Emma Nohrén m.fl. (MP)

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 december

2025/26:227 Ostlänken

av *Eva Lindh* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:228 Granskningen av Sverige av FN:s kommitté mot rasdiskriminering

av *Dzenan Cisiya* (S)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:229 Granskningen av Sverige av FN:s kommitté mot rasdiskriminering

av *Leila Ali Elmi* (MP)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 december

2025/26:322 Riksväg 62

av *Mona Smedman* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:323 Sveriges röst i FN till stöd för UNRWA

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:324 Bristfälliga arbeten vid installation av fibernät

av *Anders W Jonsson* (C)

till civilminister Erik Slottner (KD)

2025/26:325 Sveriges stöd till förlängning av UNRWA:s mandat

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:326 Ett hållbart skogsbruk

av *Katarina Luhr* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:327 Forskningsavdrag i dataspelsbranschen

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:328 Klimatanpassning av skogsbruket

av *Katarina Luhr* (MP)

till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

2025/26:329 Svenska företags möjligheter att säkra leveranser av strategiskt viktiga insatsvaror

av *Johnny Svedin* (SD)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 15 december

2025/26:313 Estonias förlisning

av *Jan Riise* (MP)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.59.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 7 anf. 35 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 8
anf. 79 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 9
anf. 125 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen
kl. 15.51,
av förste vice talmannen därefter till och med § 14
anf. 155 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktrapromemoria.....	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 7 Kommunikationer	2
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU1	2
Anf. 1 THOMAS MORELL (SD)	2
Anf. 2 ULRIKA HEIE (C).....	3
Anf. 3 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	4
Anf. 4 ULRIKA HEIE (C) replik	4
Anf. 5 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	4
Anf. 6 ULRIKA HEIE (C) replik	5
Anf. 7 THOMAS MORELL (SD) replik	5
Anf. 8 ULRIKA HEIE (C) replik	5
Anf. 9 THOMAS MORELL (SD) replik	6
Anf. 10 ULRIKA HEIE (C) replik	6
Anf. 11 MARIA STOCKHAUS (M).....	6
Anf. 12 LINUS LAKSO (MP) replik.....	7
Anf. 13 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	8
Anf. 14 LINUS LAKSO (MP) replik.....	8
Anf. 15 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	8
Anf. 16 MATTIAS OTTOSSON (S).....	9
Anf. 17 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	10
Anf. 18 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	10
Anf. 19 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	10
Anf. 20 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	10
Anf. 21 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	11
Anf. 22 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	11
Anf. 23 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	11
Anf. 24 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	12
Anf. 25 THOMAS MORELL (SD) replik	12
Anf. 26 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	12
Anf. 27 THOMAS MORELL (SD) replik.....	12
Anf. 28 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	13
Anf. 29 HELENA GELLERMAN (L) replik	13
Anf. 30 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	13
Anf. 31 HELENA GELLERMAN (L) replik	13
Anf. 32 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	13
Anf. 33 MAGNUS JACOBSSON (KD).....	14
Anf. 34 MALIN ÖSTH (V)	16
Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L).....	16
Anf. 36 LINUS LAKSO (MP).....	18
Anf. 37 THOMAS MORELL (SD) replik.....	19
Anf. 38 LINUS LAKSO (MP) replik.....	20
Anf. 39 THOMAS MORELL (SD) replik.....	20
Anf. 40 LINUS LAKSO (MP) replik.....	20
Anf. 41 HELENA GELLERMAN (L) replik	21
Anf. 42 LINUS LAKSO (MP) replik.....	21
Anf. 43 HELENA GELLERMAN (L) replik	21
Anf. 44 LINUS LAKSO (MP) replik.....	21
Anf. 45 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	22
Anf. 46 LINUS LAKSO (MP) replik.....	22
Anf. 47 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	22
Anf. 48 LINUS LAKSO (MP) replik.....	23
Anf. 49 MONA SMEDMAN (C)	23

(Beslut fattades under § 13.)	24
§ 8 Klimat, miljö och natur	24
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26: MJU1	24
Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD)	24
Anf. 51 ÅSA WESTLUND (S) replik	25
Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	25
Anf. 53 ÅSA WESTLUND (S) replik	25
Anf. 54 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	25
Anf. 55 STINA LARSSON (C) replik	26
Anf. 56 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	26
Anf. 57 STINA LARSSON (C) replik	26
Anf. 58 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	26
Anf. 59 EMMA NOHRÉN (MP)	27
Anf. 60 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	28
Anf. 61 EMMA NOHRÉN (MP) replik	28
Anf. 62 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	29
Anf. 63 EMMA NOHRÉN (MP) replik	29
Anf. 64 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	29
Anf. 65 EMMA NOHRÉN (MP) replik	29
Anf. 66 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	30
Anf. 67 EMMA NOHRÉN (MP) replik	30
Anf. 68 HELENA STORCKENFELDT (M)	30
Anf. 69 STINA LARSSON (C) replik	31
Anf. 70 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	31
Anf. 71 STINA LARSSON (C) replik	32
Anf. 72 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	32
Anf. 73 ÅSA WESTLUND (S) replik	32
Anf. 74 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	32
Anf. 75 ÅSA WESTLUND (S) replik	33
Anf. 76 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	33
Anf. 77 EMMA NOHRÉN (MP) replik	33
Anf. 78 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	34
Anf. 79 EMMA NOHRÉN (MP) replik	34
Anf. 80 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	34
Anf. 81 ÅSA WESTLUND (S)	34
Anf. 82 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	36
Anf. 83 ÅSA WESTLUND (S) replik	36
Anf. 84 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	36
Anf. 85 ÅSA WESTLUND (S) replik	36
Anf. 86 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	37
Anf. 87 ÅSA WESTLUND (S) replik	37
Anf. 88 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	37
Anf. 89 ÅSA WESTLUND (S) replik	37
Anf. 90 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	38
Anf. 91 ÅSA WESTLUND (S) replik	38
Anf. 92 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	38
Anf. 93 ÅSA WESTLUND (S) replik	38
Anf. 94 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	39
Anf. 95 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	40
Anf. 96 ELIN NILSSON (L)	41
Anf. 97 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik	42
Anf. 98 ELIN NILSSON (L) replik	43
Anf. 99 ANDREA ANDERSSON TAY (V) replik	43
Anf. 100 ELIN NILSSON (L) replik	43
Anf. 101 STINA LARSSON (C) replik	43
Anf. 102 ELIN NILSSON (L) replik	44
Anf. 103 STINA LARSSON (C) replik	44
Anf. 104 ELIN NILSSON (L) replik	44
Anf. 105 ÅSA WESTLUND (S) replik	44
Anf. 106 ELIN NILSSON (L) replik	45

Anf. 107 ÅSA WESTLUND (S) replik	45
Anf. 108 ELIN NILSSON (L) replik	45
Anf. 109 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	45
Anf. 110 ELIN NILSSON (L) replik	45
Anf. 111 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	46
Anf. 112 ELIN NILSSON (L) replik	46
Anf. 113 STINA LARSSON (C)	46
(Beslut fattades under § 13.)	47
§ 9 Näringsliv	48
Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU1	48
Anf. 114 JOHNNY SVEDIN (SD)	48
Anf. 115 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	48
Anf. 116 JOHNNY SVEDIN (SD) replik.....	49
Anf. 117 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik.....	49
Anf. 118 JOHNNY SVEDIN (SD) replik.....	49
Anf. 119 ANDERS ÅDAHL (C) replik.....	49
Anf. 120 JOHNNY SVEDIN (SD) replik.....	49
Anf. 121 ANDERS ÅDAHL (C) replik.....	50
Anf. 122 JOHNNY SVEDIN (SD) replik.....	50
Anf. 123 KATARINA LUHR (MP) replik.....	50
Anf. 124 JOHNNY SVEDIN (SD) replik.....	50
Anf. 125 KATARINA LUHR (MP) replik.....	50
Anf. 126 JOHNNY SVEDIN (SD) replik.....	51
Anf. 127 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	51
Anf. 128 KJELL JANSSON (M)	52
(forts. § 14)	54
Ajournering	54
Återupptaget sammanträde	54
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 december	54
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ..	54
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	54
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 december	54
MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	54
NU3 Utgiftsområde 21 Energi	54
AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	54
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december	54
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	54
AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet	54
UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ...	54
JuU26 Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer.....	54
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	54
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer	54
MJU1 Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur	54
§ 14 (forts. från § 9) Näringsliv (forts. NU1).....	54
Anf. 129 ANDERS ÅDAHL (C) replik.....	54
Anf. 130 KJELL JANSSON (M) replik.....	55
Anf. 131 ANDERS ÅDAHL (C) replik.....	55
Anf. 132 KJELL JANSSON (M) replik.....	55
Anf. 133 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik.....	55
Anf. 134 KJELL JANSSON (M) replik.....	56
Anf. 135 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik.....	56
Anf. 136 KJELL JANSSON (M) replik.....	56
Anf. 137 KATARINA LUHR (MP) replik	56

Anf. 138 KJELL JANSSON (M) replik.....	56
Anf. 139 KATARINA LUHR (MP) replik.....	57
Anf. 140 KJELL JANSSON (M) replik.....	57
(forts.)	57
Ajournering	57
Återupptaget sammanträde	57
§ 14 (forts.) Näringsliv (forts. NU1)	57
Anf. 141 BIRGER LAHTI (V)	57
Anf. 142 LILI ANDRÉ (KD).....	58
Anf. 143 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik.....	60
Anf. 144 LILI ANDRÉ (KD) replik	60
Anf. 145 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik.....	60
Anf. 146 LILI ANDRÉ (KD) replik	60
Anf. 147 BIRGER LAHTI (V) replik.....	61
Anf. 148 LILI ANDRÉ (KD) replik	61
Anf. 149 BIRGER LAHTI (V) replik.....	61
Anf. 150 LILI ANDRÉ (KD) replik	61
Anf. 151 ANDERS ÅDAHL (C)	61
Anf. 152 LOUISE EKLUND (L).....	62
Anf. 153 KATARINA LUHR (MP)	63
Anf. 154 KJELL JANSSON (M) replik.....	65
Anf. 155 KATARINA LUHR (MP) replik.....	65
Anf. 156 KJELL JANSSON (M) replik.....	65
Anf. 157 KATARINA LUHR (MP) replik.....	66
Anf. 158 LILI ANDRÉ (KD) replik	66
Anf. 159 KATARINA LUHR (MP) replik.....	66
Anf. 160 LILI ANDRÉ (KD) replik	66
Anf. 161 KATARINA LUHR (MP) replik.....	66
Anf. 162 ANNA AF SILLÉN (M).....	66
(Beslut skulle fattas den 17 december.)	67
§ 15 Regional utveckling.....	67
Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU2.....	67
Anf. 163 ERIC PALMQVIST (SD).....	67
Anf. 164 MONICA HAIDER (S) replik.....	68
Anf. 165 ERIC PALMQVIST (SD) replik	69
Anf. 166 MONICA HAIDER (S) replik.....	69
Anf. 167 ERIC PALMQVIST (SD) replik	69
Anf. 168 KATARINA LUHR (MP) replik.....	69
Anf. 169 ERIC PALMQVIST (SD) replik	69
Anf. 170 KATARINA LUHR (MP) replik.....	70
Anf. 171 ERIC PALMQVIST (SD) replik	70
Anf. 172 BIRGER LAHTI (V) replik.....	70
Anf. 173 ERIC PALMQVIST (SD) replik	70
Anf. 174 BIRGER LAHTI (V) replik.....	70
Anf. 175 ERIC PALMQVIST (SD) replik	71
Anf. 176 MONICA HAIDER (S)	71
Anf. 177 ERIC PALMQVIST (SD) replik	72
Anf. 178 MONICA HAIDER (S) replik.....	72
Anf. 179 ERIC PALMQVIST (SD) replik	72
Anf. 180 MONICA HAIDER (S) replik.....	73
Anf. 181 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	73
Anf. 182 BIRGER LAHTI (V) replik.....	74
Anf. 183 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	74
Anf. 184 BIRGER LAHTI (V) replik.....	74
Anf. 185 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	75
Anf. 186 MONICA HAIDER (S) replik.....	75
Anf. 187 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	75
Anf. 188 MONICA HAIDER (S) replik.....	76

Anf. 189 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	76
Anf. 190 BIRGER LAHTI (V)	76
Anf. 191 LILI ANDRÉ (KD).....	77
Anf. 192 CATARINA DEREMAR (C).....	78
Anf. 193 LOUISE EKLUND (L).....	79
Anf. 194 KATARINA LUHR (MP)	79
(Beslut skulle fattas den 17 december.)	81
§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	81
§ 17 Anmälan om interpellationer	81
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	81
§ 19 Anmälan om skriftligt svar på fråga	82
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 20.59.	82